AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER DDR
ZENTRALINSTITUT
FÜR ALTE GESCHICHTE UND ARCHÄOLOGIE

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

BSB B. G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1987

MARCI AVRELII ANTONINI

AD SE IPSVM LIBRI XII

EDIDIT

JOACHIM DALFEN

BSB B. G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1987

Bibliotheca
scriptorum Graecorum et Romanorum
Teubneriana
ISSN 0233-1160
Redaktor: Günther Christian Hansen
Redaktor dieses Bandes: Günther Christian Hansen

ISBN 3-322-00355-8

2., verbesserte Auflage
VLN 294/375/9/87 · LSV 0886
Lektor: Manfred Strümpfel
Printed in the German Democratic Republic
Gesamtherstellung: INTERDRUCK Graphischer Großbetrieb Leipzig,
Betrieb der ausgezeichneten Qualitätsarbeit, III/18/97
Bestell-Nr. 665 897 5
05200

PRAEFATIO

DE ARETHAE CODICE

Arethas episcopus in epistula ante annum 907, quo anno archiepiscopus Caesariensis factus est, ad Demetrium metropolitam Heracleae missa haec scripsit: *Μάρκου τοῦ αὐτοκράτορος τὸ μεγαλωφελέστατον βιβλίον παλαιὸν μὲν καὶ πρὸ τοῦ ἔχων, οὐ μὴν ὅτι καὶ παντάπασι διερρυηκὸς καὶ τοῦ χρησίμου ἑαυτοῦ τοῖς βουλομένοις βασκήναντος, ὅμως ἐπεὶ νῦν ἐξεγένετό μοι ἐκεῖθεν ἀντιγράψαι καὶ νεαρὸν αὖθις τοῖς μεθ᾽ ἡμᾶς παραπέμψαι . . . τῆς προτέρας ἐμοὶ κτήσεως κληρονόμον δίκαιον ᾠήθην τὴν πανίερον ὑμῶν καταστῆσαι ἁγιωσύνην* (Arethae scripta minora I p. 305 Westerink; primus hanc epistulam edidit A. Sonny, Philologus 54, 1895, 181 sqq.).

Hoc Arethae exemplar corruptum iam et paene dilapsum communem omnium qui adhuc exstant Marci commentariorum codicum fontem fuisse veri simillimum est pariterque probabile esse videtur inter Arethae exemplar et nostros libros manu scriptos unum aut alterum hyparchetypum intercessisse.

Exstant autem omnino duo testes, qui totos duodecim commentariorum libros continent, cum ceteri non nisi excerpta praebeant, hosque omnes non solum illis detrimentis et vitiis laborare, quibus iam archetypum laborasse ex Arethae verbis sequitur, sed permultis insuper mendis et lacunis librariorum inscitiae neglegentiae temeritati attribuendis inquinatos esse inter omnes qui adhuc Marcum ediderunt constat.

Recensenti mihi maximam horum codicum partem persuasi haudquaquam recte dixisse virum doctum atque de Marco Aurelio recensendo edendoque bene meritum I. H. Leopold ex iteratis studiis librorum manu scriptorum nihil novi ad Marci textum emendandum et constituendum reperiri posse. nam qui in glossas interlineares quae dicuntur et scholia, quibus plurimi codices abunde instructi sunt quaeque ad id tempus nimis neglegebantur, diligentius inquirit, non solum Marci commentarios multis locis ab interpretamentis incuria scribarum pro

veris Marci verbis textui insertis liberare atque expurgare potest, sed etiam in codicum stemmate constituendo hac ex re nonnihil auxilii habet. ipsum autem Aretham verbis Marci iam scholia et glossas adiecisse ut comprobari, ita negari nequit, praesertim cum menda quaedam in nostris codicibus obvia gravem afferant opinionem iam in communi eorum exemplo glossas olim adscriptas ut ipsius Marci verba in textum receptas fuisse. sunt praeterea aliae multae glossae aliaque scholia, quae imprimis in codicibus classis **X** verbis Marci adscripta leguntur. tota haec glossarum scholiorumque congeries procul dubio multo post Arethae aetatem conscripta est, at tamen et in re critica tractanda et ad rationem, quae inter codices intercedat, cognoscendam haud levis momenti est.

DE CODICE A

Unus omnium librorum manu scriptorum Vaticanus Graecus 1950 (= **A**) omnes commentariorum libros continet. qui codex miscellaneus (omnes enim codices, qui Marcum continent, miscellanei sunt) e quattuor vel quinque partibus compositus, foll. 341–392ᵛ, quae pars tertia manu saec. XIV scripta est, verba Marci sine titulo et sine librorum distinctione praebet. ante librum XII tantum *μάρκου αὐτοκράτορος* legitur. capitula autem spatio vacuo relicto interdum distincta, primae capitulorum litterae et magnitudine et rubro atramento insignitae, sed saepe vitio rubricistae omissae sunt.

Permultae sunt lacunae in **A**, quarum partem e scribae neglegentia ortam esse facillime intellegitur, non ita paucas iam in archetypo vel hyparchetypo fuisse ex eo apparet, quod etiam in **T** inveniuntur (ex. gr. II 12, 2; III 16, 2; IV 5; 39, 4; VI 30, 11). eodemque modo res se habet cum mendis et erroribus orthographicis, quorum **A** multos peculiares habet, multos autem cum **T** cumque aliis codicibus communes (ex. gr. *ἐπῆ πάντη* II 11, 3; corruptela in fine cap. III 3; *ποιητικῷ* III 6, 4; *ἐφ᾽ ἡμῖν* IV 3, 7). scriptura codicis **A** multis locis correcta est sive ab ipso scriba sive ab altera manu, quibus correcturis scriba vel corrector nonnumquam sollertiam suam prudentiamque monstrabat, nonnumquam autem **A** ad exemplar alterius cuiusdam codicis arto cognationis vinculo cum codice **D** coniuncti correctus esse videtur. ordo autem capitulorum in **A** idem est atque in **T**.

Codex **A** glossis interlinearibus quae dicuntur et scholiis caret, sed aut ipsum codicem **A** aut eius exemplar descriptum esse a codice quodam glossis et scholiis instructo ex eo colligitur, quod multa in eo leguntur, quae olim ut glossas adscripta, neglegentia aut errore librariorum

aliquando pro ipsius Marci verbis in textum recepta esse nemo negaverit. et cum etiam in omnibus ceteris codicibus hae glossae intrusae aut glossarum vestigia inveniantur (ex. gr. II 2, 1; 10, 3; III 6, 3; VI 31; 42, 3; 44, 3; VIII 48, 3; IX 42, 13), manifestum est omnes qui adhuc exstant Marci codices emanasse ex uno communi fonte iam hunc in modum inquinato. quem fontem non ipsius Arethae codicem, sed hyparchetypum quendam fuisse pro certo habendum est.

Sero codex A innotuit. primus enim Cardinalis F. Barberini in appendice, quam versioni Italicae anno 1675 evulgatae addiderat, nonnullas ex eo adfert varias lectiones. in Marco edendo autem primus integra huius codicis collatione anno 1774 usus est J. P. de Joly.

DE EDITIONE PRINCIPE DEQVE CODICE TOXITANO NVNC DEPERDITO

Anno 1559 Tiguri apud Andream Gesnerum f. in lucem prodiit editio princeps Marci commentariorum (= T), instinctu Conradi Gesneri a Guilelmo Xylandro Augustano curata, qui verbis Graecis Marci versionem Latinam, testimonia de Marco e Sudae lexico et Aurelio Victore sumpta atque adnotationes quasdam adiecit. in eodemque volumine Xylander Marini vitam Procli una cum versione Latina innominati cuiusdam interpretis et scholiis edidit. Conradus Gesner autem in praefatione Graece scripta declarat accepisse se a Mich. Toxita (alias Schütz) e bibliotheca Palatini Electoris Othonis Henrici libros Marci eosque edendos curavisse. qui codex Toxitanus (= Tox.), quem editores quidam ut Palatinum siglo P denotabant, deperiit, postquam ad eius exemplar editio princeps facta est.

Xylander pro his codicis Toxitani lectionibus, quae ei mendosae et corruptae videbantur, in editione hic illic suas ipsius coniecturas substituit, in adnotationibus autem et repudiatas illas lectiones commemoravit et notas quasdam atque correcturas, quae Toxitano in margine erant adscriptae.

Cum Xylander alteram Marci editionem praeparabat, codex Toxitanus ei non iam praesto erat. cui editioni, quae anno 1568 Basileae exiit, epistulam praefixit, in qua queritur priorem editionem incuria operarum typographicarum foede esse depravatam itaque esse editam, ut pro non edita censeri optimo iure posset. quam ob rem se in altera editione auctoris verba Graeca suamque versionem a mendis repurgavisse et adnotationes auxisse dixit. esse autem quaedam in editione

Turicensi, quae prorsus non attingere videretur praestare quam coniciendo aliena pro Antoninianis fortasse ingerere.

At Xylandrum plus promisisse quam praestitisse inter omnes constat. nam licet correxerit multa, plura tamen incorrecta reliquit, inter ea et talia menda, quae neglegentia operarum Turicensium in editionem principem irrepsisse e versione Latina apparet.

In **T** Marci commentariis titulus *τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλία ιβ′* praescriptus est, quem titulum Xylander 'inscriptionem nostram' nuncupat. hac ex re atque ex eo, quod Sudae testimonio (s. v. *Μάρκος· οὗτος ἔγραψε τοῦ ἰδίου βίου ἀγωγὴν ἐν βιβλίοις ιβ′*) nisus probare studet Marci esse eos quos Toxitanus continebat libros, cognoscitur etiam Toxitanum titulo caruisse. singulis libris autem in **T** inscriptio *Μάρκου Ἀντωνίνου αὐτοκράτοροςτ ῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον* (*α′*, *β′*, *γ′ κτλ.*) praeponitur, capitum initia litteris maiusculis, confinia spatiis relictis aut novis versibus notantur.

Editionem principem fideliorem testem esse quam codicem **A** nemo negaverit, tamen manifestum est iam codicem Toxitanum multis vitiis lacunisque laborasse. horum mendorum harumque lacunarum magna pars editioni principi cum codice **A** communis est (ex. gr. *σχεδὸν ὅσον* VIII 35, 1; *τί ἐν τίνι* IX 28, 2; *τὸν ἴδιον αἰῶνα* IX 32, 2; lacunae in III 16, 2; IV 39, 4; VI 30, 1; VII 17; 58, 3; VIII 31, 2). erat igitur Toxitanus cum Vaticano illo cognatus, tamen neque Toxitanum a Vaticano neque Vaticanum a Toxitano descriptum esse cum errores et lacunae aut Toxitano aut Vaticano peculiares docent, tum glossae sive ut Marci verba sive pro eius verbis in Toxitanum receptae (ex. gr. I 16, 17; V 16, 3; IX 1, 2; XI 18, 7) praeter eas, quas et in **A** et in **T** irrepsisse diximus. et quoniam veri simile est non unius scribae socordia, sed gradatim glossas illas irrepsisse aut ipsius Marci verba extrusisse, plura inter Toxitanum et archetypum vel hyparchetypum apographa intercessisse videntur quam inter **A** et archetypum. quae res si ita se habet, maximam partem eorum mendorum, quibus **A** inquinatus est, crebras singulorum verborum omissiones dico et multas lacunas illas, quas simili verborum exitu effectas esse primo aspectu intellegitur, attribuendas esse illi qui codicem **A** scripsit amanuensi putaverim.

DE EXCERPTORVM CODICIBVS

Exstant satis multi codices, qui non integros Marci libros, sed excerpta tantum continent. quorum maxima pars in tres classes, ut ita dicam, distribui potest (**C**, **W**, **X**), cum codicum **D** et **M** singularis sit condicio.

DE CODICE D

Codex Darmstadtinus 2773 (= **D**), saec. XIV scriptus, foll. 348ᵛ–358ᵛ excerpta e Marci commentariis eaque ex omnibus libris a primo usque ad nonum sumpta continet. quem codicem olim etiam trium reliquorum librorum excerpta continuisse ex eo concludi potest, quod nunc eius excerpta in infimo folio 358ᵛ ita finiunt, immo abrumpuntur, ut incohata prima capituli IX 31 sententia non ad suum finem perducatur sed interrumpatur. ultima igitur horum excerptorum pars iactura aliquot foliorum amissa est.

In lectionum varietate **D** saepissime cum **A** consentit, a **T** differt (ex. gr. II 4 *ἐξέσται* **AD**: *ἥξεται* **T**, III 5 *φαιδρόν* **AD**: *φαινόμενον* **T**, V 1 *πεῖσιν, συγκροτούσας, φημὶ κἀγώ* **AD**: *ποιεῖν, συγκοσμούσας δεῖ* **T**, V 6 *ἐπισπᾶται* **AD**: *ἐπιβοᾶται* **T**), saepe eadem verba omissa sunt in **D** atque in **A** (ex. gr. I 14, 7; II 17, 1; IV 3, 8; IX 6). est ergo **D** cognatus cum **A**, sed eum, qui hoc florilegium composuit, non ipso codice **A** usum esse ex multis illis minutis erroribus cognoscitur, quibus **A** laborat, **D** caret (ex. gr. I 15, 9; II 1, 3; 12, 2; 13, 3; 17, 1; III 2, 2; 6, 2 etc.).

In **D** eaedem glossae in textum intrusae aut glossarum vestigia inveniuntur atque in **AT** (ex. gr. II 2, 2; 10, 3; 12, 4; III 6, 3; V 1, 4). praeterea **D** glossis et scholiis nonnullis instructus est, quorum indoles dissimilis est indoli scholiorum, quibus plurimi codices classium **WT** adornati sunt, nam haec ad res grammaticales magis spectare videntur, ad philosophiam illa. veri simile porro videtur scholia codicis **D** ab eodem esse conscripta, qui haec excerpta ex integris Marci libris excerpsit, homo non indoctus quidem, sed qui nonnulla in auctoris verbis suo Marte ut aiunt mutavit (ex. gr. initia capitum I 7; 11, id studens, ut lectori sensum enuntiatorum explanaret), alia in brevius contraxit (ex. gr. IV 3, 2; VII 63; 70), *θεός* hic illic ut homo fidei Christianae addictus pro *θεοί* scripsit. sed aliquot locis **D** verba Marci fidelius conservavisse quam **AT** videtur (ex. gr. I 7, 6; VI 16, 10; IX 2, 4) planeque illis vacat interpolationibus, quae in **AT** post hyparchetypi aetatem irrepserant.

Scriptura codicis **D** saepe correcta est, partim ab ipso scriba, partim a manu altera, verba nonnulla, quae primum erant omissa, in margine saepe sunt addita. quae correctiones ad exemplar libri cuiusdam codici **T** similis factae esse videntur. terminationes autem verborum vocabulorum adverbiorum fere omissae sunt, nonnulla (ut *γίνεται, εἰσί, ἐστί, κατά* alia id genus) compendiose scripta sunt. nulla his excerptis inscriptio praefixa est, at fol. 349ᵛ ante excerpta e secundo libro sumpta *τοῦ αὐτοῦ μάρ*ˣ et *ἄντικρυς ἐπικτητίζει* legitur.

Inesse in **D** excerpta Marci Aurelii primus F. Creutzer intellexit idque in editione Plotini qui est de pulchritudine libelli anno 1814 foras data notum fecit. unde Schultz nonnulla hausit, post eum Stich varias huius codicis lectiones a Werfer anno 1821 collectas in Marco edendo adhibuit.

DE CODICE M

Nullius fere momenti est codex Monacensis 323 pugillaris, saec. XVI descriptus (= **M**), qui inter alia varii generis excerpta foll. 9ʳ, 19ʳ–20ᵛ etiam minutissima frusta e Marci libris II–IV excerpta, praeterea cap. VII 50, 1 continet, quorum excerptorum pars foll. 88ᵛ–90ᵛ iteratur. praefixa est fol. 19ʳ (folium 9 enim bibliopegae errore loco suo motum est) inscriptio *μαρκ αντωνινου αυτοκρατου β' τῶν εἰς ἑαυτόν*, parti horum excerptorum addita est versio latina. lectiones autem codicis **M** exceptis eis, quae in solo codice **M** inveniuntur, cum **T** et cum **C** consentiunt. etiam huius codicis excerpta primus Stich adhibuit.

DE CODICIBVS CLASSIS C

Exstant septem codices saec. XIV–XVI descripti, qui eandem excerptorum e quattuor prioribus Marci libris sumptorum copiam praebent (ex his Oxon. Bodl. Canon. Gr. 69 mutilatus est ideoque in II 11 desinit). horum excerptorum primum est I 8, 7, ultimum IV 20. cum excerpta classis **W** a capitulo IV 33, classis **X** a IV 49, 2 incipiant (maximam autem partem classes **WX** eadem continent excerpta) cumque excerpta classium **WX** e posteriore parte quarti libri, deinceps e ceteris libris quartum sequentibus sumpta sint, mihi persuasi fuisse olim librum manu scriptum, qui excerpta ex omnibus duodecim Marci libris collecta comprehendebat, eumque librum aliquando ita in duas partes esse discissum, ut e priore eius parte excerpta classis **C**, e posteriore excerpta classium **WX** orirentur. quem communem classium **CWX** fontem ut hyparchetypum siglo *γ* denoto. cum porro facile cognoscatur et in **C** et in **WX** inter ipsius Marci verba eiusdem generis glossas aut glossarum vestigia recepta esse atque in **ATD** (ex. gr. II 2, 1 et 2; 10, 3 in **ATDC**, VI 31; 44, 3; VIII 48, 2 in **ATWX**), concludi potest illud commune classium **CWX** exemplum iisdem glossis inquinatum fuisse ac exemplum codicum **ATD**. qua ex re sequitur, ut et codices **ATD** et classium **CWX** hyparchetypus *γ* ex alio quodam hyparchetypo, quem siglo *β* denoto, tamquam e communi fonte emanaverint. haec autem conclusio confirmatur eo, quod et in **C** et in **WX** ordo, quo excerpta sese

excipiunt, differt ab eo quo in **AT** capitula continuantur ordine. ac in **C** quidem pars excerptorum e tertio libro sumptorum (III 5; 10; 13 et 14) post cap. IV 40 in fine huius eclogae collocatur. igitur dubitari non potest, quin auctor illius florilegii, quod olim hyparchetypum *γ* continuisse diximus, ordinem quoque mutaverit. de aetate autem huius florilegii deque utriusque hyparchetypi aetate nihil certi asseverari potest.

Cum plurimi classium **WX** codices glossis interlinearibus scholiisque marginalibus abunde sint instructi, codices classis **C** neque glossas habent neque scholia adiecta, excepto codice Vaticano Gr. 954, in quo hic illic verbis Marci interpretamenta aut Graeca aut Latina adscripta sunt. in omnibus autem classis **C** codicibus verbis *ἐκ τῶν Μάρκου* primo excerpto praemissis indicatur illa, quae sequuntur, e Marci commentariis excerpta esse, tum capitulo IV 3 in margine adscriptum est dictum Philonis cuiusdam (*Φίλωνος· τόπος τῶν κατὰ γῆν ἱερώτερος σοφοῦ διανοίας οὐδείς ἐστιν· ὃν τρόπον ἀστερεαὶ ἀρεταὶ περιπολοῦσιν*), deinde in excerptorum fine collocatum est breve auctoris cuiusdam frustum *περὶ Γνάρων*, nonnullis denique excerptis solito more aut *ὅτι, ὅτι δεῖ* aliud huiusmodi praefixum aut *φησίν* insertum est.

In lectionum varietate classis **C** cum **AT** comparata fere cum **A** consentit, a **T** discrepat (ex. gr. *μνημόνευε* III 10, 1; *πρὸς* om. III 13, 1; *εἰ θέλεις* III 14, 4; *χρέος* IV 17), cum **ATD** autem comparata (in iis scilicet excerptis, quae et in **C** et in **D** traduntur) saepius cum **T** concinit (ex. gr. *πάντας* I 15, 5; *δι' ἀρετήν, τοῦ διακρίνειν* II 13, 3; *αὐτός* om. III 3, 1; *φήσει τις* IV 4, 2), rarius cum **AD** (*συμφέρειν* II 3, 2; *ταὐτόν* II 14, 2). reliquae autem variae lectiones vel potius errores, quorum satis magnus numerus aut in omnibus aut in singulis huius classis codicibus, permagnus in codice Parisino Suppl. Gr. 319 invenitur, neque in re critica tractanda neque in codicum fatis enarrandis magni momenti esse videntur.

Primus excerpta classis **C** publici iuris fecit I. A. Cramer eo, cuius modo mentionem fecimus, Parisino usus (Anecdota Graeca e codicibus manuscriptis bibliothecae regiae Parisiensis, Oxonii 1839, I p. 173–179).

DE CODICIBVS CLASSIS W

Huius classis noti sunt adhuc codices tres: Monacensis 529 saec. XIV (= **B**), Vaticanus Gr. 2231 saec. XIV (= v_8), Vaticanus Gr. 1823 saec. XIV (= **V**). e quibus **B** (olim Augustanus) iam Merico Casaubono notus erat, cui David Hoeschel excerpta Marciana e codice **B** exscripta suppe-

ditaverat. Vaticanum Gr. 2231 primus Weyland anno 1914 descripsit, collationes eius in Marco edendo primus Farquharson adhibuit, qui Weylandium secutus hunc codicem siglo v_6 denotavit, nos in hoc codice afferendo siglo v_8 utimur. Vaticani Gr. 1823 autem notitiam aeque ac codicum Vatic. Gr. 1404 et Britann. Burn. 80 ad classem **X** pertinentium debemus viro docto D. A. Rees, qui anno 1974 nos docuit Marci commentariorum excerpta eos continere.

Codex **B** ab editoribus classi **X** adnumerabatur, cui classi Weyland etiam Vatic. Gr. 2231 aggregavit. sed neque hoc neque illud recte factum est. sint enim licet classi **X** cognati, tamen eos et Vatic. Gr. 1823 nuper repertum (de quo mox fusius dicendum erit) multis in rebus sic a **X** differre, congruere inter se apparet, ut a **X** segregandi, in unam classem congregandi videantur, quam classem siglo **W** denotamus.

Nam primum classis **W** maiorem excerptorum numerum praebet quam **X** (praeter ea, quae sunt communia cum **X**, **W** IV 33; VI 33; 35; 43; 44, 5; VII 23; 64; VIII 21, 2; XI 16; 17; 18 continet). tum sunt lectiones quaedam vel errores classi **W** peculiares (*κογχύλης* VI 13, 1; *ἑαυτῷ, ἀγαθόν, κακόν* IX 1, 5. 6; *δεδογμένῳ* X 34, 1 alia) aut lectiones, in quibus **W** cum **AT** consentit, a **X** distat (*οὐ* VII 7; *διακρίνειν* IX 1, 5; *φοβηθήσεται* IX 1, 7), aut lacuna non nisi in **W** obvia (IX 40, 1). plerumque autem lectiones classium **WX**, quae quidem cum **AT** pugnant, inter se consentiunt (ex. gr. IV 49, 5; V 8, 2; 8, 10; VII 7, 2; 22, 2; X 34, 5), et in eis excerptis, quae in sola classi **W** inveniuntur, saepe huius classis lectiones cum **AT** discrepant (ex. gr. *τὸν θεόν* VI 35, 2; *κακῶσαι* VI 44, 1; *δ' οὖν ὅμως* VI 44, 4; *συγχέουσα, ὀλίγον, βιωτίω* VII 23).

Iam supra diximus codices classium **WX** eisdem glossis inter Marci verba receptis laborare ac **ATDC**, qua ex re collegimus omnes sive codices sive codicum classes ex uno hyparchetypo ortas esse. sed duorum locorum exemplo satis plane docemur etiam post hyparchetypi aetatem interpretamenta quaedam Marci verbis inserta esse, nam in V 8, 12 **WX** glossam talem habent, qua **AT** vacant, in IX 42, 13 **AT** glossam receperunt, quae in **WX** recepta non est. igitur hic quidem non de lacunis agitur, sed sunt multae lacunae, quae non nisi in **W** aut in **WX** inveniuntur (ex. gr. VI 13, 1; X 28, 2; XI 16, 2).

Exceptis eis de quibus modo diximus glossis, quae iam pro ipsius Marci verbis habebantur, in plurimis classium **WX** codicibus Marci verbis glossae interlineares scholiaque marginalia abunde adiecta sunt. quae res facillime explanari potest, si nobis persuademus omnem hanc glossarum scholiorumque copiam, postquam hyparchetypus *γ* in duas partes discissus est, posteriori eius parti a viro quodam adscriptam,

postea identidem una cum Marci verbis descriptam, auctam, diminutam, commutatam esse. sunt qui putaverint totam hanc congeriem interpretamentorum, quorum nonnulla technologiae instar habenda sunt, a Maximo illo Planude aut a Moschopulo collectam conscriptamque esse, sed haec res adhuc sub iudice est.

Codex **B** foll. 134r–143v excerpta e Marci commentariis sumpta habet, quibus tituli loco superscriptum est *ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον δεύτερον* (foll. 132rsqq. autem descriptum est Epicteti Encheiridion). eadem superscriptio etiam in **V** fol. 150r legitur. codicis **B** scriptura tantopere aqua laboravit, ut multis locis aut singulae litterae aut tota verba eluta sint atque legi non possint, atramentum ubique palluerit. desinit autem **B** in cap. XI 18, cum classis **X** codices in XII 34 desinant, et ex eo, quod ultima cap. XI 18 verba in ipsa calce fol. 143 sunt scripta, inde a fol. 144r Catonis sententiae incipiunt, intellegitur iactura aliquot foliorum ultimam excerptorum partem esse amissam. idem etiam in codicibus **V** et $\mathbf{v}_8$ acciderat, nam hic capp. XI 16–18 quoque amisit, ille non solum a tergo, sed etiam a fronte mutilatus est ita, ut in X 34, 2 desinat, a V 8, 11 incipiat.

Huius codicis Vaticani 1823 singularis est condicio. tres enim huius codicis miscellanei partes excerpta commentariorum eaque diversa et a diversis manibus scripta continent, quae diversorum codicum partes casu quodam unum in locum convenerunt et in huius codicis Vaticani compositione una cum aliorum auctorum operibus coagmentatae sunt. continent autem hae partes ad Marcum pertinentes, quas primus quod quidem sciam excussi, haec: foll. 50v–51v finem excerptorum classis **X** (capp. XII 4; 14–15; 34) cum glossis et technologia, foll. 231r–240v excerpta classis **X** usque ad cap. IX 40, foll. 140r–145v et 150r–151v denique excerpta classis **W**. ita fit, ut excerpta quaedam, quae classibus **W** et **X** communia sunt, bis in hoc codice occurrant. at omnes eius Marcianas partes saec. XIV scriptas esse asseverat vir doctus atque de codicumVaticanorum indicibus constituendis optime meritus P. Canart, nos illas partes, quae excerpta classis **X** continent, siglo $\mathbf{v}_6$ denotamus, hanc, quae classis **W** excerpta praebet, siglo **V**.

Haec excerpta iam mutilata glutinatoris in manum venisse veri simile est, utique non iusto ordine codici inserta sunt. foll. 140r–145v enim excerpta inde a cap. V 8, 11 usque ad cap. X 34, 2 sese excipiunt, tum, intermissis foliis aliquot aliorum auctorum (in quibus est etiam Epictetus) verba continentibus, subiunguntur foll. 150r–151v capp. VII 23; 22; 18; 7; VI 35; 43; 44, 5; IV 43. amisit ergo **V** iactura foliorum et capp. IV 49, 2–5; V 8, 1–4. 7–9 et extremam eclogae partem inde a cap. X 34, 2.

V artissime cum **B** cohaerere demonstrant non ita pauci errores in eis solis obvii (ut *πληροῦται* V 8, 13; *αὐτός* V 26, 1; *κογχύλης* VI 13, 1; *πονῇ* VI 33, 1). at nonnumquam **V** et $\mathbf{v_8}$ scripturis codicis **B** auxilio veniunt, eis praesertim, quae propter eius vitia satis plane discerni nequibant, ut in VI 44, 1, ubi editores codicibus **AT** nixi *κακοποιῆσαι* scripserunt, *κακῶ* tantum in **B** legi potest, nunc **V** et $\mathbf{v_8}$ *κακῶσαι* praebent, quae lectio non solum scripturam codicis **B** comprobat, sed etiam bene cum Marci loquendi consuetudine consentit.

Memoratu dignum videtur mendum, quod VII 23, 2 in **B** et in **V** occurrit, nam in utroque pro *κιβωτίῳ* false *βιωτίω* (vel *βιοτίω*) scriptum est, ad hoc verbum explanandum in **V** adiecta est lectioni erratae glossa *τῶ μικρῶ βίω ἤγουν τῶ κόσμω*, qua ex re intellegitur totam glossarum illam copiam, de qua supra diximus, non uno tempore atque uno tenore conscriptam esse, sed etiam posteaquam classis **W** a classe **X** discessit alias aliasque verbis auctoris glossas additas esse.

Codicem $\mathbf{v_8}$ foll. 239–246ᵛ excerpta Marciana continere primus, ut supra diximus, Weyland cognovit, qui hac de re anno 1914 rettulit, sed neque ea excerpta a classi **X** seiungenda esse perspexit neque huius codicis lectiones diligenter descripsit. at harum lectionum collatio demonstravit hunc codicem ad Marci librorum manu scriptorum fata perscrutanda non nullius momenti esse. nam primum eiusdem stirpis eum esse atque **BV** et ea capitula indicant, quae hi tres codices habent, codices classis **X** non habent, et lectiones, quae non nisi in $\mathbf{BVv_8}$ inveniuntur (praeter eas, quarum supra mentionem fecimus, cf. ex. gr. IV 33, 1 *Καίσων* om., VI 44, 4 *ἐμοὶ δ' οὖν ὅμως*, VII 23, 1 *πρὸς ὀλίγον*). tum neque **B** neque **V** a $\mathbf{v_8}$ descripti esse possunt, nam in $\mathbf{v_8}$ non solum capp. XI 16–18 desunt (quod non foliorum iactura accidisse ex eo cognoscitur, quod post cap. XI 9 maxima pars fol. 246ᵛ vacua relicta est), sed etiam cap. VIII 57 (cap. VIII 56 deesse perperam Weyland asseveravit), et insuper nonnullis locis verba omissa sunt, quae in ceteris leguntur (VI 44, 4 *ἕκαστα*, VIII 21, 2 *καὶ ὁ μνημονεύων*, VIII 56, 2 *ὅπερ . . . θεῷ*, alia). non ita paucae lectiones vel errores huic codici peculiares sunt (IV 33, 1 *ἀντώνιος*, VII 7 *ᾗ σοι τοῦτο*, VII 23, 1 *διέπλασε*, VII 62, 2 *τῶν ὑπολήψεων*). glossas porro et scholia $\mathbf{v_8}$ non habet, cum **BV** habeant. multi denique errores, quibus et **B** et **V** inquinati sunt, in $\mathbf{v_8}$ non inveniuntur, ita ut saepe cum **AT** aut cum **ATX** consentiat, discrepet cum **BV** (ex. gr. V 8, 13 *πηροῦται*, V 26, 1 *αὐτό*, VI 13, 1 *κόγχης*, VII 23, 1 *συγχέασα*, VII 23, 2 *κιβωτίω*, VIII 56, 1 *ἀδιάφορον*, IX 1, 2 *περί*, IX 1, 5 *παρ' ἑαυτόν*), neque IX 40, 2 ea, quae soli codicum **BV** scribae omiserunt verba, in $\mathbf{v_8}$ omissa sunt. non est autem cur putes

excerpta codicis $\mathbf{v}_8$ artiore necessitatis vinculo cum **AT** coniuncta esse quam cum **BV** vel cum **BVX**. facillime enim intellegitur eas codicum **BV** lectiones, quae a $\mathbf{v}_8$ distant, librariorum lapsibus ortas esse. at persaepe $\mathbf{v}_8$ non solum cum **BV**, qua de re supra satis dictum est, sed etiam cum **X** consentit, ab **AT** differt (ex. gr. IV 49, 5 *ἀψευδῆ*, V 8, 12 *νὴ Δία* om., VI 13, 1 *ὁ Φαλέρνος ... σταφυλίου καὶ* om., VII 7 *χωλεύων*, VII 22 *καὶ ὅτιπερ ἀμφότεροι*, X 28, 2 *ἐπὶ τοῦ κλινιδίου* om., X 29 *ἐπερώ-τα*, X 34, 5 *ἁπάντων*).

Quibus rebus perlustratis mihi persuasi $\mathbf{v}_8$ vel potius eius exemplar ex eodem quidem quo ceteri classium **CWX** hyparchetypo fluxisse, illud autem exemplar minus a scholasticis esse tractatum quam **BV** vel eorum exemplaria. quam ob rem $\mathbf{v}_8$ textum hyparchetypi necnon communis omnium qui exstant codicum archetypi fidelius conservavit quam **BV**.

DE CODICIBVS CLASSIS X

Plus viginti codices excerpta huius classis continent, quorum plurimi saec. XIV/XV scripti sunt, codicis Vaticani Gr. 98 excerpta neque saec. XIII neque XV, sed XIV scripta esse dixerim, codicem Britann. Burn. 80 saec. XVI scriptum esse dixit Rees. sunt, qui non omnia huius classis excerpta complectantur, quod aut mutilati sunt, ut Vaticanus Gr. 953, Parisinus 1698 alii, aut quaqua de causa excerpta quaedam in uno vel altero omissa sunt. ordo autem excerptorum consentit quidem cum **W**, sed abhorret, ut supra diximus, ab eo quo in **AT** capitula sese excipiunt ordine.

Glossas et scholia, quae in omnibus fere classis **X** codicibus auctoris verbis abunde adiecta sunt, in **g**, $\mathbf{l}_2$, $\mathbf{l}_3$, **r** deesse scio. non enim omnes codices ipse denuo excussi, multos sane ipsos inspexi, quorundam imagines lucis ope factas adhibui, atque recensui editionem principem (= **T**), codices A, D, M, $C_{\alpha, \beta, \gamma, \lambda}$, B, V, $v_{2, 3, 6, 7, 8}$, $l_{1, 2, 3, 4}$, $m_{1, 2, 3}$, p_1, g, r. in ceterorum codicum lectionibus afferendis eorum qui antea eos excusserunt atque descripserunt collationibus usus sum.

In plurimis classis **X** codicibus (exceptis $\mathbf{l}_2$, $\mathbf{l}_3$, $\mathbf{p}_1$, $\mathbf{p}_4$) Marcus mirum in modum cum Aeliano permixtus est atque confusus. interiecta enim sunt inter excerpta e Marci libris sumpta capitula quaedam ex Aeliani de natura animalium libris. cum autem classes **C** et **W** et classis **X** nonnulli codices, $\mathbf{l}_2\mathbf{l}_3\mathbf{p}_1\mathbf{p}_4$ dico, solum Marcum habeant, manifestum est post hyparchetypi γ aetatem accidisse, ut nescio quis ex excerptis Marcianis et Aelianeis florilegium illud componeret. neque deerant, qui olim Aelianea illa Marco attribuenda esse putarent, nam Aeliani nomen

nusquam adscriptum est nisi in $v_4 v_5$. superscriptum autem est in X excerptis Marcianis sive solis sive cum Aeliano permixtis *Μάρκου Ἀντωνίνου ἐκ τῶν καθ' αὑτόν.*

Hoc ordine igitur in codicibus classis X excerpta e Marci commentariis sumpta sese sequuntur (uncinis inclusa addita sunt capitula ex Aeliani de natura animalium libris):

VII 22 (I 22); VII 18 (I 25; 28); VII 7;
IV 49, 2–5 (V 22; II 29; I 17; 34; 3; 52; 49);
V 8, 1–4. 7–13 (IV 25); V 18; 26; (IV 50; 49);
VI 13, 1–4; 31 (IV 57; 60); VI 39–40 (I 1);
VII 53; 62; 63 (I 2); VII 66; 70; 71;
VIII 15; 17, 2 (I 4); VIII 34; 48; 54 (I 7, 8; 13); VIII 57; 56 (I 9; 10);
IX 1, 1–9 (I 11); IX 40;
XI 19 (I 16);
IX 42;
X 28; 29; 32; 34; 35;
XI 34–35;
XII 2;
XI 9; 21;
XII 4, 1; 14–15; 34.

In nonnullis autem codicibus classis X ordo hic denuo commutatus est, ut in v_1, v_5, l_1, m_1, p_5, multi eorum valde neglegenter scripti sunt, glossae et scholia, quae in codicibus diligenter descriptis rubro atramento et litterarum ductu distinguuntur a Marci verbis, in illis ita cum auctoris verbis confunduntur, ut saepe dubites utrum auctorem an interpretamenta legas. nec mirum est in tanto numero codicum magnam exsistere lectionum varietatem. quarum maxima pars procul dubio scribis attribuenda est in codicibus describendis errantibus. Ioannes Stich autem intellexit binis aut ternis codicibus sive lectiones sive errores quosdam communes esse, hunc codicum consensum notis **xyz** denotavit Henricus Schenkl, addendum est etiam illud, codices littera **y** denotatos, $l_2 l_3 p_4$ audias, Aelianum Marco intermixtum non habere, ita ut putare possis tres illos codices una cum p_1 a communi classis X stirpe seiunctos esse, priusquam fragmenta illa Aelianea cum Marci commentariorum excerptis in unum florilegium congregata sunt.

Aliter res se habet cum Britann. Burneiano 80 (= r), Veneto Marciano 11, 9 (= m_3) et cum prima Vaticani Graeci 1823 (v_6) parte, qui codices editoribus adhuc ignoti erant (Burneianum enim et Vaticanum, ut supra p. XII diximus, D. A. Rees ante paucos annos protulit, Venetum Marc. 11, 9 inter alia et Marciana quaedam continere indicatum est in: Indici e Cataloghi, Nuova Serie VI, Codices Graeci Manuscripti Bibliothecae Divi Marci Venetiarum, vol. III, Romae 1972, p. 90). nam

Burneianus desinit in XI 21 (desunt igitur capp. XII 4; 14–15; 34), neque tamen mutilatus est (cap. XI 21 subscriptum est *τέλος*), **m**$_3$ autem et **v**$_6$ (prima scilicet illius Vaticani pars) ea tantum capitula continent, quae in **r** desunt. ex quo sequitur, ut ex exemplari quodam fluxerint, quod ita in duas partes scissum est, ut ex priore **r**, ex posteriore **v**$_6$ et **m**$_3$ describi potuerint, aut ut **v**$_6$ vel **m**$_3$ huius exemplaris partes sint. quattuor illa duodecimi libri capitula reapse ut exiguum corpus per se tradita saepiusque descripta esse etiam codices quidam, qui tota classis X excerpta continent, demonstrant. in **m**$_1$ enim et suo loco (foll. 75sq.) in fine excerptorum classis X leguntur et iterum fol. 85 inter Anthologiae epigrammata, in **l**$_1$ et **p**$_5$ ante Anthologiam collocata sunt. Anthologiae autem syllogen, quacum haec quattuor capitula coniuncta sunt, Maximum Planudem condidisse constat.

Etiam Vaticanus Graecus 1404 (= **v**$_7$), saec. XIV, Marcum foll. 221^r–237^v continens, nunc primum in Marco edendo adhibetur. multos, ut omnes, peculiares habet errores, nonnumquam cum **AW** consentit, a ceteris suae classis codicibus differt (ex. gr. *οὐσίαν* VI 13, 1; *μὴ τοῦτο* VIII 17, 2; *διάφορον* VIII 56, 1), quae res ad codicum fata explananda nullius momenti est, cum haec taliaque etiam in reliquorum codicum lectionum varietate reperiantur. utilem autem mihi se praebuit eo, quod hic primum glossas inveni, quibus in X 29 et XII 4 lectiones classis X comprobantur et illic *ἐπερώτα* scribendum, hic codicum **AT** verba *περὶ αὐτοῦ* ut e glossa orta delenda esse demonstratur, qua ex re comperi quanti sit in Marci verbis recensendis glossarum scholiorumque diligens perscrutatio.

Ceterum classis X codices gradatim innotuerunt, atque P. de Joly lectiones quinque codicum Vaticanorum et **p**$_4$ novit, Schultz praeter eos **g** et quattuor Laurentianos, Barberinianum atque duos Marcianos Stich excussit, reliquos Parisinos Leopold, Schenkl quem ipse invenerat Athoum.

Restat ut codicis Mazariniani 4556 mentionem faciam, in quo excerpta Marciana cum Aeliano permixta et glossis scholiisque instructa inesse vir doctus Ch. Astruc anno 1974 exposuit, qui illa saec. XIV scripta et anno 1842 in monasterio Lavra reperta esse putat. quod dixit pessimam hodie horum excerptorum condicionem esse, ipse expertus sum. nam in simulacris photographicis, quae benigne mihi Bibliothecae Mazarinianae praeses suppeditaverat, paene nihil discerni potuit. Ch. Astruc autem hunc Mazarinianum cum codicibus Parisino Coisliniano 341 et Parisino Suppl. Gr. 1164 consentire asseveravit.

Ex iis, quae codices describentes diximus, id certe depromi potest,

nullum codicem fide et veritate ita inter ceteros excellere, ut in textu constituendo eo solo niti possimus. sint licet **AT** gravissimi testes, cum soli omnes duodecim libros contineant, tamen eos quoque tot tantisque erroribus lacunis corruptelis laborare facillime dinoscitur, ut, quandocumque potestas datur, et aliorum codicum lectiones spectandae sint et ponderandae. sed remanent satis multi loci, qui ne omnium quidem codicum qui suppetunt auxilio sanari possunt. et si forsan pauciores in hac quam in prioribus editionibus invenies cruces, scito me in locis desperatis quaedam mutavisse aut supplevisse non quo opinarer contigisse mihi, ut Marci verba redintegrarem, sed quod studebam, ut sententiam saltem et sensum, quem Marcum exprimere voluisse putabam, implerem.

Ut uno obtutu videas, quae capitula aut quae capitulorum particulae in **DMCWX** contineantur, en aspice hanc tabulam:

I 7, 1–8, 6	D	5, 3	D	28	D
8, 7	DC	5, 4	DC	31	D
9–15, 4	D	6	D	33, 1–4	D
15, 5	DC	10, 1–2	C	33, 6	D
15, 6–8	D	13–14	C	VI 1–12	D
15, 10–16, 7	D	16, 1	M	13, 1–4	WX
16, 9–16	D	IV 2	D	15, 2–19	D
16, 18	DC	3, 1–3	DC	21	D
16, 19–26	D	3, 4	DM	31	WX
II 1–3	DC	3, 4–6	D	33	W
4–8	D	3, 7–4, 2	DC	35	W
9	DC	4, 3	DMC	39–40	WX
10, 1	DMC	5 initium	MC	43–44, 5	W
10, 1–2	DC	6, 2	M	VII 7	WX
10, 3	DMC	7	D	18	WX
10, 3–11, 3	DC	8	DM	22	WX
11, 3–6	D	9–10, 1	M	23	W
12, 1	DC	14–18	C	28–29, 5	D
12, 2–4	D	19	D	50, 1	M
13, 1	DMC	20	DC	53	WX
13, 1–14, 4	DC	21	D	55	D
14, 5–15, 1	D	33	W	59	D
16, 1–6	D	35–36	D	62	WX
16, 6	DM	43	D	63	DWX
17, 1	DMC	46, 1	DM	64	W
17, 2–4	DC	46, 2–47	D	66	WX
17, 4	D	49, 2–5	WX	70–71	DWX
17, 4–5	DM	50, 1–3	D	74	D
III 1, 1	DMC	V 1–6	D	VIII 8–9	D
1, 2–2, 6	D	8, 1–4	WX	10 finis	D
3	DC	8, 7–13	WX	12	D
4, 1–2	D	9–10	D	15	WX
4, 3–6	DC	14	D	17, 2	WX
4, 7–5, 2	D	18	WX	21, 2–3	W
5, 2	DC	26	WX	34	WX

VIII 36	D	21–25	D	XI 9	WX
48	WX	29, 3–6	D	16, 1–18, 2	W
50–51	D	29, 8–31, 1	D	19	X
54	DWX	40	WX	21	X
55	D	42	WX	34–35	X
56–57	WX			XII 2	X
		X 28–29	WX	4, 1	X
IX 1, 1–9	WX	32	WX	14–15	X
2–7	D	34–35	WX	34	X

Hac e tabula cognoscitur excerpta codicis **D** et classium **WX** mirum in modum alternare. perpauca enim sunt ea excerpta, quae et in **D** et in **WX** continentur, cum codici **D** et classi **C** multa sint communia. porro de hac tabula depromi potest illum, qui codicis **D** florilegium composuit, e tribus prioribus libris permulta elegisse (e libro I enim tantum capitula 1–6 et 17 neglexit, libros II et III paene totos in florilegium suum recepit), etiam e priore parte libri IV non ita pauca exscripsisse, tum multo parciorem se praebuisse. itaque non erret, qui eum classis **W** vel **X** codicem quendam cognitum habuisse et in excerptis eligendis id studuisse putet, ut Marci libros in brevius quidem contraheret, ita tamen, ut suo florilegio alteram illam eclogam suppleret consummaretque.

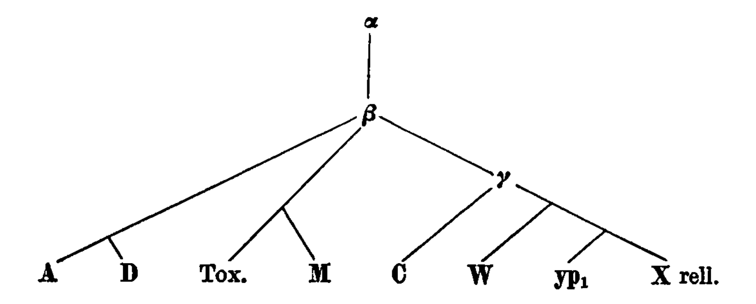
DE CODICVM STEMMATE

Spem iusti stemmatis constituendi abiciendam esse praepropere dixit Henricus Schenkl, quem diligentem codicum perscrutatorem fuisse nemo negaverit, itaque satis habuit stemma codicum classis **X** constituere (cf. p. XIX eius editionis). ante eum Ioannes Stich anno 1881 omnium librorum manu scriptorum stemma constituere conatus est, tum nostris temporibus Paulus Maas, cum editionem, quam A. S. L. Farquharson fecerat, recenseret (JRS 35, 1945, 144–146), idem temptavit, recentioribus autem editionibus nullum codicum stemma additum est.

Quid de ratione, quae intercedat inter codices vel codicum classes, sentiamus, supra diximus. igitur satis erit nunc eorum fata paucis comprehendere. Arethae librum communem omnium qui exstant codicum archetypum fuisse pro certo habemus eumque nota α denotamus. at hyparchetypum quendam (β) inter Arethae librum et nostros codices intercessisse e glossis, quae in eos omnes irrepserunt, cognoscitur. hoc ex hyparchetypo aut ex eius apographis fluxerunt una ex parte **A** et Toxitanus, tum excerpta codicis **D**, quae fortasse circa annum 1400 ex integris duodecim libris collecta atque glossis scholiisque instructa sunt ab homine quodam ignoto, frusta denique, quae codex **M** praebet,

altera ex parte hyparchetypus *γ*, quem non integros libros, sed excerpta cum ex omnibus Marci libris sumpta, tum ab eis, quae **D** continet, diversa continuisse veri simile est, saeculo XIV priorem fuisse aetas codicum **CWX** docet. quis autem quando excerpta illa e duodecim librorum contextu segregaverit, adhuc non constat, hoc tantum patet, eum excerpta, quae elegerat, non in eundem redegisse ordinem, quo ordine integrorum librorum capitula disposita erant et adhuc in **AT** disposita sunt. mox autem huius florilegii liber bipartitus est eiusque duae partes seiunctae et disiectae. prior autem pars, e qua orta est classis **C**, rarius descripta minusque in scholis tractata esse videtur ideoque nullis propemodum glossis et scholiis (illis scilicet exceptis quae iam in hyparchetypo *β* procul dubio inerant) instructa est atque in lectionum varietate propius abest ab **ATD**. at alterius partis apographa multum in legentium manibus versata et iterum atque iterum retractata esse cum numerus codicum classium **WX** demonstrat tum permagna illa, qua instructa sunt, glossarum scholiorum technologiarum copia. quam interpretamentorum copiam primum a Maximo Planude aut a Moschopulo excerptis adscriptam esse ut pro certo affirmari, ita negari nequit. aliquando autem numerus excerptorum diminutus est, sed tum **BV**v_8 aut eorum exempla iam ab hac familia discesserant, diminutoque illi florilegio fragmenta Aelianea interspersa sunt. remansisse autem unum alterumve apographon diminuti illius nec Aelianeis fragmentis aucti florilegii nostri nos docent codices $l_2 l_3 p_1 p_4$. neque non veri simile videtur primis saeculi XIV decenniis accidisse, ut aliquis fragmenta Aelianea excerptis e Marci commentariis sumptis insereret. nam illo tempore etiam Aelianum studiose lectitatum esse scimus illoque tempore, ut exemplum afferam, Manuel Philes, qui carmen *περὶ ζῴων ἰδιότητος* scripsit, multum ab Aeliano mutuatus est.

Quae cum ita sint, ratio, quae intercedat inter codices, hoc stemmate depingi posse videtur:

DE SVDAE EXCERPTIS DEQVE HVIVS EDITIONIS APPARATV INTER TEXTVM ET APPARATVM CRITICVM INTERIECTO

Marcum edituro fides habenda est solis codicibus, quos in Marci verbis afferendis haudquaquam fideles testes esse inter omnes constat, qui huic rei operam navaverunt. nullus enim antiquitatis auctor umquam Marcum ita laudavit aut eius sententias ad verbum expressit, ut ex eius scriptis codicum lectiones aut comprobare aut refutare possimus.

In Sudae autem lexico afferuntur excerpta quaedam e Marci commentariis sumpta, quibus huius thesauri auctor insolitorum quorundam verborum usum explicabat. qui utrum haec excerpta ex ipsis commentariis an ex aliqua compilatione hauserit, plane ignoratur. quomodocumque haec res se habet, constat eum non semper ad verbum, sed per paraphrasin nonnumquam Marcum afferre. huc accedit, quod iam in ea, quae adfert, excerpta hic illic interpretamenta irrepserunt. quibus de causis eius testimonium non pluris quam codicum aestimandum est. ut autem lector ipse diiudicare possit, qualia et quanti haec excerpta sint, suo loco ad verbum in apparatu inter textum et apparatum criticum interiecto exscribuntur.

Hoc in apparatu invenies etiam locos quosdam e Frontone, Dione Cassio, Iuliano aliisque antiquitatis auctoribus ad Marci vitam moresque spectantes, qui lumen Marci verbis adhibere possint, quia demonstrant sive quibus sententiis quando a quo Marci animus sit formatus, sive quantopere verba eius cum rebus gestis congruerint, sive quanti Marcus a posterioribus sit aestimatus. indicantur porro in hoc apparatu inter alia et auctores a Marco in commentariis laudati et medii qui dicitur aevi auctores, qui lectores suos ad Marcum delegabant.

DE TESTIMONIIS

Marcum commentarios sibi ipsi scripsisse neque publici iuris facere voluisse ex eorum indole facile cognoscitur. tamen accidit, ut aliquis eos ederet, sed apud antiquos auctores perpauca eorum vestigia inveniuntur. primus Dio Cassius ipsius Marci verbis alludere videtur. in oratione enim ad milites adhibita Marcum loquentem quaedam facit, quae a commentariis mutuatus esse videtur (cf. 72, 24, 2 Cary cum V 33; 72, 26, 2 cum IX 42, 10sq.; 72, 26, 4 cum VI 2, 2). haec Marci apud Dionem oratio vetustissimum evulgatorum commentariorum testi-

monium habetur. imperator autem Iulianus, qui ingenti Marci tenebatur admiratione eumque aemulabatur, quamquam saepe de eo loquitur ipsumque in libro cui Convivium inscribitur loquentem facit, neque eius dicendi consuetudinem imitatur neque umquam dicta eius affert neque commentariorum mentionem facit. at Themistius, qui Marcum *φιλόσοφον ἐν ἁλουργίδι* nuncupat (or. 34, 9, II p. 219, 6 Downey-Norman) et saepe ut philosophum et bonum imperatorem laudat (ex. gr. or. 7, 96b; 10, 130b; 13, 166b; 19, 229c), de commentariorum libris procul dubio cogitat, cum in oratione quadam a. p. Chr. n. 364 imperatori Valenti habita dicit: *οὐδέν σοι προσδεῖ τῶν Μάρκου παραγγελμάτων οὐδ' εἴ τι χρηστὸν ὁ δεῖνα τῶν ἀρχαίων αὐτοκρατόρων ῥῆμα προήκατο* (or. 6, 81c). similia Vulcacius Gallicanus in vita Avidii Cassii (3, 6) refert, cum de Marco scibit: 'tantum enituit in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis ne quid fatale proveniret, rogatus sit ... ut praecepta philosophiae ederet. nec ille timuit, sed per ordinem paraeneseos per triduum disputavit.' e verbis '*παραγγέλματα*, praecepta philosophiae, paraenesis' cognoscitur homines quarti saeculi putavisse Marcum commentarios scripsisse, ut alios admoneret atque educaret. huic opinioni non repugnare videtur S. Aurelii Victoris narratio (de Caes. 16, 9sq.), qui non quidem de Marci libris loquitur, sed philosophos quosdam ab eo petivisse, ut sectarum ardua et perocculta explanaret, narrat.

E sequentibus saeculis nullum testimonium remansit. decimo demum saeculo Suda (s. v. *Μάρκος*) declarat Marcum *τοῦ ἰδίου βίου ἀγωγὴν* (*διαγωγὴν* codd. nonn.) *ἐν βιβλίοις ιβ'* scripsisse, non solum quid ipse de commentariorum indole sentiat indicans, sed etiam illos tum in duodecim libros divisos esse intimans. eodem saeculo Arethas, de cuius codice supra dictum est, in scholiis, quae ad Lucianum scripsit, commentarios titulo *Ἠθικά* vel *εἰς ἑαυτὸν Ἠθικά* designat. tum duodecimo saeculo Ioannes Tzetzes bis terve Marcum in Chiliadibus laudat (vide quae ad capp. IV 21; V 33; VI 13 in apparatu inter textum et apparatum criticum posito adnotavimus), ita tamen, ut neque librorum titulum indicet neque quid de eorum indole putet dicat. quos Marcum in filii sui usum composuisse opinatur Nicephorus Callistus Xanthopulus (Hist. Eccl. III 31), apud quem legimus: *εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος οὗτος καὶ βιβλίον τῷ παιδὶ Μάρκῳ συντάττει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεστόν.*

Magnus librorum manu scriptorum numerus magnaque glossarum scholiorumque, quibus plurimi instructi sunt, congeries demonstrant Marci commentarios saeculis XIV et XV in manibus hominum ver-

satos esse. est igitur cur mireris extra illos codices paene nullum huius studii testimonium remansisse exstare innotuisse. unus Iosephus Bryennius Marcum ut philosophum laudat eiusque in philosophia sententias sectatur, quin etiam in scriptis suis multos commentariorum locos affert, at mirum in modum numquam nomen auctoris addit. tamen veri simile videtur Iosephum integros commentarios, non cuiusvis classis excerpta in manibus habuisse. affert enim inter alia et capitula quaedam, quae non nisi in AT continentur (ex. gr. VI 36; de Marco apud Iosephum obvio cf. Ph. Meyer, Des Joseph Bryennios Schriften, Leben und Bildung, BZ 5, 1896, 74sqq.).

Addo notitiam, quam viro docto D. A. Rees debemus, qui repperit iam ante editionem principem nonnulla commentariorum capitula typis impressa esse. anno 1517 enim Ioannes Reuchlin in altero de arte cabbalistica libro verba Graeca et versionem Latinam capitulorum IV 36 et VII 23 affert. ex eius bibliothecae, quam urbi patriae legavit, indice anno 1623 conscripto notum est possedisse eum librum manu scriptum, qui praeter Maximum Tyrium, Alcinoum, Xenophontis Memorabilia Marci quoque duodecim libros continebat. Melanchthon autem, qui anno 1552 eius bibliothecae mentionem fecit, dixit inesse in ea opera quaedam nondum typis impressa, alia et Marci librum vetustate memorabilem. quem librum et nostro codici A simillimum fuisse et saeculo XVII igne deletum esse putat Rees.

DE EDITIONIBVS

Enumeratis codicibus et fatis librorum descriptis restat ut editiones breviter attingamus.

Xylander iterum Marcum edidit Basileae anno 1568, qua in editione praeparanda codex Toxitanus ei non iam praesto erat. et nonnulla quidem et in verbis Graecis et in versione Latina emendavit, ea praesertim, in quibus typographos Turicenses incuria erravisse putavit, multa tamen menda intacta reliquit.

Xylandri editiones saepius repetitae sunt nec non ii, quibus satis non erat immutatas eas denuo typis describere, sed qui propriis coniecturis textum sanare conabantur, fundamentis a Xylandro iactis stabant. sero enim ceteri codices innotuerunt. qua re proxima editio, quae anno 1626 Lugduni Gallorum in lucem prodiit, Turicensis editionis errata quaedam correxit, novis mendis textum depravavit. aliquem autem locum obtinet propter adnotationes criticas Amadei cuiusdam Saly ultimo libro adiectas.

Anno 1643 apparuit Merici Casauboni editio, cui editioni multis notis et coniecturis auctae addita est nova versio Latina. in linguam Anglicam vero iam Is. Casaubonus Merici pater Marcum verterat idemque primis duobus libris animadversiones criticas ad textum Graecum emendandum spectantes adiecerat. iam ante Merici editionem absoluta erat Thomae Gataker editio, qui opus, quod multorum annorum studio confecerat, anno 1652 denique prelis subicere et publici iuris facere potuit. eam editionem insignem usque ad nostram aetatem locum obtinere eumque editorem de Marci libris edendis emendandis explicandis optime meritum esse nemo est qui neget. in capitulis enim distinguendis numerisque denotandis eum sequimur, multas lacunas is primus notavit primusque supplevit, adnotationes aut notas marginales non solum innumerabilibus locis similibus cum ex antiquis scriptoribus tum e sacris scripturis collectis refersit, sed et suis propriis coniecturis eisque facetis atque acutis et aliorum virorum doctorum, Salmasii dico, Iunii Bootiique, animadversionibus accumulavit, novam denique versionem Latinam fecit.

Haec eius editio digna videbatur, ut semel atque iterum imprimeretur. Oxonii autem cum anno 1704 repetita est, novis est aucta notis eius viri docti, qui eam edendam curavit (cui nomen fuisse R. Ives vel R. Ivies opinatus est Bywater), Lipsiae denique anno 1775 adiectae sunt ei Nathanielis Mori adnotationes.

Nova ad rem criticam tractandam subsidia paravit Petrus de Joly, qui et in versione Gallica anno 1770 evulgata et in editione Parisiis anno 1774 foras data primus codicem **A** et nonnullos classis **X** codices adhibuit. sed hac re non contentus prorsus novam Marci edendi iniit rationem. cum enim sibi persuasisset Marcum continuum de re ethica librum scripsisse, pugillares autem post eius mortem membratim disiectos dissipatosque a quopiam collectos nec iusto ordine coniunctos esse, rectum illum ordinem pro ratione argumentorum restituere conatus est. quam suam opinionem confirmari putabat eo, quod in **X** excerpta non eodem quo in **A T** ordine collocata sunt. itaque et in versione et in editione sententias Marci sic disposuit, ut in capitula aliquot coirent, quibus de providentia, de veris bonis, alia eiusmodi inscripsit. primus quidem hoc fecit P. de Joly, neque tamen defuerunt, qui post eum Marci commentarios simili modo recolligendos ac pro argumentorum ratione disponendos esse opinarentur.

Anno 1802 J. M. Schultz Slesvici Marcum edidit, cui editioni anno 1799 versionem Germanicam notis quibusdam criticis instructam praemiserat. in textu autem constituendo primus usus est G. Menagii et Ioannis Reiske adversariis criticis. et cum Lipsiae anno 1821 iterum

Marcum ederet, iam usurpare potuit usurpavitque editionem, quam scholarum usui destinatam anno 1816 Parisiis Coraes emiserat. haec altera Schultzii editio repetita est et ab aliis et anno 1840 a Frederico Duebner in editione Didotiana. quanti autem coniecturae aestimentur, quas Schultz ad textum emendandum contulerat, ex apparatu critico cuiusvis recentioris editionis cognosci potest.

Coraes autem in Marci verbis recensendis multa feliciter emendavit, plura sagaciter coniecit, ut inter eos sit numerandus, qui plurima ad commentariorum textum recensendum sanandumque contulerunt. ceterum ab eo docti plus plusque editores codici A confidere coeperunt.

Sagax in Marco recensendo fuit et Capel Lofft, qui sub nomine C. L. Porcher anno 1861 N. Eboraci primam commentariorum editionem extra fines Europae factam emisit, sed nonnumquam audacior quam sagacior. sint multae ex eis, quas fecit, coniecturis supervacaneae (usus est enim exoleta quadam editione necdum nova editorum subsidia noverat), tamen et eius editioni, quae anno 1863 Londinii iterata est cuiusque merita vir doctus G. H. Rendall in medium protulit, multa debentur.

In aedibus B. G. Teubneri anno 1882 typis descripta est editio quam Ioannes Stich curaverat usurpatis Augusti Nauck adversariis criticis. Stich numerum codicum ad id tempus notorum auxit, in praefatione codices et editiones breviter descripsit, textui apparatum criticum adiecit indicemque Graecum subiunxit. iteratis curis anno 1902 Marcum edidit, eodem autem quo prior eius editio exiit anno Londinii quartum commentariorum librum cum versione Anglica edidit H. Crossley, cui ut totum Marcum ederet vita non suppeditavit.

Neque deest in numero illustrium virorum doctorum, qui Marci commentariis operam navaverunt, Udalricus de Wilamowitz-Moellendorff, qui excerpta quaedam in eclogam, cui Griechisches Lesebuch inscribitur, inseruit et suo more tamquam in transitu quae mendosa suspicabatur correxit vel corrigere temptavit. neque silentio praetereundi sunt ii viri docti, qui Marci verba Graeca in suum patrium sermonem verterunt versionibusque adversaria critica, coniecturas, notas addiderunt ideoque nonnihil ad rem criticam tractandam attulerunt. nominandi sunt imprimis P. Fournier, qui versionem Gallicam Augusti Couat edendam curavit, et A.-P. Lemercier, G. H. Rendall, J. Jackson.

Prima nostri saeculi commentariorum editio anno 1908 Oxonii edita est. quam I. H. Leopold, homo sobrius in re critica tractanda atque cautus, curavit et brevissimo apparatu critico instruxit, in quo praecipue recentiores coniecturas commemoravit.

Teubnerianae alterius anno 1913 foras datae editor Henricus Schenkl

verbis Marci copiosam praemisit praefationem, in qua de commentariis eorumque fatis diserte egit, codices atque editiones uberrime descripsit, de ratione, quam inter codices intercedere opinabatur, disseruit, testimonia aliasque res memoria dignas diligenter enumeravit, quibus consiliis in textu constituendo uti vellet patefecit. neque satis habebat amplum apparatum criticum textui subicere, sed annexuit triginta paginarum adnotationis supplementum variis codicum lectionibus et hominum doctorum coniecturis refertum. capita autem, ut legentium commodis inserviret, in sectiones breviores divisit. indices denique nominum locorum verborum composuit tam copiosos tamque elaboratos elucubratos enucleatos, ut plus lectori difficultatis pararet quam explanationis. ipse in re critica tractanda non nimis felix erat, utpote qui lectionum inter se discrepantium non dilectum agere, sed more arithmetico summam facere soleret. tamen eum bene de Marco meritum esse nemo negaverit. solida enim fundamenta iecerat, quibus omnes, qui post eum Marcum edituri erant, stare poterant.

Non tam in Marci verbis recensendis quam in eis explanandis elaboravit C. R. Haines, cuius editio primum 1916 foras data, tum saepius repetita est. brevissimum igitur composuit apparatum criticum, in quo inter perpaucas codicum varias lectiones (classium **WX** autem omnes, plurimos classis **C** neglexit codices) virorumque doctorum emendationes et suas ipsius coniecturas non ita multas apponit. at commentariis subiunxit dicta Marci et orationes e Dione Cassio, Historia Augusta aliisque excerpta, praefationem conscripsit de Stoicorum doctrina atque appendicem, in qua exposuit, quid de Christianis Marcus sensisset. verba Marci in suum patrium sermonem vertit et locis similibus ex antiquitatis auctoribus et ex sacris scripturis collectis illustravit. indices autem composuit tres eosque utilissimos. indicantur enim res, quas Marcus attigit, enumerantur breviterque describuntur homines a Marco commemorati, explanatur verborum, quae Stoicorum sermoni peculiaria erant, vis et significatio.

Postea A. I. Trannoy multa multis locis de Marco recensendo et emendando disseruit. in editione autem, quam Parisiis primum anno 1925 edidit quaeque post saepius est repetita, numquam refecta, Henricum Schenkl paene ubique sequitur, suas ipsius coniecturas fere non nisi in apparatu critico adfert, perpaucas in textum recepit. digna quae legatur praefatio huic editioni scripta est a viro docto Aimé Puech, alteram Trannoy ipse contulit de commentariis, quando essent conscripti, de Stoicorum doctrina, de libris manuscriptis disserens.

Nihil propemodum novi contulerunt C. Mazzantini et E. Pinto,

quorum hic anno 1968, ille anno 1948 Marcum edidit, uterque in linguam Italicam vertit. neque Willy Theiler codicum indagationi se dedit, sed, ut erat philosophiae studiosus, id praecipue studuit, ut res ad philosophiam spectantes explanaret. quod ut faceret, in praefatione cum de Stoicorum doctrina universe, singillatim de Posidonio egit, tum de ceteris doctrinis religionibusve, quae Marci tempore viguerant, notas porro explanatorias commentariis subiunxit. neque tamen rem criticam neglexit, sed in codicum scripturis emendandis multa audacter, feliciter quaedam, omnia facete acriter sagaciter temptavit. eius editio prope quadringentos annos post principem Tiguri, in eodem quo princeps oppido, in lucem prodiit anno 1951, nuperrime iterata est.

Sunt alii multi viri docti, qui etsi Marcum non ediderunt, multa tamen ad verba eius recensenda sananda explicanda contulerunt. quos omnes enumerare longum est, invenies autem nomina scriptaque eorum in conspectu librorum.

Haudquaquam praetermissus, sed consulto hucusque relictus est, ut perorantes cumulo augere possimus hanc editionum descriptionem, alter ille Gataker, A. S. L. Farquharson, cui ut ipse opus suum, fructum multorum annorum laboris, summae doctrinae atque eruditionis, summi erga Marcum studii, omnibus partibus absolutum editumque manibus tenere posset non contigit. duo grandia volumina, quorum prius uberrimam praefationem, verba Graeca Marci duobus apparatibus ornata, versionem Anglicam, vitam Marci, enarrationes expositionesque subtilissimas uniuscuiusque commentariorum capituli continet, cum altero verba sententiaeque imperatoris explicentur locis similibus e libris omnium paene totius antiquitatis auctorum allatis, anno 1944 D. A. Rees et J. Sparrow pie expediverunt. Farquharson nonnulla ipse de suo ad textum recensendum contulit, qua in re id praecipue egit, ut verba ex eo quo in codicibus leguntur loco alium in locum transponeret ordinem verborum sententiarumque a scribis saepius turbatum esse ratus, ceterum parce et caute rem criticam tractavit. nam non tam emendatoris partes agere voluit quam relatoris interpretis explanatoris.

DE HVIVS EDITIONIS APPARATV CRITICO

In apparatu critico componendo propositum erat e codicum variis lectionibus omnes indicare, quae ad verba auctoris restituenda et redintegranda alicuius momenti esse videbantur, tum ex eis lectionibus, quas mendosas corruptas depravatas esse quivis primo aspectu perspicit, tot saltem talesque, ut et singulorum codicum indoles et ratio, quae

inter eos intercedat, dispici possint. neque tamen omnia menda e scribarum errore aut ex itacismo orta neque singula verba in aliquo codice omissa aut iterata aut margini adscripta neque alias huiusmodi minutias, quae in nostris libris manu scriptis sunt sescentae, enumeravi, nam id qui faceret, non solum apparatum criticum rebus nullo pacto utilibus referciret, sed eum duplicaret, immo quadruplicaret.

At virorum doctorum coniecturas quam plurimas recepi, ut notum fiat, quae et quanta quisque inde a Xylandri temporibus ad nostram usque aetatem attulerit quantumque iis debeamus, qui ante nos Marco operam navaverunt. etiam eas commemoravi coniecturas, quibus quidam locos sanare conati sunt, quos illi aut corruptos aut minus claros, nos sanos et integros putamus. qua ex re apparebit admodum pauca eos, qui rem criticam tractabant, intacta et intemptata reliquisse. quod si aliter se haberet in hac codicum varietate vel vitiositate valde esset mirandum.

Cum propter magnam codicum inconstantiam diiudicari nequeat, utrum *ἀλλά* an *ἀλλ'*, *ἐστίν* an *ἐστί*, *οὕτως* an *οὕτω*, utrum *ἑαυτόν* an *αὑτόν* an *σεαυτόν* Marcus ipse scripserit, in his et in similibus aliis meo Marte egi neque de hac varietate in apparatu rettuli. itidem accentuum et spirituum falso positorum et verborum in libris manu scriptis aut falso divisorum aut in unum contractorum et aliorum hoc genus frivolorum mentionem non feci, nisi in rem esse videbantur.

Meas ipsius coniecturas nulla nota notavi, eis scilicet exceptis quae aut delenda aut supplenda putavi, sed satis esse credidi in apparatu primo quoque loco meam afferre coniecturam, tum codicum lectiones improbatas, tum, si quis forte antea eundem locum emendare conatus est, aliorum coniecturas auctoris nota designatas (ex. gr. II 4, 1 *ποσάκις*] *ὅτι ποσάκις* **AD** *ὑποσάκις* **T**, *ὁποσάκις* Bas.; XI 21, 3 *ὁμολογία*] *ὁμοία* **ATX**, *ὁμόνοια* Thei.). quibus rationibus autem ductus sim, ut plura fortasse quam priores editores delerem secluderemque, et ex eis apparet, quae supra de glossis et scholiis inter Marci verba receptis dixi, et ex eis, quae alio loco exposui, cum hac de re fusius egi.

Abbreviationibus autem in hoc apparatu, quem neque plane negativum neque plane positivum esse scio, apertum et perspicuum esse spero, non nisi usitatis usus sum, 'con(iecit)' illud supervacaneum fere omisi. haec autem quid significent velim scias:

A pr., **A** corr.:	lectio codicis **A** ante correcturam et post correcturam.
καί[1], *καί*[2]:	verbum *καί* bis in uno versu scriptum est, adnotatio spectat aut ad prius aut ad alterum.

cf., coll.: afferuntur loci similes aut ex aliis antiquis sciptoribus aut ex ipsis commentariis sumpti, quorum auxilio aut nos aut alii textum emendabant.

('aperte' Xyl.): uncinis inclusa Xylandri versio Latina ibi affertur, ubi editionis principis verba Graeca cum ea discrepant, versio autem Toxitani lectiones reddere videtur.

In ipso textu autem lineolis directis (|) inter Marci verba positis denotantur excerptorum confinia, si quidem cum capitulorum, sectionum, sententiarum confiniis non consentiunt.

Maximam multis debeo gratiam habeoque, imprimis eis, quibus in bibliotheca Vaticana, Laurentiana, Marciana, Londinensi, Monacensi, Darmstadtina, Guelferbytana, Vindobonensi libri manu scripti et incunabula commissa sunt quique aut, cum codices perscrutarer, comiter me adiuverunt aut benigne effecerunt, domi ut miro illo adiumento quod microfilm nuncupatur uti possem. et cum omnes hic nominare non possim, liceat mihi, ut unus stet pro omnibus, nominatim appellare propter eximiam eius benignitatem comitatemque virum doctissimum librorumque manu scriptorum peritissimum G. E. Ferrari, bibliothecae Marcianae olim praefectum. nec silentio praeterire mihi in animo est auxilium, quod benigne mihi tulit Iudith Kecskeméti ex instituto illo Parisiis sito atque indagationi codicum et investigationi destinato. tum grato animo recolo colloquia, quae mihi crebra cum caris collegis de rebus ad Marcum vel ad rem criticam spectantibus habere licuit. eis denique grates ago, qui assiduis curis me adiuverunt, atque Herbert Topf summa cum diligentia codicum simulacra photographica amplificata confecit, Adelinde Stehrer et Christian Wagner impigri et indefessi textum apparatus cetera machina scriptoria descripserunt, indices composuerunt, multis aliis me adiuverunt, scite omnia diligenterque fecerunt, uxor carissima longos per annos amanter mihi semper adfuit mihique adminicula dedit, ut ad optatum finem opus procedere posset. restat ut grates persolvam omnibus, qui in aedibus B. G. Teubneri huic operi prelis subiciendo operam navaverunt, et redactori huius voluminis G. Chr. Hansen pro sedula et officiosa quam mihi praebuit assiduitate.

Iuvavi, mense Iulio a. 1979

PRAEFATIO ALTERIVS EDITIONIS

Pergratum mihi fecerunt qui Bibliothecae Teubnerianae praesunt et consulunt quod, quoniam prior Marci commentariorum editio in brevi temporis spatio exhausta erat, mihi potestatem dederunt alterius editionis praeparandae. errores enim ut ita dicam typographicos, qui in prioris editionis textum irrepserunt, corrigere, iudicia, quae viri docti de illa fecerunt editione, respicere, codices denique nonnullos, in quibus adhibendis cum priorem praeparavi editionem vetustioribus usus sum collationibus, ipse inspicere potui.

Inspexi autem primum Parisinos Graecos 1698, 2075, 2469 (p_2, p_3, p_4), Paris. Suppl. Graec. 1164 (p_5), Paris. Coisl. 341 (p_6) et Paris. Suppl. Graec. 319 (C_π), tum imagines lucis ope confectas codicum Vaticanorum Graecorum 98, 100, 926 (v_3, v_4, v_5; codicis Vaticani Graeci 953 = v_1 imagines mihi praesto fuerunt, sed vix quicquam legi potuit). horum codicum ii, qui classi **X** adnumerandi sunt, omnes praeter p_3 et p_4 glossis et scholiis instructi sunt, at non omnes omnia huius classis excerpta continent ordoque excerptorum in iis nonnumquam immutatus est (de excerptis classis **X** vide supra p. XV sqq.). non nisi perpauca excerpta in p_3, capitulum XI 9 dico et capitula VII 22–VI 31 omisso capitulo VI 13, 1–4; p_2 in foliis 79^r–86^v capitula V 8, 12–IX 40, 6 et in folio 94^r cap. XII 34 exhibet; v_5 incipit a capitulo VIII 57, p_6 desinit in XI 21, 3. memoratu dignus videtur p_4, in quo in foliis 3^v–4^r capp. XII 4, 1; 14–15; 34 leguntur, inde a folio 14^v autem reliqua classis **X** excerpta suo ordine a capitulo VII 22 usque ad capitulum XI 21. desunt ergo in fine excerptorum haec quattuor duodecimi libri capitula. itaque p_4 tum codicibus m_3 et v_6 adiungendus videtur, tum codicibus l_1, m_1 et p_5, in quibus quattuor illa capitula bis inveniuntur (vide supra p. XVII).

Habet autem p_4 et suos peculiares errores, ut V 18, 3 *δι' ὅν*, VII 62, 2 *ἐπιμαρτυρεῖσθαι*, VII 66, 2 *ἐντρεχέστερος*, VIII 56, 2 *εὐτυχεῖν*, XII 2, 3 *παρακείμενα*. qui errores ab illis, qui antea codicum collationes fecerunt, neglecti sunt, non aliter ac multae lectiones codicum C_π et v_3. hunc codicem, v_3 dico, hic illic glossis inter verba Marci in textum receptis laborare manifestum est, ex. gr. XI 19, 2 *καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τούτου*, XII 14, 1 *ἀπαράβατος ἐν ἀνάγκῃ*.

Restat ut perpauca dicam de ratione quae intercedat inter hanc alteram editionem et illam priorem. iteratis curis verba Marci retractanti mihi visus sum nonnullos locos vexatos non sanare quidem, sed alio modo emendare conari posse. itaque aliter ac in editione priore hoc locos tractavi: II 6, 1; 11, 5; 12, 2; 16, 2; III 3, 6; IV 12, 2; V 6, 4; VI 57, 1;

VIII 35, 1; X 12, 2; XI 16, 1; 18, 17. et quod fortasse me propensiorem fuisse ad vocabula, quae in libris manuscriptis ut germana Marci verba traduntur, delenda ipse nunc suspicor et alii me admonuerunt, quaedam, quae tum secludenda putavi, nunc non deleo (vide I 14, 7; II 4, 2; III 4, 2; VIII 7, 2; 37, 1). quamquam et nunc pro certo habeo satis multas glossas genuinis Marci verbis intermixtas esse.

Apparatum inter textum et apparatum criticum positum hic illic auxi. in apparatu critico autem meas ipsius coniecturas signo Dal. apposito notavi. intellexi enim lectores prioris editionis ea fugisse, quae hac de re in illius editionis praefatione dixi (vide supra p. XXVIII). deinde varias lectiones in codicibus Parisinis et Vaticanis supra memoratis obvias apparatui inserui erroresque priorum collationum ut tollerem studui. tum coniecturas emendationesque virorum doctorum, quae omnes in apparatu critico propter ingentem multitudinem enumerari nequeunt, hac ratione auxi, ut illic, ubi in editione priore verbis 'alii aliter' vel 'alii alia' admonui esse et alias coniecturas ad illum locum pertinentes, nunc saltem eas enumerarem, quae inde ab editione Schenkeliana publici iuris factae sunt.

In conspectu librorum corrigenda correxi, novos libros studiaque recentiora adieci. indicem verborum autem locupletavi additis nonnullis adverbiis, locutionibus, pronominibus per articulum in nomina commutatis (ex. gr. *τὰ ἄλλα, τὸ αὐτό, τὰ ἑαυτοῦ, τὸ μηδέν*).

In codicibus collationandis, in librorum conspectu scribendo, in verborum indice augendo me adiuverunt Peter Arzt, Renate Philippi, Willi Anschuber, in schedis autem corrigendis Michael Neuhold et Ingo Rath, quibus grates debeo habeoque.

Iuvavi, mense Decembri a. 1985

CONSPECTVS LIBRORVM

De Marco Aurelio, de vita et moribus eius deque rebus ab eo gestis egerunt

Africa, T. W., The Opium Addiction of M. A., Journ. of the History of Ideas 22, 1961, 97sqq.
Alföldy, G., Herodian über den Tod Mark Aurels, Latomus 32, 1973, 345–353
André, J. M., Le De otio de Fronton et les loisirs de M.-A., REL 49, 1971, 228–261
Arnold, M., On M. A., in: Selected Essays, London 1924
Aymard, J., La Megalopsychia de Yakko et la Magnanimitas de M.-A., REA 55, 1953, 301sqq.
Bannert, H., Der Tod des Kaisers Marcus, in: Latinität und Alte Kirche, Festschrift für Rudolf Hanslik (WS, Beiheft 8), Wien 1977, 9–19
Berwig, D., M. A. und die Christen, Diss. München 1970
Birley, A. R., M. A., Kaiser und Philosoph, München [2]1977 (ed. Angl. London 1966)
–, Some Teachers of M. A., in: Historia-Augusta-Colloquium Bonn 1966/1967, Bonn 1968, 39sqq.
–, Die Außen- und Grenzpolitik unter der Regierung Marc Aurels, in: Klein, R. (ed.), Marc Aurel, Darmstadt 1979, 473–502
Bonnart, A., M.-A., RThPh 1929, 217–236
Bowersock, G. W., A new Antonine inscription from the Syrian desert, Chiron 6, 1976, 349–355
Brennan, P., Power Structure under M. A., Canberra 1966
Brock, E., Marcus Aurelius, ASSPh 26, 1966, 61–91
Bruns, I., Marc Aurel, in: Vorträge und Aufsätze, München 1905, 291–320
Brunt, P. A., M. A. in his Meditations, JRS 64, 1974, 1–20
–, M. A. and the Christians, in: Deroux, C. (ed.), Studies in Latin literature and Roman history I, Bruxelles 1979, 483–520
Caprino, C. – Colini, A. M. et alii, La colonna di M. A., Roma 1955
Carcopino, J., L'héridité dynastique chez les Antonins, REA 51, 1949, 262sqq.
Carrata-Thomes, F., Il Regno di M. A., Torino 1953
–, Per la critica di M. A., Torino 1955
Cresson, A., M.-A. Sa vie, son œuvre, Paris [3]1962 ([1]1938)
Dailly, R. – van Effenterre, H., Le cas M.-A. Essai de psychosomatique historique, REA 56, 1954, 347–365
Dartigue-Peyron, J., M.-A. dans ses rapports avec le christianisme, Paris 1897
Dove, C. C., M. Aurelius Antoninus, his Life and Times, London 1930
Eberlein, H., Kaiser M. A. und die Christen, Diss. Breslau 1914
Farquharson, A. S. L., M. A., his Life and his World, Oxford [2]1952
Follet, S., Lettre de M.-A. aux Athéniens (EM 13366): nouvelles lectures et interprétations, RPh 53, 1979, 29–43
Galli, F., Un'iscrizione dedicata a M. A., ZPE 20, 1976, 229–230
Gilliam, J. F., The plague under M. A., AJPh 82, 1961, 225–251
Görlitz, W., M. A., Kaiser und Philosoph, Stuttgart [2]1954 (Leipzig [1]1936)
Hammond, M., The Antonine Monarchy, Roma 1959
Hampl, F., Kaiser M. A. und die Völker jenseits der Donaugrenze. Eine quellenkritische Studie, in: Festschrift R. Heuberger, Innsbruck 1960, 33sqq.
Hayward, F. H., M. A., a Saviour of Men, Sixteenth Emperor of Rome, London 1935

Hendrickx, B., Once again M. A. emperor and philosopher, Historia 23, 1974, 254 – 256
Jones, C. P., A new letter of M. A. to the Athenians, ZPE 8, 1971, 161 – 183
Józefowicz, M., Młodzieńcze lata Marka Aureliusza, Meander 26, 1971, 49 – 64
Klein, R. (ed.), Marc Aurel, Darmstadt 1979 (Wege der Forschung 550)
Krier, J., Zum Brief des M. A. Caesar an den dionysischen Kultverein von Smyrna, Chiron 10, 1980, 449 – 456
Lagrange, J., M.-A., le jeune homme, le philosophe, l'empereur, RB 10, 1913, 243 – 259, 394 – 420, 568 – 587
Littman, R. J., Galen and the Antonine plague, AJPh 94, 1973, 243 – 255
Löfstedt, E., M. A. och hans tid, Stockholm 1915
–, M. A. and his age, in: Roman Litterary Portraits, Oxford 1958, 181 sqq.
Loisel, G., La vie de M.-A., philosophe et empereur, Paris 1929
Maier, B., Philosophie und römisches Kaisertum. Studien zu ihren wechselseitigen Beziehungen in der Zeit von Caesar bis Marc Aurel, Diss. Wien 1985
Martin, J.-P., Le siècle des Antonins, Paris 1977
Morris, J., The dating of the column of M. A., Journ. of the Warburg and Courtauld Institutes 15, 1952, 33 sqq.
Myres, F. H. W., M. Aurelius Antoninus, in: Essays classical and modern, London 1921, 177 – 223
Oliver, J. H., M. A., Aspects of civic and cultural policy in the east, Hesperia Suppl. XIII, 1970, 3 – 9
–, Notes on M. A., ZPE 14, 1974, 265 – 267
–, Notes on M. A., EM 13 336, ZPE 16, 1975, 315 – 316
–, M. A. and Lucius Verus (To the Athenians) A. D. 165, ZPE 20, 1976, 179 – 181
–, M. A. and the philosophical schools at Athens, AJPh 102, 1981, 213 – 225
Parain, C., Marc-Aurèle, Paris 1957
Pflaum, K. B., M. A., Ruler-philosopher, Prudentia 2, 1970, 59 – 70
De Proyart, P., M.-A., un empereur citoyen du monde, Paris 1962
Sedgewick, H., M. A., A Biography, Oxford 1921
Seston, W. – Euzennat, M., La citoyenneté romaine au temps de M.-A. et de Commode, in: Comptes-Rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres 1961, 317 sqq.
Soleri, G., Marco Aurelio, Brescia [2]1957
Sordi, M., I nuovi decreti di M. A. contro i Cristiani, Studi Romani 9, 1961, 9 sqq.
Sterz, St. A., Marcus Aurelius as ideal emperor in late-antique greek thought, ClW 70, 1977, 433 – 439
Thomson, J. O., M. A. and the small earth, JRS 43, 1953, 47 – 48
Todoranova, V., Marc-Aurèle – *ξένος κόσμου*, in: Actes de la XIIe conférence Eirene, București – Amsterdam 1975, 435 – 438
Wallach, L., The colloquy of M. A. with the patriarch Judah I., Jew. Quart. Rev. 31, 1940, 259 sqq.
von Wilamowitz-Moellendorff, U., Kaiser Marcus, Berlin 1931
Williams, W., Formal and historical aspects of two new documents of M. A., ZPE 17, 1975, 37 – 78
–, Individuality in the Imperal Constitutions: Hadrian and the Antonines, JRS 66, 1976, 67 – 83 (de Marco 78 sqq.)
Witke, E. C., M. A. and Mandragora, CPh 60, 1965, 23 – 24

De commentariis Marci Aurelii, de eorum forma et fatis deque Marci sermone egerunt

Breithaupt, G., De M. Aurelii Antonini commentariis quaestiones selectae, Diss. Göttingen 1913
Bushnell, C. C., Comparisons and illustrations in the *τὰ πρὸς ἑαυτόν*, TAPhA 36, 1905, 29 – 30

Bushnell, C. C., A classification according to the subject-matter of the comparisons and illustrations in the Meditations of M. Aurelius Antoninus, TAPhA 39, 1908, 29–31
Colaclidès, P., Un vers d'Euripide chez M.-A., RPh 55, 1981, 245–247
Dalfen, J., Formgeschichtliche Untersuchungen zu den Selbstbetrachtungen Marc Aurels, Diss. München 1967
Dürr, K., Das erste Buch der Selbstbetrachtungen des Kaisers M. Aurelius Antoninus, Gymnasium 49, 1938, 64–82
Ghedini, G., La lingua greca di M. Aurelio Antonino, I Fonetica e morfologia, Milano sine anno (Publ. Univ. Cattol. Sacro Cuore, Ser. IV/5)
Hadot, P., Les «Pensées» de M.-A., Bull. Budé 1981, 2, 183–191
Haines, C. R., The composition and chronology of the Thoughts of M. A., JPh 33, 1914, 278–295
van den Hout, M., Reminiscences of Fronto in Marcus Aurelius' Book of Meditations, Mnemosyne 4. Ser., 3, 1950, 330–350
Kurzová, H., Zur nominalen Ausdrucksweise im Griechischen (M. A. *Τὰ εἰς ἑαυτόν* I), Acta Universitatis Carolinae, Philologica 2, Praha 1976, 103–110
Lacombrade, C., L'empereur Julien émule de M.-A., Pallas 14, 1964, 9–22
Loisel, G., L'ouvrage de M.-A. de la mort de l'empereur à nos jours, BAGB 15, 1927, 18–27
Martinazzoli, F., La «Successio» di M. A. Struttura e spirito del primo libro dei Pensieri, Bari 1951
Schekira, R., De imperatoris M. Aurelii Antonini librorum *τὰ εἰς ἑαυτόν* sermone quaestiones philosophicae et grammaticae, Diss. Greifswald 1919
Schenkl, H., Zum ersten Buche der Selbstbetrachtungen des Kaisers Marcus Antoninus, WS 34, 1912, 82–96
Stella, L. A., Romanità di M. A. nei Colloqui con se stesso in lingua greca, RAL 1935, 268–301
Szumska, D., De diminutivis apud Epictetum et M. A. obviis, Eos 54,1964,230–238
Zilliacus, H., De elocutione Marci Aurelii imperatoris quaestiones syntacticae, Helsingfors–Leipzig 1936 (Soc. Scien. Fenn., Comment. Hum. Litt. IX 2)

De Marci Aurelii philosophandi ratione deque locis philosophiae a Marco tractatis egerunt

Alfonsi, L., Contributo allo studio delle fonti del pensiero di M. A., Aevum 28, 1954, 101–117
Bodson, A., La morale sociale des derniers Stoïciens, Sénèque, Epictète, M.-A., Paris 1967
Bussell, F. W., M. A. and the Later Stoics, Edinburgh 1910
Constanza, M., De zuiveringsweg van het hegemonikon in de zedeleer van M. A., PhS 7, 1935/1936, 166–181
–, De leigeest in Marcus Aurelius' wijsbegeerte, PhS 8,1936/1937,105–121,161–173
Dalfen, J., «Wo man leben kann, kann man gut leben.» Ableitung und Begründung ethischer Sätze bei M. A. und die Problematik von «Sein» und «Sollen», in: Symmicta Philologica Salisburgensia, Roma 1980, 19–41
Elsenberg, H., O etyce Marka Aurelego, Lwów–Warszawa 1922
Erbse, H., Die Vorstellung von der Seele bei M. A., in: Festschrift für F. Zucker zum 70. Geburtstag, Berlin 1954, 127–152
Giurdanella Fusci, G., La filosofia di Antonino in rapporto con la filosofia di Seneca, Musonio e di Epitteto, Modica Maltese 1904
Hadot, P., La physique comme exercice spirituel, ou pessimisme et optimisme chez M.-A., RThPh 1972, 225–239
Hendrickx, B., L'idée de société dans les Pensées de M.-A., REPh 20, 1969/1970, 5–11

Hendrickx, B., Marcus Aurelius' Keizeridee, Hermeneus 43, 1971, 20–23
Jarra, E., M. A., filosofo del diritto, RIFD 12, 1932, 489–504
Józefowicz, M., Les idées politiques dans la morale stoïcienne de M.-A., Eos 59, 1971, 241–254
Laffont, P., Les opinions politiques et sociales de M.-A., Toulouse 1913
Lievegoed, A. A. W. M., Eenige termen der stoische kennisleer bij M. Aurelius Antoninus, Amsterdam 1924
Mirgeler, J., Die Stellung des Menschen in der Gesellschaft der ausgehenden Antike, entwickelt aus den Selbstgesprächen Marc Aurels, Diss. Köln 1958
Neuenschwander, H. R., Mark Aurels Beziehungen zu Seneca und Poseidonios, Bern–Stuttgart 1951 (Noctes Romanae 3)
Noyen, P., M.-A. et le problème de l'irresponsabilité, NClio 6, 1954, 278–282
–, Divus Marcus, princeps prudentissimus et iuris religiosissimus, RIDA 3. Ser., 1, 1954, 349–371
–, M. A., the greatest practician of stoicism, AC 24, 1955, 272–283
Pellini, S., M. A.: la concezione dell'Universo, CN 1906, 352–357
Pesce, D., Epicuro e M. A. Due studi sulla saggezza antica, Firenze 1959
Pire, G., Stoïcisme et pédagogie. De Zénon à M.-A., Liège 1957
Pozzo, G., Il problema morale in M. A., Giornale di Metafisica (Genova, Università) 12, 1957, 729–734
Siegfried, W., Stoische Haltung nach M. A., in: Hermeneia, Festschrift für O. Regenbogen, Heidelberg 1952, 144sqq.
Solari, A., Lo stoicismo nei Colloqui di M. A., Rend. Accad. Sc. Bologna, s. 4, 7, 1944
Stanton, G. R., The cosmopolitan ideas of Epictetus and M. A., Phronesis 13, 1968, 183–195
–, M. A., emperor and philosopher, Historia 18, 1969, 570–587
Stefanini, L., Il problema morale nello stoicismo e nel cristianesimo. Sommario storico e critica ai testi: Seneca, Epitteto, M. A., Torino 1926
Terzi, C., L'idea di libertà in M. A., Sophia 9, 1941, 444–464
Untersteiner, M., La filosofia di M. A., Riv. di Storia della Filos. 1, 1946

De libris manu scriptis commentarios Marci vel excerpta continentibus egerunt

Astruc, C., Un fragment de manuscrit grec (extraits de M.-A. et d'Elien) conservé à la Bibliothèque Mazarine dans la collection Faugère, in: Serta Turyniana. Studies ... in honour of A. Turyn, ed. J. L. Heller, Urbana–Chicago–London 1975, 525–546
Bergson, L., Fragment einer M.-A.-Handschrift, RhM 129, 1986, 157–169
Dalfen, J., Einige Interpolationen im Text von Marc Aurels *τὰ εἰς ἑαυτόν*, Hermes 102, 1974, 47–57
–, Scholien und Interlinearglossen in M. A.-Handschriften, StIt 50, 1978, 5–26
Denig, C., Beiträge zur Kritik des M. A., Schulprogramm Mainz 1899
Köhler, F., Die Handschriften der herzogl. Bibliothek zu Wolfenbüttel ..., 4. Abt.: Die Gud. Hss., die griech. bearb. von F. K., Wolfenbüttel 1913
Leopold, J. H., Zum cod. Vatic. 1950 des M. A., BPhW 1910, 893
Maas, P., Das Epigramm auf Marcus *εἰς ἑαυτόν*, Hermes 48, 1913, 295–299
Rees, D. A., Some features on the textual history of Marcus Aurelius' Meditations, in: Philomathes. Studies and Essays ... in memory of Philip Merlan, Den Haag 1971, 183–193
Schenkl, H., Zur handschriftlichen Überlieferung von M. Antoninus' *εἰς ἑαυτόν*, Eranos Vindobonensis 1893, 163–167
Sonny, A., Zur Überlieferungsgeschichte von M. Aurelius' *εἰς ἑαυτόν*, Philologus 54, 1895, 181–183
De Stefani, E. L., Gli excerpta della Historia Animalium di Eliano, StIt 12, 1904, 145–180

Stich, J., Handschriftliches zu Marcus Antoninus, Blätter f. d. Gymnasialschulwesen 38, 1902, 516–523

Thomsen, P., Verlorene Handschriften von Justins Werken und Marc Aurels Selbstbetrachtungen, PhW 1932, 1055–1056

Voltz, L. – Crönert, W., Der codex 2773 misc. Graec. der großherzogl. Hofbibliothek zu Darmstadt, Centralblatt f. Bibliothekswesen 14, 1897, 537–571

Weyland, W., Zu Schenkls M. A., BPhW 1914, 1180–1184

De textu Marci Aurelii recensendo emendando constituendo egerunt[1])

Bign.	Bignone, E., Note critiche a M. A., RF 2, 1924, 514–524
	–, Nuovi studi sul testo dei Pensieri di M. A., RF 5, 1927, 344–349
Bury	Bury, R. G., Notes on some texts in Plato and M. A., CR 32, 1918, 147–149
Dodds	Dodds, E. R., Marcus Antoninus VI 13, CR 59, 1945, 53
Farquh.	Farquharson, A. S. L., Emendations of Marcus Aurelius' Commentaries, JPh 1919, 133–141
Fourn.	Fournier, P., notae criticae versioni Gall. Augusti Couat, quam foras dedit P. F., Bordeaux 1904, additae
	–, Ad Marcum Antoninum VII 31, REA 13, 1911, 313–316
Haines	Haines, C. R., A few notes on the text of M. A., CR 28, 1914, 219–221
Hoffm.	Hoffmann, P., Notes critiques sur M.-A., RIB 47, 1904, 11–23
Kron.	Kronenberg, A. J., Ad Marcum Antoninum, CR 19, 1905, 301–303
	–, idem, CQ 3, 1909, 110
	–, notae criticae cum Leopoldio communicatae ab eodemque in editione (Oxonii 1908) publici iuris factae
Leop.	Leopold, J. H., Ad Marci Antonini commentarios, Mnemosyne 31, 1903, 341–364
	–, Ad Marcum Antoninum, Mnemosyne 33, 1905, 154–156; 35, 1907, 63–82
	–, Zu M. A., BPhW 1914, 156–157
Marcov.	Marcovich, M., M. A. IV 23 and Orphic hymn 10, AJPh 96, 1975, 28–29
Mazz.	Mazzantini, C., Ad Marci Antonini *τὰ εἰς ἑαυτόν* IV 5, MC 1939, 208–210
Meiser	Meiser, K., Zu M. A. X 15, Hermes 43, 1908, 643–644
Nauck	Nauck, A., Kritische Bemerkungen IV, Mélanges Gréco-Romains II 743–745
	–, De Marci Antonini commentariis, Bullet. de l'Acad. impér. des Sciences de St. Petersbourg 28, 1882, 196–210
Orth	Orth, E., De Marco Aurelio, Helmantica 5, 1954, 393–408
	Pellini, S., Di un luogo dei Ricordi di M. A., CN 1910, 101–106
Pinto	Marco Aurelio Antonino, Pensieri. Introduzione, note critiche e traduzione a cura di Emilio Pinto, Napoli 1968
Pol.	Polak, H. J., In Marci Antonini commentarios analecta critica, Hermes 21, 1886, 321–356
	–, In Marci Antonini commentarios observata quaedam, in: Sylloge quam C. Conto obtulerunt philologi Batavi, Leyden 1893, 87–94
Rees	Rees, D. A., Antoniniana, Mnemosyne 4. Ser., 3, 1950, 125–126
	–, *Δι' ὅλων*, CR 64, 1950, 95

1) Ab hac parte conspectus librorum nominibus auctorum editorumque atque editionibus antecedunt abbreviationes, quibus in apparatu critico utimur. meas ipsius coniecturas siglo Dal. notavi.

Rend.	Rendall, G. H., On the text of M. Aurelius Antoninus τὰ εἰς ἑαυτόν, JPh 23, 1895, 116–160
	–, On τοκέων = parent, CR 16, 1902, 28
	–, notae criticae versioni Angl. (Londinii 1893) adiectae
Rich.	Richards, H., Notes on M. A., CR 19, 1905, 18–21
Scaph.	Skaphidiotes, P., Κριτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν εἰς ἑαυτὸν ιβ' βιβλίων Μάρκου Ἀντωνίνου, ἐν Ἀθήναις 1881
Schmidt	Schmidt, K. F. W., Textkritische Bemerkungen zu M. A., Hermes 42, 1907, 595–607
	Stégen, G., Trois notes de lecture, RPh 35, 1961, 251–253
	–, Notes de lecture, Latomus 24, 1965, 169–170
Schr.	Schroeder, O., Zwei Interpretationen (2. Über ein Kapitel aus Marcus εἰς ἑαυτόν), Hermes 66, 1931, 355–361
Stich	Stich, J., Adnotationes criticae ad Marcum Antoninum, Programm Zweibrücken 1881
	–, In Marci Antonini commentarios, RhM 36, 1881, 175–177
Trann.	Trannoy, A. I., Hypothèses critiques sur les Pensées de M. A. I–V, Paris 1919, Grenoble 1920, Le Puy 1921/1922
	–, Observations paléographiques sur le texte de M.-A., REA 1922, 265–266
	–, Hypothèses critiques sur les Pensées de M.-A., AUG 1, 1924, 127–130
	–, idem, AUG 5, 1928, 223–230
	–, idem, RPh 1930, 155–164
	–, Les variantes incorporées au texte des Pensées de M.-A., REA 1930, 226–228
	–, Essais critiques sur les Pensées de M.-A., RPh 1931, 289–307
Wilam.	von Wilamowitz-Moellendorff, U., Coniectanea, Greifswald 1884
Zuntz	Zuntz, G., Notes on Antoninus, CQ 40, 1946, 47–55

Adnotationes criticae ad Marci Aurelii commentarios non in scriptis ad textum Marci emendandum pertinentibus publicatae, sed aliunde notae

Barberini	Cardin. F. Barberini, versio Ital., Romae 1675
Boot	Boot, A., coniecturae a Gatakero in editione a. 1652 commemoratae
Is. Cas.	Casaubonus, I., notae in ed. Hist. Aug., Lugd. Bat. 1671
Couat	Couat, A., versio Gall. notis instructa, quam ed. P. Fournier a. 1904
Holst.	Holstenius, L., adversaria anecdota in Holstenii exemplari editionis Lugdunensis a. 1626 Oxonii in Bibl. Bodl. conservato, quae Farquharson in app. crit. suae editionis commemoravit
Jacks.	Jackson, J., notae in vers. Angl. a. 1906
Iun.	Iunius, P., notae a Gatakero commemoratae
Lem.	Lemercier, A.-P., appendix critica versioni Gall. a. 1910 addita
March.	Marchant, E. C., animadversiones criticae, quas Farquharson in sua editione publici iuris fecit
Menag.	Menagius, A., adversaria ad Marcum Antoninum, quae exstant in cod. Paris. Suppl. gr. 1, a Schultzio in ed. priore foras data
Morus	Morus, S. F. N., notae criticae Nathanaelis Mori editioni Lipsiensi a. 1775 additae
Pierron	Pierron, A., emendationes versioni Gall. a. 1843 additae
Raderm.	Radermacher, L., observationes criticae cum Henrico Schenkl communicatae ab eodemque in editione a. 1913 publicatae
Reche	Reche, J. W., notae versioni German. a. 1797 additae
Reiske	Reiske, J. J., adversaria critica in Bibl. Regia Haunensi conservata, a Schultzio in ed. priore foras data

Salm.	Salmasius, C., notae criticae a Gatakero commemoratae
Schwartz	Schwartz, E., notae criticae cum Weylandio communicatae ab eodemque BPhW 1914, 1180–1184 publici iuris factae
Upt.	Upton, J., notae criticae ad textum Marci in editione Epicteti, Londinii 1741
Valck.	Valckenaer, L. K., adversaria in Marcum Antoninum in cod. 403 Bibliothecae Publ. Lat. Lugd. Bat., a Leopoldio, BPhW 1914, 1567–1568 publicata

Editiones veteres praeter principem

Bas.	editio secunda G. Xylandri, Basileae 1568
Lugd.	Lugduni Gall. 1626
adn. Lugd.	animadversiones viri cuiusdam docti editioni Lugdunensi additae
Cas.	Merici Casauboni, Londinii 1643
Gat.	Thomae Gatakeri, Cantabrigiae 1652
Oxon.	Oxonii 1704, cum notis R. I. cuiusdam
Joly	Ioannis Petri De Joly, Parisiis 1774
Schultz	Ioannis Matthiae Schultz, Slesvici 1802, ed. secunda Lipsiae 1821
Cor.	Adamantii Corais *Παρέργων Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης* vol. IV, Parisiis 1816
Lofft	C. L. Porcher (alias Capel Lofft), N. Eboraci 1861
Stich	Ioannis Stich, Lipsiae 1882, it. ed. 1903
Cross.	commentariorum liber quartus ab Hastings Crossley ed., Londinii 1882
Wilam.	commentariorum excerpta ab Udalrico de Wilamowitz-Moellendorff ed. in sylloge, quae inscribitur Griechisches Lesebuch, Berolini 1902, vol. II, 302–320

Editiones recentiores

Leop.	Marcus Aurelius Antoninus. Ad se ipsum, recogn. J. H. Leopold, Oxford 1908
Schenkl	Marci Antonini imperatoris in semet ipsum libri XII recogn. Henricus Schenkl, ed. maior Lipsiae 1913
Haines	The Communings with himself of Marcus Aurelius Antoninus, Emperor of Rome, together with his Speeches and Sayings. A revised text and translation into English by C. R. Haines, London 1916 (repr. 1970)
Trann.	Marc-Aurèle, Pensées, texte établi par A. I. Trannoy, préface d'Aimé Puech, Paris 1925 (repr., sine praefatione, Paris 1964 sub titulo: M. Aurelius Antoninus in semet ipsum, recogn. A. I. Trannoy)
Farquh.	The Meditations of the Emperor Marcus Antoninus, ed. with translation and commentary by A. S. L. Farquharson, I–II Oxford 1944 (repr. 1968)
Mazz.	Marco Aurelio, Ricordi, testo greco e traduzione italiana con introduzione e note a cura di Carlo Mazzantini, Torino 1948
Thei.	Kaiser Marc Aurel, Wege zu sich selbst, herausgegeben und übertragen von Willy Theiler, Zürich 1951 (repr. 1975)

SIGLA

A Vatic. gr. 1950 saec. XIV
T editio princeps Guil. Xylandri, Tiguri apud Andream Gesnerum f. 1559, ad exemplar cod. Toxitani nunc deperditi facta
Tox. lectiones cod. Toxitani a Xylandro in ed. princ. commemoratae
Xyl. aut coniecturae Xylandri in textum editionis principis receptae aut eiusdem versio latina ed. principi addita

D Darmstadt. 2773 saec. XIV
M Monac. 323 saec. XV/XVI

C excerpta quae exstant in codicibus
- **Cα** Vatic. gr. 955 saec. XV
- **Cβ** Vatic. gr. 954 saec. XV
- **Cγ** Venet. S. Marci App. Cl. IV 29 saec. XV
- **Cλ** Laurent. 58, 11 saec. XV
- **Cπ** Paris. Suppl. Gr. 319 saec. XV/XVI
- **Cν** Oxon. Coll. Novi 270 saec. XVI
- **Co** Oxon. Bodl. Canonic. 69 saec. XVI

W excerpta quae exstant in codicibus
- **B** Monac. 529 saec. XIV
- **V** Vatic. gr. 1823 saec. XIV
- **v_8** Vatic. gr. 2231 saec. XIV

X excerpta quae exstant in codicibus
- **v_3** Vatic. gr. 98 saec. XIV/XV
- **v_4** Vatic. gr. 100 saec. XIV
- **v_5** Vatic. gr. 926 saec. XV

x = consensus codd. v_3, v_4, v_5

- **l_2** Laurent. 59, 17 saec. XV
- **l_3** Laurent. 74, 13 saec. XV
- **p_4** Paris. 2649 saec. XV

y = consensus codd. l_2, l_3, p_4

- **v_2** Vatic. gr. 20 saec. XV
- **m_1** Venet. S. Marci App. Cl. XI 1 saec. XV

z = consensus codd. v_2, m_1

- **a** Athoo *Μονῆς Ἰβήρων* 189 saec. XIV
- **v_1** Vatic. gr. 953 saec. XIV
- **v_6** Vatic. gr. 1823 saec. XIV
- **v_7** Vatic. gr. 1404 saec. XIV
- **l_1** Laurent. 55, 7 saec. XV
- **l_4** Laurent. 59, 44 saec. XIV
- **m_2** Venet. S. Marci App. Cl. XI 15 saec. XIV

m_3 Venet. S. Marci App. Cl. XI 9 saec. XV
p_1 Paris. 1000 saec. XIV
p_2 Paris. 1698 saec. XIV
p_3 Paris. 2075 saec. XV
p_5 Paris. Suppl. Gr. 1164 saec. XIV
p_6 Paris. Coisl. 341 saec. XIV/XV
g Guelf. Gud. 77 saec. XIV
f Mazar. Coll. Faugère 4591 (olim 4556) saec. XIV
r Britan. Burn. 80 saec. XVI
b Barber. II 99 saec. XV

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ

Α

1. *Παρὰ τοῦ πάππου Οὐήρου τὸ καλόηθες καὶ ἀόργητον.*

5 2. *Παρὰ τῆς δόξης καὶ μνήμης τῆς περὶ τοῦ γεννήσαντος τὸ αἰδῆμον καὶ ἀρρενικόν.*

3. *Παρὰ τῆς μητρὸς τὸ θεοσεβὲς καὶ μεταδοτικὸν καὶ ἀφεκτικὸν οὐ μόνον τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι* 2 *δὲ τὸ λιτὸν κατὰ τὴν δίαιταν καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.*

10 4. *Παρὰ τοῦ προπάππου τὸ μὴ εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ* 2 *τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις κατ᾽ οἶκον χρήσασθαι· καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς τὰ* 3 *τοιαῦτα δεῖ ἐκτενῶς ἀναλίσκειν.*

5. *Παρὰ τοῦ τροφέως τὸ μήτε Πρασιανὸς μήτε Βενετιανὸς μήτε Παλμουλάριος ἢ Σκουτάριος γενέσθαι· καὶ τὸ φερέπονον καὶ ὀλιγοδεὲς* 2
15 *καὶ αὐτουργικὸν καὶ ἀπολύπραγμον· καὶ τὸ δυσπρόσδεκτον διαβολῆς.* 3

6. *Παρὰ Διογνήτου τὸ ἀκενόσπουδον· καὶ τὸ ἀπιστητικὸν τοῖς ὑπὸ* 2 *τῶν τερατευομένων καὶ γοήτων περὶ ἐπῳδῶν καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς καὶ τῶν τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ ὀρτυγοκοπεῖν μηδὲ* 3 *περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παρρησίας· καὶ τὸ οἰκειωθῆ-* 4.5
20 *ναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι πρῶτον μὲν Βακχείου, εἶτα Τανδάσιδος* 6

9 Marci *ἐν βασιλείᾳ τῆς διαίτης λιτότητα* laudat Iul. 7a, cf. Ael. Arist. ad Reg. 115 Jebb || **11** de magistris Marci cf. Hist. Aug. IV 2, 2sqq. || **13** Suda s. v. *Πρασιανός*: *ὅτι Πρασιανὸς λέγεται καὶ Βενετιανὸς καὶ Παλμουλάριος καὶ Σκουτάριος παρὰ Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ* || **16** Suda s. v. *Ἀκενόσπουδον*: *παρὰ Διογνήτου ἔμαθον τὸ ἀκενόσπουδον καὶ τὸ ἀπιστητικόν, φησὶ Μᾶρκος ὁ φιλόσοφος βασιλεύς* || **17** Suda s. v. *Τερατεία*: *τοῖς ὑπὸ τῶν τερατευομένων καὶ γοήτων περὶ ἐπῳδῶν καὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς* || **18** Suda s. v. *Ὀρτυγοκόπος*: *μηδὲ ὀρτυγοκοπεῖν μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι*

[**1–20 AT**] Titulus: *Μάρκου Ἀντωνίνου Αὐτοκράτορος τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον α′* **T** || **7** *ἀφεκτικὸν* Lofft : *ἀφετικὸν* **A** *ἐφεκτικὸν* **T** ('in abstinendo' Xyl.) || **9** *ἀγωγῆς* Is. Cas. || **10** *τό με* Cas. || **13** *ἢ Βεν.* Farquh. || **14** *ἢ*] *μήτε* Orth || **15** *καὶ τὸ αὐτουργικὸν* **A** | *καὶ τὸ ἀπολύπραγμον* **T** | *δυσπρόδεκτον* **T**, *δυσπαράδεκτον* Schultz || **16** *τοῖς*] *τῆς* **A** || **17** *περὶ*[2] secl. Farquh. || **18** *ὀρτυγοκοπεῖν* Suda : *ὀρτυγοτροφεῖν* || **20** *Βακχίου* **T**

7.8 *καὶ Μαρκιανοῦ· καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδί· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.*

7. *Παρὰ Ῥουστίκου τὸ λαβεῖν φαντασίαν τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ* 2 *θεραπείας τοῦ ἤθους· καὶ τὸ μὴ ἐκτραπῆναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν μηδὲ [τὸ] συγγράφειν περὶ τῶν θεωρημάτων ἢ προτρεπτικὰ λογάρια δια-* 5 *λέγεσθαι ἢ φαντασιοπλήκτως τὸν ἀσκητικὸν ἢ τὸν εὐεργετικὸν ἄνδρα* 3 *ἐπιδείκνυσθαι· καὶ τὸ ἀποστῆναι ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς καὶ ἀστειολο-* 4 *γίας· καὶ τὸ μὴ ἐν στολίῳ κατ' οἶκον περιπατεῖν μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν·* 5 *καὶ τὸ τὰ ἐπιστόλια ἀφελῶς γράφειν, οἷον τὸ ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἀπὸ* 6 *Σινοέσσης τῇ μητρί μου γραφέν· καὶ τὸ πρὸς τοὺς χαλεπήναντας καὶ* 10 *πλημμελήσαντας εὐανακλήτως καὶ εὐδιαλλάκτως, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοὶ* 7 *ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι, διακεῖσθαι· καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγιγνώσκειν καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι περινοοῦντα ὁλοσχερῶς μηδὲ τοῖς περιλαλοῦσι ταχέως* 8 *συγκατατίθεσθαι· καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μετέδωκεν.* 15

8. *Παρὰ Ἀπολλωνίου τὸ ἐλεύθερον καὶ ἀναμφιλόγως ἀκύβευτον· καὶ* 2 *⟨τὸ⟩ πρὸς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν μηδὲ ἐπ' ὀλίγον ἢ πρὸς τὸν λόγον·* 3 *καὶ τὸ ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνου, ἐν μακραῖς* 4 *νόσοις· καὶ τὸ ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος ἰδεῖν ἐναργῶς, ὅτι δύναται ὁ* 5 *αὐτὸς σφοδρότατος εἶναι καὶ ἀνειμένος· καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ* 20

1 de habitu philosophi a Marco sumpto cf. Hist. Aug. IV 2, 6 ‖ **3** de Marco et Rustico eorumque amicitia et necessitudine cf. Them. or. 13, 173c et 17, 215a ‖ **7** Marcum olim versus scriptitasse elucet e Frontonis epistulis: epist. ad Caes. I 8 p. 24; II 10 p. 34; III 16 p. 54 N.; unus versus eius epist. ad Caes. II 5 p. 30 N. ‖ **8** Suda s. v. *Στόλιον*: *ἡ στολή . . . καὶ αὖθις· μὴ ἐν στολίῳ κατ' οἶκον περιπατεῖν.* cf. quod de Marco dicit Dio Cass. 72, 35, 4 Cary ‖ **9** Suda s. v. *Ἀφελές*: . . . *καὶ τὰ ἐπιστόλια ἀφελῶς γράφειν.* de stilo epistularum, quas Marcus ipse scripsit, cf. Philostr. Dial. I p. 364 K. ‖ **10** Suda s. v. *Εὐανακλήτως*: . . . *καὶ πρὸς τοὺς χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας εὐανακλήτως ἔχειν, εὐαναδιδάκτως, ἐπειδὰν αὐτοὶ ἐπανελθεῖν θέλωσιν* ‖ **12**sqq. Arethas epist. 71 (II p. 105, 7sqq. W.): *πῶς γάρ, ὅς γε Μάρκῳ πειθόμενος τῷ σοφῷ . . . τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν ποιοῦμαι περὶ πολλοῦ . . . οὕτω καὶ τὸ λοιπὸν τῆς σοφῆς εἰσηγήσεως, τὸ τοῖς περιλαλοῦσι μὴ ταχέως συγκατατίθεσθαι* ‖ **13** Suda s. v. *Περιλαλοῦσιν*: . . . *τοῖς περιλαλοῦσι* [*περιττολαλοῦσι* Sudae cod. G] *μὴ ταχέως συγκατατίθεσθαι* ‖ **18** *τὸ ἀεὶ ὅμοιον*: cf. quod de Marco dicit Dio Cass. 72, 34, 5 | Suda s. v. *Ἀεί*: . . . *ἀεὶ δὲ χρὴ τὸν σοφὸν εἶναι ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνου, ἐν μακραῖς νόσοις· οἷος ἦν Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς*

[**1–20 AT 3–20 D**] **1** *Μαικιανοῦ* Gat. (ex Hist. Aug. IV 3, 6), *Μαρτιανοῦ* Orth (e Galen. 14, 614sqq. et 19, 13) | *μὴ γράψαι* Rich. ‖ **3** *ὅτι ῥούστικος μὲν μάρκον πεπαίδευκε φαντασίαν λαχεῖν κτλ.* **D** ‖ **4.5** *μηδὲ τὸ* **AD** *μηδὲ τοῦ* **T**, *τὸ* del. Schultz, *μηδὲ εἰς τὸ* Schenkl ‖ **6** *ἐνεργητικὸν* Xyl. *εὐεργητικὸν* Tox. ‖ **7** *ἀστρολογίας* Xyl. ‖ **8** *στολίῳ* Suda : *στολῇ* | *μηδὲ . . . ποιεῖν* om. **D** ‖ **9** *οἷον ὑπ' αὐτοῦ* **A** ‖ **10** *σινεόσσης* **A** ‖ **11** *εὐδιαλέκτως* **AT** ‖ **12–13** *ἀκριβῶς . . . ὁλοσχερῶς* om. **D** ‖ **13** *μηδὲ*] *μὴ* **D** ‖ **14–15** *ὧν . . . μετέδωκεν* om. **D** ‖ **16** *ὁ δ' ἀπολλώνιος* **D** | *ἀναμφιβόλως* **T** ‖ **17** *τὸ* suppl. Lofft ‖ **19** *παραδείματος* **A** ‖ **20** *σφροδρότατος* **A** pr.

δυσχεραντικόν· καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς ἐλάχιστον τῶν ἑαυτοῦ 6
καλῶν ἡγούμενον τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν ἐντρέχειαν τὴν περὶ τὸ παραδιδό-
ναι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν, πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας 7
παρὰ φίλων μήτε ἐξηττώμενον διὰ ταῦτα μήτε ἀναισθήτως παραπέμ-
5 *ποντα.*

9. *Παρὰ Σέξτου τὸ εὐμενές· καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ οἴκου τοῦ πατρο-* 2
νομουμένου· καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ σεμνὸν ἀπλά- 3.4
στως· καὶ τὸ στοχαστικὸν τῶν φίλων κηδεμονικῶς· καὶ τὸ ἀνεκτικὸν 5.6
τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν ἀθεωρήτως οἰομένων· καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρ- 7
10 *μοστον, ὥστε κολακείας μὲν πάσης προσηνεστέραν εἶναι τὴν ὁμιλίαν*
αὐτοῦ, αἰδεσιμώτατον δὲ αὐτοῖς ἐκείνοις παρ᾽ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν
εἶναι· καὶ τὸ καταληπτικῶς καὶ ὁδῷ ἐξευρετικόν τε καὶ τακτικὸν τῶν 8
εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασίν ποτε ὀργῆς ἢ ἄλλου 9
τινὸς πάθους παρασχεῖν, ἀλλὰ ἅμα μὲν ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ
15 *φιλοστοργότατον· καὶ τὸ εὔφημον ἀψοφητί· καὶ τὸ πολυμαθὲς ἀνεπι-* 10.11
φάντως.

10. *Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ τὸ ἀνεπίπληκτον· καὶ τὸ μὴ* 2
ὀνειδιστικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν βάρβαρον ἢ σόλοικόν τι ἢ ἀπηχὲς
προενεγκαμένων, ἀλλ᾽ ἐπιδεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι,
20 *προφέρεσθαι ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως ἢ συνεπιμαρτυρήσεως ἢ συνδια-*
λήψεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, οὐχὶ περὶ τοῦ ῥήματος, ἢ δι᾽ ἑτέρας
τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παρυπομνήσεως.

11. *Παρὰ Φρόντωνος τὸ ἐπιστῆσαι, οἷα ἡ τυραννικὴ βασκανία καὶ*

6 de Marco scholam Sexti frequent. cf. Dio Cass. 71, 1, 2; Philostr. vit. soph. II 9, p. 240 K.; Them. or. 11, 145b || **6** sqq. Suda s. v. *Ἀπαθέστατα*: . . . *εὐμενῆ δεῖ εἶναι καὶ ἀνεκτικὸν τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἀθεώρητον* [*εὐθεώρητον* Sudae codd. ITM] *οἰομένων* [*ὁρώμενον* ITM]· *πρὸς πάντας εὐάρμοστον, ὥστε κολακείας πάσης προσηνεστέραν εἶναι τὴν ὁμιλίαν, προσηνῆ καὶ αἰδέσιμον πᾶσι· μηδὲ ἔμφασίν ποτε ὀργῆς παρασχεῖν, εὐστοργότατον* [*εὐστοργότατα* Sudae codd. AFS] *καὶ εὐφημότατον* [*εὐφημότατα* AFS] *ἀψοφητί* || **18** Suda s. v. *Ἀπηχές*: . . . *μὴ ὀνειδιστικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν βάρβαρον ἢ σόλοικόν τι ἢ ἀπηχὲς προενεγκαμένων* (eadem s. v. *Ἐπιλαμβάνεσθαι*, ubi *ἀπηχές τι* scr.) || **23** sq. de hac Frontonis disciplina cf. Fronto epist. ad Caes. III 12 p. 49 N.

[**1–23 ATD 3–5 C**] **1** *σοφῶς* Iun. || **2** *καὶ ἐντρέχειαν* **AD** || **3** *ὅτι χρὴ μαθεῖν* **C** || **4** *τῶν φίλων* **C***π* || **6** *Παρὰ*] *ὁ δὲ* **D** | *Σέξτου* Xyl. : *ξέστου* **A** Tox. *ξέστος* **D** pr. *σέξστος* **D** mg. | *καὶ . . . πατρονομουμένου* om. **D** || **7** *καὶ ἀπλάστως* **A** *καὶ ἄπλαστον* **D** || **9** *τῶν ἀθεωρήτως* Gat. : *τὸ ἀθεώρητον* **ATD**, *τοῦ ἀθεωρήτου* Salm., *κατὰ τὸ ἀθεώρητον* Pol., *ἀεί τι ἀθεώρητον* Trann. in app., *τῶν ἀθεωρητὶ* Farquh., *διὰ τὸ ἀθεώρητον* Thei., alii aliter | *τῶν οἰομένων* **T** *τῶν ἰωμένων* **D** || **12** *καταπληπτικὸν* **D** || **14** *ἀπεχθέστατον* **T** ('affectibus vacuum' Xyl.) || **15** *εὔφημον ἀψοφητί* Xyl. ('honestam famam sine iactatione' Xyl.): *εὔφ. καὶ τὸ ἀψ.* **AD** *εὔφ. καὶ τοῦτο ἀψ.* **T** || **17** *Παρὰ . . . γραμματικοῦ*] *ὁ δὲ γραμματικὸς ἀλέξανδρος* **D** || **18** *τι* s. l. **A** || **19** *ἐκείνω ὧ* **A** || **20** *συναντιλήψεως* Valck. || **21** *οὐχὶ . . . ῥήματος* del. Pol. || **23** *παρὰ φρόντωνος μεμάθηκε* **D**

ποικιλία καὶ ὑπόκρισις, καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν οἱ καλούμενοι οὗτοι παρ' ἡμῖν εὐπατρίδαι ἀστοργότεροί πως εἰσίν.

12. *Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πλατωνικοῦ τὸ μὴ πολλάκις μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἄσχολός εἰμι, μηδὲ διὰ τούτου τοῦ τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς πρὸς* 5 *τοὺς συμβιοῦντας σχέσεις καθήκοντα, προβαλλόμενον τὰ περιεστῶτα πράγματα.*

13. *Παρὰ Κατούλου τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου αἰτιωμένου τι, κἂν τύχῃ ἀλόγως αἰτιώμενος, ἀλλὰ πειρᾶσθαι [καὶ] ἀποκαθιστάναι ἐπὶ τὸ* 2 *σύνηθες· καὶ τὸ περὶ τῶν διδασκάλων ἐκθύμως εὔφημον, οἷα τὰ περὶ* 10 3 *Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἀπομνημονευόμενα· καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.*

14. *Παρὰ [τοῦ ἀδελφοῦ μου] Σεουήρου τὸ φιλοίκειον καὶ φιλάληθες* 2 *καὶ φιλοδίκαιον· καὶ τὸ δι' αὐτὸν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου κατ' ἰσότητα* 15 *καὶ ἰσηγορίαν διοικουμένης καὶ βασιλείας τιμώσης πάντων μάλιστα* 3 *τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀρχομένων· καὶ ἔτι [παρὰ τοῦ αὐτοῦ] τὸ ἐμμελὲς* 4 *καὶ ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐποιητικὸν καὶ τὸ εὐμε-* 5 *τάδοτον ἐκτενῶς· καὶ τὸ εὔελπι καὶ τὸ πιστευτικὸν περὶ τοῦ ὑπὸ τῶν* 6 *φίλων φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκρυπτον πρὸς τοὺς καταγνώσεως ὑπ' αὐτοῦ* 20 7 *τυγχάνοντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι στοχασμοῦ τοὺς φίλους αὐτοῦ περὶ τοῦ τί θέλει ἢ τί οὐ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.*

15. *Παρὰ Μαξίμου τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ καὶ κατὰ μηδὲν περίφορον* 2 *εἶναι· καὶ τὸ εὔθυμον ἔν τε ταῖς ἄλλαις περιστάσεσι καὶ ἐν ταῖς νόσοις·*

1–2 cf. Fronto epist. ad Ver. II 7 p. 135; de Fer. Als. IV p. 231 N. || 3sqq. Suda s. v. *Ἄσχολος*: . . . *μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἄσχολός εἰμι, μηδὲ διὰ τοιούτου τρόπου* . . . *τὰ περιεστῶτα πράγματα*. cf. Dio Cass. 72, 36, 2 || 16 de Marco eiusque ratione imperii agendi cf. Dio Cass. 72, 33, 2, Hist. Aug. IV 6, 10; 8, 1; 12, 1

[1–24 **ATD**] 1 *ὡς ἐπίπαν* om. **D** || 5 *τούτου τοῦ*] *τοιούτου* **T** || 6 *προβαλόμενον* **A** || 9 secl. Reiske (qui etiam *πραΰνειν καὶ* con.) || 10 *τὸ* s. l. **D** || 10–11 *οἷα* . . . *ἀπομνημονευόμενα* om. **D** || 11 *Δομιτίου* Gat. ('Domitio' Xyl.) : *Δομητίου* **T** *Δομετίου* **A** || 13 *τοῦ ἀδελφοῦ μοῦ* secl. Moshemius atque plurimi edd. (sed cf. Birley p. 172 n. 27), *τοῦ φίλου μου* con. Gat. | *μου* s. l. **A** *αὐτοῦ* **D** | *σευονήρου* **AD**, *Σευήρου* Farquh. (coll. X 31, 1), *Οὐήρου* Scal. | *φιλοίκειον*] *φιλόκαλον* Trann. in app. || 14 *αὐτῶν* **A**, *αὐτοῦ* Stich || 14–15 *Θρασέαν* . . . *Βροῦτον*] *τοὺς περὶ κάτωνα καὶ δίωνα καὶ βροῦτον* **D** || 15 *Δίωνα*] *Κάσσιον* Trann. in app. || 15–16 *κατ' ἰσότητα* . . . *διοικουμένης* del. Schultz || 17 *παρὰ τοῦ αὐτοῦ* **AD** *παρ' αὐτοῦ* **T**: delevi | *ἐμμελὲς* Menag. : *ἀμελὲς* **ATD**, *ὁμαλὲς* Cor., *ἀφελὲς* Lofft, alii aliud || 18 *εὔτονον* Farquh. (coll. VI 30, 5) || 22 *ἢ* . . . *θέλει* om. **AD** || 23 *Παρὰ*] *Παράκλησις* **T**, *Παρὰ Κλαυδίου* Is. Cas. | *παρίφορον* Bas., unde *παράφορον* Iun., *εὐπαράφορον* Cor., *εὐεπίφορος* Nauck

καὶ τὸ εὔκρατον τοῦ ἤθους καὶ μειλίχιον καὶ γεραρόν· καὶ τὸ οὐ σχεδίως 3.4
κατεργαστικὸν τῶν προκειμένων· καὶ τὸ πάντας αὐτῷ πιστεύειν, περὶ 5
ὧν λέγοι, ὅτι οὕτω φρονεῖ, καὶ περὶ ὧν πράττοι, ὅτι οὐ κακῶς πράττει·
καὶ τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνέκπληκτον καὶ μηδαμοῦ ἐπειγόμενον ἢ ὀκνοῦν 6
5 ἢ ἀμηχανοῦν ἢ κατηφὲς ἢ προσσεσηρὸς ἢ πάλιν θυμούμενον ἢ ὑφορώμε-
νον· καὶ τὸ εὐεργετικὸν καὶ τὸ συγγνωμονικὸν καὶ τὸ ἀψευδές· καὶ τὸ 7.8
ἀδιαστρόφου μᾶλλον ἢ διορθουμένου φαντασίαν παρέχειν· καὶ ὅτι οὔτε 9
ᾠήθη ἄν ποτέ τις ὑπερορᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ οὔτε ὑπέμεινεν ἂν κρείττονα
αὐτοῦ αὐτὸν ὑπολαβεῖν· καὶ τὸ εὖ χαριεντίζεσθαι. 10

10 16. Παρὰ τοῦ πατρὸς τὸ ἥμερον καὶ μενετικὸν ἀσαλεύτως ἐπὶ τῶν
ἐξητασμένως κριθέντων· καὶ τὸ ἀκενόδοξον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς· 2
καὶ τὸ φιλόπονον καὶ ἐνδελεχές· καὶ τὸ ἀκουστικὸν τῶν ἐχόντων τι 3.4
κοινωφελὲς εἰσφέρειν· καὶ τὸ ἀπαρατρέπτως τοῦ κατ' ἀξίαν ἀπονεμη- 5
τικὸν ἑκάστῳ· καὶ τὸ ἔμπειρον, ποῦ μὲν χρεία ἐντάσεως, ποῦ δὲ ἀνέσεως· 6
15 καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας τῶν μειρακίων· καὶ ἡ κοινονοημοσύνη 7.8
καὶ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως μήτε συναποδη-
μεῖν ἐπάναγκες, ἀεὶ δὲ ὅμοιον αὐτὸν καταλαμβάνεσθαι ὑπὸ τῶν διὰ
χρείας τινὰς ἀπολειφθέντων· καὶ τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς ἐν τοῖς συμβου- 9
λίοις καὶ ἐπίμονον [ἀλλ' οὐ τὸ προαπέστη τῆς ἐρεύνης, ἀρκεσθεὶς ταῖς
20 προχείροις φαντασίαις]· καὶ τὸ διατηρητικὸν τῶν φίλων καὶ μηδαμοῦ 10
ἀψίκορον μηδὲ ἐπιμανές· καὶ τὸ αὔταρκες ἐν παντὶ καὶ τὸ φαιδρόν· καὶ τὸ 11.12
πόρρωθεν προνοητικὸν καὶ τῶν ἐλαχίστων προδιοικητικὸν ἀτραγῴδως· καὶ 13

6 de Marci benificentia (temploque Beneficentiae dedicato) cf. Dio Cass. 72, 34, 3 || 12 cf. quod de Marco dicit Dio Cass. 72, 6, 2 || 18 λέγεται ὁ Ἀντωνῖνος ζητητικὸς γενέσθαι καὶ μηδὲ περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίστασθαι: Xiph. Epit. Dion. Cass. 69, 3, 3 || 20–21 Suda s. v. Ἀψίκορον: . . . καὶ αὖθις συντηρητικὸν δεῖ εἶναι πρὸς τοὺς φίλους καὶ μηδαμοῦ ἀψίκορον

[1–22 **ATD** 2–3 **C**] 1 μείλιχον **AD** | τὸ[2] om. **T** | σχεδίως Zuntz: σχετλίως || 2 καὶ τὸ] ὅτι δεῖ τοιοῦτον ἑαυτὸν παρέχειν ὥστε **C** | πάντως **AD** || 3 λέγει **DC** | πράττοι] πράττει **DC** | οὐ κακῶς] ἀκάκως Reiske, οὐκ εἰκαίως Lofft, οὐκ ἄλλως Nauck, οὐκ ἀλόγως Rich., οἰκείως Farquh. in comm. | πράττῃ **T** || 4 μηδαμῇ **D** | ἐπιγινόμενον **AD** || 5 προσσεσηρὸς **D** pr.: προσεσηρὸς **A** (σε s. l. add.) **TD** corr. | παλιενθυμούμενον **A** (litteris λιεν lineola subducta notatis) **D** || 6 τὸ[4] om. **T** || 7 ἀδιστρόφου **A** || 7–9 καὶ ὅτι . . . ὑπολαβεῖν om. **D** || 8 ᾠήθειάν ποτε **A** | ὑπομείνειεν **A** || 9 αὐτὸν **A** | εὖ χαριεντίζεσθαι Thei. (coll. Clem. Paed. 2, 45, 4): εὐχαριεντίζεσθαι **ATD**, οὐ χαρ. Gat., εὔχαρι ἐν τ . . . ίζεσθαι Schenkl, εὔχαρι ἐν ταῖς ὁμιλίαις Leop. (ex Polyb. 23, 5, 7), εὔχαρι ἐν τῷ χαρίζεσθαι Mazz. || 10 ἐμμενετικὸν Menag. | τῶν] τὸ **T** || 13 τοῦ κατ' ἀξίαν Reiske (cf. SVF III p. 30, 23): εἰς τὸ κατ' ἀξίαν || 14 ἐνστάσεως **AD** || 15–18 καὶ ἡ . . . ἀπολειφθέντων om. **D** || 15 κοινωνοημοσύνη **A** νοινονοημοσύνη **T** || 16 μὴ δὲ συνδειπνεῖν **A** || 18 ἀποληφθέντων Rend. || 19–20 ἀλλ' οὐ . . . φαντασίαις om. **D**, delevi (v. Hermes 102, 1974, 52 sq.) || 19 ἀλλ' οὐ τὸ] ἀλλ' οὐ μόνον τὸ Tox., ἀλλ' οὐ τὸ· interp. Bas., ἀλλ' οὐ τὸ ὅτι Pol., καὶ ὅτι οὐ Gat., ἀλλ' οὔποτε Cor., ἵν' ἂν ἄλλος τις Lofft, ἀλλ' οὔτοι Stich, οὗ ἂν ἄλλος τις Mazz. (sic iam Trann. in app.), ἅμα· οὔ τοι Thei., alii alia

14 τὸ τὰς ἐπιβοήσεις καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτοῦ σταλῆναι· καὶ τὸ φυλακ-
τικὸν ἀεὶ τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας καὶ ὑπο-
15 μενετικὸν τῆς ἐπὶ τῶν τοιούτων τινῶν καταιτιάσεως· καὶ τὸ μήτε περὶ
θεοὺς δεισίδαιμον μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικὸν ἢ ἀρεσκευτικὸν ἢ ὀχ-
λοχαρές, ἀλλὰ νῆφον ἐν πᾶσι καὶ βέβαιον καὶ μηδαμοῦ ἀπειρόκαλον μηδὲ 5
16 καινοτόμον· καὶ τὸ τοῖς εἰς εὐμάρειαν βίου φέρουσί τι, ὧν ἡ τύχη δαψίλειαν
παρέχει, χρηστικὸν ἀτύφως ἅμα καὶ ἀπροφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν
17 ἀνεπιτηδεύτως ἅπτεσθαι, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι· καὶ τὸ μηδὲ ἄν τινα
εἰπεῖν μήτε ὅτι σοφιστὴς μήτε ὅτι οὐερνάκλος μήτε ὅτι σχολαστικός,
ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ πέπειρος, τέλειος, ἀκολάκευτος, προεστάναι δυνάμενος καὶ 10
18 τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλων· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ τιμητικὸν τῶν ἀληθῶς
φιλοσοφούντων, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐκ ἐξονειδιστικὸν οὐδὲ μὴν εὐπαράγωγον
19.20 ὑπ' αὐτῶν· ἔτι δὲ τὸ εὐόμιλον καὶ εὔχαρι οὐ κατακόρως· καὶ τὸ τοῦ
ἰδίου σώματος ἐπιμελητικὸν ἐμμέτρως οὔτε ὡς ἄν τις φιλόζωος οὔτε
πρὸς καλλωπισμὸν οὔτε μὴν ὀλιγώρως, ἀλλ' ὥστε διὰ τὴν ἰδίαν προσ- 15
οχὴν εἰς ὀλίγιστα ἰατρικῆς χρῄζειν ἢ φαρμάκων καὶ ἐπιθεμάτων ἐκτός·
21 μάλιστα δὲ τὸ παραχωρητικὸν ἀβασκάνως τοῖς δύναμίν τινα κεκτημένοις,
οἷον τὴν φραστικὴν ἢ τὴν ἐξ ἱστορίας νόμων ἢ ἐθῶν ἢ ἄλλων τινῶν
πραγμάτων, καὶ συσπουδαστικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια
προτερήματα εὐδοκιμῶσι· πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια πράσσων οὐδὲ αὐτὸ 20
22 τοῦτο ἐπιτηδεύων φαίνεσθαι [τὸ τὰ πάτρια φυλάσσειν]· ἔτι δὲ τὸ μὴ
εὐμετακίνητον καὶ ῥιπταστικόν, ἀλλὰ καὶ τόποις καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς
23 ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μετὰ τοὺς παροξυσμοὺς τῆς κεφαλαλγίας νεαρὸν

5 de Pii sobrietate cf. Hist. Aug. III 2, 1 || 7 ad ἀτύφως cf. Hist. Aug. III 2, 1 || 11 sq. de honoribus a Pio philosophis tributis v. Hist. Aug. III 11, 3, Dig. XXVII 1, 6, 7 || 13 sqq. Suda s. v. Προσοχή: . . . τοῦ ἰδίου σώματος ἐπιμελητικῶς δεῖ ἔχειν ἐμμέτρως, οὔτε ὡς ἄν τις φιλόζωος οὔτε πρὸς καλλωπισμὸν οὔτε μὴν ὀλιγώρως, ἀλλ' ὥστε διὰ τὴν ἰδίαν προσοχὴν εἰς ὀλίγιστα (ὀλίγα Sudae cod. G) ἰατρικῆς χρῄζειν φαρμάκων καὶ ἐπιθεμάτων ἐντὸς καὶ ἐκτός || 15 de habitu Marci inornato cf. Iul. Caes. 317 c || 22 sq. cf. Hist. Aug. III 7, 10 sqq.

[1–23 **ATD** 1–8, 11–23 **D** 11–13 **C**] 1 ἐπ'] ὑπ' Morus | συσταλῆναι Xyl. | τὸ[2] om. **AD** || 2 ταμιευτικὸν] τῇ μιευτικὸν **T** | ὑπομενετικὸν] τὸ ἐπιμενετικὸν **D** || 3 τινῶν] τονῶν **T**, unde τόνων τινῶν Cas. || 3.4 περὶ τοὺς θεοὺς **T** || 4 ἢ ἀρεσκ. ἢ ὀχλ. gloss. put. Trann. || 6.7 παρέχει δαψίλειαν **T** || 7 παρεῖχε Cas. || 8 finem huius capit. (ἐφαρμόσσειε δ' ἂν . . . Μαξίμου = I 16, 30–31) huc transpon. illaque verba post μὴ δεῖσθαι colloc. esse put. Farquh. in comm. | μηδὲ] μήτε **T** || 9 οἰκογενὴς οὐερνάκλος **T** (glossa in textum recepta) || 11–13 πρὸς τούτοις . . . αὐτῶν] ὅτι δεῖ τιμᾶν τοὺς ὡς ἀληθῶς φιλοσόφους, τοὺς δὲ ἄλλους μὴ ἐξονειδίζειν μηδὲ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν **C** || 11 δὲ καὶ om. **D** || 12 ἐξονειδικὸν **AD** ἐξονειδιστιστὸν **T**, corr. nescio quis || 12–13 οὐδὲ . . . αὐτῶν om. **T** || 16 ἰατρικῶν **T** | ἐπιθεμάτων Suda : ἐπιθημάτων | ἐκτός del. Rend. || 18 ἢ τῶν τὴν **T**, ἢ τὴν τῶν Cas. || 20 πράσσειν **D** | οὐδ' **T** || 21 ἐπιτηδεύειν **D** | τὸ . . . φυλάσσειν del. Pol. | τὸ[1]] καὶ **A** || 23 κεφαλαργίας **A** | νοερὸν **D**

εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ συνήθη ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ 24
ἀπόρρητα, ἀλλ' ὀλίγιστα καὶ σπανιώτατα καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῶν κοινῶν
μόνων· καὶ τὸ ἔμφρον καὶ μεμελετημένον ἔν τε θεωριῶν ἐπιτελέσει καὶ 25
ἔργων κατασκευαῖς καὶ διανομαῖς καὶ τοῖς τοιούτοις [ἀνθρώποις], πρὸς
5 *αὐτὸ δὲ τὸ δέον πραχθῆναι δεδορκός, οὐ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσιν*
εὐδοξίαν. οὐκ [ἐν] ἀωρὶ λούστης, οὐχὶ φιλοικοδόμος, οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς 26
ἐπινοητής, οὐ περὶ ἐσθήτων ὑφὰς καὶ χρόας, οὐ περὶ σωμάτων ὥρας. ἡ 27
ἀπὸ Λωρίου στολὴ ἀνάγουσα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως καὶ τῶν ἐν Λανου-
βίῳ τὰ πολλά· τῷ τελώνῃ ἐν Τούσκλοις παραιτουμένῳ ὡς ἐχρήσατο καὶ 28
10 *πᾶς ὁ τοιοῦτος τόπος. οὐδὲν ἀπηνὲς οὐδὲ μὴν ἀδυσώπητον οὐδὲ λάβρον* 29
οὐδὲ ὥστ' ἄν τινα εἰπεῖν ποτε 'ἕως ἱδρῶτος', ἀλλὰ πάντα διειλημμένα
λελογισμένως ὡς ἐπὶ σχολῆς, ἀταράχως, τεταγμένως, ἐρρωμένως, συμ-
φώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσειε δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μνη- 30
μονευόμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδύνατο τούτων, ὧν πολλοὶ
15 *πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀσθενῶς καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἐνδοτικῶς ἔχουσι.*
τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ ἐγκαρτερεῖν καὶ ἐννήφειν ἑκατέρῳ [ἀνδρός ἐστιν ἄρτιον 31
καὶ ἀήττητον ψυχὴν ἔχοντος], οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

17. *Παρὰ τῶν θεῶν τὸ ἀγαθοὺς πάππους, ἀγαθοὺς γονέας, ἀγαθὴν*
ἀδελφήν, ἀγαθοὺς διδασκάλους, ἀγαθοὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, σχε-
20 *δὸν ἅπαντας ἔχειν· καὶ ὅτι περὶ οὐδένα αὐτῶν προέπεσον πλημμελῆσαί τι* 2
καίτοι διάθεσιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχε, κἂν ἔπραξά τι τοιοῦτον·
τῶν θεῶν δὲ εὐποιία τὸ μηδεμίαν συνδρομὴν πραγμάτων γενέσθαι, ἥτις
ἔμελλέ με ἐλέγξειν· καὶ τὸ μὴ ἐπὶ πλέον τραφῆναι παρὰ τῇ παλλακῇ τοῦ 3
πάππου· καὶ τὸ τὴν ὥραν διασῶσαι καὶ τὸ μὴ πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, 4
25 *ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνου· τὸ ἄρχοντι καὶ πατρὶ ὑποταχθῆναι,* 5

1 sq. cf. Hist. Aug. III 6, 4 || **4** de operibus Pii cf. Hist. Aug. III 8, 2 sqq. || **13** sq. de Socrate cf. Plat. Symp. 219e–220a || **18** sqq. de familia Marci cf. Hist. Aug. IV 1, 2 sqq. || **25** de Marci erga patrem obsequio cf. Hist. Aug. IV 5, 8; 6, 8; 7, 2

[**1–25 AT 1–7 D**] **1** *αὖθις* Cor. || **2** *ἀλλὰ* **T** | *ὑπὸ* **D** || **3** *μόνον* **T** | *μεμετρημένον* **AT** || **4** *καὶ διανομαῖς* om. **D** | *ἀνθρώποις* delevi: *ἀνθρώπου* Cas., *καὶ ἀνθρώπου* Xyl., *ὡς ἀνθρώπου* Rich., *ἃ ἀνθρώπου* Schenkl, *ὅ ἐστιν ἀνθρώπου* Morus, *οὐ πρὸς ἀνθρώπους* Reiske, *ἄλλοις* Cor. (qui omnes *δεδορκότος* scr.), *ἄνθρωπος* (et *δεδορκώς*) Salm. || **5** *δὲ* om. **AD** | *δεδορκότος* **AT** || **6** *ἐν* del. Lugd. : *ἦν* Rend. | *ἀωρεὶ* **T**, *ἀωρίᾳ* Gat., *ἀωριλούστης* Menag. || **8** *ἀπὸ χωρίου* Bas. ('e praedio' Xyl.) | *στολὴ*] *στόλος* adn. Lugd., an *ἐπιστολὴ*? | *καὶ τῶν*] *χιτὼν* vel *ἀχίτων* vel *ἐν χιτῶνι* Salm. || **10** *τόπος* **A** (ex *πόπος* corr.) Tox. : *τρόπος* Xyl. || **11** *ὡς* **T** | *ἕως ἱδρῶτος* **T** : *οὐ μ* ... cum lac. quinque litter. **A**, *οὐ μετρίως* suppl. Stich, *οὐ μέχρις ἐρυθήματος* Farquh. in comm. || **12** *λελογισμένως* Dal. (cf. X 12, 1; XI 3, 2): *λελογίσθαι* **AT**, *τῷ λελογίσθαι* vel *τῷ λογισμῷ* Reiske | *τεταραγμένως* **A** || **14** *οἱ πολλοὶ* Schultz || **16** *ἐγκαρτερεῖν* Gat. : *ἔτι καρτερεῖν* **AT**, *ἐπικαρτερεῖν* Cas. || **16–17** *ἀνδρός* ... *ἔχοντος* om. **A**, delevi || **17** *τῇ*^{2}] *τοῦ* Reiske, *τὴν* Farquh. | *Μαξίμου*] *θανασίμῳ* Trann. || **20** *ἅπαντας ἔχειν* Schultz : *ἅπαντα σχεῖν* **T** *ἅπαντα ἔχειν* **A** | *πεμμελῆσαι* **A** || **23** *μὴ πλέον ἐπιτραφῆναι* **T** | *ἐκτραφῆναι* Bas. || **25** *τι καὶ ἐπιλιπεῖν* Lofft

ὃς ἔμελλε πάντα τὸν τῦφον ἀφαιρήσειν μου καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τοῦ ὅτι
δυνατόν ἐστιν ἐν αὐλῇ βιοῦντα μήτε δορυφορήσεων χρῄζειν μήτε ἐσθήτων
σημειωδῶν μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶνδέ τινων καὶ τοῦ ὁμοίου
κόμπου, ἀλλ᾽ ἔξεστιν ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτὸν καὶ μὴ διὰ
τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥᾳθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὲρ τῶν κοινῶν 5
6 ἡγεμονικῶς πραχθῆναι δέοντα· τὸ ἀδελφοῦ τοιούτου τυχεῖν δυναμένου
μὲν διὰ ἤθους ἐπεγεῖραί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτοῦ, ἅμα δὲ καὶ τιμῇ καὶ
7 στοργῇ εὐφραίνοντός με· τὸ παιδία μοι ἀφυῆ μὴ γενέσθαι μηδὲ κατὰ τὸ
8 σωμάτιον διάστροφα· τὸ μὴ ἐπὶ πλέον με προκόψαι ἐν ῥητορικῇ καὶ
ποιητικῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἐν οἷς ἴσως ἂν κατεσχέθην, εἰ 10
9 ᾐσθόμην ἐμαυτὸν εὐόδως προϊόντα· τὸ φθάσαι τοὺς τροφέας ἐν ἀξιώματι
καταστῆσαι, οὗ δὴ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι τοῦ
10 με, ἐπεὶ νέοι ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ πράξειν· τὸ γνῶναι Ἀπολλώνιον,
11 Ῥούστικον, Μάξιμον· τὸ φαντασθῆναι περὶ τοῦ κατὰ φύσιν βίου ἐναργῶς
καὶ πολλάκις, οἷός τίς ἐστιν· ὥστε, ὅσον ἐπὶ τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς ἐκεῖθεν 15
διαδόσεσι καὶ συλλήψεσι καὶ ἐπιπνοίαις, μηδὲν κωλύειν ἤδη κατὰ φύσιν
ζῆν με, ἀπολείπεσθαι δέ τι τούτου παρὰ τὴν ἐμὴν αἰτίαν καὶ παρὰ τὸ μὴ
12 διατηρεῖν τὰς ἐκ τῶν θεῶν ὑπομνήσεις καὶ μονονουχὶ διδασκαλίας· τὸ
13 ἀντισχεῖν μοι τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης
ἅψασθαι μήτε Θεοδότου, ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενό- 20
14 μενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπήναντα πολλάκις Ῥουστίκῳ μηδὲν πλέον πρᾶξαι,
15 ἐφ᾽ ᾧ ἂν μετέγνων· τὸ μέλλουσαν νέαν τελευτᾶν τὴν τεκοῦσαν ὅμως
16 οἰκῆσαι μετ᾽ ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ὁσάκις ἐβουλήθην ἐπικουρῆσαί
τινι πενομένῳ ἢ [εἰς] ἄλλο τι χρῄζοντι, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ
17 ἔστι μοι χρήματα, ὅθεν γένηται· καὶ τὸ αὐτῷ ἐμοὶ χρείαν ὁμοίαν, ὡς 25
18 παρ᾽ ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τὴν γυναῖκα τοιαύτην εἶναι,
19 οὑτωσὶ μὲν πειθήνιον, οὕτω δὲ φιλόστοργον, οὕτω δὲ ἀφελῆ· τὸ ἐπι-
20 τηδείων τροφέων εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι· τὸ δι᾽ ὀνειράτων βοηθήματα

6 sqq. cf. quae de Vero dicit Hist. Aug. V 1, 5; 3, 7; 4, 3; 8, 5 || **11** de Marci magistris deque honoribus eis tributis cf. Hist. Aug. IV 2, 2 sqq.; 3, 5 || **19** de corporis infirmitate cf. Dio Cass. 72, 36, 2 sq. || **26** sq. de uxoris obtemperantia cf. Front. epist. ad Caes. V 26 p. 80 N. || **27** sq. de Commodi magistris cf. Hist. Aug. VII 1, 5 sq. || **28** sqq. cf. quod de deis, qui vel somniis ... vel oraculis iuvant, Marcus Frontoni scr.: Fronto epist. ad Caes. III 9 p. 47 N.

[**1–28 AT**] **1** *ἕξειν* **A** || **3** *καὶ* post *ἀνδριάντων* suppl. Schultz | *τοιῶνδέ τινων* secl. Morus || **3–4** *καὶ . . . κόμπου* secl. Schultz || **4** *μὴ διὰ* **A** : *νὴ δία* **T** || **7** *διὰ τοῦ ἰδίου ἤθους* Trann. in app. || **8** *μὴ ἀφυῆ μοι* Nauck || **9** *μὴ* **A** : *μὲν* **T** | *ἐν τῇ ῥητορικῇ* **A** || **10** *μετεσχέθην* **A** || **12** *ἀντιλαβέσθαι* **A** || **13** *με* Cas. : *μὴ* **AT** (quod del. put. Morus) || **15** *τις* s. l. **A** || **16** *ἐπιπνοίαις* Cas. : *ἐπινοίαις* **AT**, *ἐπικουρίαις* Lofft || **17** *ἢ ἀπολείπ.* **T** | *δέ τι* Raderm. : *δέ τι ἐπὶ* **A** *ἔτι* **T**, *δὲ ἔτι* Schultz, *δέ τι ἔτι* Pol. || **23** *τὸ τελευταῖα* **A** || **24** delevi

δοθῆναι ἄλλα τε καὶ ὡς μὴ πτύειν αἷμα καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν· καὶ τὸ τοῦ ἐν 21
Καιήτῃ ὥσπερ χρήστου· ὥς τε ἐπεθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς 22
τινα σοφιστὴν μηδὲ ἀποκαθίσαι ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς ἢ συλλογισμοὺς
ἀναλύειν ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ καταγίνεσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν 23
5 *βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.*

Τὰ ἐν Κουάδοις πρὸς τῷ Γρανούᾳ. α'.

B

1. *Ἕωθεν προλέγειν ἑαυτῷ· συντεύξομαι περιέργῳ, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ,*
δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ· πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις παρὰ 2
10 *τὴν ἄγνοιαν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἐγὼ δὲ τεθεωρηκὼς τὴν φύσιν τοῦ* 3
ἀγαθοῦ ὅτι καλὸν καὶ τοῦ κακοῦ ὅτι αἰσχρὸν καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ ἁμαρτάνον-
τος φύσιν ὅτι μοι συγγενής, οὐχὶ αἵματος ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ
νοῦ καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχος, οὔτε βλαβῆναι ὑπό τινος αὐτῶν
δύναμαι· αἰσχρῷ γάρ με οὐδεὶς περιβαλεῖ· οὔτε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ
15 *δύναμαι οὔτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. γεγόναμεν γὰρ πρὸς συνεργίαν, ὡς πόδες,* 4
ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ στοῖχοι τῶν ἄνω καὶ κάτω ὀδόντων. τὸ 5
οὖν ἀντιπράσσειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν· ἀντιπρακτικὸν δὲ τὸ ἀγανακτεῖν
καὶ ἀποστρέφεσθαι.

2. *Ὅ τί ποτε [τοῦτο] εἰμί, σαρκία ἐστὶ καὶ πνευμάτιον καὶ τὸ ἡγεμο-*
20 *νικόν. ἄφες τὰ βιβλία· μηκέτι σπῶ· οὐ δέδοται. ἀλλ' ὡς ἤδη ἀποθνῄσκων* 2
τῶν μὲν σαρκίων καταφρόνησον· λύθρος καὶ ὀστάρια καὶ κροκύφαντος
ἐκ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν [πλεγμάτιον]. θέασαι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα, 3
ὁποῖόν τί ἐστιν· ἄνεμος, οὐδὲ ἀεὶ τὸ αὐτό, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμούμενον

[**1–23 AT 8–23 DC**] **1** *δοθῆναί μοι* Cor. | *τὸ τοῦ* Xyl.: *τούτου* **AT**, *τοῦτο* Lugd. || **2** *χρήστου* Thei. (sec. Hesychium, apud quem *χρήστης = μάντις*): *χρήσῃ* **AT** ('sicut Chresae' Xyl., qui hunc locum asterisco not. et 'fort. est: quo utaris' add.), *Χρύσῃ* Lugd., *χρησμόν* adn. Lugd., *χρήσει* Boot, *χρήστῃ* Reiske, *χρήσῃ* Lofft | *ὥς τε* Dal.: *ὅπως τε* **T** *οὕτως τε* **A**, *τὸ ὅπως τε* Gat., *τὸ ὅτε* Trann. || **3** *ἀποκαθῆσαι* Bas., unde *ἀποκαθῆσθαι* Gat. | *τοὺς συγγραφεῖς*] *τοῦ συγγράφειν* Reiske, *τοῦ γρίφους* Schenkl in app., *τοῦ συγγραφεῖς* Trann., *τοῦ συγγραφὰς* Farquh., *τὸ τόπους συγγράφειν* Thei., *τοῦ συγκρίσεις γράφειν* Orth. || **4–5** *θεῶν . . . δεῖται*] 'versus pars' Kron. || **5** *δεῖταί τινος* Haines || **6** *τὰ . . . α'* **T**, in **A** spatium duorum versuum; haec verba ut superscript. libro secundo praepon. Farquh., Thei. || **8** *Ἕωθεν* **A** *Εωθεν* **T** ('solebat id sibi praedicere' Xyl.) *Ἑωθέν φησι προύλεγε* **C** | *ἐντεύξομαι* **C** || **11** *κακοῦ*] *αἰσχροῦ* **D** (*κακοῦ* s. l.) || **13** *ἀπορροίας* Valck. || **14** *μοι* **C***ν π* | *περιβάλλει* **TC** ('coniciet' Xyl.) || **15** *ἀπέχεσθαι* **A** || **16** *τῶν κάτω* **TC** || **18** *ἀποτρέπεσθαι* **C** || **19** *τοῦτο ὅ* **C**, unde apparet *τοῦτο* ad glossam pertinere atque delendum esse || **20** *ἄφες . . . ἀποθνῄσκων* iam Stichio et Leopoldo aliunde invecta esse videbantur, post *ἡγεμονικόν* (p. 10, 1) transp. Farquh. | *οὐ . . . ὡς* om. **D** || **21** *λίθος* **C** | *ὀστράκια* **C** | *κροκύφαντον* **T**, del. Rend. || **22** *νέβρων* **AC** | *πλεγμάτιον* del. Schultz | *θεᾶσθαι* **D** | *καὶ* om. **C***o*

4 *καὶ πάλιν ῥοφούμενον. τρίτον οὖν ἐστι τὸ ἡγεμονικόν. ὧδε ἐπινοήθητι· γέρων εἶ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεῦσαι, μηκέτι καθ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστηθῆναι, μηκέτι τὸ εἱμαρμένον ἢ παρὸν δυσχερᾶναι ἢ μέλλον ἀναδύεσθαι.*

3. *Τὰ τῶν θεῶν προνοίας μεστά, τὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως ἢ* 5 *συγκλώσεως καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ διοικουμένων· πάντα ἐκεῖθεν*
2 *ῥεῖ. πρόσεστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον, οὗ μέρος εἶ. παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθόν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις καὶ ὃ ἐκείνης ἐστὶ σωστικόν· σῴζουσι δὲ κόσμον ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, οὕτω καὶ αἱ*
3 *τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. ταῦτά σοι ἀρκείτω, εἰ δόγματά ἐστι· τὴν* 10 *δὲ τῶν βιβλίων δίψαν ῥῖψον, ἵνα μὴ γογγύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ ἵλεως ἀληθῶς καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.*

4. *Μέμνησο, ἐκ πόσου ταῦτα ἀναβάλλῃ καὶ ποσάκις προθεσμίας λαβὼν*
2 *παρὰ τῶν θεῶν οὐ χρᾷ αὐταῖς. δεῖ δὲ ἤδη ποτὲ αἰσθέσθαι, τίνος κόσμου μέρος εἶ καὶ τίνος διοικοῦντος τὸν κόσμον ἀπόρροια ὑπέστης καὶ ὅτι ὅρος* 15 *ἐστί σοι περιγεγραμμένος τοῦ χρόνου, ᾧ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαιθριάσαι μὴ χρήσῃ, οἰχήσεται καὶ οἰχήσῃ καὶ αὖθις οὐκ ἐξέσται.*

5. *Πάσης ὥρας φρόντιζε στιβαρῶς ὡς Ῥωμαῖος καὶ ἄρρην τὸ ἐν χερσὶ μετὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἀπλάστου σεμνότητος καὶ φιλοστοργίας καὶ ἐλευθερίας καὶ δικαιότητος πράσσειν καὶ σχολὴν ἑαυτῷ ἀπὸ πασῶν τῶν* 20
2 *ἄλλων φαντασιῶν πορίζειν. ποριεῖς δέ, ἂν ὡς ἐσχάτην τοῦ βίου ἑκάστην πρᾶξιν ἐνεργῇς ἀπηλλαγμένος πάσης εἰκαιότητος καὶ ἐμπαθοῦς ἀποστροφῆς ἀπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου καὶ ὑποκρίσεως καὶ φιλαυτίας καὶ*
3 *δυσαρεστήσεως πρὸς τὰ συμμεμοιραμένα. ὁρᾷς, πῶς ὀλίγα ἐστίν, ὧν*

6–7 Arethas schol. ad Dion. Chrys. or. XXXII 15 p. 116 Sonny: *σύμφωνον τοῦτο τῷ τοῦ αὐτοκράτορος Μάρκου ʽπάντα ἄνωθεν ῥεῖʼ σοφῶς εἰρηκότος*

[**1–24 ATD 1–12 C**] **1** *ὧ δὴ* **ADC** (*γρ. καὶ ᾧ δὲ* mg. **A**), *ὡδὶ* Wilam. | *ἀπονοήθητι* **ATC**, *ὑπονοήθητι* Reiske, *οὐ δὴ ἀπονοήθητι* Schultz, *οὗ δὴ ἐπιμελήθητι* Stich || **2** *τούτω* **C** || **3** *νευροσπαστησθῆναι* **T** (corr. Bas.): *νευροσπασθῆναι* **DC** *νευροπασθῆναι* **A** | *ἢ*[2]] *καὶ* **Cλ** || **4** *ἀποδύεσθαι* **AD** *ὑποδύεσθαι* **T**, *ἀποδύρεσθαι* Rend., *ὑπιδέσθαι* Wilam. || **7** *συμφέρειν* **ADC** || **10** *ἀεὶ δόγματα ἔστω* **TC**, *καὶ δόγματα ἔστω* Rich. || **10–12** *ἀρκείτω . . . τοῖς θεοῖς* in **D** iterantur fol. 354r ante IV 47 ibique *τῷ θεῷ* scriptum || **12** *ἀληθῶς*] *ἀπέλθῃς* Orth || **13** *ἀναβάλῃ* **A** | *ποσάκις* Dal.: *ὅτι ποσάκις* **AD** *ὑποσάκις* **T**, *ὁποσάκις* Bas. | *προθεσμίαν* **T** || **15** *ὅτι* om. **AD** || **16** *ἔσται* **AD** | *μὴ ἀπαιθριάσαι* **ATD**, corr. Gat. || **17** *καὶ οἰχήσῃ* del. put. Zuntz (*καὶ* om. **AD**), *ὡς οἰχήσῃ* Pol. | *οὐκ ἐξέσται*] *οὐχ ἥξεται* **T** || **18** *ῥωμαλέος* (*αἶ* s. l.) **D** || **19** *τῆς* om. **D** | post *ἀκριβοῦς* lac. susp. Farquh. atque *γνωρίσεως* vel *ἐξετάσεως* suppl. put. || **20** *δικαιότητος*] *διὰ σκαιότητος* **A** *μὴ διὰ σκαιότητος* **D** | *χολὴν* **A** | *σαυτῷ* **T** *ἑαυτῶν* **A** || **22** *ἐνεργῇς*] *προνοῇς* (*ἐνεργῇς* s. l.) **D** | *ἀπηλλαγμένος* Pol.: *ἀπηλλαγμένην* | *εἰσκαιότητος* **A** *σκαιότητος* **D** || **23** *λόγου* om. **D** || **24** *συμμεμηρυμένα* Cor.

κρατήσας τις δύναται εὔρουν καὶ θεουδῆ βιῶσαι βίον· καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον οὐδὲν ἀπαιτήσουσι παρὰ τοῦ ταῦτα φυλάσσοντος.

6. *Ὕβριζε, ὕβριζε σεαυτήν, ὦ ψυχή· τοῦ δὲ τιμῆσαι σεαυτὴν οὐκέτι καιρὸν ἕξεις· βραχὺς γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ· οὗτος δέ σοι σχεδὸν διήνυσται* 2 5 *μὴ αἰδουμένῃ σεαυτήν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς τιθεμένῃ τὴν σὴν εὐμοιρίαν.*

7. *Περισπᾷ τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπτοντα; σχολὴν πάρεχε σεαυτῷ τοῦ προσμανθάνειν ἀγαθόν τι καὶ παῦσαι ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τὴν ἑτέραν* 2 *περιφορὰν φυλακτέον· ληροῦσι γὰρ καὶ διὰ πράξεων οἱ κεκμηκότες τῷ* 10 *βίῳ καὶ μὴ ἔχοντες σκοπόν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ καθάπαξ φαντασίαν ἀπευθύνουσιν.*

8. *Παρὰ μὲν τὸ μὴ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ γίνεται, οὐ ῥαδίως τις ὤφθη κακοδαιμονῶν· τοὺς δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦντας ἀνάγκη κακοδαιμονεῖν.*

15 9. *Τούτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις καὶ τίς ἡ ἐμὴ καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα καὶ ὁποῖόν τι μέρος ὁποίου τοῦ ὅλου οὖσα καὶ ὅτι οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀκόλουθα τῇ φύσει, ἧς μέρος εἶ, πράσσειν τε ἀεὶ καὶ λέγειν.*

10. *Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς* 20 *ἄν τις κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ βαρύτερα εἶναι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελούμενα τῶν κατὰ θυμόν. ὁ γὰρ θυμούμενος μετά τινος* 2 *λύπης καὶ λεληθυίας συστολῆς φαίνεται τὸν λόγον ἀποστρεφόμενος· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος ἀκολαστότερός πως φαίνεται καὶ θηλύτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις. ὀρθῶς οὖν καὶ φιλοσόφως* 3 25 *[ἀξίως] ἔφη μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον ἤπερ τὸ μετὰ λύπης· ὅλως τε ὁ μὲν προηδικημένῳ μᾶλλον ἔοικε καὶ διὰ λύπης ἠναγκασμένῳ θυμωθῆναι· ὁ δὲ αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται φερόμενος ἐπὶ τὸ πρᾶξαί τι κατ' ἐπιθυμίαν.*

19 sqq.: Theophr. fr. 77 W.

[1–28 **ATD** 15–28 **C** 19, 24–26 **M**] 1 *εὔνουν* **AD** || 3 *ὑβρίζεις* bis Gat., *Ὑβρίζῃ; μὴ ὕβριζε* Rend. | *σεαυτήν* Cor.: *ἑαυτήν* **AD** *αὐτήν* **T** || 4 *βραχὺς γὰρ* **D** : *οὐ γὰρ* **A** *εὖ γὰρ* **T**, *εἷς γὰρ* Boot, *ῥεῖ γὰρ* Lofft, *σπεύδει γὰρ* Reiske, *τί γὰρ* Trann. in app., *ἀκαριαῖος* Farquh., *οὐ γὰρ παλίμβιος* Bign., alii alia || 7 'Non patere te circumagi' Xyl., unde *Μὴ περισπάτω σε* Gat. | *καὶ σχολὴν* **AT** || 8 *παύσῃ* Schultz | *ἑτέρων* **D** || 11 *ἀπευθυνοῦσιν* **ATD**, corr. Gat. || 12 *μὴ ἐφιστάνειν*] *ἐφεστηκέναι* **AD** || 13 *τοῖς* om. **A** | *τῆς* om. **D** || 14 *κακοδαιμονᾶν* **AD** || 15 *Ὅτι τούτων* **C** | *δεῖ* secl. Farquh. || 16 *ὁποίου*] *ὁποῖον* **AD** || 17 *εἶ*] *εἰμί* Farquh. in app. | *τε*] *σε* Cor. || 18 *λέγει* **A** || 19 *φιλοσόφως*] *ὅτι φιλοσόφους* **C** *φιλόσοφος* **M** (in **D** post *φιλοσόφως* interp.) || 20 *συγκρίσεις φησί* **C** || 24 *οὖν* om. **M** | *φιλοσόφως*] *φιλοσοφίας* **TCM** || 25 *ἀξίως* delevi (*φιλοσοφίας ἀξίως* gloss. esse manif. est) || 26 *ἤπερ μετὰ* **C** | *ἔοικε μᾶλλον* **D** pr. || 27 *λύπην* **T** || 28 *ἐπὶ τῷ* **D** | *πρᾶξαί τινα* **T**

11. Ὡς ἤδη δυνατοῦ ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ
2 λέγειν καὶ διανοεῖσϑαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνϑϱώπων ἀπελϑεῖν, εἰ μὲν ϑεοὶ εἰσίν,
οὐδὲν δεινόν· κακῷ γάϱ σε οὐκ ἂν πεϱιβάλοιεν· εἰ δὲ ἤτοι οὐκ εἰσὶν ἢ
οὐ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνϑϱωπείων, τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ ϑεῶν ἢ
3 πϱονοίας κενῷ; ἀλλὰ καὶ εἰσὶ καὶ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνϑϱωπείων καὶ τοῖς 5
μὲν κατ᾽ ἀλήϑειαν κακοῖς ἵνα μὴ πεϱιπίπτῃ ὁ ἄνϑϱωπος, ἐπ᾽ αὐτῷ τὸ
πᾶν ἔϑεντο· τῶν δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν πϱοΐδοιντο, ἵνα
4 ἐπὶ παντὶ ᾖ τὸ μὴ πεϱιπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ χείϱω μὴ ποιεῖ ἄνϑϱωπον, πῶς
5 ἂν τοῦτο βίον ἀνϑϱώπου χείϱω ποιήσειεν; οὔτε δὲ κατ᾽ ἄγνοιαν οὔτε
εἰδυῖα μέν, μὴ δυναμένη δὲ πϱοφυλάξασϑαι ἢ διοϱϑώσασϑαι ταῦτα ἡ 10
τῶν ὅλων φύσις παϱεῖδεν ἄν, οὐδ᾽ ἂν τηλικοῦτον ἥμαϱτεν ἤτοι παϱ᾽ ἀδυνα-
μίαν ἢ παϱ᾽ ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ ἀγαϑὰ καὶ τὰ κακὰ ἐπίσης τοῖς τε ἀγαϑοῖς
6 ἀνϑϱώποις καὶ τοῖς κακοῖς πεφυϱμένως συμβαίνῃ. ϑάνατος δέ γε καὶ
ζωή, δόξα καὶ ἀδοξία, πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, πάντα ταῦτα
ἐπίσης συμβαίνει ἀνϑϱώπων τοῖς τε ἀγαϑοῖς καὶ τοῖς κακοῖς οὔτε καλὰ 15
ὄντα οὔτε αἰσχϱά. οὔτ᾽ ἄϱ᾽ ἀγαϑὰ οὔτε κακά ἐστιν.

12. Πῶς πάντα ταχέως ἐναφανίζεται, τῷ μὲν κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα,
τῷ δὲ αἰῶνι αἱ μνῆμαι αὐτῶν· οἷά ἐστι τὰ αἰσϑητὰ πάντα καὶ μάλιστα τὰ
ἡδονῇ δελεάζοντα ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα ἢ τῷ τύφῳ διαβεβοημένα· πῶς
εὐτελῆ καὶ εὐκαταφϱόνητα καὶ ῥυπαϱὰ καὶ εὔφϑαϱτα καὶ νεκϱά, νοεϱᾶς 20
2 δυνάμεως [1]ἐφιστάναι· τί εἰσιν οὗτοι, ὧν αἱ ὑπολήψεις καὶ αἱ φωναὶ τὴν
3 εὐδοξίαν ⟨παϱέχουσι καὶ τὴν ἀδοξίαν⟩· τί ἐστι τὸ ἀποϑανεῖν καὶ ὅτι, ἐάν
τις αὐτὸ μόνον ἴδῃ καὶ τῷ μεϱισμῷ τῆς ἐννοίας διαλύσῃ τὰ ἐμφανταζόμενα
αὐτῷ, οὐκέτι ἄλλο τι ὑπολήψεται αὐτὸ εἶναι ἢ φύσεως ἔϱγον· φύσεως δὲ
ἔϱγον εἴ τις φοβεῖται, παιδίον ἐστί· τοῦτο μέντοι οὐ μόνον φύσεως ἔϱγον 25
4 ἐστίν, ἀλλὰ καὶ συμφέϱον αὐτῇ· πῶς ἅπτεται ϑεοῦ ἄνϑϱωπος καὶ κατὰ τί

22sqq. Suda s. v. *Ἀποϑανεῖν*: *ἐάν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ καὶ τῷ μεϱισμῷ τῆς ἐννοίας διαλύσῃ τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ . . . καὶ κατὰ τί ἑαυτοῦ μέϱος*

[1–26 **ATD** 1–7, 17–21 **C**] 1.2 *καὶ λέγειν* om. **T** ('et dicenda' Xyl.) ‖ 2 *δὲ*] *μὲν* **C** | *ἀνϑϱώπων φησίν* **C** ‖ 3 *πεϱιβάλλοιεν* **C** *α γ π* | *εἰ δὲ ἤτοι*] *ἢ δὲ εἴ τι* **T** ('sin autem vel' Xyl.) ‖ 4 *μοι*] *σοι* Cor., *δεῖ* Nauck, *μοι πλέον* Morus ‖ 4–5 *τί . . . ἀνϑϱωπείων* mg. **A** om. **C** ‖ 6 *μὲν* om. **C** | *πεϱιπίπτει* **AT**, corr. Bas. ‖ 7 *λοιπῶν εἴ τι κακὸν* **T** : *κακῶν εἴ τι λοιπὸν* **AD** | *πϱοίδοντο* **AT**, *πϱοείδοντο* Nauck ‖ 8 *ἐπὶ παντὶ ᾖ* Cor.: *ἐπῆ πάντη* **ATD**, *ἐπῆ παντὶ* Schultz | *αὐτό* **A** | *ποιῆ* **A** ‖ 11 *οὐδ᾽* Schr.: *οὔτ᾽* | *παϱὰ δύναμιν* **AD** ‖ 12 *παϱὰ ἀτεχνίαν* **AD** | *ἐπίσης* del. Pol. ‖ 13 *γε* om. **D** ‖ 15 *συμβαίνει τῶν ἀνϑϱ.* Orth ‖ 18 *αἱ* om. **AD** | *πάντα* om. **C** ‖ 19 *διασεσοβημένα* Cor. ‖ 21 *εἰσιν*] *ἐστιν* **A** ‖ 22 sic supplevi (lac. not. Xyl.), *ἀφαιϱοῦσι* adn. Lugd., *παϱέχουσι* Gat., *καὶ τὴν ἀδοξίαν παϱέχουσι* Farquh., *διδόασι καὶ τὴν ἀδοξίαν* Zuntz, simil. alii ‖ 23 *ἴδῃ*] *εἰδῇ* **T** | *ἐμφανιζόμενα* **AD** ‖ 25 *μόνον* om. **D** ‖ 26 *ἐστίν* om. **D** | *τοῦ ϑεοῦ* **D**

ἑαυτοῦ μέρος καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ [διακέηται] τὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο μόριον.

13. *Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα κύκλῳ ἐκπεριερχομένου 'καὶ τὰ νέρθε γᾶς, φησίν, ἐρευνῶντος καὶ τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον διὰ τεκμάρσεως*
5 *ζητοῦντος, μὴ αἰσθομένου δέ, ὅτι ἀρκεῖ πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εἶναι καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δὲ αὐτοῦ καθαρὸν* 2 *πάθους διατηρεῖν καὶ εἰκαιότητος καὶ δυσαρεστήσεως τῆς πρὸς τὰ ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων γινόμενα. τὰ μὲν γὰρ ἐκ θεῶν αἰδέσιμα δι' ἀρετήν,* 3 *τὰ δὲ ἐξ ἀνθρώπων φίλα διὰ συγγένειαν, ἔστι δὲ ὅτε καὶ τρόπον τινὰ*
10 *ἐλεεινὰ δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη τῆς στερισκούσης τοῦ διακρίνειν τὰ λευκὰ καὶ μέλανα.*

14. *Κἂν τρισχίλια ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον ἢ τοῦτον, ὃν ζῇ, οὐδὲ ἄλλον ζῇ ἢ ὃν ἀποβάλλει. εἰς ταὐτὸν οὖν καθίσταται τὸ μήκιστον τῷ βραχυτάτῳ.* 2
15 *τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὖν ἴσον καὶ τὸ ἀποβαλλό-* 3 *μενον οὕτως ἀκαριαῖον ἀναφαίνεται. οὔτε γὰρ τὸ παρῳχηκὸς οὔτε τὸ* 4

3sqq. Suda s. v. *Δαίμων: . . . οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα κύκλῳ περιερχομένου καὶ τὰ νέρθε γῆς, φησίν, ἐρευνῶντος καὶ τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον* (*πλησίων* Sudae cod. F) *διὰ τεκμάρσεων* (*τεκμάρσεως* Sudae cod. M) *ζητοῦντος, μὴ αἰσθανομένου, ὅτι ἀρκεῖ πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εἶναι καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν· θεραπεία δὲ αὐτοῦ καθαρὸν πάθους διατηρεῖν καὶ εἰκαιότητος καὶ δυσαρεστήσεως τῆς πρὸς τὰ ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γινόμενα. τὰ μὲν γὰρ ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων φίλια διὰ συγγένειαν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τρόπον τινὰ δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐλάττων ἡ πώρωσις* (*πάρωσις* Sudae cod. A) *αὕτη τῆς στερισκούσης τὰ λευκὰ καὶ μέλανα.* (*χρῆσις Μάρκου* mg. add. Sudae codd. IM) || 3.4 Pind. fr. 292 Sn.-M., cf. Plat. Theaet. 173e, Galen. Protrept. 1 || 6–8 Suda s. v. *Εἰκαῖον: . . . θεραπεία δὲ τοῦ ἐν ἑκάστῳ ἡμῖν δαίμονος τοῦτον καθαρὸν πάθους διατηρεῖν καὶ εἰκαιότητος καὶ δυσαρεστήσεως τῆς πρὸς τὰ ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γινόμενα* || 12sqq. Suda s. v. *Ἀκέραιον: ἐκ τῆς Μάρκου Ἀντωνίνου συγγραφῆς· κἂν τρισχίλια ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον ἢ τοῦτον, ὃν ζῇ, ἢ ἄλλον ζῇ ἢ ὃν ἂν ἀποβάλλῃ. εἰς ταὐτὸν οὖν καθίσταται τὸ μήκιστον τῷ βραχυτάτῳ. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον οὕτως ἀκαριαῖον ἀναφαίνεται· οὔτε γὰρ τὸ παρῳχηκὸς οὔτε τὸ μέλλον ἀποβάλλοι ἄν τις. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἂν τοῦτό τις αὐτοῦ ἀφέλοιτο;*

[1–16 **ATD** 3–16 **C** 3 **M**] 1 *αὐτοῦ* **T** | *ὅταν*] *τὸ πᾶν* Trann. | *πῶς ἔχῃ διακέηται* **T** *τίς ἔχῃ διακαίηται* **A** *ἔχῃ* **D** (in quo *διάκειται* post *μόριον* add.), *ποσαχῇ διακέηται* Raderm. | *ἔχῃ* del. Schultz | *διακέηται* del. Schenkl | *τοῦτο* om. **AD** || 3 *ὅτι οὐδὲν* **C** | *ἐμπεριερχομένου* **C** *περιερχομένου* **D** | *τὰ νέρθεν* **TC** *τε νέρθε* **A** || 4 *γᾶς*] *γὰρ* **C** | *πλησίων* **A** | *τεκμάρσεων* **A** pr. **D** || 5 *αἰσθανομένου* **C** || 8 *διὰ τὴν ἀρετὴν* **AD** || 9 *ἀνθρώπων*] *ὧν* **A** || 10 *πόρωσις* **AD** *πείρωσις* **C**π || 11 *τοῦ*] *τὸ* **AD** | *τὰ* om. **AD** | *μέλαινα* **T** || 12 *καὶ*] *κἂν* Rich. || 13 *οὐδεὶς* s. l. **D** || 14 *ταὐτὸν*] *τοῦτο* **T** ('idem' Xyl.), *ταὐτὸ* Bas. || 15 *καὶ*[1]] *εἰ καὶ* **T** | *ἀπολυόμενον* **C**, *ἀποβαλλόμενον* Trann. in app. | *οὖν ἴσον* Gat.: *οὐκ ἴσον* **ATDC**, *οὐκ ἴδιον* Schenkl || 16 *ἀκέραιον* **AD**

μέλλον ἀποβάλλοι ἄν τις. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτοῦ ἀφ-
5 *έλοιτο;* | *τούτων οὖν τῶν δύο ἀεὶ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μέν, ὅτι πάντα ἐξ ἀιδίου*
ὁμοειδῆ καὶ ἀνακυκλούμενα καὶ οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτε-
σιν ἢ ἐν διακοσίοις ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτά τις ὄψεται· ἑτέρου
δέ, ὅτι καὶ ὁ πολυχρονιώτατος καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος τὸ ἴσον ἀπο- 5
6 *βάλλει. τὸ γὰρ παρόν ἐστι μόνον, οὗ στερίσκεσθαι μέλλει, εἴπερ γε ἔχει*
καὶ τοῦτο μόνον, καὶ ὃ μὴ ἔχει τις, οὐκ ἀποβάλλει.

15. *Ὅτι πᾶν ὑπόληψις. δῆλα μὲν γὰρ τὰ πρὸς τὸν Κυνικὸν Μόνιμον*
λεγόμενα· δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τις αὐτοῦ τὸ
νόστιμον μέχρι τοῦ ἀληθοῦς δέχηται. 10

16. *Ὑβρίζει ἑαυτὴν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ μάλιστα μέν, ὅταν ἀπόστημα*
2 *καὶ οἷον φῦμα τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, γένηται. τὸ γὰρ δυσχεραίνειν*
τινὶ τῶν γινομένων ἀπόστασίς ἐστι τῆς φύσεως, ⟨ὑφ'⟩ ἧς ⟨αἱ⟩ [ἐν μέρει
3 *ἑκάστου] τῶν λοιπῶν φύσεις περιέχονται. ἔπειτα δέ, ὅταν ἄνθρωπόν τινα*
ἀποστραφῇ ἢ καὶ ἐναντία φέρηται ὡς βλάψουσα, οἷαί εἰσιν αἱ τῶν ὀργιζο- 15
4.5 *μένων. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτήν, ὅταν ἡσσᾶται ἡδονῆς ἢ πόνου. τέταρτον,*
6 *ὅταν ὑποκρίνηται καὶ ἐπιπλάστως καὶ ἀναλήθως τι ποιῇ ἢ λέγῃ. πέμπτον,*
ὅταν πρᾶξίν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν ἐπ' οὐδένα σκοπὸν ἀφιῇ, ἀλλὰ εἰκῇ
καὶ ἀπαρακολουθήτως ὁτιοῦν ἐνεργῇ, δέον καὶ τὰ μικρότατα κατὰ τὴν
ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι· | *τέλος δὲ λογικῶν ζῴων τὸ ἕπεσθαι τῷ* 20
τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῆς πρεσβυτάτης λόγῳ καὶ θεσμῷ.

17. *Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ὁ μὲν χρόνος στιγμή, ἡ δὲ οὐσία ῥέουσα, ἡ δὲ*
αἴσθησις ἀμυδρά, ἡ δὲ ὅλου τοῦ σώματος σύγκρισις εὔσηπτος, ἡ δὲ
2 *ψυχὴ ῥεμβός, ἡ δὲ τύχη δυστέκμαρτον, ἡ δὲ φήμη ἄκριτον·* | *συνελόντι δὲ*
εἰπεῖν, πάντα τὰ μὲν τοῦ σώματος ποταμός, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὄνειρος καὶ 25
3 *τῦφος, ὁ δὲ βίος πόλεμος καὶ ξένου ἐπιδημία, ἡ δὲ ὑστεροφημία λήθη. τί*

8 Menand. fr. 215 K.-Th., de Monimo cf. Diog. Laert. VI 82sq., Sext. Emp. adv. log. II 5 || **21** *ὁ γὰρ λογισμὸς αὐτῶν* (scil. Marci et Veri) *θεῖος καὶ ὡς ἀληθῶς ἄνωθεν ἔχων τὸ παράδειγμα καὶ πρὸς ἐκείνην ὁρῶν τὴν πολιτείαν*, Ael. Arist., Paneg. ad Cyzic. 427 Jebb

[1–26 **ATD** 1, 22–26 **C** 20–24 **M**] 1 *ἀποβάλοι* **DC** nonn. | *τοῦτό τις* **AD** || 2 *ἀεὶ* Trann. : *δεῖ* **T** *ἂν* **AD**, *ἀεὶ δεῖ* Schenkl || 3 *μηδὲν διαφέρειν* **AD** || 6 *εἴπερ*] *ὅπερ* **T** ('quando' Xyl.), *ὅσπερ* Gat. || 8–10 *δῆλα . . . δέχηται* om. **D** (spatio unius versus rel.) || 8 *τοῦ Κυνικοῦ Μονίμου* Menag. || 11 *ἀπόσκημα* **D** pr. (*στ* s. l.) || 12 *ἑαυτῇ* **D** corr. : *ἑαυτῷ* **ATD** pr. || 13 supplevi et glossam delevi (*ἐν μέρει* saepe in glossis legitur, ex. gr. in $\mathbf{v}_5$ ad IV 49, 4 *ὅλως*] *ἐν μέρει τοῦ ὅλου*) : *ἧς ἐν μέρει* **ATD**, *ἧς ἐν μέρει αἱ* Cor., *ἧς ἐν ἐμμελείᾳ* Lofft, *ὑφ' ἧς ἐν μέρει* Farquh., *ἐν ᾗ ὡς μέρη αἱ* Thei. || 14 *ἕκαστα* **D** corr., *ἕκασται* Farquh. | *ἄνθρωπον* s. l. **D** || 17 *ἤ τι λέγῃ* **AD** || 18 *ἀφῇ, ἀλλ'* **D** || 20 *ἐπί τι τέλος* Cor. || 22 *ὅτι τοῦ* **C** | *χρόνος βραχὺς* **D** || 22–23 *στιγμή . . . ἀμυδρά* om. **AD** || 24 *ῥεμβός* **ADCM** Tox. mg : *ῥομβός* **T**, *ῥόμβος* Gat. | *τύχη*] *ψυχὴ* **A** | *φήμη*] *τύχη* **Cv** || 25 *ψυχῆς*] *τύχης* Valck. || 26 *ἡ ὑστερ. δὲ* **T**

οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δὲ ἐν τῷ 4
τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον καὶ ἀσινῆ, ἡδονῶν καὶ πόνων
κρείσσονα, μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα μηδὲ διεψευσμένως καὶ μεθ' ὑποκρίσεως,
ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλον ποιῆσαί τι ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ τὰ συμβαίνοντα καὶ
5 ἀπονεμόμενα δεχόμενον ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν·ˡ
ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν θάνατον ἵλεῳ τῇ γνώμῃ περιμένοντα ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ
λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῷον συγκρίνεται. εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς 5
στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον διηνεκῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ
τί ὑπίδηταί τις τὴν πάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; κατὰ φύσιν γάρ,
10 οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

Γ

Τὰ ἐν Καρνούντῳ

1. Οὐχὶ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπανα-
λίσκεται ὁ βίος καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ καταλείπεται, ἀλλὰ κἀκεῖνο
15 λογιστέον, ὅτι, εἰ ἐπὶ πλέον βιῴη τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει
ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτωνˡ καὶ τὰς θεωρίας
τὰς συντεινούσας εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων.
ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν διαπνεῖσθαι καὶ τρέφεσθαι καὶ 2
φαντάζεσθαι καὶ ὁρμᾶν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα οὐκ ἐνδεήσει· τὸ δὲ ἑαυτῷ
20 χρῆσθαι καὶ τοὺς τοῦ καθήκοντος ἀριθμοὺς ἀκριβοῦν καὶ τὰ προφαινό-
μενα διαρθροῦν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ, εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτόν, ἐφιστάνειν
καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμοῦ συγγεγυμνασμένου πάνυ χρῄζει, προαποσβέν-
νυται. χρὴ οὖν ἐπείγεσθαι οὐ μόνον τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἑκάστοτε 3
γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν ἐννόησιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρ-
25 ακολούθησιν προαπολήγειν.

2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφυλάσσειν, ὅτι καὶ τὰ ἐπιγινόμενα τοῖς

21 Marcum in litteris ad senatum missis mortem sibi consciscere velle scripsisse refert Dio Cass. 72, 30, 2, mortem suam properavisse tradit Hist. Aug. IV 28, 3

[1–26 **ATD** 1–4, 13–16 **C** 6–10, 13–17 **M**] 1 τὸ s. l. **D** || 3 κρείττονα Farquh. || 4 ἄλλο **D** | ἔτι] ὅτι **A** || 6 περιμένονται **M** | ὡς **D**, Bas. : εἰς **ATM** ('quippe' Xyl.) || 6.7 ἡ λύσις **A** || 7 ζώων **D** || 8 μηδὲν δεινὸν] οὐδὲν δεινὸν **D** μὴ δεῖν **M** (μηδὲν mg) || 12 superscriptio in **T**, in **A** spatium duorum versuum || 13 ὅτι οὐχὶ **C** || 15 βίῳ ἥτις **A** | ἄδηλον] in **D** ex εὔδηλον corr. | ἐξαρέσκει **A** || 16–17 τὰς θεωρίας τὰς συντεινούσας Dal. : τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης **ATDM**, τὴν θεωρίαν τὴν συντείνουσαν Reiske || 17 ἀνθρωπίνων **M** || 18 διυπνεῖσθαι **A** δειπνεῖσθαι **D** || 19 αὐτῷ **A** αὐτῷ **D** || 21 αὐτόν] αὑτόν **A** || 22 post χρῄζει s. l. καὶ **D** || 23 τῷ] διὰ τὸ Iun. || 24 καὶ[1] om. **AD** pr. | τὸ om. **A**

2 φύσει γινομένοις ἔχει τι εὔχαρι καὶ ἐπαγωγόν. οἷον ἄρτου ὀπτωμένου
παραρρήγνυταί τινα μέρη καὶ ταῦτα οὖν τὰ διέχοντα οὕτω καὶ τρόπον
τινὰ παρὰ τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀρτοποιίας ἔχοντα ἐπιπρέπει πως καὶ
3 προθυμίαν πρὸς τὴν τροφὴν ἰδίως ἀνακινεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπότε
4 ὡραιότατά ἐστι, κέχηνε. καὶ ἐν ταῖς δρυπεπέσιν ἐλαίαις αὐτὸ τὸ ἐγγὺς 5
5 τῇ σήψει ἴδιόν τι κάλλος τῷ καρπῷ προστίθησι. καὶ οἱ στάχυες δὲ κάτω
νεύοντες καὶ τὸ τοῦ λέοντος ἐπισκύνιον καὶ ὁ τῶν συῶν ἐκ τοῦ στόματος
ῥέων ἀφρὸς καὶ πολλὰ ἕτερα κατ' ἰδίαν εἴ τις σκοποίη, πόρρω ὄντα τοῦ
εὐειδοῦς ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἐπακολουθεῖν συνεπικοσμεῖ
καὶ ψυχαγωγεῖ, ὥστε εἴ τις ἔχει πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ἐν 10
τῷ ὅλῳ γινόμενα, σχεδὸν οὐδὲν οὐχὶ δόξει αὐτῷ καὶ τῶν κατ' ἐπακολούθη-
6 σιν συμβαινόντων ἡδέως πως συνίστασθαι. οὗτος δὲ καὶ θηρίων ἀληθῆ
χάσματα οὐχ ἧσσον ἡδέως ὄψεται ἢ ὅσα γραφεῖς καὶ πλάσται μιμούμενοι
δεικνύουσι· καὶ γραὸς καὶ γέροντος ἀκμήν τινα καὶ ὥραν καὶ τὸ ἐν παισὶν
ἐπαφρόδιτον τοῖς ἑαυτοῦ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν δυνήσεται· καὶ 15
πολλὰ τοιαῦτα οὐ παντὶ πιθανά, μόνῳ δὲ τῷ πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰ
ταύτης ἔργα γνησίως ᾠκειωμένῳ προσπεσεῖται.

3. Ἱπποκράτης πολλὰς νόσους ἰασάμενος αὐτὸς νοσήσας ἀπέθανεν.
2 οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προηγόρευσαν, εἶτα καὶ αὐτοὺς τὸ πεπρω-
3 μένον κατέλαβεν. Ἀλέξανδρος καὶ Πομπήιος καὶ Γάιος Καῖσαρ ὅλας 20
πόλεις ἄρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες καὶ ἐν παρατάξει πολλὰς μυριάδας
ἱππέων καὶ πεζῶν κατακόψαντες καὶ αὐτοί ποτε ἐξῆλθον τοῦ βίου.
4 Ἡράκλειτος περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας
5 ὕδατος τὰ ἐντὸς πληρωθεὶς βολβίτῳ κατακεχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκρι-
6 τον δὲ οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; 25
ἐνέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν
κενὸν οὐδὲ ἐκεῖ· εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμε-

19 consilium Marcum a Chaldaeis petivisse fatuatur Hist. Aug. IV 19, 3 || **23** de Heracliti morte cf. Diog. Laert. IX 3sq., Plut. De comm. not. 1064a || **24** Marcum hic Democritum et Pherecydem confudisse iam Xylander notavit (in adn. ed. Bas.), cf. Diog. Laert. I 118

[**1–27 ATD 18–27 C**] **3** *ἐπιτρέπει* **A** || **4** *ἰδίως*] *ἡδέως* Menag. || **5** *δρυπέπεσιν* **A** *δρυπετέσιν* **TD** Tox. mg. *δρυπέπισιν* Tox. || **6** *καὶ* om. **T** | *δὲ* om. **AD** || **10** *ἔχοι* **T** | *πάθος*] *βάθος* Morus, qui *καὶ ἔννοιαν βαθυτ.* secl. | *ἔννοιαν*] *εὔνοιαν* Cas. || **12** *συνίστασθαι* Reiske: *διασυνίστασθαι* **AT** *συνδιανίστασθαι* **D**, *ἰδίᾳ συνίστασθαι* Lofft | *οὕτως* **T** || **14** post *ὥραν* lac. stat. Farquh. | *παισὶν*] *πᾶσιν* Cor. || **16** *πιθανά*] *δυνατά* **D** pr. (*πιθανά* s. l.) || **17** *γνησίως* del. Wilam. | *προσπεσεῖται* Cas.: *προπεσεῖται* || **18** *ὅτι ἱπποκρ.* **C** | *αὐτὸς* om. **T** ('ipse' Xyl.) **C** || **19** *θανάτων* **A** || **20** *καίσαρ* **AD** *καὶ καῖσαρ* **C** || **21** *ἄρδην* om. **Cα β γ π** || **25** *φθεῖρες*[2]] *θῆρες* Orth || **27** *παύσῃ*] *πάσῃ* **C**

*νος καὶ λατρεύων τοσούτῳ χείρονι τῷ ἀγγείῳ, ⟨ὅσῳ κρεῖττον τὸ κυ-
ριεῦον⟩ ἥπερ ἐστὶ τὸ ὑπηρετοῦν· τὸ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων, τὸ δὲ γῆ
καὶ λύθρος.*

4. *Μὴ κατατρίψῃς τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς περὶ ἑτέ-
5 ρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ τὴν ἀναφορὰν ἐπί τι κοινωφελὲς ποιῇ, [ἤτοι
γὰρ ἄλλου ἔργου στέρῃ] τουτέστι φανταζόμενος, τί ὁ δεῖνα πράσσει καὶ
τίνος ἕνεκεν καὶ τί λέγει καὶ τί ἐνθυμεῖται καὶ τί τεχνάζεται καὶ ὅσα
τοιαῦτα ποιεῖ ἀπορρέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ παρατηρήσεως.
χρὴ μὲν οὖν καὶ τὸ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν τῷ εἱρμῷ τῶν φαντασιῶν περιίστα-* 2
10 *σθαι, πολὺ δὲ μάλιστα τὸ περίεργον καὶ κακόηθες· καὶ*[1] *ἐθιστέον ἑαυτὸν* 3
*μόνα φαντάζεσθαι, περὶ ὧν εἴ τις ἄφνω ἐπανέροιτο 'τί νῦν διανοῇ;', μετὰ
παρρησίας παραχρῆμα ἂν ἀποκρίναιο, ὅτι τὸ καὶ τό, ὡς ἐξ αὐτῶν εὐθὺς
δῆλα εἶναι, ὅτι πάντα ἁπλᾶ καὶ εὐμενῆ καὶ ζῴου κοινωνικοῦ καὶ ἀμελοῦν-
τος ἡδονικῶν ἢ καθάπαξ ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων ἢ φιλονεικίας τινὸς
15 ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας ἢ ἄλλου τινός, ἐφ' ᾧ ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγούμε-
νος, ὅτι ἐν νῷ αὐτὸ εἶχες. ὁ γάρ τοι ἀνὴρ ὁ τοιοῦτος οὐκ ἔτι ὑπερτιθέμενος* 4
*τὸ [ὡς] ἐν ἀρίστοις ἤδη εἶναι ἱερεύς τίς ἐστι καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος
καὶ τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ αὐτοῦ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον ἄχραντον
ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης
20 ἀναίσθητον πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς
πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ βεβαμμένον εἰς βάθος, ἀσπαζόμενον
μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα, μὴ πολλά-
κις δὲ μηδὲ χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης φανταζόμενον, τί
ποτε ἄλλος λέγει ἢ πράσσει ἢ διανοεῖται. μόνον γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πῶς* 5
25 *ἐνεργοίη ἂν προσέχει καὶ τὰ ἑαυτῷ ἐκ τῶν ὅλων συγκλωθόμενα διηνεκῶς*

[**1–25 ATD 1–3, 10–25 C**] **1** *τῷ* om. **Cπ** | supplevi, lac. ind. Reiske, qui *ὅσῳ κρεῖττον τὸ ὑπηρετούμενον* suppl. ‖ **2** *ἥπερ ἐστὶ* Reiske : *ἡ περίεστι* **TC** *ἢ περίεστι* **A** *ἥ πέρ ἐστὶ* **D**, *ὅσῳ περίεστι* Cas., *οὗ περίεστι* vel *ὅπερ εἰκός ἐστιν ὑπηρετεῖν* Gat., *ὅσῳπέρ ἐστι* Cor., *ἢ ᾧ περιέκειτο* Schenkl, alii aliter ‖ **4** *κατακρίψῃς* **A** | *ὑπολειπόμενον* **D** corr.: *ὑπολιπόμενον* **ATD** pr. ‖ **5** *μὴ τὴν* s. l. **D** (*τὴν μὲν* **D** pr.) ‖ **5–6** *ἤτοι … στέρῃ* om. **D**, seclusi: ut parenthesin uncis incl. Leopold, ante **2** *ἢ περίεστι* transp. Salm., post *στέρῃ* lac. stat. Farquh., *αὐτὸς γὰρ καλοῦ ἔ. στ.* Pol., *τί γὰρ ἄλλου ἔ. στ.* Rend., *ἐκεῖ γὰρ ἄλλου ἔ. στ.* Trann. in app., alii aliter ‖ **6** *τουτέστι*] *τοιοῦτό τι* Pol., *τοιοῦτον ἔτι* Rend., *τοῦτο ἔτι* Thei. | *πράττει* **D** ‖ **8** *ποιεῖ* om. **AD** | *τοῦ* om. **A** ‖ **11** *τί νῦν διανοῇ* mg. **D** ‖ **12** *ἐξ αὐτῶν* **TD** corr. **C** : *ἐξ αὐτῶς* **A** *ἐξ αὐτῆς* **D** pr. | *εὐθὺς* del. put. Trann. ‖ **14** *ἢ*[1]] *εἰ* **AD** ‖ **15** *ἢ ἄλλου … ἐξηγούμενος* om. **Cανπ** ‖ **16** *νῷ* **TDC** : *ᾧ* **A** | *ὁ*[2] s. l. **D** ‖ **17** *ὡς* om. **C**, del. Menag. | *ἐστι* om. **ATC** ‖ **18** *καὶ*] *δαιμονίῳ* Lofft, *καλῶς* Pol., *κυρίῳ* Kron., *κυριεύοντι* Schenkl in app. | *τὸ … ἱδρυμένον* **Cπ** | *αὐτοῦ*] *αὐτῶ* **AC** *αὐτῷ* **D** ‖ **19** *ἄτρυτον* Valck. ‖ **20** *τοῦ*[2]] *τῶ* **AD** *τὸ* **C** ‖ **21** *βεβλαμμένον* **ADCπ** | *βάθος*] *πάθος* **AD** ‖ **22** *τῆς* om. **C** | *ἀπονεμόμενα*] *ὑπονεμόμενον* **C** ‖ **23** *μεγάλας* **D** | *φανταζομένου* **AD** pr. ‖ **24** *ἢ τί πράσσει* **C** | *μόνα* **ATD** | *τὰ ἑαυτοῦ*] *εἶναι ἑαυτοῦ* **C** ‖ **24–25** *πῶς ἐνεργοίη ἂν προσέχει* Dal. : *πρὸς ἐνέργειαν ἔχει* **T** *πρὸς ἐνέργειαν ἕξει* **ADC**, *πρὸς ἐνέργειαν ἐξεγείρει* vel *ἐξάγει* Schenkl in app., *πρὸς ἐνέργειαν ἕτοιμα ἔχει* Thei.

6 ἐννοεῖ, κἀκεῖνα μὲν καλὰ παρέχεται, ταῦτα δὲ ἀγαθὰ εἶναι πέπεισται. ἡ
7 γὰρ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται
δὲ καὶ ὅτι συγγενὲς πᾶν τὸ λογικὸν καὶ ὅτι κήδεσθαι μὲν πάντων ἀνθρώ-
πων κατὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἐστί, δόξης δὲ οὐχὶ τῆς παρὰ πάντων
8 ἀνθεκτέον, ἀλλὰ τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιούντων μόνον. οἱ δὲ μὴ 5
οὕτω βιοῦντες ὁποῖοί τινες οἴκοι τε καὶ ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ νύκτωρ καὶ
9 μεθ᾽ ἡμέραν οἷοι μεθ᾽ οἵων φύρονται, μεμνημένος διατελεῖ. οὐ τοίνυν
οὐδὲ τὸν παρὰ τῶν τοιούτων ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθεται, οἵγε οὐδὲ αὐτοὶ
ἑαυτοῖς ἀρέσκονται.

5. *Μήτε ἀκούσιος ἐνέργει μήτε ἀκοινώνητος μήτε ἀνεξέταστος μήτε* 10
ἀνθελκόμενος· μήτε κομψεία τὴν διάνοιάν σου καλλωπιζέτω· μήτε
2 πολυρρήμων μήτε πολυπράγμων ἔσο. ἔτι δὲ ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔστω προ-
στάτης ζῴου ἄρρενος καὶ πρεσβύτου καὶ πολιτικοῦ καὶ Ῥωμαίου καὶ
ἄρχοντος ἀνατεταχότος ἑαυτόν,[1] οἷος ἂν εἴη τις περιμένων τὸ ἀνακλη-
τικὸν ἐκ τοῦ βίου εὔλυτος, μήτε ὅρκου δεόμενος μήτε ἀνθρώπου τινὸς 15
3 μάρτυρος. ἔνδον τὸ φαιδρὸν καὶ τὸ ἀπροσδεὲς ἔξωθεν ὑπηρεσίας καὶ [τὸ
4 ἀπροσδεὲς] ἡσυχίας, ἣν ἄλλοι παρέχουσιν. ὀρθὸν οὖν εἶναι χρή, οὐχὶ
ὀρθούμενον.

6. *Εἰ μὲν κρεῖττον εὑρίσκεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης,*
ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας καὶ καθάπαξ τοῦ ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ 20
τὴν διάνοιάν σου, ἐν οἷς κατὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν πράσσοντά σε παρέχεται,
καὶ [ἐν] τῇ εἱμαρμένῃ ἐν τοῖς ἀπροαιρέτως ἀπονεμομένοις· εἰ τούτου,
φημί, κρεῖττόν τι ὁρᾷς, ἐπ᾽ ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τραπόμενος τοῦ
2 ἀρίστου εὑρισκομένου ἀπόλαυε. εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνεται αὐτοῦ τοῦ
ἐνιδρυμένου ἐν σοὶ δαίμονος τάς τε ἰδίας ὁρμὰς ὑποτεταχότος ἑαυτῷ καὶ 25
τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος καὶ τῶν αἰσθητικῶν πείσεων, ὡς ὁ Σωκράτης

14 sqq. Suda s. v. *Ἀνακλητικόν*: . . . *καὶ Μᾶρκος Ἀντωνῖνός φησιν· ἔσο ἀναμένων τὸ ἀνακλητικὸν ἐκ τοῦ βίου εὔλυτος, μήτε ὅρκου δεόμενος μήτε ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος* || 17 Suda s. v. *Ὀρθός*: . . . *Μᾶρκος· ὀρθὸν δὲ* (*δεῖ* Sudae codd. AF) *εἶναι καὶ μὴ ὀρθούμενον* || 26 cf. Epict. III 12, 15 *ὁ Σωκράτης ἔλεγεν* . . . *ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ δέχεσθαι* (e Plat. Apol. 38a)

[1–26 **ATD** 1–2, 14–18 **C**] 1 *πεπεῖσθαι* **AD** | *ἡ*] *εἰ* **A** || 2 *συνεκφέρεται* **C**γ | *τε*] *τι* **D** || 5 *μόνων* **AD** || 7 ad *οἷοι* mg. add. *γὰρ* **D** | *οὗτοι νῦν* **AD** || 8 *τῶν* om. **AD** | *τίθενται* **D** || 8–9 *οἵγε* . . . *ἀρέσκονται* om. **D**, del. Lem. || 14 *τοιοῦτος ἔσο, οἷος ἂν* **C** | *παραμένων* **C** || 15 *εὐλύτως* Gat. || 16–17 *ἔνδον* . . . *παρέχουσιν* om. **C** || 16 *ἔνδον* Dal.: *Ἓν δὲ* **T** *ἓν δὲ* **AD**, *ἐνῇ* vel *ἐνέστω* Gat., *ἔτι δὲ* Morus, *ἔχε δὴ* Rend. | *φαιδρὸν*] *φαινόμενον* **AD**, *φαιδρῦνον* Schultz, *φαινόμενον φαιδρὸν* Rend. | *τῆς ἔξωθεν* **T** || 16. 17 *τὸ ἀπροσδεὲς* more glossatorum iteratum seclusi | *καὶ τὸ ἀ.* . . . *παρέχουσιν* del. put. Trann. || 20 *ἀνδρίας* **TD** corr. (ex *-είας*) | *ἑαυτὴν* **A** *αὐτὴν* **D** || 21 *ἐν* om. **AD** || 22 del. Gat. | *τοῦτο* **A** *τούτων* **D** || 23 *κρεῖττον* Cor.: *κρεῖσσον* || 24 *ἀπόλαβε* **A** || 26 *ἐξετάζοντας* **A** | *πείσεως* **AD** || 26–p. 19, 1 *ὡς* . . . *ἔλεγεν* post *ἐξετάζοντος* transp. voluit Gat. (cf. Epict. III 12, 15)

ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος καὶ τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότος ἑαυτὸν καὶ τῶν ἀνθρώπων προκηδομένου· εἰ τούτου πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ 3 *εὐτελέστερα εὑρίσκεις, μηδενὶ χώραν δίδου ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας οὐκέτι ἀπερισπάστως τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον [τὸ σὸν]*
5 *προτιμᾶν δυνήσῃ· ἀντικαθῆσθαι γὰρ τῷ λογικῷ καὶ πολιτικῷ ἀγαθῷ οὐ* 4 *θέμις οὐδ' ὁτιοῦν ἑτερογενές, οἷον τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον ἢ ἀρχὰς ἢ πλοῦτον ἢ ἀπολαύσεις ἡδονῶν. πάντα ταῦτα, κἂν πρὸς ὀλίγον ἐναρμόζειν* 5 *δόξῃ, κατεκράτησεν ἄφνω καὶ παρήνεγκε. σὺ δέ, φημί, ἁπλῶς καὶ* 6 *ἐλευθέρως ἑλοῦ τὸ κρεῖττον καὶ τούτου ἀντέχου· κρεῖττον δὲ τὸ συμφέρον.*
10 *εἰ μὲν τὸ ὡς λογικῷ, τοῦτο τήρει· εἰ δὲ τὸ ὡς ζῴῳ, ἀπόφηναι καὶ ἀτύφως* 7 *φύλασσε τὴν κρίσιν· μόνον ὅπως ἀσφαλῶς τὴν ἐξέτασιν ποιήσῃ.*

7. *Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σεαυτοῦ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε τὴν πίστιν παραβῆναι, τὴν αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος τοίχων καὶ παραπετασ-*
15 *μάτων δεομένου. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα καὶ τὰ ὄργια τῆς* 2 *τούτου ἀρετῆς προελόμενος τραγῳδίαν οὐ ποιεῖ, οὐ στενάζει, οὐκ ἐρημίας, οὐ πολυπληθείας δεήσεται· τὸ μέγιστον, ζήσει μήτε διώκων μήτε φεύγων. πότερον δὲ ἐπὶ πλέον διάστημα χρόνου τῷ σώματι περιεχομένῃ* 3 *τῇ ψυχῇ ἢ ἐπ' ἔλασσον χρήσεται, οὐδ' ὁπωστιοῦν αὐτῷ μέλει· κἂν γὰρ* 4
20 *ἤδη ἀπαλλάσσεσθαι δέῃ, οὕτως εὐλύτως ἄπεισιν ὡς ⟨εἰ⟩ ἄλλο τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων ἐνεργήσειε, τοῦτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον εὐλαβούμενος τὸ τὴν διάνοιαν ἔν τινι ἀνοικείῳ νοεροῦ πολιτικοῦ ζῴου τροπῇ γενέσθαι.*

8. *Οὐδὲν ἂν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ κεκολασμένου καὶ ἐκκεκαθαρμένου*
25 *πυῶδες οὐδὲ μὴν μεμολυσμένον οὐδὲ ὕπουλον εὕροις. οὐδὲ ἀσυντελῆ τὸν* 2 *βίον αὐτοῦ ἡ πεπρωμένη καταλαμβάνει, ὡς ἄν τις εἴποι τὸν τραγῳδὸν πρὸ τοῦ τελέσαι καὶ διαδραματίσαι ἀπαλλάσσεσθαι. ἔτι δὲ οὐδὲν δοῦλον οὐδὲ* 3 *κομψὸν οὐδὲ προσδεδεμένον οὐδὲ ἀπεσχισμένον οὐδὲ ὑπεύθυνον οὐδὲ ἐμφωλεῦον.*

30 9. *Τὴν ὑποληπτικὴν δύναμιν σέβε· ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγένηται ἀνακόλουθος τῇ φύσει καὶ τῇ τοῦ*

[1–31 **AT** 1–11 **D**] **4** *καὶ τὸ σὸν* **T**, gloss. del. Zuntz, *καὶ ὅσιον* Lofft ‖ **5** *πολιτικῷ* Gat. : *ποιητικῷ* ‖ **6** *τῶν* om. **T** ‖ **9** *ἐλευθερίως* **T** ‖ **10** *ἀπόφηνε* **AD**, *ἀπόλαυε* Reiske, qui *ἀτύφως καὶ* contin. ‖ **12** *σεαυτῷ* Cor. | *ἀναγκάσῃ* **A** ‖ **16** *προσελόμενος* **A** ‖ **17** *πολυπληθίας* **A** ‖ **18–19** *περιεχομένην τὴν ψυχὴν ἢ* **A** ‖ **19** *οὐδ' ὁτιοῦν* **T** | *μέλῃ* **A** ‖ **20** *εὔλυτος* Nauck | supplevi (ad synt. cf. III 12, 1; VI 15, 2; VIII 51, 2), *ὡς ἂν* Farquh. ‖ **21** *ἐνεργήσειε* Holst. : *ἐνεργήσειν* **A** *ἐνεργήσεων* **T** ('ut si . . . conferat' Xyl.), *ἐνεργήσων* Cas., *ἐνεργησείων* Raderm. ‖ **22** *ἀνοικείῳ*] *τῶν οἰκείων* **T**, *τῶν ἀνοικείων* Lofft ‖ **22. 23** *νοεροῦ καὶ πολ.* Stich (sed cf. IX 16) ‖ **25** *ποιῶδες* **A** | *μεμωλυσμένον* Rend. ‖ **28** *ἀπεχισμένον* **A** | *οὐδ' ἀνυπεύθυνον* Rich. ‖ **30** *σέβου* **T** ‖ **31** *ἀνακόλουθον* **T**

2 λογικοῦ ζῴου κατασκευῇ. αὕτη δὲ ἐπαγγέλλεται ἀπροπτωσίαν καὶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν καὶ τὴν τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν.

10. Πάντα οὖν ῥίψας ταῦτα μόνα τὰ ὀλίγα σύνεχε καὶ ἔτι ¹συμμνημόνευε, ὅτι μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκαριαῖον· τὰ δ' ἄλλα ἢ βεβίωται 2 ἢ ἐν ἀδήλῳ. μικρὸν μὲν οὖν ὃ ζῇ ἕκαστος, μικρὸν δὲ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, 5 ὅπου ζῇ· ¹μικρὸν δὲ καὶ ἡ μηκίστη ὑστεροφημία καὶ αὕτη δὲ κατὰ διαδοχὴν ἀνθρωπαρίων τάχιστα τεθνηξομένων καὶ οὐκ εἰδότων οὐδ' ἑαυτοὺς οὐδέ γε τὸν πρόπαλαι τεθνηκότα.

11. Τοῖς δὲ εἰρημένοις παραστήμασιν ἓν ἔτι προσέστω, τὸ ὅρον ἢ ὑπογραφὴν ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φανταστοῦ, ὥστε αὐτὸ 10 ὁποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν γυμνὸν ὅλον δι' ὅλων διῃρημένως βλέπειν καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων, ἐξ ὧν συνεκρίθη καὶ εἰς 2 ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν παρ' ἑαυτῷ. οὐδὲν γὰρ οὕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικόν, ὡς τὸ ἐλέγχειν ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἕκαστον τῶν τῷ βίῳ ὑποπιπτόντων δύνασθαι καὶ τὸ ἀεὶ οὕτως εἰς αὐτὰ ὁρᾶν, ὥστε συνεπιβάλλειν, 15 ὁποίῳ τινὶ τῷ κόσμῳ ὁποίαν τινὰ τοῦτο χρείαν παρεχόμενον τίνα μὲν ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς τὸ ὅλον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον πολίτην ὄντα 3 πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσί· τί ἐστι καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται καὶ πόσον χρόνον πέφυκε παραμένειν τοῦτο τὸ τὴν φαντασίαν μοι νῦν ποιοῦν καὶ τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερό- 20 4 τητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἀφελείας, αὐταρκείας, τῶν λοιπῶν. διὸ δεῖ ἐφ' ἑκάστου λέγειν· τοῦτο μὲν παρὰ θεοῦ ἥκει, τοῦτο δὲ κατὰ τὴν σύλληξιν καὶ τὴν συμμηρυομένην σύγκλωσιν καὶ τὴν τοιαύτην σύντευξίν τε καὶ τύχην, τοῦτο δὲ παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ κοινωνοῦ, 5 ἀγνοοῦντος μέντοι, ὅ τι αὐτῷ κατὰ φύσιν ἐστίν. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ· διὰ 25 τοῦτο χρῶμαι αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον εὐμενῶς καὶ δικαίως· ἅμα μέντοι τοῦ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συστοχάζομαι.

12. Ἐὰν τὸ παρὸν ἐνεργῇς ἑπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐσπουδασμένως, ἐρρωμένως, εὐμενῶς καὶ μηδὲν παρεμπόρευμα ⟨παρίῃς⟩, ἀλλὰ τὸν

28sqq. Dio Cass. 72, 6, 2 de Marco: οὐδὲν ἐν παρέργῳ οὔτε ἔλεγεν οὔτε ἔγραψεν οὔτε ἐποίει

[1–29 AT 3–6 C] 1 ἀπροσπτωσίαν A || 3 μόνον T | μνημόνευε AC || 6 αὐτὴ T || 7 ἀνθρωποπαρίαν A || 8 οὐδέ γε Reiske : οὔτε γε AT, οὔτι γε Cor. || 9 παραιτήμασιν A || 11 δι' ὅλου Menag. | διειλημμένως Cor. || 12 αὐτοῦ] ἑαυτοῦ A | ἐκείνων T : αὐτῶν A, αὐτῶν ἐκείνων Schenkl || 14 ἐν τῷ βίῳ Schenkl || 15 συμβάλλειν Morus || 16 τινὶ vel τῷ del. put. Schultz || 18 οἰκεῖαι A, ὡς περιοικίαι Schenkl in app. || 19 συγκρίνεται A || 21.22 διὸ δεῖ] διόδι A, δεῖ ὡδὶ Thei. || 22 κατὰ] κατ' αὐτὴν A || 23 σύλληξιν] σύννησιν Morus || 25 ὅτι A ὅτι τι T || 26 εὐμενῶς Iun. : εὔνως AT, εὐνόως Morus || 28 Κἂν A || 29 suppl. Farquh. : μηδὲν παρεμπόρευμα T μηδένπερ ἐμπόρευμα A, μηδὲν παρεμπορεύῃ Gat., μηδὲν παρεμπορευόμενος Iun., μηδὲν παρεμπόρευμα ἐμπορεύῃ Pol., μηδὲν ἐν παρεμπορεύματι Haines in app., alii aliter

ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἑστῶτα τηρῇς, ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποδοῦναι δέοι· ἐὰν τοῦτο συνάπτῃς μηδὲν περιμένων μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ καὶ τῇ ὧν λέγεις καὶ φθέγγῃ Ῥωμαϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, εὐζωήσεις. ἔστι δὲ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλῦσαι δυνάμενος. 2

5 13. *Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια τῶν θεραπευμάτων, οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὸ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα εἰδέναι καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον οὕτω ποιεῖν, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμνημένον. οὔτε γὰρ* 2 *ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς εὖ πράξεις οὔτε ἔμπαλιν.*

10 14. *Μηκέτι πλανῶ· οὔτε γὰρ τὰ ὑπομνημάτιά σου μέλλεις ἀναγινώσκειν οὔτε τὰς τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων πράξεις καὶ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς τὸ γῆρας αὑτῷ ἀπετίθεσο· σπεῦδε οὖν εἰς τέλος καὶ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σεαυτοῦ, ἕως ἔξεστιν.*

15 15. *Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, ὃ οὐκ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει.*

16. *Σῶμα, ψυχή, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαί, νοῦ δόγματα.*[1] *τὸ μὲν τυποῦσθαι φανταστικῶς καὶ τῶν βοσκημάτων, τὸ δὲ νευρο-* 2
20 *σπαστεῖσθαι ὁρμητικῶς καὶ τῶν θηρίων καὶ τῶν ἀνδρογύνων καὶ Φαλάριδος καὶ Νέρωνος· τὸ δὲ νοῦν ἡγεμόνα ἔχειν ἐπὶ τὰ φαινόμενα καθήκοντα καὶ τῶν θεοὺς μὴ νομιζόντων καὶ τῶν τὴν πατρίδα ἐγκαταλειπόντων καὶ τῶν ⟨πᾶν ὁτιοῦν⟩ ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. εἰ οὖν τὰ λοιπὰ* 3 *κοινά ἐστι πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ φιλεῖν μὲν*
25 *καὶ ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ συγκλωθόμενα αὐτῷ· τὸν δὲ ἔνδον*

11–12 cf. quod de excerptis suis Marcus Frontoni scripsit, Fronto ep. ad Caes. II 10 p. 34 N.; Marcum historiam scribere voluisse dicit Fronto ep. ad Caes. IV 3 p. 66 N.

[1–25 **AT** 5–14 **C** 18 **M**] 1 *τηρεῖς* **A** | *ὥσει καὶ εἰ ἀποδ.* **A** || 2 *τούτῳ* Cor. | *παρισύσῃ* Trann. in app. || 3 *λέγῃς* **A** | *Ῥωμαϊκῇ* Rich. (cf. *veritas . . . Romana* Fronto ep. ad Ver. II 7 p. 135 N.): *ἡρωικῇ* **AT**, *εὐροϊκῇ* Rend., *ἀτρεκεῖ* Trann. in app., *ὡρικῇ* Thei., *θεωρητικῇ* Orth || 4 *εὖ ζωήσεις* **T** || 5 *πρὸς*] *πρὸ* **A** || 6 *πρὸς* om. **AC** || 7 *καὶ τὰ ἀνθρ.* Cor. | *σμικρότατον* **A** | *ποίει* Menag. || 9 *συναμφορᾶς* **C** *v π* | *οὔτ'* **A** || 10 *πλανῶν* **A** | *ὑπομνήματα* **C** || 12 *αὐτῷ* **A** *σεαυτῷ* **C**, *ἑαυτῷ* Schenkl || 13 *εἰς τέλος* Xyl. in adn.: *ἐς τέλος* **T** *εἰς θέλος* Tox. *εἰ θέλεις* **AC**, *ἢ σθένεις* Raderm., *εἰς σθένος* Schenkl, *εὐσταλὴς* Trann. in app. | *τὰς* om. **C** nonn. || 14 *σαυτοῦ* **AC** | *ὡς* **T** ('dum' Xyl.) || 15 *κλέπτειν*] *σκάπτειν* Reiske | *ὠνεῖσθαι*] *δονεῖσθαι* Pol., *κινεῖσθαι* Rich. || 16 *ὀφθαλμὸς* **A** | *ἕτερα* **A** || 19 *νευροσπατεῖσθαι* **A** || 20 *θηριωδῶν* Wilam. || 21 verba *τὸ* [*δὲ*] . . . *καθήκοντα* post 24 *τοῦ ἀγαθοῦ* transp. Gat. | *δὲ*] *δὲ τὸν* **T** || 22 *ἐγκαταλιπόντων* **A** || 23 suppl. Cor., lac. not. Xyl., *ὁτιοῦν* Gat., *πᾶν* Wilam., *τί οὐ* Schenkl in app., *ἀθέμιτα* vel *ἀνόσια* Rees | *ποιούντων*] *πορνευόντων* Cas. | *τὰ λοιπὰ*] *ταῦτα πάντα* Stich, *τοιαῦτα* Haines in app. || 25 *αὐτῷ* Wilam.

ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως ἑπόμενον θεῷ, μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ 4 *τὰ ἀληθῆ μήτε ἐνεργοῦντα παρὰ τὰ δίκαια. εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἁπλῶς καὶ αἰδημόνως καὶ εὐθύμως βιοῖ, οὔτε χαλεπαίνει τινὶ τούτων οὔτε παρατρέπεται τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐπὶ τὸ τέλος τοῦ* 5 *βίου, ἐφ' ὃ δεῖ ἐλθεῖν καθαρόν, ἡσύχιον, εὔλυτον, ἀβιάστως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συνηρμοσμένον.*

Δ

1. *Τὸ ἔνδον κυριεῦον, ὅταν κατὰ φύσιν ἔχῃ, οὕτως ἕστηκε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε ἀεὶ πρὸς τὸ [δυνατὸν] διδόμενον μετατίθεσθαι* 10 2 *ῥᾳδίως. ὕλην γὰρ ἀποτεταγμένην οὐδεμίαν φιλεῖ, ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲν πρὸς τὰ ⟨προ⟩ηγούμενα μεθ' ὑπεξαιρέσεως, τὸ δὲ ἀντεισαγόμενον ὕλην ἑαυτῷ ποιεῖ, ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ τῶν ἐπεμπιπτόντων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐσβέσθη· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξῳκείωσεν ἑαυτῷ τὰ ἐπιφορούμενα καὶ κατηνάλωσε καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἐπὶ μεῖζον* 15 *ἤρθη.*

2. *Μηδὲν ἐνέργημα εἰκῇ μηδὲ ἄλλως ἢ κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης ἐνεργείσθω.*

3. *Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν, ἀγροικίας καὶ αἰγιαλοὺς καὶ ὄρη·* 2 *[εἴωθας δὲ καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν.] ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώ-* 20 *τατόν ἐστιν ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν· οὐδαμοῦ γὰρ οὔτε ἡσυχιώτερον οὔτε ἀπραγμονέστερον ἄνθρωπος ἀναχωρεῖ ἢ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, μάλισθ' ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν οὐδὲν ἄλλο λέγω ἢ εὐκοσμίαν.* 3 *συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἀνανέου σεαυτόν·* 25 *βραχέα δὲ ἔστω καὶ στοιχειώδη, ἃ εὐθὺς ἀπαντήσαντα ἀρκέσει εἰς τὸ*

21–23 *οὐδαμοῦ γὰρ οὔτε ἡσυχώτερον κατὰ τὸν αὐτοκράτορα Μάρκον οὔτε ἀπραγμονέστερόν τις ἀναχωρεῖ ἢ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν* Arethas schol. ad Dion. Chrys. or. XX 8 p. 113 Sonny || **24** Suda s. v. *Εὐμάρεια : ἡ εὐκολία. λέγεται δὲ καὶ ἡ εὐκοσμία παρὰ Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ*

[**1–26 AT 17–26 D 19–26 C**] **1** *ἱδρυόμενον* **A** || **2** *ὡς θεῷ* **T** || **2.3** *περὶ* bis **A** || **4** *ὅτι*] *ἔτι* Lofft || **6** *ἐφ' ᾧ* **A** || **7** *μηρία συνειρμοσμένον* **A** || **10** gloss. del. Trann. ('*δυνατὸν* fort. delendum' Schenkl in app.): *δυνατὸν καὶ* **T** || **11** *ὑποτεταγμένην* Iun. || **12** suppl. Gat. ('proposita' Xyl.), *ἀγόμενα* Schultz, fortasse *ἐναντιούμενα* (cf. SVF III fr. 564, p. 149, 27 sqq.) || **14** *δὲ λαμπρὸν*] *διαλαμπρὸν* **A** || **19** *ὅτι ἀναχωρήσεις* **C** *Ἵνα χωρήσεις* **A** | *αὐτοῖς* **C** nonn.: *αὑτοῖς* **ATC** reliqui *τινὲς* **D** || **20** *εἴωθας . . . ποθεῖν* om. **D**, delevi (cf. Hermes 102, 1974, 56 sq.) || **21** *ἐξὸν . . . ἑαυτὸν*] *σὺ δ' εἰς ἑαυτὸν* **D** | *ἐθελήσεις* **C** || **23** *ὅστις ἔχει*] *ὅτ' ἔχοι* **C** | *τοιαῦτά τις* **C** || **24** *ἢ κοσμίαν* **C** || **25** *ἀνανεύου* **AD** | *πρὸς σεαυτὸν* **D**

πᾶσαν αὖ τὴν ⟨δυσαρέστησιν⟩ ἀποκλῦσαι καὶ ἀποπέμψαι σε μὴ δυσχεραί-
νοντα ἐκείνοις, ἐφ᾽ ἃ ἐπανέρχῃ. τίνι γὰρ δυσχεραίνεις; τῇ τῶν ἀνθρώπων 4
κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρίμα, ὅτι ˡ τὰ λογικὰ ζῷα ἀλλήλων ἕνεκεν
γέγονε ˡ καὶ ὅτι τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅτι ἄκοντες
5 ἁμαρτάνουσι καὶ πόσοι ἤδη διεχθρεύσαντες, ὑποπτεύσαντες, μισήσαντες,
διαδορατισθέντες ἐκτέτανται, τετέφρωνται, παύου ποτέ. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ 5
τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις δυσχεραίνεις; ἀνανεωσάμενος τὸ διεζευγμένον
τὸ ʽἤτοι πρόνοια ἢ ἄτομοιʼ, καὶ ἐξ ὅσων ἀπεδείχθη, ὅτι ὁ κόσμος ὡσανεὶ
πόλις. ἀλλὰ τὰ σωματικά σου ἅψεται; ἔτι ἐννοήσας, ὅτι οὐκ ἐπιμίγνυται 6
10 λείως ἢ τραχέως κινουμένῳ πνεύματι ἡ διάνοια, ἐπειδὰν ἅπαξ ἑαυτὴν
ἀπολάβῃ καὶ γνωρίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα περὶ πόνου καὶ
ἡδονῆς ἀκήκοας καὶ συγκατέθου. ˡ ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε περισπάσει; 7
ἀπιδὼν εἰς τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης καὶ τὸ χάος τοῦ ἐφ᾽ ἑκάτερα
ἀπείρου αἰῶνος καὶ τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως καὶ τὸ εὐμετάβολον καὶ
15 ἄκριτον τῶν εὐφημεῖν δοκούντων καὶ τὸ στενὸν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ περιγρά-
φεται. ὅλη τε γὰρ ἡ γῆ στιγμὴ καὶ ταύτης πόστον γωνίδιον ἡ κατοίκησις 8
αὕτη; καὶ ἐνταῦθα πόσοι καὶ οἷοί τινες οἱ ἐπαινεσόμενοι; λοιπὸν οὖν 9
μέμνησο τῆς ὑποχωρήσεως τῆς εἰς τοῦτο τὸ ἀγρίδιον ἑαυτοῦ καὶ πρὸ
παντὸς μὴ σπῶ μηδὲ κατεντείνου, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἔσο καὶ ὅρα τὰ πράγματα
20 ὡς ἀνήρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῷον. ἐν δὲ τοῖς προχειρο- 10
τάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, ταῦτα ἔστω τὰ δύο. ἓν μέν, ὅτι τὰ πράγματα οὐχ
ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ᾽ ἔξω ἕστηκεν ἀτρεμοῦντα, αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ
μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως. ἕτερον δέ, ὅτι πάντα ταῦτα, ὅσα ὁρᾷς, ὅσον 11
οὐδέπω μεταβαλεῖ καὶ οὐκ ἔτι ἔσται· καὶ ὅσων ἤδη μεταβολαῖς αὐτὸς
25 παρατετύχηκας, συνεχῶς διανοοῦ. ὁ κόσμος ἀλλοίωσις· ὁ βίος ὑπόληψις. 12

4. *Εἰ τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινόν, καὶ ὁ λόγος, καθ᾽ ὃν λογικοί ἐσμεν, κοινός·*
εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τῶν ποιητέων ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο,

25 ὁ κόσμος . . . ὑπόληψις: Δημοκράτους γνῶμαι 85 (= Democritus B 115)

[**1–27 ATD 1–2, 12–27 C 3–4 M**] **1** αὖ τὴν δυσαρέστησιν Dal.: αὑτὴν **ATDC**, ἀυτὴν Cas., ἀνίαν Gat., λύπην Reiske, αὐλὴν Lofft, ἄσην Wilam. | ἀποκλεῖσαι **AD** || **2** verba ἐκείνοις . . . ἐπανέρχῃ post p. 22, 25 ἀνανέου σεαυτὸν transp. Thei. (coll. V 9, 1 et VI 11) | δυσχερανεῖς Cor. || **6** ἐκτέταντες **A** ἀποκταθέντες **D**, ἐκταθέντες Stich | καὶ om. **D** || **7** δυσχερανεῖς Schultz || **8** τὸ om. **T** | καὶ] ἢ **T** || **9** ἅψεται ἔτι; interp. Cas., ἔτι del. Stich | ἐπιμίγνυταί τε **A** || **10** τῷ λείως Schenkl in app. || **12** σε s. l. **A** | σέ φησι **C** | περισπᾷ Iun. || **13** ἀλλ᾽ ἀπιδὼν **C** || **14** καινὸν **C**π || **15** εὐφημεῖν δοκούντων Gat.: ἐφ᾽ ἡμῖν δοκούντων **ATDC**, ἐπευφημούντων Couat | post περιγράφεται add. παύου ποτέ **C** || **16** ὅλη τε om. **C**π | καὶ ταύτης om. **AD** | πόσον **TC** | καὶ ἡ κατ. **C** || **17** οὖν s. l. **D** || **18** ἐς **T** | ἀρθρίδιον **T** || **19** κατεκτείνου **C** α ν π κατατείνου **D** ex κατεντ. corr. | ἀλλ᾽ ἐλεύθερος **C** || **24** μεταβαλεῖ Iun.: μεταβάλλει | ὅσων **T**: ὅσον **ADC** (ὅσον οὐκ **C**π) || **25** διανοοῦ] δι᾽ ἀκοήν **C** | ὁ κόσμος ἀλλοίωσις mg. **D** || **26** Εἰς τὸ **A** || **27** ποιητῶν **ADC** | ἢ μὴ λόγος] ἡμίλογος **AD**

καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖταί ἐσμεν· εἰ τοῦτο, πολιτεύματός τινος
2 *μετέχομεν· εἰ τοῦτο, ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις ἐστί. τίνος γὰρ ἄλλου φήσει*
τις τὸ τῶν ἀνθρώπων πᾶν γένος κοινοῦ πολιτεύματος μετέχειν; ἐκεῖθεν
δέ, ἐκ τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτὸ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ
3 *νομικὸν ἡμῖν· ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ τὸ γεῶδές μοι ἀπό τινος γῆς ἀπο-* 5
μεμέρισται καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρου στοιχείου καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπὸ
πηγῆς τινος καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἔκ τινος ἰδίας πηγῆς· οὐδὲν γὰρ
ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται, ὥσπερ μηδ' εἰς τὸ οὐκ ὂν ἀπέρχεται· οὕτω δὴ
καὶ τὸ νοερὸν ἥκει ποθέν.

5. *Ὁ θάνατος τοιοῦτον οἷον γένεσις, φύσεως μυστήριον, σύγκρισις ἐκ* 10
τῶν αὐτῶν στοιχείων ⟨καὶ διάλυσις⟩ εἰς ταὐτά, ¹ ὅλως δὲ οὐκ ἐφ' ᾧ ἄν τις
αἰσχυνθείη· οὐ γὰρ παρὰ τὸ ἑξῆς τῷ νοερῷ ζῴῳ οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς
παρασκευῆς.

6. *Ταῦτα οὕτως ὑπὸ τῶν τοιούτων πέφυκε γίνεσθαι ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ*
2 *τοῦτο μὴ θέλων θέλει τὴν συκῆν ὀπὸν μὴ ἔχειν.¹ ὅλως δὲ ἐκείνου μέμνησο,* 15
ὅτι ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ οὗτος τεθνήξεσθε, μετὰ βραχὺ δὲ
οὐδὲ ὄνομα ὑμῶν ὑπολειφθήσεται.

7. *Ἆρον τὴν ὑπόληψιν, ἦρται τὸ βέβλαμμαι. ἆρον τὸ βέβλαμμαι,*
ἦρται ἡ βλάβη.

8. *Ὃ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄνθρωπον οὐ ποιεῖ, τοῦτο οὐδὲ τὸν βίον* 20
αὐτοῦ χείρω ποιεῖ οὐδὲ βλάπτει οὔτε ἔξωθεν οὔτε ἔνδοθεν.

9. *Ἠνάγκασται ἡ τοῦ συμφέροντος φύσις τοῦτο ποιεῖν.*

10. *Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον δικαίως συμβαίνει· ὅ, ἐὰν ἀκριβῶς παρα-*
φυλάσσῃς, εὑρήσεις.¹ οὐ λέγω μόνον κατὰ τὸ ἑξῆς, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸ
2 *δίκαιον καὶ ὡς ἂν ὑπό τινος ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. παραφύλασσε* 25
οὖν, ὡς ἤρξω, καὶ ὅ τι ἂν ποιῇς σὺν τούτῳ ποίει, σὺν τῷ ἀγαθὸς εἶναι,
3 *καθ' ὃ νενόηται ἰδίως ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐνεργείας σῷζε.*

11. *Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε, οἷα ὁ ὑβρίζων κρίνει ἢ οἷά σε κρίνειν*
βούλεται, ἀλλὰ ἴδε αὐτά, ὁποῖα κατ' ἀλήθειάν ἐστιν.

[**1–29 AT 1–9, 18–21 D 1–11 C 5–11, 15–17, 20–24 M**] **2** *πόλις ἐστί*] *πολίταις τι* **AD** || **2.3** *φήσει τις*] *φύσιν τίς* **AD** || **5** *νόμιμον* Farquh. in app. | *ἡμῖν*] *ἥκει* Trann. in app. | *τό γε ὧδε σε μοι* **M** | *ἀπομέρισται* **AM** || **6–7** *τὸ ὑγρὸν ἀπὸ πηγῆς τινος καὶ τὸ πνευμ. ἀφ' ἑτέρου στοιχ.* Reiske || **7** *πηγῆς*[1] **TC** : *τηγης* **M** *γῆς* **AD**, *πνοῆς* Schenkl | *πυρρῶδες* **D** | *οὐδὲν γὰρ*] *οὐδὲν* **A** *καὶ οὐδὲν* **D** || **8** *μηδενὸς*] *μὴ ὄντος* Nauck | *οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν* Nauck || **10** *τοιοῦτος* **ATM** | *μυστηρίῳ* **M** | *σύγκλισις* Mazz. || **11** suppl. Gat. : *καὶ διάκρισις* post *σύγκρισις* add. Cas., *λύσις* post *στοιχείων* add. Rend., post *ταὐτά* Farquh. | *ταῦτα* **AM** || **12** *τῶν λόγων* **A** pr. || **13** *κατασκευῆς* Rend. || **14** *γενέσθαι* **A** | *ὁ δὲ*] *οὐδὲ* **A** || **15** *ἐκείνου* Cor. : *ἐκείνῳ* **A** *ἐκεῖνο* **T** *ἐκεῖνος* **M** || **16** *τεθνήξεσθαι* **A** || **17** *οὐδὲν* **M** | *ὑπολειφήσεται* **M** || **20–21** *τοῦτο . . . ποιεῖ* om. **D** || **21** *χείρω οὐ ποιεῖ* **AM** || **22** *ἕνεκα τοῦ συμφ. ἡ φύσις* Gat. | *ταῦτα* **A**, *ἀεὶ ταὐτὰ* Schenkl in app. || **24** *ἀλλὰ* **A** | *ὅτι* del. Morus, *ἔτι* Reiske || **26** *σὺν τὸ* **T** || **27** *ὂν ἐνόηται* **A** || **29** *βούληται* **A** | *ὁποίαν* **A**

12. *Δύο ταύτας ἑτοιμότητας ἔχειν ἀεὶ δεῖ· τὴν μὲν πρὸς τὸ πρᾶξαι μόνον, ὅπερ ἂν ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος ὑποβάλλῃ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων, τὴν δὲ πρὸς τὸ μεταθέσθαι, ἐὰν ἄρα τις παρῇ διορθῶν καὶ μετάγων ἀπό τινος οἰήσεως. τὴν μέντοι μεταγωγὴν ἀεὶ ἀπό τινος πιθα-* 2
5 *νότητος ὡς δικαίου ἢ κοινωφελοῦς γίνεσθαι καὶ τὰ παραπαιδαγωγοῦντα τοιαῦτα μόνον εἶναι δεῖ, οὐχ ὅτι ἡδὺ ἢ ἔνδοξον ἐφάνη.*

13. *Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν οὐ χρᾷ; τούτου γὰρ τὸ ἑαυτοῦ ποιοῦντος τί ἄλλο θέλεις;*

14. *Ἐνυπέστης ὡς μέρος. ἐναφανισθήσῃ τῷ γεννήσαντι, μᾶλλον δὲ*
10 *ἀναληφθήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν σπερματικὸν κατὰ μεταβολήν.*

15. *Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ· τὸ μὲν προκατέπεσε, τὸ δ' ὕστερον, διαφέρει δ' οὐδέν.*

16. *Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δόξεις, οἷς νῦν θηρίον καὶ πίθηκος, ἐὰν ἀνακάμψῃς ἐπὶ τὰ δόγματα καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ λόγου.*

15 17. *Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτη ζῆν. τὸ χρεὼν ἐπήρτηται· ἕως ζῇς, ἕως ἔξεστιν, ἀγαθὸς γενοῦ.*

18. *Ὅσην εὐσχολίαν κερδαίνει ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν ἢ ἔπραξεν ἢ διενοήθη, ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς ποιεῖ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ καὶ ὅσιον ἢ κατὰ †τὸν ἀγαθόν†. μὴ μέλαν ἦθος, μὴ περιβλέπεσθαι,*
20 *ἀλλ' ἐπὶ τῆς γραμμῆς τρέχειν ὀρθόν, μὴ διερριμμένον.*

19. *Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπτοημένος οὐ φαντάζεται, ὅτι ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχιστα καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται, εἶτα πάλιν ὁ ἐκεῖνον διαδεξάμενος, μέχρι καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἀποσβῇ διὰ ἁπτομένων καὶ σβεννυμένων προϊοῦσα. ὑπόθου δ', ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι,* 2

23 sq. *ἁπτομένων, σβεννυμένων* Heraclitum redolent, e. g. B 26 et 30; cf. Sen. epist. 54, 5: *nos quoque et extinguimur et accendimur*

[**1–24 AT 9–20 C 21–24 D**] **1** *ἔχει* **A** || **4** *ἀεὶ*] *δεῖ* Reiske || **5** *παραπαιδαγωγοῦντα* Dal. : *παραπαίονα* **A** (*λ* mg. add.) *παραπλήσια* **T**, *παραπήγματα* Schultz, *παρακλητικὰ* Lofft, *παραστήσοντα* Schenkl in app., *παραγαγόντα* Thei. || **7** *τοῦτο* **A** || **9** *Ἂν ὑπέστης* **A** | *ἀναφανισθήσῃ* **A** || **10** *τὸ σπερμ.* **Cα ν π** || **13** *δόξεις* **TC** nonn. : *δόξῃς* **A** || **15** *κύρια* **Cπ** | *χρέος* **AC** || **17** *εὐσχολίαν* Gat. : *ἀσχολίαν* **ATC** ('quantum ocii' Xyl.), *ἀχολίαν* Schultz || **19** *ᾖ*] *ἢ* **A** | *κατὰ τὸν ἀγαθὸν*] *κατὰ τὸν Ἀγάθωνα* Xyl. (quod dissuadet Snell, TGF Suppl. p. 766 sq.), *καὶ ἀγαθόν* Iun., *δεῖ γὰρ τὸν ἀγαθὸν* Morus, *κατὰ τόνον ἀγαθὸν* Valck., *κατὰ πᾶν ἀγαθόν* Schmidt, *κατὰ τὸν ἀγαθὸν δρομέα* Thei. (coll. Eupol. fr. 94, 2), *καλοκἀγαθόν* Orth, *κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀγαθόν* per litt. mecum communic. E. G. Schmidt || **19–20** *μὴ μέλαν ... ὀρθόν* om. **A** || **19** *μὴ μέλαν ἦθος*] *μέλαν ἦθος* secl. Thei., *μὴ τὸ τῶν πέλας ἦθος* Valck., *μὴ ἄλλων ἦθος* Stich, *μὴ πλανᾶσθαι* Trann. in app., alii aliter, sed nihil mutandum (cf. IV 28) | *μὴ περιβλέπεσθαι* **C** : *περιβλέπεσθαι* **AT** et omnes fere edd. (sed cf. V 3, 2; IX 29, 4) || **19–20** 'verba omnino ex aliquo poeta desumpta' Xyl. || **20** *διερριζόμενον* **Cπ** || **21** *Ὁ*] primam capit. litteram vitio rubricistae, ut saepius accidit, om. **A** || **22** *πάλιν*] *πάλιν καὶ αὐτὸς* **T** || **23** *διαδεξόμενος* **D** corr. | *ἁπτομένων* Pierron : *ἐπτοημένων* **ATD**, *ἐξαπτομένων* Cross., *μεμνημένων* Nauck

ἀθάνατος δὲ ἡ μνήμη· τί οὖν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ οὐ λέγω, ὅτι οὐδὲν πρὸς τὸν τεθνηκότα· ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα τί ὁ ἔπαινος; πλὴν ἄρα δι' οἰκονο- 3 *μίαν τινά. παρίης γὰρ νῦν ἀκαίρως τὴν φυσικὴν δόσιν ἄλλου τινὸς ἐχόμενος λόγου.*

20. *Λοιπὸν πᾶν τὸ καὶ ὁπωσοῦν καλὸν ἐξ ἑαυτοῦ καλόν ἐστι καὶ* 5 *ἐφ' ἑαυτὸ καταλήγει οὐκ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ τὸν ἔπαινον. οὔτε γοῦν* 2 *χεῖρον ἢ κρεῖττον γίνεται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτό φημι καὶ ἐπὶ τῶν κοινότερον καλῶν λεγομένων, οἷον ἐπὶ τῶν ὑλικῶν καὶ ἐπὶ τῶν τεχνικῶν κατασκευασμάτων· τὸ δὲ δὴ ὄντως καλὸν τίνος χρείαν ἔχει; οὐ μᾶλλον ἢ* 3 *νόμος, οὐ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια, οὐ μᾶλλον ἢ εὔνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων διὰ* 10 *τὸ ἐπαινεῖσθαι καλόν ἐστιν ἢ ψεγόμενον φθείρεται; σμαράγδιον γὰρ ἑαυτοῦ χεῖρον γίνεται, ἐὰν μὴ ἐπαινῆται; τί δὲ χρυσός, ἐλέφας, πορφύρα, λύρα, μαχαίριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;*

2 21. *Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαί, πῶς αὐτὰς ἐξ ἀιδίου χωρεῖ ὁ ἀήρ; πῶς δὲ ἡ γῆ χωρεῖ τὰ τῶν ἐκ τοσούτου αἰῶνος θαπτομένων σώματα; ὥσπερ* 15 *γὰρ ἐνθάδε ἡ τούτων [πρὸς ἥντινα ἐπιδιαμονὴν] μεταβολὴ καὶ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ, οὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθιστάμεναι ψυχαὶ ἐπὶ ποσὸν συμμείνασαι μεταβάλλουσι καὶ χέονται καὶ ἐξάπτονται εἰς τὸν τῶν ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι καὶ τοῦτον τὸν τρό-πον χώραν ταῖς προσσυνοικιζομέναις παρέχουσι. τοῦτο δ' ἄν τις ἀποκρί-* 20 3 *ναιτο ἐφ' ὑποθέσει τοῦ τὰς ψυχὰς διαμένειν. χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων οὑτωσὶ σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἑκάστης* 4 *ἡμέρας ἐσθιομένων ζῴων ὑφ' ἡμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ζῴων. ὅσος γὰρ ἀριθμὸς καταναλίσκεται καὶ οὑτωσί πως θάπτεται ἐν τοῖς τῶν τρεφο-μένων σώμασι; καὶ ὅμως δέχεται ἡ χώρα αὐτὰ διὰ τὰς ἐξαιματώσεις, διὰ* 25 *τὰς εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες ἀλλοιώσεις.*

14 Io. Tzetzes Chil. VII 804: *εἰ παραμένουσι ψυχαὶ ἤγουν εἰσὶν ἀφθάρτως, πῶς ἐξ αἰῶνος ὁ ἀὴρ ταύτας χωρεῖν ἰσχύει;*

[**1–26 ATD 5–13 C**] **1** *οὐ*] *οὐδὲν* **T** | *οὐδὲν* om. **T** || **3** *παρίης γὰρ* Gat. : *πάρες γὰρ* **ATD**, *παριέντες γὰρ* Boot, *παρεὶς γὰρ* Reiske, *πάρες οὖν* Schultz | *ἀκαίρως*] *εὐκαίρως* Reiske, Schultz | *ἐχόμενος* Gat. : *ἐχόμενον* **T** *ἐχομένην* **AD**, *ἔχομεν* Boot, *ἔχομαι* Reiske, *οὐκ ἐχομένην* Farquh. || **4** *λόγου λοιπόν* **ATD** : *λόγον* Boot, qui *λοιπόν* in init. cap. 20 transp. || **6** *ἐφ' ἑαυτῷ* **T** | *οὕτω γοῦν* **D**, *οὐ τοίνυν* Schenkl || **8** *καλὸν* **ACγ** | *οἷον*] *οἷ* **Cαβπ** || **9** *τό γε δὴ* **AD**, *τὸ γὰρ δὴ* Kron. | *τινὸς* **T** || **10** *νόμος . . . αἰδώς*] *νόμος, ἀλήθεια, εὔνοια, αἰδώς* **C** || **11** *κάλλιον* Rich. | *γὰρ* om. **Cπ** || **12** *ἐπαινεῖται* **A** || **13** *λύρα* om. **T** | *ἀθύλλιον* **A** || **15** *θαπτόμενα* Gat. || **16** gloss. (ad **18** *ἐπὶ ποσὸν*) seclusi: *μετὰ ποσήν τινα ἐπιδ.* Cas., *παρ' ὀλίγην τινὰ ἐπιδ.* Schenkl || **17** *τὸν* s. l. **D** || **18** *πόσον* **T** || **19** *τὸν*[1] s. l. **D** || **20** *ταῖς προσυνοικιζομέναις* **T**, corr. Gat. : *πρὸς ταῖς συνοικιζομέναις* **AD**, *ταῖς προσενοικ.* Reiske || **22** *τὸ*[2] om. **D** || **25** *αὐτὰ* Gat. : *αὔτη* | *διὰ τὰς ἐξαιματώσεις* del. Rend., at **26** *διὰ τὰς εἰς . . . ἀλλοιώσεις* Stichio suspecta erant || **26** *πυρρῶδες* **D**

Τίς ἐπὶ τούτου ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας; διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς 5
τὸ αἰτιῶδες.

22. *Μὴ ἀπορρέμβεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ πάσης ὁρμῆς τὸ δίκαιον ἀποδιδόναι*
καὶ ἐπὶ πάσης φαντασίας σῴζειν τὸ καταληπτικόν.

5 23. *Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστιν, ὦ κόσμε· οὐδέν μοι*
πρόωρον οὐδὲ ὄψιμον τὸ σοὶ εὔκαιρον. πᾶν μοι καρπός, ὃ φέρουσιν αἱ 2
σαὶ ὧραι, ὦ φύσις· ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα. ἐκεῖνος 3
μέν φησιν '⟨ὦ⟩ πόλι φίλη Κέκροπος'· σὺ δὲ οὐκ ἐρεῖς 'ὦ πόλι φίλη
Διός';

10 24. *'Ὀλίγα πρῆσσε', φησίν, 'εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν'. μήποτε ἄμεινον*
τἀναγκαῖα πράσσειν καὶ ὅσα ὁ τοῦ φύσει πολιτικοῦ ζῴου λόγος αἱρεῖ καὶ
ὡς αἱρεῖ; τοῦτο γὰρ οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τοῦ καλῶς πράσσειν εὐθυμίαν 2
φέρει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ὀλίγα πράσσειν. τὰ πλεῖστα γάρ, ὧν λέ- 3
γομεν καὶ πράσσομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ὄντα ἐάν τις περιέλῃ, εὐσχολώτερος
15 *καὶ ἀταρακτότερος ἔσται. ὅθεν δεῖ καὶ παρ' ἕκαστα ἑαυτὸν ὑπομιμνήσκειν·* 4
μή τι τοῦτο οὐ τῶν ἀναγκαίων; δεῖ δὲ οὐ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας 5
περιαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· οὕτω γὰρ οὐδὲ πράξεις παρέλκουσαι
ἐπακολουθήσουσιν.

25. *Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου βίος τοῦ*
20 *ἀρεσκομένου μὲν τοῖς ἐκ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις, ἀρκουμένου δὲ τῇ*
ἰδίᾳ πράξει δικαίᾳ καὶ διαθέσει εὐμενεῖ.

26. *Ἑώρακας ἐκεῖνα; ἴδε καὶ ταῦτα. σεαυτὸν μὴ τάρασσε· ἅπλωσον* 2
σεαυτόν. ἁμαρτάνει τις; ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. συμβέβηκέ σοί τι; καλῶς· 3.4
ἐκ τῶν ὅλων ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθείμαρτο καὶ συνεκλώθετο πᾶν τὸ
25 *συμβαῖνον. τὸ δ' ὅλον, βραχὺς ὁ βίος· κερδαντέον τὸ παρὸν σὺν εὐλογιστίᾳ* 5
καὶ δίκῃ. νῆφε ἀνειμένος. 6

6–7 cf. Heracl. B 100: *ὥρας αἳ πάντα φέρουσιν* || **7** cf. Paul. ad Rom. 11, 36: *ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα* (cf. etiam ad Ephes. 4, 6). Marcum hic versum ex hymno deperdito *εἰς Φύσιν* laudare putat Marcovich: *Ὦ Φύσις, ἐκ σοῦ πάντ, ἐν σοὶ πάντ' εἰς σέ ⟨τε⟩ πάντα* || **8** Aristoph. fr. 110 K.: *ὦ πόλι φίλη Κέκροπος, αὐτοφυὴς Ἀττική, χαῖρε* || **10** Democrit. B 3: *τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα χρὴ μὴ πολλὰ πρήσσειν . . .* || **11** *τοῦ φύσει πολιτικοῦ ζῴου*] cf. Aristot. Polit. I 1253 a 3

[**1–26** **AT** **1–2** **D**] **1** et **2** *τὸ* s. l. **D** || **3–4** *ὁρμῆς . . . πάσης* om. **A** || **4** *τὸν καταλειπτικόν* **A** || **6** *ὄψιον* **A** | *τὸ*] *ὃ* Schultz || **8** suppl. Gat. | *πόλι φίλη* (bis)] *πολλοὶ φίλοι* **A** || **10** *πρῆσσε*] *πρίν σε* **A** || **10–11** *μήποτε ἄμεινον τἀναγκαῖα* **A** Tox. : *μηδὲν ἄμεινον τοῦ ἀναγκαῖα* **T** || **11** *τἀναγκαῖα*] *τὸ τὰ ἀναγκαῖα* Cor. || **12–13** *εὐθυμίαν . . . πράσσειν* om. **A** || **15** *ἀπαρακτότερος* **A** | *δεῖ*] *δὴ* **A** | *καὶ*[2] del. Cor. || **16** *τῶν οὐκ ἀναγκαίων* Morus | *μὴ μόνον* **T** || **18** *ἐνακολουθήσουσιν* **A** || **21** *δίκαια* **A** || **22** *τέρασσε* **A** || **23** *σοί τι καλῶς;* interp. **AT**, corr. Cas., *σοί τι κακῶς* Upt. || **24** *σοι συγκαθείμαρτο*] *ὦ συγκαθήμαρτον* **A** || **25** *κερδάντες* **A** || **26** *ἀνειμέρως* **A**, *ἀνειμένως* Schultz

27. *Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος ἢ κυκεὼν συμπεφορημένος μέν,*
2 *ἀλλ᾽ ἀκόσμητος. ἢ ἐν σοὶ μέν τις κόσμος ὑφίστασθαι δύναται, ἐν δὲ*
τῷ παντὶ ἀκοσμία, καὶ ταῦτα οὕτω πάντων διακεκριμένων καὶ δια-
κεχυμένων καὶ συμπαθῶν;

28. *Μέλαν ἦθος, θῆλυ ἦθος, περισκελὲς ἦθος, θηριῶδες, βοσκημα-* 5
τῶδες, παιδαριῶδες, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, καπηλικόν,
τυραννικόν.

29. *Εἰ ξένος κόσμου ὁ μὴ γνωρίζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, οὐχ ἧττον ξένος*
2 *καὶ ὁ μὴ γνωρίζων τὰ γινόμενα. φυγὰς ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον·*
τυφλὸς ὁ καταμύων τῷ νοερῷ ὄμματι· πτωχὸς ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου καὶ μὴ 10
3 *πάντα ἔχων παρ᾽ ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. ἀπόστημα κόσμου ὁ*
ἀφιστάμενος καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου διὰ τοῦ
δυσαρεστεῖν τοῖς συμβαίνουσιν· ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καὶ σὲ ἤνεγκεν·
ἀπόσχισμα πόλεως ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν τῆς τῶν λογικῶν ἀποσχίζων, μιᾶς
οὔσης. 15

30. *Ὁ μὲν χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ, ὁ δὲ χωρὶς βιβλίου. ἄλλος οὗτος*
ἡμίγυμνος 'ἄρτους οὐκ ἔχω', φησί, 'καὶ ἐμμένω τῷ λόγῳ'. ἐγὼ δὲ τρο-
φὰς τὰς ἐκ τῶν μαθημάτων οὐκ ἔχω καὶ ἐμμένω.

31. *Τὸ τεχνίον, ὃ ἔμαθες, φίλει, τούτῳ προσαναπαύου· τὸ δὲ ὑπό-*
λοιπον τοῦ βίου διέξελθε ὡς θεοῖς μὲν ἐπιτετροφὼς τὰ σεαυτοῦ πάντα 20
ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἀνθρώπων δὲ μηδενὸς μήτε τύραννον μήτε δοῦλον
ἑαυτὸν καθιστάς.

32. *Ἐπινόησον λόγου χάριν τοὺς ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καιρούς, ὄψει*
ταὐτὰ πάντα· γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας,
πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, 25
αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθανεῖν τινας εὐχομέ-
νους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, θησαυρίζοντας, ὑπατείας,
βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. οὐκοῦν ἐκεῖνος μὲν ὁ τούτων βίος οὐκ ἔτι
2 *οὐδαμοῦ. πάλιν ἐπὶ τοὺς καιροὺς τοὺς Τραϊανοῦ μετάβηθι· πάλιν τὰ*
3 *αὐτὰ πάντα· τέθνηκε κἀκεῖνος ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τὰς ἄλλας ἐπιγραφὰς* 30

[**1–30 AT**] **1** *συμπεφυρμένος μέν* Schultz, *συμπεφυραμένος· οὐ μήν;* Lofft, *μέν* del. Thei. || **2** *ἀλλ᾽ ἀκόσμητος* Dal. : *ἀλλὰ κόσμος* **AT**, *ἀλλὰ κόσμῳ* Reiske, *ἀλλὰ μὴν κόσμος* Rend., *ἀλλ᾽ οὐ κόσμος* Schenkl in app., *ἀλλ᾽ ἄκοσμος* Trann., *ἀλλὰ οὐκ ἄκοσμος* Bign. || **3** *συγκεκριμένων* Trann. | *καὶ διακεχυμένων* del. Lem. || **4** *συμπαθούντων* Rees || **8** *ἐν αὐτῷ*] *ἑαυτῷ* **A** || **9** *φυγὰς*] *σφαγὰς* **A** || **10** *ὁ ἐνδεὴς ὁ ἑτέρου* **A** || **11** *τὰ* om. **A** || **16** *οὗτος* Gat. : *οὕτως* || **17–18** *ἐγὼ . . . ἐμμένω* del. Nauck || **18** *τῶν* om. **T** | *ἔχω καὶ οὐκ ἐμμένω* Trann. || **19** *ὃ*] *ὃν* **A** | *τοῦτο* **A** || **20** *ἐπιτετροπὼς* vel *ἐπιτετρεφὼς* Menag. | *τὰς ἑαυτοῦ* **A** || **21** *δὲ μηδὲν μηδενὸς* **A**, *δὲ μηδενὶ* adn. Lugd. || **22** *σεαυτὸν* **A** || **23** *σοῦ λόγου* **A** | *οὐ ἐσπεσιανοῦ* **A** || **24** *ταὐτὰ* Gat. : *ταῦτα* || **28** *ἐκείνους* **A** | *τούτου* **A** || **29** *καιροὺς τοῦ τραιανοῦ* **A** || **29–30** *τὰ αὐτὰ πάντα*] *τὰ ἑαυτοῦ πάθη* **A**, *τὰ αὐτὰ πάθη* Stich || **30** *περιγραφὰς* Gat.

χρόνων καὶ ὅλων ἐθνῶν ἐπιθεώρει καὶ βλέπε, πόσοι κατενταθέντες μετὰ
μικρὸν ἔπεσον καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα. μάλιστα δὲ ἀναπολητέον 4
ἐκείνους, οὓς αὐτὸς ἔγνως κενὰ σπωμένους, ἀφέντας ποιεῖν τὸ κατὰ τὴν
ἰδίαν κατασκευὴν καὶ τούτου ἀπρὶξ ἔχεσθαι καὶ τούτῳ ἀρκεῖσθαι.
5 *ἀναγκαῖον δὲ ὧδε τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ ἡ ἐπιστροφὴ καθ' ἑκάστην* 5
πρᾶξιν ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν· οὕτω γὰρ οὐκ ἀποδυσπετήσεις,
ἐὰν μὴ ἐπὶ πλέον, ἢ προσῆκε, περὶ τὰ ἐλάσσω καταγίνῃ.

33. *Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις νῦν γλωσσήματα· οὕτως οὖν καὶ τὰ*
ὀνόματα τῶν πάλαι πολυυμνήτων νῦν τρόπον τινὰ γλωσσήματά ἐστι,
10 *Κάμιλλος, Καίσων, Οὐόλεσος, Δέντατος, κατ' ὀλίγον δὲ καὶ Σκιπίων*
καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἁδριανὸς καὶ Ἀντωνῖνος.
ἐξίτηλα γὰρ πάντα καὶ μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελὴς
λήθη κατέχωσε. καὶ ταῦτα λέγω ἐπὶ τῶν θαυμαστῶς πως λαμψάντων. 2
οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι ἄιστοι, ἄπυστοι. τί δὲ καὶ ἔστιν ὅλως τὸ
15 *ἀείμνηστον; ὅλον κενόν. τί οὖν ἐστι, περὶ ὃ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἓν* 3
τοῦτο, διάνοια δικαία καὶ πράξεις κοινωνικαὶ καὶ λόγος οἷος μήποτε
διαψεύσασθαι καὶ διάθεσις ἀσπαζομένη πᾶν τὸ συμβαῖνον ὡς ἀναγκαῖον,
ὡς γνώριμον, ὡς ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης καὶ πηγῆς ῥέον.

34. *Ἑκὼν σεαυτὸν τῇ Κλωθοῖ συνεπιδίδου παρέχων συννῆσαι, οἷστισί*
20 *ποτε πράγμασι βούλεται.*

35. *Πᾶν ἐφήμερον, καὶ τὸ μνημονεῦον καὶ τὸ μνημονευόμενον.*

36. *Θεώρει διηνεκῶς πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα καὶ ἐθίζου*
ἐννοεῖν, ὅτι οὐδὲν οὕτω φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις, ὡς τὸ τὰ ὄντα μεταβάλ-
λειν καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ τρόπον τινὰ πᾶν τὸ ὂν τοῦ ἐξ αὐτοῦ 2
25 *ἐσομένου. σὺ δὲ μόνα σπέρματα φαντάζῃ τὰ εἰς γῆν ἢ μήτραν καταβαλ-* 3
λόμενα· τοῦτο δὲ λίαν ἰδιωτικόν.

14 cf. Hom. Od. 1, 242

[**1–26 AT 8–18 W 21–26 D**] **2** *ἀναπολιτέον* **A** || **4** *τούτῳ*] *τοῦτο* **A** || **8** *γλωσσήματα νῦν* **T** || **10** *Καίσων* om. **W** | *οὐολόγεσος* **Bv**$_8$ *οὐ . . . λογεσσος* cum ras. 3 litter. **V** (cum Vologaeso Verum bellum gessisse refert Dio Cass. 69, 15, 2) | *Δέντατος* Rend. (*Δεντᾶτος* Wyse): *λεοννάτος* **ATW**, *Λένατος* Bücheler | *κατ' ὀλίγον* ('paulo post' Xyl.): *μετ' ὀλίγον* Schultz | *σκηπίων* **W** || **11** *εἶτα Αὔγ.*, *εἶτα Ἀδρ.*, *εἶτα Ἀντ.* **W** | *ἀντώνιος* **v**$_8$ || **12** *ἐξήτιλα* **T** | *καὶ*[1]] *καθὸ* **A** | *γίνονται* **BV** || **13** *ἐπὶ*] *περὶ* **Bv**$_8$ || **14** *γὰρ δὴ λοιποὶ* **v**$_8$ | *ἄιστοι*] *αἴαστοι* **A** | *ἄπυστοι*] *ἄποιστοι* **A** *ἄπιστοι* **v**$_8$, om. **BV**, in quibus ad *ἄιστοι* gloss. *ἄγνωστοι* adscr. | *καὶ* om. **v**$_8$ | *ὅλως*] *αὐτὸ* **B** || **15** *κενός* **B** | *ἐστι*] *ἐστι τοῦτο* **W** | *δεῖ*] *δὴ* **A** | *πᾶσαν σπουδὴν* **Bv**$_8$ || **16** *λόγος οἷος μήποτε*] *λόγος οἷος μήτε* **A** *λόγος οἷος μὴ* **v**$_8$ *λόγοι οἷς μηδὲν* **BV** || **17** *διαψεύδεσθαι* **W** || **18** *τοιαύτης*] *τῆς αὐτῆς* Menag. ('eodem' Xyl.) | *πηγῆς*] *τῆς γῆς* **A** || **19** *κλωθὼ* **A** || **22** *γινόμενα γίνεται* **T**, *γινόμενα γίνεσθαι* Gat., *γινόμενα ὡς γίνεται* Schenkl in app. || **25** *φαντάζει* **T**, *φαντάζεις* Cas. || **26** *τοῦτο . . . ἰδιωτικόν* om. **D** | *διωτικόν* **A**

37. Ἤδη τεθνήξῃ καὶ οὔπω οὔτε ἁπλοῦς οὔτε ἀτάραχος οὔτε ἀνύποπτος τοῦ βλαβῆναι ἂν ἔξωθεν οὔτε ἵλεως πρὸς πάντας οὔτε τὸ φρονεῖν ἐν μόνῳ τῷ δικαιοπραγεῖν τιθέμενος.

38. Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν διάβλεπε καὶ [τοὺς φρονίμους] οἷα μὲν φεύγουσιν, οἷα δὲ διώκουσιν. 5

39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσταται οὐδὲ μὴν ἔν τινι 2 τροπῇ καὶ ἑτεροιώσει τοῦ περιέχοντος. ποῦ οὖν; ὅπου τὸ περὶ κακῶν ὑπολαμβάνον σοί ἐστι. τοῦτο οὖν μὴ ὑπολαμβανέτω καὶ πάντα εὖ ἔχει. 3 κἂν τὸ ἐγγυτάτω αὐτοῦ, τὸ σωμάτιον, τέμνηται, καίηται, διαπυίσκηται, σήπηται, ὅμως τὸ ὑπολαμβάνον περὶ τούτων μόριον ἡσυχαζέτω, τουτέστι 10 κρινέτω μήτε κακόν τι εἶναι μήτε ἀγαθόν, ὃ ἐπίσης δύναται κακῷ ἀνδρὶ 4 καὶ ἀγαθῷ συμβαίνειν. ὃ γὰρ ⟨τῷ παρὰ φύσιν⟩ καὶ τῷ κατὰ φύσιν βιοῦντι ἐπίσης συμβαίνει, τοῦτο οὔτε κατὰ φύσιν ἐστὶν οὔτε παρὰ φύσιν.

40. Ὡς ἓν ζῷον τὸν κόσμον μίαν οὐσίαν καὶ ψυχὴν μίαν ἐπέχον συνεχῶς ἐπινοεῖν, καὶ πῶς εἰς αἴσθησιν μίαν τὴν τούτου πάντα ἀναδίδοται καὶ 15 πῶς ὁρμῇ μιᾷ πάντα πράσσει καὶ πῶς πάντα πάντων τῶν γινομένων συναίτια καὶ οἵα τις ἡ σύννησις καὶ συμμήρυσις.

41. Ψυχάριον εἶ, βαστάζον νεκρόν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

42. Τοῖς ἐν μεταβολῇ γινομένοις οὐδέν ἐστι κακόν, ὡς οὐδὲ ἀγαθὸν ἐκ μεταβολῆς ὑφισταμένοις. 20

43. Ποταμός τις [ἐκ] τῶν γινομένων καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών· ἅμα τε γὰρ ὤφθη ἕκαστον καὶ παρενήνεκται καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται.

44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον οὕτω σύνηθες καὶ γνώριμον ὡς τὸ ῥόδον ἐν τῷ ἔαρι καὶ ὀπώρα ἐν τῷ θέρει· τοιοῦτο γὰρ καὶ νόσος καὶ θάνατος καὶ 25 βλασφημία καὶ ἐπιβουλὴ καὶ ὅσα τοὺς μωροὺς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

45. Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς προηγησαμένοις οἰκείως ἐπιγίνεται· οὐ γὰρ οἷον καταρίθμησίς τίς ἐστιν ἀπηρτημένων καὶ μόνον τὸ κατηναγκασμένον ἔχουσα, ἀλλὰ συνάφεια εὔλογος· καὶ ὥσπερ συντέτακται συνηρμοσμένως

18 Epict. fr. 26 Schenkl || 21 sqq. Heraclitum redolent, cf. B 49a

[1–29 AT 21–23 D] 1 ἁπλῶς A || 3 τὸ δικαιοπ. A || 4 τοὺς φρονίμους] seclusi, τὰς φροντίδας Gat., τῶν φρονίμων Schultz, ἴδε καὶ τοὺς φρονίμους Kron. || 6 σὸν] ὃ ὂν A | μὴν Gat.: μὲν || 9 τῶ ἐγγυτ. A | τὸ σωμάτιον] τὸ σωμάτων T, secl. Morus | διαπυίσκη τω A || 10 τουτέστι Gat. ('hoc est' Xyl.): τοιοῦτόν ἐστι || 12 suppl. Gat. (καὶ τῷ παρὰ φύσιν ante βιοῦντι inser. Cas.) || 13 οὔτε τοῦτο T || 14 ἐπέχον] ἐφέπον Rend. || 16 πάντα τὰ ὄντα πάντων γινομένων Lem. || 17 οἷά τις T, μία τις Reiske | σύνησις A | συμμήρισις A || 19 Οὐδέν ἐστι κακὸν τοῖς ἐν μετ. γινομένοις T || 20 τοῖς ἐκ μετ. Cor. || 21 ἐκ] seclusi, ἐστι Nauck | βίαιον] ἀίδιον Trann. in app. || 25 ἔαρι] ἀέρι A || 26–27 λυπεῖ τὰ ἑξῆς. Ἀεὶ A || 28 ἀπηρτημένων Gat.: ἀπηρτημένως AT, ἀπαρταμένη Lem. | καὶ del. Schultz

τὰ ὄντα, οὕτω τὰ γινόμενα οὐ διαδοχὴν ψιλήν, ἀλλὰ θαυμαστήν τινα οἰκειότητα ἐμφαίνει.

46. *Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι, ὅτι γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι καὶ ἀέρος πῦρ καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι* 2
5 *δὲ καὶ τοῦ ἐπιλανθανομένου, ᾗ ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ ὅτι ᾧ [μάλιστα] διηνεκῶς* 3
ὁμιλοῦσι, λόγῳ τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ ⟨μάλιστα⟩ διαφέρονται, καὶ οἷς καθ᾽ ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ ὅτι οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ γὰρ καὶ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν 4
καὶ λέγειν· καὶ ὅτι οὐ δεῖ 'παῖδας τοκέων ὥς', τουτέστι κατὰ ψιλὸν 5
10 *'καθότι παρειλήφαμεν'.*

47. *Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ ἢ πάντως γε εἰς τρίτην, οὐκέτ᾽ ἂν παρὰ μέγα ἐποιοῦ τὸ εἰς τρίτην μᾶλλον ἢ αὔριον, εἴ γε μὴ ἐσχάτως ἀγεννὴς εἶ· πόσον γάρ ἐστι τὸ μεταξύ; οὕτω καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὔριον μηδὲν μέγα εἶναι νόμιζε.*

15 48. *Ἐννοεῖν συνεχῶς, πόσοι μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τῶν ἀρρώστων συσπάσαντες· πόσοι δὲ μαθηματικοί, ἄλλων θανάτους ὥς τι μέγα προειπόντες· πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυρία διατεινάμενοι· πόσοι δὲ ἀριστεῖς, πολλοὺς ἀποκτείναντες· πόσοι δὲ τύραννοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν μετὰ δεινοῦ φρυάγματος ὡς ἀθάνατοι*
20 *κεχρημένοι· πόσαι δὲ πόλεις ὅλαι, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, τεθνήκασιν, Ἑλίκη καὶ Πομπήιοι καὶ Ἡρκλᾶνον καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπιθι δὲ καί, ὅσους οἶ-* 2
δας, ἄλλον ἐπ᾽ ἄλλῳ· ὁ μὲν τοῦτον κηδεύσας εἶτα ἐξετάθη, ὁ δὲ ἐκεῖνον· πάντα δὲ ἐν βραχεῖ. τὸ γὰρ ὅλον, κατιδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα 3
καὶ εὐτελῆ καὶ ἐχθὲς μὲν μυξάριον, αὔριον δὲ τάριχος ἢ τέφρα. τὸ ἀκα- 4
25 *ριαῖον οὖν τοῦτο τοῦ χρόνου κατὰ φύσιν διελθεῖν καὶ ἵλεων καταλῦσαι, ὡς ἂν ἡ ἐλαία πέπειρος γενομένη ἔπιπτεν εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν καὶ χάριν εἰδυῖα τῷ φύσαντι δένδρῳ.*

49. *Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ᾗ διηνεκῶς τὰ κύματα προσρήσσεται· ἡ δὲ ἕστηκε καὶ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμήναντα τοῦ ὕδατος.*

3sq. Heracl. B 76 || 4sqq. Heracl. B 71–74 (sed 9 *παῖδας τοκέων ὥς* hexametri clausula esse videtur) || 11sq. *εἰς τρίτην ἀποθανοῦμαι* Socrates apud Diog. Laert. II 35 (e Plat. Crit. 44b)

[1–29 **AT** 3–14 **D** 3–4 **M**] 1 *οὐ . . . τινα* om. **A** || 5 *ᾗ*] *οἱ* **D** | *μάλιστα* hic seclusi et post 6 *τούτῳ* transtuli || 7 *ἐγκυροῦσι*] *ἀκυροῦσαν* **A**, spat. vac. in **D** | *οὐ* del. Lofft || 8 *γὰρ τότε* **T** || 9 *οὐ δεῖ*] *οὐ δεῖ ὡς* Cas., *οὐδ᾽ ὡς* Schenkl, *οὐδ᾽ ᾗ* Thei. | *τοκέων ὥς* Dal.: *τοκέων ὤν* **ATD**, *τοκέων* Cas., *τοκεώνων* Rend., *τεκτόνων* Trann. in app., alii alia || 11 *γε* om. **T** || 13 *εἰς τὸ* **D** || 16 *ὀφροὺς* **A** || 20 *ἑλίκοι* **A** || 21 *Ἡρκλᾶνον* Leop.: *ἠρκλάνον* **A** *ηρακλάνον* **T** || 23–24 *πάντα . . . εὐτελῆ* Latine non reddidit Xyl. || 23 *ὅλον* Cas.: *ὅλα* || 25 *τούτου τοῦ* **A** || 26 *ἡ*] *εἰ* **T**, *εἰ ἡ* Schenkl || 27 *ἠδυῖα* **A** | *δένδρῳ* del. Wilam.

2 ‘Ἀτυχὴς ἐγώ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη’. οὐμενοῦν· ἀλλ’ ‘εὐτυχὴς ἐγώ,
ὅτι τούτου μοι συμβεβηκότος ἄλυπος διατελῶ οὔτε ὑπὸ τοῦ παρόντος
3 θραυόμενος οὔτε τὸ ἐπιὸν φοβούμενος’. συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτο
παντὶ ἐδύνατο, ἄλυπος δὲ οὐ πᾶς ἐπὶ τούτῳ ἂν διετέλεσε. διὰ τί οὖν
4 ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις δὲ ὅλως ἀτύχημα 5
ἀνθρώπου, ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότευγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀπό-
τευγμα δὲ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δοκεῖ σοι, ὃ μὴ παρὰ τὸ
5 βούλημα τῆς φύσεως αὐτοῦ ἐστι; τί οὖν; τὸ βούλημα μεμάθηκας· μήτι
οὖν τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύει σε δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα,
ἔμφρονα, ἀπρόπτωτον, ἀδιάψευστον, αἰδήμονα, ἐλεύθερον, τἆλλα, ὧν 10
6 συμπαρόντων ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια; μέμνησο λοιπὸν
ἐπὶ παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε προαγομένου τούτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι,
ὅτι οὐχὶ τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως εὐτύχημα.

50. Ἰδιωτικὸν μέν, ὅμως δὲ ἀνυστικὸν βοήθημα πρὸς θανάτου
2 καταφρόνησιν ἡ ἀναπόλησις τῶν γλίσχρως ἐνδιατριψάντων τῷ ζῆν. τί 15
3 οὖν αὐτοῖς πλέον ἢ τοῖς ἀώροις; πάντως πού ποτε κεῖνται Καιδικιανός,
Φάβιος, Ἰουλιανός, Λέπιδος ἢ εἴ τις τοιοῦτος, οἳ πολλοὺς ἐξήνεγκαν,
εἶτα ἐξηνέχθησαν· ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα καὶ τοῦτο δι’ ὅσων
4 καὶ μεθ’ οἵων ἐξαντλούμενον καὶ ἐν οἵῳ σωματίῳ· μὴ οὖν ὡς πρᾶγμα.
5.6 βλέπε γὰρ ὀπίσω τὸ ἀχανὲς τοῦ αἰῶνος καὶ τὸ πρόσω ἄλλο ἄπειρον. ἐν 20
δὴ τούτῳ τί διαφέρει ὁ τριήμερος τοῦ τριγερηνίου;

51. Ἐπὶ τὴν σύντομον ἀεὶ τρέχε· σύντομος δὲ ἡ κατὰ φύσιν· ὥστε
2 κατὰ τὸ ὑγιέστατον πᾶν λέγειν καὶ πράσσειν. ἀπαλλάσσει γὰρ ἡ τοιαύτη
πρόθεσις κόπων καὶ στραγγείας καὶ πάσης οἰκονομίας καὶ κομψείας.

1 sqq. c. IV 49, 2–5 inter Epicteti fragmenta recipienda esse put. H. Fränkel (Ein Epiktetfragment, Philologus 80, 1925, 221)

[1–24 **AT** 1–11 **W** (praeter **V**) **X** 14–17 **D**] 1 *ὅτι οὐ τοῦτο* v_7 || 2 *τοῦ* om. **AT**v_8 || 3 *οὔτε τὸ* **WX** : *οὔτε* **T** *οὐ τὸ* **A** | *τὸ*^{2} : *τοι* v_3, om. v_4v_5 || 4 *πάντη* **A** | *πᾶς ἐπὶ τούτῳ οὐκ ἂν* **y** || 5 *τοῦτο* mg. **B** || 7 *εἶναί σοι δοκεῖ* **T**p_4 || 9 *κωλύσει* **x** *κωλύσειεν* (om. *σε*) v_3 || 10 *ἀπρόσπτωτον* **A**, om. **WX** | *ἀδιάψευστον*] *ἀψευδῆ* **BX** | *ἐλευθέριον* **BX** | *ὧν*] *ἃ* **AT** || 11 *παρόντων* **WX** *παριόντων* v_7 | *ἡ τοῦ*] *τοῦ* **X** | *ἐπέχει* **A** || 12 *δόγματι*] *πράγματι* **A** || 13 *ὅτι οὐχὶ* Gat. : *οὐχ ὅτι* || 14 *Ἰδιωτικὸν . . . βοήθημα* om. **D** | *ἀνυτικὸν* **T** | *βοήθημα. Ὅρος θανάτου* **A** | *Ὅρος θανάτου* **D** || 15 *κατα-φρόνησις ἢ ἀναπ.* **D** | *ἀναπόλυσις* **A** || 16 *Καιδικιανός* Menag. (cf. CIL III 1089): *καδικιανός* **ATD**, *Καικιλιανός* Gat. || 18 *μικρόν* Bas. : *μικκόν* **AT** | *ὅσων*] *οἵων* Rich. || 19 post *πρᾶγμα* lac. ind. Farquh. (sed cf. IV 17; IX 28, 3; XII 20) || 22 *Ἐπὶ* del. Zuntz | *τρέχει* **A** || 24 *κόπων*] *κόμπου* Trann. in app. | *στραγγείας* Schweigh. : *στρατείας* **AT**, *ἀσταθίας* vel *τερθρείας* Cas., *τερατείας* Reiske, *ἀκρατείας* Trann. in app., *καισαρείας* temptaverim (cf. Dio Cass. 79, 18, 2; 66, 8, 6) | *οἰκονο-μίας*] *εἰκονολογίας* Trann. in app.

E

1. Ὄρθρου ὅταν δυσόκνως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ἐπὶ ἀνθρώπου
ἔργον ἐγείρομαι· ἔτι οὖν δυσκολαίνω, εἰ πορεύομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν
ἕνεκεν γέγονα καὶ ὧν χάριν προῆγμαι εἰς τὸν κόσμον; ἢ ἐπὶ τοῦτο
5 κατεσκεύασμαι, ἵνα κατακείμενος ἐν στρωματίοις ἐμαυτὸν θάλπω;
'ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον.' πρὸς τὸ ἥδεσθαι οὖν γέγονας; ὅλως δὲ [οὐ] πρὸς 2
πεῖσιν ἢ πρὸς ἐνέργειαν; οὐ βλέπεις τὰ φυτάρια, τὰ στρουθάρια, τοὺς
μύρμηκας, τοὺς ἀράχνας, τὰς μελίσσας τὸ ἴδιον ποιούσας, τὸ καθ' αὑτὰς
συγκροτούσας κόσμον; ἔπειτα σὺ οὐ θέλεις τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; οὐ 3
10 τρέχεις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν σὴν φύσιν; 'ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι.' δεῖ· φημὶ 4
κἀγώ· ἔδωκε μέντοι καὶ τούτου μέτρα ἡ φύσις, ἔδωκε [μέντοι] καὶ τοῦ
ἐσθίειν καὶ πίνειν καὶ ὅμως σὺ [ὑπὲρ τὰ μέτρα] ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα προ-
χωρεῖς; ἐν ταῖς πράξεσι δὲ οὐκ ἔτι, ἀλλ' 'ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ'. οὐ γὰρ 5
φιλεῖς ἑαυτόν· ἐπεί τοι καὶ τὴν φύσιν ἄν σου καὶ τὸ βούλημα ταύτης
15 ἐφίλεις. ἄλλοι δὲ τὰς τέχνας ἑαυτῶν φιλοῦντες συγκατατήκονται τοῖς 6
κατ' αὐτὰς ἔργοις ἄλουτοι καὶ ἄσιτοι· σὺ τὴν φύσιν τὴν σαυτοῦ ἔλασσον
τιμᾷς ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν ἢ ὁ
φιλάργυρος τὸ ἀργύριον ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον; καὶ οὗτοι, ὅταν 7
προσπαθῶσιν, οὔτε φαγεῖν οὔτε κοιμηθῆναι θέλουσι μᾶλλον ἢ ταῦτα
20 συναύξειν, πρὸς ἃ φέρονται· σοὶ δὲ αἱ κοινωνικαὶ πράξεις εὐτελέστεραι
φαίνονται καὶ ἥσσονος σπουδῆς ἄξιαι;

2. Ὡς εὔκολον ἀπώσασθαι καὶ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν [τὴν]
ὀχληρὰν ἢ ἀνοίκειον καὶ εὐθὺς ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι.

3. Ἄξιον ἑαυτὸν κρῖνε παντὸς λόγου καὶ ἔργου τοῦ κατὰ φύσιν· καὶ
25 μή σε παρειπάτω, εἰ ἐπακολουθήσει τινῶν μέμψις ἢ λόγος, ἀλλά, εἰ
καλὸν πεπρᾶχθαι ἢ εἰρῆσθαι, μὴ σεαυτὸν ἀπαξίου. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἴδιον 2

[1–26 **ATD**] 3 τί οὖν Menag. || 4 τὸν s. l. **D** || 5 ἐν] τοῖς **T**, ἐν τοῖς Schenkl | ἑαυτὸν Gat. || 6 οὐ secl. Farquh. (versionem Xyl. secutus), σὺ Schmidt || 7 πεῖσιν **AD**: ποιεῖν **T**, τὸ ποιεῖν Cor., ποίησιν Wilam., τί ποτ' εἶ Bury | ἢ πρὸς **TD** : ἧ πρὸς **A**, μὴ πρὸς Bury, οὐ πρὸς Farquh. || 8 τὰς ἀράχνας Gat. | τὰ μέλισσας **A** | τὸ ἴδιον ποιούσας om. **T** | τὸ καθ' **A** : τὸν καθ' **TD** || 9 συγκοσμούσας **T** | ἔπειτα om. **T** || 10–11 δεῖ· φημὶ κἀγώ Schenkl : δεῖ **T** φημὶ κἀγώ **AD** || 11 μέντοι[1] om. **T** | μέντοι[2] del. Cor. || 11–12 ἔδωκε[2] . . . πίνειν secl. Rend. || 12 ὑπὲρ τὰ μέτρα del. Wilam. | ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα del. Rend. | οὐ προχωρεῖς **AD** || 13 ἐν ταῖς πράξεσι δὲ] οὐδὲ ταῖς πράξεσιν **AD**, τί δ' ἐν ταῖς π. Fourn. || 14 σεαυτὸν **AD** || 15 ἄλλοι δὲ] ἄλλοι τε **T**, ἀλλ' οἵ γε Cor. || 16 ἄλλουτοι **A**, ἀκοίμητοι Orth || 17 τορνευτὴς τὴν τορνευτικὴν **T** | ἢ ὀρχηστὴς **A** || 19 προσπατῶσιν **T** || 20 οὐ συναύξειν Thei. | πρὸς ἃ φέρονται] προσδιαφέρονται **AD**, πρὸς ἃ διαφέρονται Schultz || 20–21 σοὶ . . . φαίνονται om. **AD** || 21 ἄξια **D** || 22 τὴν del. Cor. : ἢ Trann. || 24 κρίνε **T**, corr. Stich : κρίναι **AD** || 25 παρειπάτω] περισπάτω Cor. | εἰ[1]] ἡ **AT** | ἐπακολουθοῦσα **T**, ἐπικωλύουσα Iun., ἐπακολουθήσουσα Schenkl in adn. supplem. | ἢ λόγος] ἢ ψόγος Iun., ἄλογος Lofft

ἡγεμονικὸν ἔχουσι καὶ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται· ἃ σὺ μὴ περιβλέπου, ἀλλ' εὐθεῖαν πέραινε ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ· μία δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἡ ὁδός.

4. *Πορεύομαι διὰ τῶν κατὰ φύσιν, μέχρι πεσὼν ἀναπαύσομαι, ἐναποπνεύσας μὲν τούτῳ, ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, πεσὼν δὲ ἐπὶ τοῦτο,* 5 *ἐξ οὗ καὶ τὸ σπερμάτιον ὁ πατήρ μου συνέλεξε καὶ τὸ αἱμάτιον ἡ μήτηρ καὶ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφός, ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι καὶ ἀρδεύομαι, ὃ φέρει με πατοῦντα καὶ εἰς τοσαῦτα ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.*

5. *Δριμύτητά σου οὐκ ἔχουσι θαυμάσαι. ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλά,* 10 2 *ἐφ' ὧν οὐκ ἔχεις εἰπεῖν 'οὐ γὰρ πέφυκα'. ἐκεῖνα οὖν παρέχου, ἅπερ ὅλα ἐστὶν ἐπὶ σοί, τὸ ἀκίβδηλον, τὸ σεμνόν, τὸ φερέπονον, τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμψίμοιρον, τὸ ὀλιγοδεές, τὸ εὐμενές, τὸ ἐλεύθερον, τὸ ἀπέρισσον, τὸ* 3 *ἀφλύαρον, τὸ μεγαλεῖον. οὐκ αἰσθάνῃ, πόσα ἤδη παρέχεσθαι δυνάμενος, ἐφ' ὧν οὐδεμία ἀφυΐας καὶ ἀνεπιτηδειότητος πρόφασις, ὅμως ἔτι κάτω* 15 4 *μένεις ἑκών; ἢ καὶ γογγύζειν καὶ γλισχρεύεσθαι καὶ κολακεύειν καὶ τὸ σωμάτιον καταιτιᾶσθαι καὶ ἀρεσκεύεσθαι καὶ περπερεύεσθαι καὶ τοσαῦτα ῥιπτάζεσθαι τῇ ψυχῇ διὰ τὸ ἀφυῶς κατεσκευάσθαι ἀναγκάζῃ;* 5 *οὔ, μὰ τοὺς θεούς· ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀπηλλάχθαι ἐδύνασο, μόνον δέ, εἰ ἄρα, ὡς βραδύτερος καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταγινώσκεσθαι·* 20 *καὶ τοῦτο δὲ ἀσκητέον μὴ παρενθυμουμένῳ μηδὲ ἐμφιληδοῦντι τῇ νωθείᾳ.*

6. *Ὁ μέν τίς ἐστιν, ὅταν τι δεξιὸν περί τινα πράξῃ, πρόχειρος καὶ* 2 *λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν. ὁ δὲ πρὸς τοῦτο μὲν οὐ πρόχειρος, ἄλλως μέντοι παρ' ἑαυτῷ ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται καὶ οἶδεν, ὃ πεποίηκεν.* 25 3 *ὁ δέ τις τρόπον τινὰ οὐδὲ οἶδεν, ὃ πεποίηκεν, ἀλλὰ ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ βότρυν ἐνεγκούσῃ καὶ μηδὲν ἄλλο προσεπιζητούσῃ μετὰ τὸ ἅπαξ τὸν* 4 *ἴδιον καρπὸν ἐνηνοχέναι. ἄνθρωπος δ' εὖ ποιήσας οὐκ ἐπιβοᾶται, ἀλλὰ*

12 *τὸ ἀφιλήδονον*] *οὐδεμιᾶς ἡδονῆς ἡττώμενος* de Marco dicit Ael. Arist. ad reg. 114 Jebb, *volpem facilius quis tibi quam voluptatem conciliaverit* Fronto, de fer. Als. p. 225 N.

[1–28 **ATD**] 1 *χρῶντα* **A** || 3 *τούτων ἡ*] *τούτων* Cor., *τουτωνὶ* Raderm. || 4 *διὰ τῶν*] *διὰ τὴν* Gat., *διὰ τῆς* Cor., *διαζῶν* vel *διάγων* Schenkl in app. | *πεσὼν* secl. Lem. | *ἀναπαύσωμαι* Rich. || 5 *τοῦτο* **AD** | *ἐπὶ τούτῳ* **T** || 6 *συνέλλεξεν* **AD** || 9 *αὑτῷ* Cor. || 10 *ἄλλα* **D** || 12 *ἐπὶ*] *ἐν* **T** | *τὸ φερέπονον* om. **AD** || 14 *ἀμεγαλεῖον* Rend. | *αἰσθάνει* **T** || 15 *οὐδεμία*] *οὐδὲ μιᾶς* **AD**, *οὐδεμία σοι* Schenkl || 16 *γογγίζειν* **AD** || 16–17 *καί*[4] ... *καταιτιᾶσθαι* post 18 *ψυχῇ* transp. Morus || 17 *ἀρέσκεσθαι* **T** | *περιπερεύεσθαι* **A**, *περιπορεύεσθαι* Lugd. || 18 *κατασκευάσθαι* **AD** || 20 *καταγινώσκῃ* vel *καταγινώσκεσθαι μέλλεις* Gat. || 21 *ἐμφιληδονοῦντι* Bas. || 22 *νοθείᾳ* **T** || 23 *ἐστιν* del. Wilam. || 24 *μὲν τοῦτο* **AD** | *ἄλλως*] *ἀλλ' ὡς* **AD**, *ἀλλὰ* vel *ἀλλ' ὃς* Gat., *αὐτὸς* Morus, *ὅμως* Schultz || 28 *ἄνθρωπον* Rich. (sic et *ποιήσασα* Thei.) | *ἓν εὖ ποιήσας* Haines | *ἐπιβοᾶται* **T** : *ἐπισπᾶται* **AD**, *ἐφίσταται* Trann. in app., *ἐπίσταται* Farquh., *ἐπισπᾶται ... ἐπιβοᾶται, ὅτε* vel *οὐδ'* supplendum ratus Schenkl

μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς ἄμπελος ἐπὶ τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τὸν βότρυν ἐνεγκεῖν, ⟨ὡς ἵππος δραμών, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα⟩. ἐν 5 τούτοις οὖν δεῖ εἶναι τοῖς τρόπον τινὰ ἀπαρακολουθήτως αὐτὸ ποιοῦσι. 'ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν· ἴδιον γάρ, φησί, τοῦ κοινωνικοῦ 6
5 τὸ αἰσθάνεσθαι, ὅτι κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ νὴ Δία βούλεσθαι καὶ τὸν κοινωνὸν αἰσθέσθαι.' ἀληθὲς μέν ἐστιν, ὃ λέγεις, τὸ δὲ νῦν λεγόμενον 7 παρεκδέχῃ· διὰ τοῦτο ἔσῃ εἷς ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι παράγονται. ἐὰν δὲ θελήσῃς συνεῖναι, τί 8 ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο παραλίπῃς τι ἔργον
10 κοινωνικόν.

7. Εὐχὴ Ἀθηναίων· ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων. ἤτοι οὐ δεῖ εὔχεσθαι ἢ οὕτως, ἁπλῶς καὶ 2 ἐλευθέρως.

8. Ὁποῖόν τί ἐστι τὸ λεγόμενον ὅτι 'συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ
15 ἱππασίαν ἢ ψυχρολουσίαν ἢ ἀνυποδησίαν', τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ 'συνέταξε τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον ἢ πήρωσιν ἢ ἀποβολὴν ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων'. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ 'συνέταξε' τοιοῦτό τι σημαίνει· 'ἔταξε τούτῳ 2 τοῦτο ὡς κατάλληλον πρὸς ὑγίειαν'· καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ τέτακταί πως αὐτῷ κατάλληλον πρὸς τὴν εἱμαρμένην. οὕτω γὰρ καὶ 3
20 συμβαίνειν αὐτὰ λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους τοῖς τείχεσιν ἢ ταῖς πυραμίσι συμβαίνειν οἱ τεχνῖται λέγουσι συναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ ποιᾷ συνθέσει. ὅλως γὰρ ἁρμονία ἐστὶ μία, καὶ ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν 4 σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτο σῶμα συμπληροῦται, οὕτως ἐκ πάντων τῶν αἰτίων ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται.' νοοῦσι δέ, ὃ λέγω, καὶ 5
25 οἱ τέλεον ἰδιῶται· φασὶ γὰρ 'τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ'. οὐκοῦν τοῦτο τούτῳ 6 ἐφέρετο καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάττετο.' δεχώμεθα οὖν αὐτὰ ὡς ἐκεῖνα, 7

20sqq. Suda s. v. *Συμβαίνοντα*: . . . *τὸ συμβαίνειν λέγομεν, ὡς τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι καὶ ἐν ταῖς πυραμίσι συμβαίνειν οἱ τεχνῖται λέγουσι, συναρμόζειν ἀλλήλοις τῇ ποιᾷ θέσει*

[1–26 **AT** 1–10 **D** 14–24, 26 **B**v_8**X**] 1 *εἰ ἐφ'* **A**, *ἔτι ἐφ'* vel *ἀεὶ ἐφ'* Schenkl in app. | *τὴν βότρυν* Gaṭ. || 2 verba *ὡς ἵππος . . . ποιήσασα*, quae in **ATD** post p. 34, 28 *ἐνηνοχέναι* leguntur, huc transtuli | *ὡς* om. **T** || 4 *δεῖ* om. **AD** | *φησί*] *φύσει* Rend. || 5 *τὸν*] *τοῦ* **AD**, *τούτου τὸν* Schenkl in app. || 7 *παρενδέχῃ* **AD** | *διὰ τὸ οὕτω* **AD** | *εἰς* **A** || 9 *μὴ*[1] om. **AD** | *παρὰ τοῦτο* mg. **D** | *τι*] *τὸ* **D** || 12 *τοῦ πεδίου* Wilam. || 14 *τί* om. **TWX** | *τούτῳ*] *τοῦτο* **g** *πρὸς τούτῳ* l_3 || 15–16 *ἢ ἀνυποδησίαν . . . ἀποβολὴν* om. **y** || 15 *καὶ τὸ* om. **z** | *συνέταξα* v_7 || 16 *τούτῳ*] *τούτων* **A** | *ἢ νόσον* v_8 | *πείρωσιν* **A** || 17. 18 *τούτῳ τοῦτο*] *τοῦτο πρὸς τοῦτο* **T** *τοῦτο* **A** || 18 *πρὸς*] *εἰς* **AT** || 19 *πως αὐτῷ*] *πῶς πρὸς αὐτὸ* **AT**, *ὡς αὐτῷ* Lem. | *πρὸς*] *εἰς* **AT** || 20 *αὐτὰ ἡμῖν λέγ.* **AT** | *καὶ* om. p_4v_8 | *τετραμμένους* p_5 | *ἐν τοῖς* **AT** || 21 *ἢ ταῖς πυραμίσι* om. **WX** | *ἐν ταῖς* **A** | *οἱ τεχνῖται συμβαίνειν* **BX** | *συμβαίνει* **X** nonn. | *συναρμόζοντες* **WX** || 22 *ὅλον* v_8 || 23 *ὁ* om. **B** || 24 *αἰτιῶν* **T** || 25 *γὰρ*] *γοῦν* **A**, *γὰρ οὖν* Rend. || 26 *τοῦτο* om. **A** | *δεχόμεθα* **A** | *οὖν*] *τοίνυν* p_1 | *ὡς* om. **A**

8 ⟨ἃ⟩ ὁ Ἀσκληπιὸς συντάττει. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα,
9 ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιοῦτον οὖν τί σοι δοκείτω
ἄνυσις καὶ συντέλεια τῶν τῇ κοινῇ φύσει δοκούντων, οἷον ἡ σὴ ὑγίεια.
10 καὶ οὕτως ἀσπάζου πᾶν τὸ γινόμενον, κἂν ἀπηνέστερον δοκῇ, διὰ τὸ
ἐκεῖσε ἄγειν, ἐπὶ τὴν τοῦ κόσμου ὑγίειαν καὶ τὴν τοῦ Διὸς εὐοδίαν καὶ 5
11 εὐπραγίαν. οὐ γὰρ ἂν τοῦτό τινι ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν· οὐδὲ
γὰρ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει τι, ὃ μὴ τῷ διοικουμένῳ ὑπ᾿ αὐτῆς κατάλληλόν
12 ἐστιν. οὐκοῦν κατὰ δύο λόγους στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνόν σοι· καθ᾿ ἕνα
μέν, ὅτι σοὶ ἐγίνετο καὶ σοὶ συνετάττετο καὶ πρός σέ πως εἶχεν ἄνωθεν
ἐκ τῶν πρεσβυτάτων αἰτίων συγκλωθόμενον· καθ᾿ ἕτερον δέ, ὅτι τῷ 10
τὸ ὅλον διοικοῦντι τῆς εὐοδίας καὶ τῆς συντελείας καὶ νὴ Δία τῆς συμ-
13 μονῆς αὐτῆς [καὶ τὸ ἰδίᾳ εἰς ἕκαστον ἧκον] αἴτιόν ἐστι. πηροῦται γὰρ τὸ
ὁλόκληρον, ἐὰν καὶ ὁτιοῦν διακόψῃς τῆς συναφείας καὶ συνεχείας ὥσπερ
τῶν μορίων, οὕτω δὴ καὶ τῶν αἰτίων· διακόπτεις δέ, ὅσον ἐπὶ σοί, ὅταν
δυσαρεστῇς, καὶ τρόπον τινὰ ἀναιρεῖς. 15

9. Μὴ σικχαίνειν μηδὲ ἀπαυδᾶν μηδὲ ἀποδυσπετεῖν, εἰ μὴ κατα-
πυκνοῦταί σοι τὸ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἕκαστα πράσσειν, ἀλλὰ ἐκ-
κρουσθέντα πάλιν ἐπανιέναι καὶ ἀσμενίζειν, εἰ τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα,
καὶ φιλεῖν τοῦτο, ἐφ᾿ ὃ ἐπανέρχῃ, καὶ μὴ ὡς πρὸς παιδαγωγὸν τὴν
φιλοσοφίαν ἐπανιέναι, ἀλλ᾿ ὡς οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ σπογγάριον καὶ 20
2 τὸ ᾠόν, ὡς ἄλλος πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς καταιόνησιν. οὕτω γὰρ
οὐδὲν ἐπιδείξῃ τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ προσαναπαύσῃ αὐτῷ.
3 μέμνησο δέ, ὅτι φιλοσοφία μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σου θέλει, σὺ δὲ ἄλλο
4 ἤθελες οὐ κατὰ φύσιν. τί γὰρ τούτων προσηνέστερον; ἡ γὰρ ἡδονὴ οὐχὶ
διὰ τοῦτο σφάλλει; ἀλλὰ θέασαι, εἰ προσηνέστερον μεγαλοψυχία, ἐλευθε- 25

25 sq. Galen. 12, 17 K. dicit Marcum *εὐγνώμονα, μέτριον, ἥμερον, πρᾶον* esse

[**1–25 AT 1–12 B**v_8**X 6–12 V 12–15 WX 16–25 D**] **1** suppl. Gat. ('illa quae' Xyl.) | *καὶ* om. **B** | *ἐν* om. p_6 | *ἐστὶ* om. **X** ‖ **2** *ὑγείας* **BX** plerique | *οὖν*] *τοίνυν* l_3, om. **AT**m_2 ‖ **3** *ἀνύσεις* **A**, *ἡ ἄνυσις* Trann. ‖ **4** *τὸ ἀπηνέστατον* **WX** | *δοκεῖ* **A**p_4 ‖ **5** *ἐκεῖ ἄγειν* **T** *κεῖσε ἄγει* g, *ἐκεῖ σε ἄγειν* Rend. | *τοῦ*[1] om. p_4 ‖ **6** *τοῦτό τινι*] *τοῦτό τι* **AT**v_7 *τοιοῦτό τινι* z, *τοῦτό σοι* Reiske, *τούτῳ τι* Schenkl ‖ **6. 7** *οὐ γὰρ* p_3 ‖ **7** *τυχοῦσα* om. **AWX**, *τεκοῦσα* Reiske ‖ **8** *σοι* om. p_6 ‖ **9** *ἐγένετο* g ‖ **10** *αἰτίων* om. **A** ‖ **10. 11** *τῷ τὸ* **ATW** : *τῶ* $l_2 l_3$ *τὸ* **X** rell. ‖ **11** *τῆς*[1] om. **AWX** | *εὐοδίας τε* **WX** plerique | *καὶ συντελείας* **WX** | *νὴ Δία* om. **WX**, *νὴ διὰ* **T** ‖ **12** *αὐτοῦ* v_6 | *καὶ τὸ ... ἧκον* om. **AT**, seclusi | *πυροῦται* Tox. *πληροῦται* **BV** ‖ **13** *συνεχείας καὶ συναφείας* **X** (*συνεχ. καὶ δυναστείας* p_4) ‖ **13–14** *ὥσπερ ... αἰτίων* om. l_3 ‖ **14** *δὴ* **V**yv_1 : *δὲ* **ATB**v_8**X** rell. | *αἰτιῶν* **A** | *ὅσον τὸ ἐπὶ* **X** ‖ **15** *ἀναιρεῖς* $v_8 z v_3 v_4 p_2 p_5$g : *ἀναιρῇς* **ATBVX** rell. ‖ **16** *συκχαίνειν* **AD** pr. | *εἰ* om. **D** ‖ **18–20** *καὶ ... ἐπανιέναι* om. **D** ‖ **18** *εἰ* Menag. : *εἰς* **AT**, *εἴ σοι* Reiske ‖ **21** *κατανόησιν* **AD** ‖ **22** *ἐπιδείξει* **T**, *ἔτι δεήσει εἰς* Gat., *ἐπιδεήσει σε* Salm., *ἐπιδείξεις* Boot, *ἔτι δήξει* Cor., *ἔτι δείσῃ* Trann., alii aliter ‖ **23** *μόνα*] *μόνον ἃ* **AD** | *ἃ*] *γὰρ* **AD** | *σου* om. **A** | *σὺ*] *οὐ* **AD** ‖ **24** *οὐ*] *ἢ* Gat., *οὐ τὰ* Reiske, *τὸ οὐ* Schultz ‖ **25** *σφάλει* **A**

ρία, ἁπλότης, εὐγνωμοσύνη, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ φρονήσεως τί προσηνέ- 5
στερον, ὅταν τὸ ἄπταιστον καὶ εὔρουν ἐν πᾶσι τῆς παρακολουθητικῆς
καὶ ἐπιστημονικῆς δυνάμεως ἐνθυμηθῇς;

10. *Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ τρόπον τινὰ ἐγκαλύψει ἐστίν, ὥστε*
5 *φιλοσόφοις οὐκ ὀλίγοις οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἔδοξε παντάπασιν ἀκατάληπτα*
εἶναι, πλὴν αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ 2
ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτώτη· ποῦ γὰρ ὁ ἀμετάπτωτος; μέτιθι 3
τοίνυν ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα ὡς ὀλιγοχρόνια καὶ εὐτελῆ καὶ δυνάμενα
ἐν κτήσει κιναίδου ἢ πόρνης ἢ λῃστοῦ εἶναι. μετὰ τοῦτο ἔπιθι ἐπὶ τὰ τῶν 4
10 *συμβιούντων ἤθη, ὧν μόλις ἐστὶ καὶ τοῦ χαριεστάτου ἀνασχέσθαι, ἵνα*
μὴ λέγω, ὅτι καὶ ἑαυτόν τις μόγις ὑπομένει. ἐν τοιούτῳ οὖν ζόφῳ καὶ 5
ῥύπῳ καὶ τοσαύτῃ ῥύσει τῆς τε οὐσίας καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς κινήσεως καὶ
τῶν κινουμένων τί ποτέ ἐστι τὸ ἐκτιμηθῆναι ἢ τὸ ὅλως σπουδασθῆναι
δυνάμενον, οὐδ᾽ ἐπινοῶ. τοὐναντίον γὰρ δεῖ παραμυθούμενον ἑαυτὸν 6
15 *περιμένειν τὴν φυσικὴν λύσιν καὶ μὴ ἀσχάλλειν τῇ διατριβῇ, ἀλλὰ τούτοις*
μόνοις προσαναπαύεσθαι· ἑνὶ μὲν τῷ, ὅτι οὐδὲν συμβήσεταί μοι, ὃ οὐχὶ
κατὰ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἐστίν· ἑτέρῳ δέ, ὅτι ἔξεστί μοι μηδὲν πράσσειν
παρὰ τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον παρα- 7
βῆναι.

20 11. *Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; παρ᾽ ἕκαστα*
τοῦτο ἐπανερωτᾶν ἑαυτὸν καὶ ἐξετάζειν, τί μοί ἐστι νῦν ἐν τούτῳ τῷ
μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι, καὶ τίνος ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν· μήτι
παιδίου; μήτι μειρακίου; μήτι γυναικαρίου; μήτι τυράννου; μήτι κτήνους;
μήτι θηρίου;

25 12. *Ὁποῖά τινά ἐστι τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθά, κἂν ἐντεῦθεν*
λάβοις. εἰ γάρ τις ἐπινοήσειεν ὑπάρχοντά τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθά, οἷον 2
φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, οὐκ ἂν ταῦτα προεπι-
νοήσας ἔτι ἀκοῦσαι δυνηθείη τι ⟨ἐπιλεγόμενον⟩ τῷ ἀγαθῷ· ⟨οὐδὲν⟩ γὰρ
ἐφαρμόσει. τὰ δέ γε τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ προεπινοήσας τις

28 textum Marci sanare conatus sum Aristotelem (Polit. 1323b 6sqq.) secutus: . . . *εἰ δεῖ καὶ τούτοις* (scil. *τοῖς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθοῖς*) *ἐπιλέγειν μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ τὸ χρήσιμον*

[**1–29 AT 1–19 D**] **1** *τῆς φρονήσεως* Reiske || **4** *ἐνκαλύψει* **A** *ἐγκαταλήψει* **D** || **5** *ἔδοξε ἢ* **T** | *ἀκατάλειπτα* **A** *εὐκατάληπτα* **D** || **6** *γε* om. **AD** | *δυσκατάλειπτα* **A** || **7** *ἡμετέρα*] *ἡμέρα* **A** | *μεταπτωτή* **ATD**, corr. Leop. || **8** *ὀλιγόχρονα* **ATD**, corr. Cas. || **11** *τις* om. **AD** | *μόλις* Lugd. | *οὖν* om. **D** || **12** *τοιαύτῃ* Gat. | *ῥήσει* **T** ('fluxu' Xyl.), *ῥεύσει* Gat. | *κινήσεων* **T** || **14** *δεῖ*] *δὴ* **D** | *ἑαυτῶ* **D** || **15** *ἀσχαλεῖν* **A** *ἀσχάλειν* **D** || **16** *προσαναπαύσεσθαι* **D** corr. || **20** *ἕκαστον* **T** || **22** *ἆρα* **A** || **23** *παιδίον* **A** || **25** *κἂν* Cor. : *καὶ* || **27** *ἀνδρίαν* **T**, corr. Gat. | *ἀνδρείαν . . . προεπινοήσας* om. **A** || **28**sq. *τι ἐπιλεγόμενον τῷ ἀγαθῷ· οὐδὲν γὰρ ἐφ.* Dal. : *τι· ὑπὸ τῷ ἀγαθῷ γὰρ ἐφ.* **AT**, *τι τῶν ἀγαθῶν, ὅπερ ἐφ.* Salm., *τι, ὅπερ τῷ ἀγαθῷ οὐκ ἐφ.* Gat., *τι· τῷ ἀγαθῷ γὰρ οὐκ ἐφ.* Morus

ἐξακούσεται καὶ ῥᾳδίως δέξεται ὡς οἰκείως ἐπιλεγόμενον τὸ ὑπὸ τοῦ
3 *κωμικοῦ εἰρημένον. οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ φαντάζονται τὴν διαφοράν. οὐ*
γὰρ ἂν τοῦτο μὲν [οὐ] προσέκοπτε καὶ ἀπηξιοῦτο, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ πλούτου
καὶ τῶν πρὸς τρυφὴν ἢ δόξαν εὐκληρημάτων παρεδεχόμεθα ὡς ἱκνου-
4 *μένως καὶ ἀστείως εἰρημένον. πρόιθι οὖν καὶ ἐρώτα, εἰ τιμητέον καὶ* 5
ἀγαθὰ ὑποληπτέον τὰ τοιαῦτα, ὧν προεπινοηθέντων οἰκείως ἂν ἐπιφέ-
ροιτο τὸ τὸν κεκτημένον αὐτὰ ὑπὸ τῆς εὐπορίας 'οὐκ ἔχειν, ὅποι χέσῃ'.

13. *Ἐξ αἰτιώδους καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα· οὐδέτερον δὲ τούτων εἰς τὸ*
2 *μὴ ὂν φθαρήσεται, ὥσπερ οὐδὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπέστη. οὐκοῦν κατα-*
ταχθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν κατὰ μεταβολὴν εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου 10
καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου μεταβαλεῖ καὶ ἤδη εἰς
3 *ἄπειρον. κατὰ τοιαύτην δὲ μεταβολὴν κἀγὼ ὑπέστην καὶ οἱ ἐμὲ γεννή-*
4 *σαντες καὶ ἐπανιόντι εἰς ἄλλο ἄπειρον. οὐδὲν γὰρ κωλύει οὕτω φάναι,*
κἂν κατὰ περιόδους πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

14. *Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη δυνάμεις εἰσὶν ἑαυταῖς ἀρκούμεναι* 15
2 *καὶ τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις. ὁρμῶνται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς·*
ὁδεύουσι δὲ εἰς τὸ προκείμενον τέλος, καθὸ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται
πράξεις ὀνομάζονται τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ σημαίνουσαι.

15. *Οὐδὲν τούτων τηρητέον ἀνθρώπῳ, ἃ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἄνθρωπός*
2 *ἐστιν, οὐκ ἐπιβάλλει. οὐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπου οὐδὲ ἐπαγγέλλεται* 20
αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις οὐδὲ τελειότητές εἰσι τῆς τοῦ ἀνθρώπου
3 *φύσεως. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ κείμενον*
4 *οὐδὲ τὸ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους [τὸ ἀγαθόν]. ἔτι εἴ τι τούτων ἦν*
ἐπιβάλλον τῷ ἀνθρώπῳ, οὐκ ἂν τὸ ὑπερφρονεῖν αὐτῶν καὶ κατεξαν-
ίστασθαι ἐπιβάλλον ἦν οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν ὁ ἀπροσδεῆ τούτων ἑαυτὸν 25
παρεχόμενος οὐδ' ἂν ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ ἔν τινι τούτων ἀγαθὸς ἦν,
5 *εἴπερ ταῦτα ἀγαθὰ ἦν. νῦν δ' ὅσῳπερ πλείω τις ἀφαιρῇ ἂν ἑαυτοῦ τούτων*
ἢ τοιούτων ἑτέρων ἢ καὶ ἀφαιρούμενός τι τούτων ἀνέχηται, τοσῷδε
μᾶλλον ἀγαθός ἐστιν.

7 cf. Menand. Phasma 42 Sandb.

[1—29 **AT** 15—18 **D**] 1 *ἐπακούσεται* Rich. | *οἰκείω* **A** || 2 *οὐ*] *αὐτοῖς* Couat || 3 *τοῦτο*] *ἐπὶ τούτων* Salm. | *οὐ* secl. Morus, *οὖν* Lofft | *ἀπηξιοῦται* **AT**, corr. nescio quis || 4 *εἰκνουμένως* **A** || 5 post *εἰρημένον* dictum poetae excidisse put. Morus, at cf. 7 || 11 *ἕτερον μέρος τι τοῦ* **A** | *εἰς τὸ* Oxon. || 13 *ἐπανιόντι*] *ἔτι ἀνιόντι* Cor., *ἐπανίοι ἂν τις* Trann. in app. || 14 *πεπειραμένας* **A** || 15 *Λόγος* **D** *όγος* **A** | *λογικῆς* **A** || 16 *καθ' αὐτὰς*] *καθ' ἑαυτὰς* **T** *καθ' αὐτὰ* **A** || 17 *εὐοδοῦσι* Trann. in app. || 19 *ῥητέον* **T** | *ἀνθρώπῳ, ἃ* Gat. : *ἀνθρώπου ἃ* **T**, om. **A** | *καὶ καθὸ* **A** || 22 *αὐταῖς* **A** || 23 *οὐδέ γε τὸ* **A** | gloss. delevi | *ἔτι*] *ἐπεὶ* Cor. || 27 *εἴπερ*] *ὑπὲρ* **A** | *θ' ὅσωπερ* **A** | *ἀφαιρῇ ἂν* (sim. iam Thei., qui *ἂν* post *ὅσῳπερ* inser.) Dal. : *ἀφαιρῶν* **AT** || 28 *ἢ τοιούτων . . . τούτων* om. **A**, *ἢ τοιούτων ἑτέρων* del. Lem. | *ἀφαιρούμενός τι* Gat. : *ἀφαιρούμενά τι* **T**, *ἀφαιρούμενός τινα* Cas. | *ἀνέχεται* Cor., *ἂν ἀνέχηται* Fourn.

16. *Οἷα ἂν πολλάκις φαντασθῇς, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· βάπτεται*
γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή. βάπτε οὖν αὐτὴν τῇ συνεχείᾳ τῶν τοι- 2
ούτων φαντασιῶν, οἷον ὅτι, ὅπου ζῆν ἐστιν, ἐκεῖ καὶ εὖ ζῆν· ἐν αὐλῇ δὲ
ζῆν ἐστιν· ἔστιν ἄρα καὶ εὖ ζῆν ἐν αὐλῇ. καὶ πάλιν ὅτι οὗπερ ἕνεκεν 3
5 *ἕκαστον κατεσκεύασται [πρὸς ὃ δὲ κατεσκεύασται], πρὸς τοῦτο φέρεται·*
πρὸς ὃ φέρεται δέ, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτοῦ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐκεῖ καὶ
τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἀγαθὸν ἑκάστου· τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζῴου
κοινωνία. ὅτι γὰρ πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δέδεικται. ἢ οὐκ ἦν 4.5
ἐναργές, ὅτι τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων;
10 *κρείττω δὲ τῶν μὲν ἀψύχων τὰ ἔμψυχα, τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.*

17. *Τὸ τὰ ἀδύνατα διώκειν μανικόν· ἀδύνατον δὲ τὸ τοὺς φαύλους μὴ*
τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

18. *Οὐδὲν οὐδενὶ συμβαίνει, ὃ οὐχὶ πέφυκε φέρειν. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ* 2
συμβαίνει καὶ ἤτοι ἀγνοῶν, ὅτι συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλο-
15 *φροσύνην εὐσταθεῖ καὶ ἀκάκωτος μένει. δεινὸν οὖν ἄγνοιαν καὶ ἀρέσκειαν* 3
ἰσχυροτέρας εἶναι φρονήσεως.

19. *Τὰ πράγματα αὐτὰ οὐδ' ὁπωστιοῦν ψυχῆς ἅπτεται οὐδὲ ἔχει*
εἴσοδον πρὸς ψυχὴν οὐδὲ τρέψαι οὐδὲ κινῆσαι ψυχὴν δύναται· τρέπει
δὲ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν μόνη, καὶ οἵων ἂν κριμάτων καταξιώσῃ ἑαυτήν,
20 *τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσυφεστῶτα.*

20. *Καθ' ἕτερον μὲν λόγον ἡμῖν ἐστιν οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον*
εὖ ποιητέον αὐτοὺς καὶ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δὲ ἐνίστανταί τινες εἰς τὰ
οἰκεῖα ἔργα, ἕν τι τῶν ἀδιαφόρων μοι γίνεται ὁ ἄνθρωπος οὐχ ἧσσον ἢ
ἥλιος ἢ ἄνεμος ἢ θηρίον. ὑπὸ τούτων δὲ ἐνέργεια μέν τις ἐμποδισθείη ἄν, 2
25 *ὁρμῆς δὲ καὶ διαθέσεως οὐ γίνεται ἐμπόδια διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ τὴν*
περιτροπήν. περιτρέπει γὰρ καὶ μεθίστησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυ- 3
μα ἡ διάνοια εἰς τὸ προηγούμενον καὶ πρὸ ἔργου γίνεται τὸ τοῦ ἔργου
τούτου ἐφεκτικὸν καὶ πρὸ ὁδοῦ τὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐνστατικόν.

21. *Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κράτιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ πᾶσι*

[1–29 **AT** 13–16 **WX**] 1 *βλέπεται* **A** ‖ 2 *βλάπτε* **A** ‖ 3–4 *ἐν αὐλῇ . . . εὖ ζῆν* om. **A** ‖ 5 *πρὸς ὃ δὲ κατεσκεύασται* om. **A**, secl. Stich (Gat. autem, ut syllogismus restitueretur, post *κατεσκεύασται*[1] inser. *πρὸς τοῦτο κατεσκεύασται*) ‖ 7 *τἀγαθὸν* **T** ‖ 13 *συμβαίνειν* **A** | *οὐχὶ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ* **AT**, *οὐχὶ ἐκεῖνο πέφ. φέρειν αὐτό* Gat., *οὐχὶ πέφ. φέρειν. ἐκεῖνο δοκεῖ ἀφόρητον αὐτῷ* Thei. | *ἄλλῳ τὰ αὐτὰ* **T** : *ἄλλα τὰ αὐτὰ* **A** *ἀλλὰ ταῦτα* **V** *ἄλλῳ ταὐτὰ* $\mathbf{v_8}$ **X** nonn. *ἄλλῳ ταῦτα* **B** $\mathbf{v_3 p_2 p_3}$ *ἄλλῳ ταυτὸ* $\mathbf{z p_1}$ *ἄλλῳ αὐτὰ* **g** *ἄλλῳ ταῦτα συμβαίνει, ὃ οὐχὶ πέφυκε φέρειν, ἄλλῳ ταὐτὰ* $\mathbf{v_7}$ ‖ 14 *ἤτοι*] *εἴ τι* **B** | *ὅτι οὐ* $\mathbf{p_6}$ | *ἢ*] *εἰ* **A** ‖ 15 *εὐσταθῇ* **A** | *δεινὸν*] *δι' ὃν* $\mathbf{p_4}$, *οὐ δεινὸν* Farquh., qui post 16 *φρονήσεως* lac. ind. | *ἀρέσκιαν* **A** ‖ 16 *ἰσχυροτέραν* **X** ‖ 17 *οὐδόπως ὁτιοῦν* **A** ‖ 18 *οὐδὲ δύναται τρέψαι* **A** ‖ 19 *αὐτῇ* **A** | *καταξιώσειεν αὐτὴν* **A** ‖ 20 *προεφεστῶτα* **A** ‖ 22 *ἀνεκτέον* Xyl. : *ἀνακτέον* **A** Tox. ‖ 23 verba *ἕν τι . . . γίνεται* hic suo loco et ante 22 *καθ' ὅσον* scripta in **A** | *ἢ* om. **A** ‖ 24 *μέν τις*] *μέντοι* Gat. ‖ 27 *τὸ*[1]] *τὸν* **A**

2 *χρώμενον καὶ πάντα διέπον. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐν σοὶ τὸ κράτιστον τίμα·*
3 *ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἐκείνῳ ὁμογενές· καὶ γὰρ ἐπὶ σοῦ τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον*
τοῦτό ἐστι καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

2 22. *Ὃ τῇ πόλει οὐκ ἔστι βλαβερόν, οὐδὲ τὸν πολίτην βλάπτει. ἐπὶ*
πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἔπαγε τὸν κανόνα· εἰ ἡ 5
πόλις ὑπὸ τούτου μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις
βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τὴν πόλιν, ⟨ἀλλὰ δεικτέον⟩, τί
τὸ παρορώμενον.

23. *Πολλάκις ἐνθυμοῦ τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς καὶ ὑπεξαγωγῆς τῶν*
2 *ὄντων τε καὶ γινομένων. ἥ τε γὰρ οὐσία οἷον ποταμὸς ἐν διηνεκεῖ ῥύσει* 10
καὶ αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχέσι μεταβολαῖς καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις τροπαῖς
καὶ σχεδὸν οὐδὲν ἑστὼς ⟨οὐδὲ τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου⟩ καὶ τὸ πάρεγγυς,
τὸ δὲ ἄπειρον τοῦ τε παρῳχηκότος καὶ μέλλοντος ἀχανές, ᾧ πάντα
3 *ἐναφανίζεται. πῶς οὖν οὐ μωρὸς ὁ ἐν τούτοις φυσώμενος ἢ σπώμενος ἢ*
σχετλιάζων ὡς [ἔν τινι χρόνῳ καὶ] ἐπὶ μακρὸν ἐνοχλῆσάν τι; 15

24. *Μέμνησο τῆς μὲν συμπάσης οὐσίας, ἧς ὀλίγιστον μετέχεις, καὶ*
τοῦ σύμπαντος αἰῶνος, οὗ βραχὺ καὶ ἀκαριαῖόν σοι διάστημα ἀφώρισται,
καὶ τῆς εἱμαρμένης, ἧς πόστον εἶ μέρος.

25. *Ἄλλος ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ; ὄψεται· ἰδίαν ἔχει διάθεσιν, ἰδίαν*
2 *ἐνέργειαν. ἐγὼ νῦν ἔχω, ὅ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ πράσσω,* 20
ὅ με νῦν πράσσειν θέλει ἡ ἐμὴ φύσις.

26. *Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυριεῦον τῆς ψυχῆς σου μέρος ἄτρεπτον ἔστω*
ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως καὶ μὴ συγκιρνάσθω,
ἀλλὰ περιγραφέτω αὐτὸ καὶ περιοριζέτω τὰς πείσεις ἐκείνας ἐν τοῖς
2 *μορίοις. ὅταν δὲ ἀναδιδῶνται κατὰ τὴν ἑτέραν συμπάθειαν εἰς τὴν διάνοιαν* 25
ὡς ἐν σώματι ἡνωμένῳ, τότε πρὸς μὲν τὴν αἴσθησιν φυσικὴν οὖσαν οὐ
πειρατέον ἀντιβαίνειν, τὴν δὲ ὑπόληψιν τὴν ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ μὴ
προστιθέτω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ ἑαυτοῦ.

27. *Συζῆν θεοῖς. συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ*
ψυχὴν ἀρεσκομένην μὲν τοῖς ἀπονεμομένοις, ποιοῦσαν δέ, ὅσα βούλεται 30

[**1–30 AT 22–28 WX**] **3** *ὁ σὸς*] *ὅσος* **A** || **4** *Ὃ τῇ*] *Τη* **A** || **5** *τῆς* om. **A** | *τοῦτο ἄπαγε* **A** || **6** *τούτου*] *τοῦ* **A** || **7** suppl. Gat. (cf. X 4, 1; XI 13, 2) || **11** *αἱ* om. **A** || **12** *ἑστὼς*] *τὸ ἐνεστὼς* Kron. | supplevi (cf. VI 36, 1; VII 29, 3) || **12–13** *τὸ πάρεγγυς τόδε ἄπειρον* Cas. || **13** *τοῦ πεπαρῳχηκότος* **A** | *καὶ τὸ τοῦ μέλλ.* Morus || **15** delevi | *χρονίῳ* Reiske | *οὐκ ἐπὶ* Schultz | *ἐπὶ μικρὸν* **T** | *ἐνοχλῆσάν τι* Fourn.: *ἐνοχλήσαντι* **AT**, *ἐνοχλήσασι* Reiske, *ἐνοχλήσοντι* Lofft, *ἐνοχλήσοντα* Rich. || **16** *μὲν* om. **T** | *οὐσίας* om. **A** || **17** *οὗ*] *οὐ* **A** || **19** *ἁμαρτάνει; τί* interp. Gat. || **20** *ὁ μὲν* **A** | *νῦν πράσσειν ἔχειν* **A** || **21** *ὁ μὲν* **A** || **23** *ἐν σαρκὶ* **BVX** nonn. | *συγκιρνάσθω* Schwartz: *συγκρινέσθω* codd., *συγκινείσθω* Thei. (coll. Plut. mor. 451 A) || **24** *αὐτὸ* Gat.: *αὑτὸ* **ATv$_8$X** *αὐτὸς* **BV** | *ἐκείνοις* **v$_2$** || **25** *ἑτέρων* **v$_2$**, *μερῶν* Rend. (coll. SVF II p. 170, 14 et 32sq.), *ἡμετέραν* Rich., *ἑτέρων ἑτέροις* Schenkl (coll. Hierocl. IV 11 Arnim) || **27** *μὴ* om. **p$_5$** || **28** *αὐτοῦ* **Tz** || **29** *Συζῆς* **A** corr. | *δὲ* om. **A**

ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ προστάτην καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ. οὗτος δέ ἐστιν ὁ ἑκάστου νοῦς καὶ λόγος. 2

28. Τῷ γράσωνι μήτι ὀργίζῃ; μήτι τῷ ὀζοστόμῳ ὀργίζῃ; τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει, ἀνάγκη τοιαύτην 5 ἀποφορὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. 'ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος λόγον ἔχει', φησί, 2 'καὶ δύναται συννοεῖν ἐφιστάνων, τί πλημμελεῖ.' εὖ σοι γένοιτο· τοιγαροῦν 3 καὶ σὺ λόγον ἔχεις· κίνησον λογικῇ διαθέσει λογικὴν διάθεσιν, δεῖξον, ὑπόμνησον. εἰ γὰρ ἐπαΐει, θεραπεύσεις καὶ οὐ χρεία ὀργῆς.

Οὔτε τραγῳδὸς οὔτε πόρνη. 4

10 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν διανοῇ, οὕτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιτρέπωσι, τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι, οὕτω μέντοι, ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων. καπνὸς καὶ ἀπέρχομαι· τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; μέχρι δέ με 2 τοιοῦτον οὐδὲν ἐξάγει, μένω ἐλεύθερος καὶ οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν, ἃ θέλω· θέλω δὲ κατὰ φύσιν τοῦ λογικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ζῴου.

15 30. Ὁ τοῦ ὅλου νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν καὶ τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς, πῶς ὑπέταξε, 2 συνέταξε καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις καὶ τὰ κρατιστεύοντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγεν.

31. Πῶς προσενήνεξαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικί, 20 τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις; εἰ πρὸς πάντας σοι μέχρι νῦν . . . ἐστι τὸ

'μήτε τινὰ ῥέξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν'.

ἀναμιμνήσκου δὲ καὶ δι' οἵων διελήλυθας καὶ οἷα ἤρκεσας ὑπομεῖναι. καὶ 2.3 ὅτι πλήρης ἤδη σοι ἡ ἱστορία τοῦ βίου καὶ τελευταία ἡ λειτουργία καὶ 25 πόσα ὦπται καλὰ καὶ πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερεῖδες, πόσα δὲ ἔνδοξα παρεῖδες, εἰς ὅσους δὲ ἀγνώμονας εὐγνώμων ἐγένου.

32. Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ἐπιστή-

3 Suda s. v. Γράσος: . . . τῷ γράσωνι μὴ ὀργίζου || 12 καπνὸς καὶ ἀπέρχομαι] cf. Epict. I 25, 18 καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι; ἂν μέτριον, μενῶ· ἂν λίαν πολύν, ἐξέρχομαι || 22 cf. Hom. Od. 4, 690 οὔτε τινὰ ῥέξας ἐξαίσιον οὔτε τι εἰπών

[1–27 **AT** 3–8, 19–26 **D**] 3 θράσωνι Tox. || 4 στόμα ἔχειν **AD** | ἀμάλας ἔχειν **D** | ἀνάγκην **A** || 5 φησί] φύσει **AD**, φῄς Thei. || 6 πλημμελοῖ **A** corr. **D** corr. || 7 λόγος **A** || 8 θεραπεύσει Rich. || 9 οὔτε τραγῳδίας οὔτε πομπῆς Menag. || 10 ἐξελθὼν τοῦ ζῆν Rich. || 11 τὸ ζῆν **A** || 12 καπνὸς καὶ] καὶ καπνός ἐστιν **T**, εἰ καπνός ἐστιν Gat. || 13 μενῶ Cor. || 14 δὲ τὰ κατὰ Schultz, δὲ ἃ κατὰ Farquh. || 17 ἀναπένειμεν **A** pr. ἐναπένειμεν **A** corr. || 19 ἀδελφῷ Farquh., ἀδελφῇ Thei. (ex I 17, 1) || 20 εἰ] ἢ Stich in adn. | πάντα **A** || 21 μέχρι νῦν] κεκριμένον Schenkl in app. | lac. ind. Trann. || 22 μήτε τι εἰπεῖν Cor. || 24 ἡ[1] om. **T** | τελευταία] τελέα **T**, τελεία Lugd., τελευτᾷ Schenkl || 25 πόσα σοι ὦπται Cor. || 25–26 πόσα[2] . . . παρεῖδες om. **D** || 26 ἀγνώμων Tox. || 27 συγχέουσιν] σύγχρωσιν **A** | τὴν ἔντεχνον Lofft

2 *μονα; τίς οὖν ψυχὴ ἔντεχνος καὶ ἐπιστήμων; ἡ εἰδυῖα ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ τὸν δι' ὅλης τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον καὶ διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος κατὰ περιόδους τεταγμένας οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν.*

33. *Ὅσον οὐδέπω σποδὸς ἢ σκελετὸς καὶ ἤτοι ὄνομα ἢ οὐδὲ ὄνομα·* 2 *τὸ δὲ ὄνομα ψόφος καὶ ἀπήχημα. τὰ δὲ ἐν τῷ βίῳ πολυτίμητα κενὰ καὶ* 5 *σαπρὰ καὶ μικρὰ καὶ κυνίδια διαδακνόμενα καὶ παιδία φιλόνεικα, γελῶντα,* 3 *εἶτα εὐθὺς κλαίοντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς καὶ δίκη καὶ ἀλήθεια 'πρὸς* 4 *Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης'. τί οὖν ἔτι τὸ ἐνταῦθα κατέχον, εἴγε τὰ μὲν αἰσθητὰ εὐμετάβλητα καὶ οὐχ ἑστῶτα, τὰ δὲ αἰσθητήρια ἀμυδρὰ καὶ εὐπαρατύπωτα, αὐτὸ δὲ τὸ ψυχάριον ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος, τὸ δὲ* 10 5 *εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κενόν; τί οὖν; ⟨οὐ⟩ περιμενεῖς ἵλεως τὴν εἴτε* 6 *σβέσιν εἴτε μετάστασιν; ἕως δὲ ἐκείνης ὁ καιρὸς ἐφίσταται, τί ἀρκεῖ; τί δ' ἄλλο ἢ θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους δὲ εὖ ποιεῖν καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ κρεᾳδίου καὶ τοῦ πνευματίου, ταῦτα μεμνῆσθαι μήτε σὰ ὄντα μήτε ἐπὶ σοί.* 15

34. *Δύνασαι ἀεὶ εὐροεῖν, εἴγε καὶ εὐοδεῖν, εἴγε καὶ ὁδῷ ὑπολαμβάνειν* 2 *καὶ πράσσειν. δύο ταῦτα κοινὰ τῇ τε τοῦ θεοῦ καὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ παντὸς λογικοῦ ζῴου ψυχῇ· τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου καὶ τὸ ἐν τῇ κοινωνικῇ διαθέσει καὶ πράξει ἔχειν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐνταῦθα τὴν ὄρεξιν ἀπολήγειν.* 20

35. *Εἰ μήτε κακία ἐστὶ τοῦτο ἐμὴ μήτε ἐνέργεια κατὰ κακίαν ἐμὴ μήτε τὸ κοινὸν βλάπτεται, τί ὑπὲρ αὐτοῦ διαφέρομαι; τίς δὲ βλάβη τοῦ κοινοῦ;*

36. *Μὴ ὁλοσχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι, ἀλλὰ βοηθεῖν μὲν κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἀξίαν, κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μέντοι* 2 *βλάβην αὐτὸ φαντάζεσθαι· κακὸν γὰρ ἔθος. ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπελθὼν* 25 *τὸν τοῦ θρεπτοῦ ῥόμβον ἀπήτει μεμνημένος, ὅ τι ῥόμβος, οὕτως οὖν καὶ*

7 sqq. cf. verba Marci apud Dion. Cass. 72, 24, 2 || 7–8 Hes. Erga 197 || 10 Tzetzes, Chil. VIII 222 *Αἰσχύλος, ὡς ὁ Ὅμηρος, θνητόψυχος ὑπάρχων, ἀναθυμίασιν αὐτὴν δοξάζει τῶν αἱμάτων, ὡς ἐν ὑστέροις χρόνοις δὲ καὶ Μᾶρκος αὐτοκράτωρ*, cf. Chil. VII 802

[1–26 **AT** 4–15 **D**] 2 *δι' ὅλης τῆς*] *δι' τῆς* **T**, *διὰ τῆς* Cas. || 3 *τεταγμένα* **A** | *οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν* an versus pars? || 6 *διαδακνώμενα* **AD** pr. | *φιλόνικα* Wilam. || 10 *εὐπαράπτωτα* Nauck || 10–12 *αὐτὸ . . . μετάστασιν* om. **D** || 11 *τί οὖν οὐ* Morus : *τί οὖν* **AT**, *τί οὐ* Gat. | *περιμένεις*, corr. Wilam. | *περιμένειν ἵλεων* Farquh. || 12–13 *ἕως . . . ἄλλο*] *τί δὲ ἄλλο ἀρκεῖ ἕως ὁ καιρὸς τῆς μεταστάσεως ἐφίσταται* **D** || 14 *ἐντὸς ὁρῶν* **AD** (*ὁρῶν* mg. **D**) || 16 *εὐοδεῖν* Lofft : *εὔδειν* **A** *ὁδεύειν* **T** || 18 post *ζῴου* iter. *λογικοῦ* **A**, unde *λογικῇ* Schenkl || 19 *κοινωνικῇ* Dal. : *καικῇ* **A** *δικαικῇ* **T**, *δικαίᾳ* Cor. (*δικαϊκός* etiam IX 22, 2 suspect.) || 21 *ἐμὴ*[2] Zuntz : *ἐμὴν* || 23 *ταῖς φαντασίαις* Stich || 24 *ἐλαττῶμαι* Reiske || 25 *κακὸν γὰρ ἔθος* del. put. Lem., fort. *κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος* (cf. VII 17, 3) | *ἔθος*] *οὐδέν* Gat., *οὕτως* Cor. || 26 *θρέπτου* **T** || 26–p. 43, 2 *οὖν . . . διὰ τοῦτ'* om. **A** || 26–p. 43, 1 *καὶ σὺ ὧδε* Farquh.

ὧδε [ἐπεί τοι γίνῃ καλῶν] ἐπὶ τῶν ἐμβόλων. ἄνθρωπε, ἐπελάθου, τί 3
ταῦτα ἦν; 'ναί· ἀλλὰ τούτοις περισπούδαστα.' διὰ τοῦτ' οὖν καὶ σὺ μωρὸς
γένῃ;

37. Ἐγενόμην ποτέ, ὁπουδήποτε καταληφθείς, εὔμοιρος ἄνθρωπος· τὸ
5 δὲ εὔμοιρος, ἀγαθὴν μοῖραν ἑαυτῷ ἀπονείμας· ἀγαθὴ δὲ μοῖρα ἀγαθαὶ
τροπαὶ ψυχῆς, ἀγαθαὶ ὁρμαί, ἀγαθαὶ πράξεις.

Ϛ

1. Ἡ τῶν ὅλων οὐσία εὐπειθὴς καὶ εὐτρεπής· ὁ δὲ ταύτην διοικῶν λόγος
οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν· κακίαν γὰρ οὐκ ἔχει οὐδέ
10 τι κακῶς ποιεῖ οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. πάντα δὲ κατ' ἐκεῖνον 2
γίνεται καὶ περαίνεται.

2. Μὴ διαφέρου, πότερον ῥιγῶν ἢ θαλπόμενος τὸ πρέπον ποιεῖς, καὶ
πότερον νυστάζων ἢ ἱκανῶς ὕπνου ἔχων, καὶ πότερον κακῶς ἀκούων ἢ
εὐφημούμενος, καὶ πότερον ἀποθνήσκων ἢ πράττων τι ἀλλοῖον. μία γὰρ 2
15 τῶν βιωτικῶν πράξεων καὶ αὕτη ἐστί, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν· ἀρκεῖ οὖν
καὶ ἐπὶ ταύτης τὸ παρὸν εὖ θέσθαι.

3. Ἔσω βλέπε· μηδενὸς πράγματος μήτε ἡ ἰδία ποιότης μήτε ἡ ἀξία
παρατρεχέτω σε.

4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα τάχιστα μεταβαλεῖ καὶ ἤτοι ἐκθυμιαθήσεται,
20 εἴπερ ἥνωται ἡ οὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

5. Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε, πῶς διακείμενος καὶ τί ποιεῖ καὶ ἐπὶ τίνος
ὕλης.

6. Ἄριστος τρόπος τοῦ ἀμύνεσθαι τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι.

7. Ἑνὶ τέρπου καὶ προσαναπαύου, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μετα-
25 βαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικὴν σὺν μνήμῃ θεοῦ.

8. Τὸ ἡγεμονικόν ἐστι τὸ ἑαυτὸ ἐγεῖρον καὶ τρέπον καὶ ποιοῦν μὲν

13 Galen. 14, 3 sq. K. de theriacis a Marco sumptis: τὸ μὲν πρῶτον εἰς ἀσφάλειαν ἑαυτοῦ κατασκευάζων ἑκάστης ἡμέρας ὅσον Αἰγυπτίου κυάμου μέγεθος ἐλάμβανεν ... ἐπεὶ δὲ συνέβαινεν αὐτῷ νυστάζειν καρωδῶς ἐν ταῖς ὁσημέραι πράξεσιν, ἀφεῖλε τὸν ὀπὸν τῆς μήκωνος. πάλιν οὖν αὐτῷ συνέβη διὰ τὸ πρόσθεν ἔθος ... τό γε πλεῖστον μέρος τῆς νυκτὸς ἄγρυπνον διατελεῖν ... ἦν δὲ τηνικαῦτα διὰ τὸν Γερμανικὸν πόλεμον ἐν τοῖς περὶ τὸν Ἴστρον χωρίοις

[1–26 **AT** 8–26 **D**] 1 ἐπεί τοι γίνῃ καλῶν delevi (idem atque ἐπὶ τῶν ἐμβόλων e dittogr. put. Trann.): ἐπεί τι γίνεται καλὸν Xyl., ἐπείτοι γίνῃ καλὸς Salm., ἐπεί τι γίνῃ καλῶν Cas. (ἐγκαλῶν Cor.), εἰπέ, τί γίνῃ λαλῶν Jacks., ἔπειτα τί γίνῃ καλῶν Haines, ἐπεὶ τοι γίνῃ κλαίων Farquh., alii aliter || 4 Ἐγενόμην] γένοιο ἂν Boot, γίνου ἤδη vel γενοίμην Schultz | καταληφθείς Cas.: καταλειφθείς || 4. 5 ὁ δὲ Morus || 5 ἑαυτῷ Reiske: σεαυτῷ | ἀπένειμας **A** | ἀγαθὴ δὲ μοῖρα Stich: ἀγαθαὶ δὲ μοῖραι || 8 εὐτρεπής] εὐπρεπής **AD** || 11 γίνονται **A** || 15 καθ' ἣν] καθ' ὡς **A** || 16 εὔθεσθαι **A** || 17–18 μήτε ἀξία περιτρεχέτω σε **AD** || 19 μεταβάλλει **A** corr. **TD**, corr. Schultz | ἤτοι] εἴτι **A** εἴτε **D** || 26 ἑαυτῷ **A** | τρέφον Lem.

ἑαυτό, οἷον ἂν εἶναι θέλῃ, ποιοῦν δὲ ἑαυτῷ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷον αὐτὸ θέλει.

9. *Κατὰ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται· οὐ γὰρ κατ' ἄλλην γέ τινα φύσιν ἤτοι ἔξωθεν περιέχουσαν ἢ ἐμπεριεχομένην ἔνδον ἢ ἔξω ἀπηρτημένην.* 5

10. *Ἤτοι κυκεὼν καὶ ἀντεμπλοκὴ καὶ σκεδασμὸς ἢ ἕνωσις καὶ τάξις* 2 *καὶ πρόνοια. εἰ μὲν οὖν τὰ πρότερα, τί καὶ ἐπιθυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι καὶ* 3 *φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δέ μοι καὶ μέλει ἄλλου τινὸς ἢ τοῦ ὅπως* 4 *ποτὲ διαγίνεσθαι; τί δὲ καὶ ταράσσομαι; ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμός,* 5 *ὅ τι ἂν ποιῶ. εἰ δὲ θάτερά ἐστι, σέβω καὶ εὐσταθῶ καὶ θαρρῶ τῷ διοι-* 10 *κοῦντι.*

11. *Ὅταν ἀναγκασθῇς ὑπὸ τῶν περιεστηκότων οἱονεὶ διαταραχθῆναι, ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν, καὶ μὴ ὑπὲρ τὰ ἀναγκαῖα ἐξίστασο τοῦ ῥυθμοῦ· ἔσῃ γὰρ ἐγκρατέστερος τῆς ἁρμονίας τῷ συνεχῶς ἐπ' αὐτὴν ἐπανέρχεσθαι.* 15

12. *Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνην ἂν ἐθεράπευες καὶ* 2 *ὅμως ἡ ἐπάνοδός σοι πρὸς τὴν μητέρα συνεχὴς ἐγίνετο. τοῦτό σοι νῦν ἐστιν ἡ αὐλὴ καὶ ἡ φιλοσοφία· ὧδε πολλάκις ἐπάνιθι καὶ προσαναπαύου ταύτῃ, δι' ἣν καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνεται καὶ σὺ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.*

13. *Οἷον δὴ τὸ φαντασίαν λαμβάνειν ἐπὶ τῶν ὄψων καὶ τῶν τοιούτων* 20 *ἐδωδίμων, ὅτι νεκρὸς οὗτος ἰχθύος, οὗτος δὲ νεκρὸς ὄρνιθος ἢ χοίρου, καὶ πάλιν ὅτι ὁ Φάλερνος χυλάριόν ἐστι σταφυλίου καὶ ἡ περιπόρφυρος τριχία προβατίου αἱματίῳ κόγχης δεδευμένα· καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν συνουσίαν ⟨ὅτι⟩ ἐντερίου παράτριψις καὶ μετά τινος σπασμοῦ μυξαρίου* 2 *ἔκκρισις· οἷαι δὴ αὗταί εἰσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῶν τῶν* 25 *πραγμάτων καὶ διεξιοῦσαι δι' αὐτῶν, ὥστε ὁρᾶν, οἷά τινά ποτ' ἐστίν·* 3 *οὕτω δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν καί, ὅπου λίαν ἀξιόπιστα τὰ πράγματα*

24 Tzetzes Chil. VII 800: *ὁ Μᾶρκος αὐτοκράτωρ δὲ τὸν ἄνθρωπόν φησί που μυξάριον, ἑλκύδριον, παράτριψιν νευρίου* (in quibus *ἑλκύδριον* corruptum esse et ad IX 3, 4 spectare putat Stich)

[1–27 **AT** 1–19 **D** 20–27 **WX**] 1 *ἑαυτό*] *ἑαυτῷ* **AD** | *εἶναι* Schultz : *ἢ καὶ* **AD** *καὶ* **T** || 7 *οὖν* om. **D** || 8 *μέλλει* **A** || 9 *διαγίνεσθαι* Thei. : *αἶα γίνεσθαι* **AT** *ἐᾷ γίγνεσθαι* **D**, *γαῖα γενέσθαι* Menag. || 10 *θαρρῶ*] *καθαρρῶ* **A** || 12 *οἱωνοῦν* Cor. || 14 *ἔσῃ*] *εἰ* **A** *εἶ* **D** | *ἐπ'*] *εἰς* **AT** || 16 *ἂν*] *τ' ἂν* **ATD** || 17–18 *ταὐτό σοι νῦν ἔστω* Rich. || 18 *ἡ*^{2} om. **T** || 19 *ταύτην* **A** || 20 *φαντασία* **X** nonn. || 21 *ὅτι*] *ὅτε* **v**$_3$ || 22 *καὶ πάλιν* om. **z** | *ὅτι* om. **y** | *ὁ Φάλερνος ... καὶ* om. **WX** | post *περιπόρφυρος* glossam *ἐσθὴς* in textum recep. **B** || 23 *τριχία ἐστὶ* **WX** | *προβάτου* **v**$_2$ | *αἵματι* **Al**$_3$ | *κογχύλης* (quod in **X** nonn. glossa adscr.) **BV** | *δεδευμένη* **Bp**$_1$**l**$_2$**l**$_3$ *δεδευγμένη* **V** || 24 *συνουσίαν*] *οὐσίαν* **ABV** | addidi | *παρατρίψεις* **V** || 25 *οἷαι*] *οἷαν* **T**, *οἷον* Gat. | *δὴ*] *δὲ* **v**$_2$ || 26 *δι'* om. **BVX** | *οἷά τινα*] *ἅτινα* **T** || *ποτέ ἐστιν* **AV** *ποποτέ ἐστιν* **B** || 27 *δεῖ*] *δὴ* **X** nonn., om. **z** | *ἀξιόπιστα τὰ*] *ἀξιοπιστότατα* **AT**, *ἀξιοσπούδαστα* Reiske

φαντάζεται, ἀπογυμνοῦν αὐτὰ καὶ τὴν εὐτέλειαν αὐτῶν καθορᾶν καὶ τὴν ἱστορίαν, ἐφ' ᾗ σεμνύνεται, περιαιρεῖν. δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογιστής, 4 *καὶ ὅτε δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα καταγίνεσθαι, τότε μάλιστα καταγοητεύῃ. ὅρα γοῦν, ὁ Κράτης τί περὶ αὐτοῦ τοῦ Ξενοκράτους λέγει.* 5

5 14. *Τὰ πλεῖστα, ὧν ἡ πληθὺς θαυμάζει, εἰς γενικώτατα ἀνάγεται τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ὀλίγῳ μετριωτέρων εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἔτι χαριεστέρων εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, οὐ μέντοι καθὸ λογική, ἀλλὰ καθὸ τεχνικὴ ἢ ἄλλως πως ἐντρεχής, ἢ κατὰ* 10 *ψιλὸν τὸ πλῆθος ἀνδραπόδων κεκτῆσθαι. ὁ δὲ ψυχὴν λογικὴν καὶ πολιτικὴν* 2 *τιμῶν οὐδὲν ἔτι τῶν ἄλλων ἐπιστρέφεται, πρὸ ἁπάντων δὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν λογικῶς καὶ κοινωνικῶς ἔχουσαν καὶ κινουμένην διασῴζει καὶ τῷ ὁμογενεῖ εἰς τοῦτο συνεργεῖ.*

15. *Τὰ μὲν σπεύδει γίνεσθαι, τὰ δὲ σπεύδει γεγονέναι, καὶ τοῦ γινο-* 15 *μένου δὲ ἤδη τι ἀπέσβη· ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις ἀνανεοῦσι τὸν κόσμον διηνεκῶς, ὥσπερ τὸν ἄπειρον αἰῶνα ἡ τοῦ χρόνου ἀδιάλειπτος φορὰ νέον ἀεὶ παρέχεται. ἐν δὴ τούτῳ τῷ ποταμῷ τί ἄν τις τούτων τῶν παραθεόντων* 2 *ἐκτιμήσειεν, εὑρεθῆναι οὐκ ἔξεστιν.* | *ὥσπερ εἴ τίς τι τῶν παραπετομένων στρουθαρίων φιλεῖν ἄρχοιτο, τὸ δ' ἤδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπελήλυθε. τοιοῦτο* 3 20 *δή τι καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἑκάστου, οἷον ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀέρος ἀνάπνευσις. ὁποῖον γάρ ἐστι τὸ ἅπαξ ἑλκύσαι τὸν ἀέρα καὶ* 4 *ἀποδοῦναι, ὅπερ παρ' ἕκαστον ποιοῦμεν, τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ τὴν πᾶσαν ἀναπνευστικὴν δύναμιν, ἣν χθὲς καὶ πρῴην ἀποτεχθεὶς ἐκτήσω, ἀποδοῦναι ἐκεῖ, ὅθεν τὸ πρῶτον ἔσπασας.*

25 16. *Οὔτε τὸ διαπνεῖσθαι ὡς τὰ φυτὰ τίμιον οὔτε τὸ ἀναπνεῖν ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία οὔτε τὸ τυποῦσθαι κατὰ φαντασίαν οὔτε τὸ*

[1–26 **AT** 18–26 **D** 1–4 **WX**] 1 *αὐτὰ*] *αὐτὸν* $\mathbf{p}_6$ || 2 *ἱστορίαν*] *τερθρείαν* Reiske, *ῥητορείαν* Nauck, *τορείαν* Rend., *εὐστοχίαν* Schenkl in app., *εὐοψίαν* Trann. in app., *ἱστουργίαν* Dodds, *ἰσηγορίαν* Thei., alii aliter, exspectes *ἱστριωνίαν* vel aliquid tale, sed fortasse nihil mutandum (*ἱστορίαν* def. Weyland: 'speciem, apparatum') | *ἐφ' ᾗ* $\mathbf{B}\mathbf{v}_8$**X**: *ἐφ' ἧς* **V** corr. *ὑφ' ᾗ* **T** *ὑφ' ἧς* **A** || 3 *τότε*] *καὶ τότε* **B** || 4 *καταγοητεύει* **TX** nonn. | *τίς* **A** | *Σωκράτους* Menag. (sed totum hoc dictum Cratetis ignotum) || 7 *μετριωτέρων θαυμαζόμενα* Fourn. || 9 *καθὸ λογική* Farquh.: *καθολικῆς* **AT**, *καθὸ λογική ἐστιν* Schenkl in app. || 9–10 verba *ἢ κατὰ ψιλὸν ... κεκτῆσθαι* interpol. put. Trann., post 8 *ἀγέλας* transt. Farquh. || 10 *οἷον τὸ πλῆθος* Morus | *λογικὴν καθολικὴν* **T** || 13 *εἰς ταὐτὸ* Farquh. in app. || 14 *Τὰ* **T**: *Καὶ τὰ* **A**, *Ἀεὶ τὰ* Schenkl || 16 *τὸν ἄπειρον αἰῶνα* ante 15 *τὸν κόσμον* colloc. **T** | *ἀδιάληπτος* **A** || 17 *τούτων παραθεόντων τῶν* **T**, corr. Bas. || 18 *εὑρεθῆναι* Dal.: *ἐφ' οὗ στῆναι* (*ἐφ' οὗ στῆναι οὐκ ἔξεστιν* post 17 *ποταμῷ* transt. Farquh.) | *εἰ παῖς τις* Jacks. (fort. Aesch. Ag. 395 et Plat. Euthyd. 291 b secutus) | *τι* om. **D** || 19 *στρουθίων* **T** || 20 *ζωὴ*] *βοὴ* **D** || 21 *ἑλκῦσαι*, corr. Stich || 22 *τὴν* om. **D** || 25 *οὔτε τὸ διαπνεῖσθαι* post *τίμιον* colloc. **T** | *τὸ*[1] om. **AD**

νευροσπαστεῖσθαι καθ᾽ ὁρμὴν οὔτε τὸ συναγελάζεσθαι οὔτε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς. 2.3 *τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι; οὐχί. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ὑπὸ γλωσσῶν κρο-* 4 *τεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ τῶν πολλῶν εὐφημίαι κρότος γλωσσῶν. ἀφῆκας οὖν καὶ τὸ δοξάριον· τί καταλείπεται τίμιον; δοκῶ μὲν τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν* 5 *κατασκευὴν κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, ἐφ᾽ ὃ καὶ αἱ ἐπιμέλειαι ἄγουσι καὶ αἱ* 5 *τέχναι. ἥ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τούτου στοχάζεται, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον, πρὸς ὃ κατεσκεύασται· ὅ τε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος τῆς ἀμπέλου καὶ ὁ πωλοδάμνης καὶ ὁ τοῦ κυνὸς ἐπιμελού-* 6 *μενος τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ δὲ διδασκαλίαι ἐπὶ τί σπεύδουσιν;* 10 7 *ὧδε οὖν τὸ τίμιον. καὶ τοῦτο μόνον ἂν εὖ ἔχῃ, οὐδὲν τῶν ἄλλων περιποιή-* 8 *σεις ἑαυτῷ. οὐ παύσῃ καὶ ἄλλα πολλὰ τιμῶν; οὔτ᾽ οὖν ἐλεύθερος ἔσῃ οὔτε* 9 *αὐτάρκης οὔτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι ἐκεῖνα δυναμένους, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὸ τιμώμενον ὑπὸ σοῦ· ὅλως πεφύρθαι ἀνάγκη τὸν ἐκείνων τινὸς ἐνδεῆ, προσέτι δὲ πολλὰ* 15 10 *καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι· ἡ δὲ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ σεαυτῷ τε ἀρεστόν σε ποιήσει καὶ τοῖς ἀνθρώποις εὐάρμοστον καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον, τουτέστιν ἐπαινοῦντα, ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ διατετάχασιν.*

2 17. *Ἄνω, κάτω, κύκλῳ φοραὶ τῶν στοιχείων. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κίνησις ἐν οὐδεμιᾷ τούτων, ἀλλὰ θειότερόν τι καὶ ὁδῷ δυσεπινοήτῳ προϊοῦσα* 20 *εὐοδεῖ.*

18. *Οἷόν ἐστιν, ὃ ποιοῦσι. τοὺς μὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου καὶ μεθ᾽ ἑαυτῶν ζῶντας ἀνθρώπους εὐφημεῖν οὐ θέλουσιν, αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων εὐφημηθῆναι, οὓς οὔτε εἶδόν ποτε οὔτε ὄψονται, περὶ πολλοῦ* 2 *ποιοῦνται. τοῦτο δὲ ἐγγύς ἐστι τῷ λυπηθῆναι ἄν, ὅτι οὐχὶ καὶ οἱ προ-* 25 *γενέστεροι περὶ σοῦ λόγους εὐφήμους ἐποιοῦντο.*

19. *Μή, εἴ τι αὐτῷ σοὶ δυσκαταπόνητον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν, ἀλλ᾽ εἴ τι ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σεαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.*

[1–29 **ATD**] **1** *νευρὸς πατεῖσθαι* **A** | *οὔτε συναγ.* **AD** || **2** *τῷ*] *τὸ* **AD**, unde *τούτῳ γὰρ ὅμοιον τὸ* Schenkl in app. || **3** *ὑπόγλωσσον* **AD** || **4** *παρὰ*] *περὶ* **D** || **5** *καταλείπεσται* **D** || **6** *καὶ ἵστασθαι καὶ ἴσχεσθαι* **D** (glossa in textum recepta) | *καὶ ἐπιμέλειαι* **AD** || **7** *τούτου* **D** mg. : *τοῦτο* **ATD** || **8** *κατεσκεύασθαι* **A** *κατεσκεύασαι* **T** | *ὅ τε*] *οὔτε* **D** | *φυτουργὸς καὶ* Leop. || **10** *αἱ δὲ*[2]] *αἱ* **T**, *καὶ αἱ* Stich | *τί*] *τοῦτο* Couat || **11** *ὧδε*] *ὦ* **D** | *τοῦτο*] *τούτου* Thei. | *μόνον*] *μὲν* **AT** | *ἂν εὖ* **T** : *εὖ ἂν* **AD**, *ἐὰν* Thei. || **11.12** *περιποιήσῃ σεαυτῷ* **T** *περιποιήσεις σεαυτῶ* **D** || **12** *οὐ* **T** : *ὃ οὐ* **AD**, *σὺ οὐ* Schenkl in app. || **12.13** *οὔτε αὐτάρκης* post **12** *παύσῃ* colloc. **AD** || **15** *τὸν* **T** : *τῶν* **A** *τῶ* **D**, *ὅταν* Thei. | *ἐνδεῆ* **T** : *ἐνδεεῖ* **AD**, *ἐνδέῃ* Thei. || **15.16** *πολλὰ καὶ*] *πολλάκις* Kron. || **16** *τιμῆς ἑαυτῶ* **A** || **17** *ἀνθρώποις* **D** : *κοινωνικοῖς* **T**, om. **A**, *κοινωνοῖς* Cor. || **19** *κύκλῳ αἱ φοραὶ* Reiske, *κυκλοφορίαι* Schultz || **21** *ὁδεύει* **D** pr., *εὐοδοῖ* Menag. || **25** *ἂν* secl. Cor. || **27** *ἀνθρώπων ἀδυνάτων* **AD** || **29** *νομίζειν* March.

20. *Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξι κατέδρυψέ τις καὶ τῇ κεφαλῇ ἔρραξεν [πληγὴν ἐποίησεν]· ἀλλ' οὔτε ἐπισημαινόμεθα οὔτε προσκόπτομεν οὔτε ὑφορώμεθα ὕστερον ὡς ἐπίβουλον· καίτοι φυλαττόμεθα, οὐ μέντοι ὡς ἐχθρὸν οὐδὲ μεθ' ὑποψίας, ἀλλ' ἐκκλίσεως εὐμενοῦς. τοιοῦτό τι γενέσθω* 2
5 *καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολλὰ παρενθυμώμεθα τῶν οἷον προσγυμναζομένων. ἔξεστι γάρ, ὡς ἔφην, ἐκκλίνειν καὶ μήτε ὑποπτεύειν* 3 *μήτε ἀπέχθεσθαι.*

21. *Εἴ τίς με ἐλέγξαι καὶ παραστῆσαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι. ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν,* 2
10 *ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη· βλάπτεται δὲ ὁ ἐπιμένων ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπάτης καὶ ἀγνοίας.*

22. *Ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ καθῆκον ποιῶ, τὰ ἄλλα με οὐ περισπᾷ· ἤτοι γὰρ ἄψυχα ἢ ἄλογα ἢ πεπλανημένα καὶ τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα.*

23. *Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζῴοις καὶ καθόλου πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις*
15 *ὡς λόγον ἔχων λόγον μὴ ἔχουσι χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως, τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὡς λόγον ἔχουσι χρῶ καὶ κοινωνικῶς. ἐφ' ἅπασι δὲ θεοὺς* 2 *ἐπικαλοῦ καὶ μὴ διαφέρου πρὸς τὸ πόσῳ χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀρκοῦσι γὰρ καὶ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.*

24. *Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ ὁ ὀρεωκόμος αὐτοῦ ἀποθανόντες εἰς*
20 *ταὐτὸ κατέστησαν· ἤτοι γὰρ ⟨ἀν⟩ελήφθησαν εἰς τοὺς αὐτοὺς τοῦ κόσμου σπερματικοὺς λόγους ἢ διεσκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τὰς ἀτόμους.*

25. *Ἐνθυμήθητι, πόσα κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκαριαῖον χρόνον ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεται σωματικὰ [ὁμοῦ] καὶ ψυχικά· καὶ οὕτως οὐ θαυμάσεις, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν τῷ ἑνί τε καὶ σύμπαντι, ὃ*
25 *δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνυφίσταται.*

26. *Ἐάν τίς σοι προβάλῃ, πῶς γράφεται τὸ Ἀντωνίνου ὄνομα, μήτι κατεντεινόμενος προοίσῃ ἕκαστον τῶν στοιχείων; μήτι οὐκ ἐξαριθμήσῃ πράως προϊὼν ἕκαστον τῶν γραμμάτων; τί οὖν, ἐὰν ὀργίζωνται; μήτι* 2 *ἀντοργιῇ; οὕτως οὖν καὶ ἐνθάδε μέμνησο, ὅτι πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν* 3

[**1–29 AT 8–13 D**] **1** *κατέκρυψέ τις* **A** | *ἔρραξεν* Dal. : *ἐρραγεὶς* **AT**, *προσραγεὶς* adn. Lugd., *ἀρράξας* Cas., *ἐνραγεὶς* vel *ἐναραγεὶς* Gat., *ἐκραγεὶς* vel *ἐρρωγὼς* Schultz || **2** glossam seclusi | *προκόπτομεν* **A** || **4** *τι*] *τοι* **T** | *γινέσθω* Cor. || **6** *προγυμναζομένων* Upt. || **6** et **7** *μήτε* Schultz : *μηδὲ* || **7** *ἀπέχεσθαι* **A** || **8** *μοι*] *με* **AD** || **12** *τὸ* **AD** : *δὲ* **T**, *δὲ τὸ* Schenkl, qui cc. 21 et 22 in unum contr. | *με*] *μὲν* **A** || **15** *λόγον ἔχων* del. Schultz || **16** *καὶ* om. **T** || **19** *ὁ*^{2} om. **A** || **20** suppl. Valck. || **21** *ἢ δὲ σκεδασθεῖσαν* **A** | *τὰς αὐτόμους* **A**, unde *τὰς αὐτὰς ἀτόμους* Schenkl in app. || **23** seclusi || **24** *τὰ γινόμενα καὶ γεννητὰ* Schenkl in app. | *καὶ γεννητῷ καὶ σύμπαντι* **A**, *καὶ ἀγενήτῳ* (vel *ἀενάῳ*) *καὶ σύμπ.* Stich | *ἃ* **A** || **26** *προβάλλῃ* **A** || **27** *προσοίσῃ* **A** | *μήτι* om. **A** || **28–29** verba *τί οὖν . . . ἀντοργιῇ* in **AT** post **27** *στοιχείων* colloc. huc transtuli, del. Morus || **29** *ἀντοργιῇ* **T** : *ἂν* **A**

τινων συμπληροῦται. τούτους δεῖ τηροῦντα καὶ μὴ θορυβούμενον μηδὲ
τοῖς δυσχεραίνουσιν ἀντιδυσχεραίνοντα περαίνειν ὁδῷ τὸ προκείμενον.

27. *Πῶς ὠμόν ἐστι μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινό-*
μενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα· καίτοι τρόπον τινὰ οὐ συγχωρεῖς
2 *αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτῇς, ὅτι ἁμαρτάνουσι. φέρονται γὰρ* 5
3 *πάντως ὡς ἐπὶ οἰκεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ʽἀλλ᾽ οὐκ ἔχει οὕτως.᾽*
οὐκοῦν δίδασκε καὶ δείκνυε μὴ ἀγανακτῶν.

28. *Θάνατος ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς ἀντιτυπίας καὶ ὁρμητικῆς νευρο-*
σπαστίας καὶ διανοητικῆς διεξόδου καὶ τῆς πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας.

29. *Αἰσχρόν ἐστιν, ἐν ᾧ βίῳ τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ τὴν* 10
ψυχὴν προαπαυδᾶν.

2 30. *Ὅρα, μὴ ἀποκαισαρωθῇς, μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον οὖν*
σεαυτὸν ἁπλοῦν, ἀγαθόν, ἀκέραιον, σεμνόν, ἄκομψον, τοῦ δικαίου φίλον,
θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα.
3 *ἀγώνισαι, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς, οἷόν σε ἠθέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία.* 15
4 *αἰδοῦ θεούς, σῷζε ἀνθρώπους. βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου*
5 *ζωῆς διάθεσις ὁσία καὶ πράξεις κοινωνικαί. πάντα ὡς Ἀντωνίνου μαθη-*
τής· τὸ ὑπὲρ τῶν κατὰ λόγον πρασσομένων εὔτονον ἐκείνου καὶ τὸ ὁμα-
λὲς πανταχοῦ καὶ τὸ ὅσιον καὶ τὸ εὔδιον τοῦ προσώπου καὶ τὸ μείλιχον
καὶ τὸ ἀκενόδοξον καὶ τὸ περὶ τὴν κατάληψιν τῶν πραγμάτων φιλό- 20
6 *τιμον· καὶ ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἄν τι ὅλως παρῆκε μὴ πρότερον εὖ μάλα κατιδὼν*
7 *καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺς ἀδίκως αὐτὸν μεμφο-*
μένους μὴ ἀντιμεμφόμενος· καὶ ὡς ἐπ᾽ οὐδὲν ἔσπευδε καὶ ὡς διαβολὰς
8 *οὐκ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξεταστὴς ἠθῶν καὶ πράξεων καὶ οὐκ*
9 *ὀνειδιστής, οὐ ψοφοδεής, οὐχ ὑπόπτης, οὐ σοφιστής· καὶ ὡς ὀλίγοις* 25
10 *ἀρκούμενος, οἷον οἰκήσει, στρωμνῇ, ἐσθῆτι, τροφῇ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς*
11 *φιλόπονος καὶ μακρόθυμος· καὶ οἷος μὲν ἐν τῷ . . . μέχρι ἑσπέρας διὰ*
τὴν λιτὴν δίαιταν μηδὲ τοῦ ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα παρὰ τὴν συνήθη

10 sq. in epistula ad Frontonem missa Marcus de valetudine sua dicens inter alia *Turpe* scribit *alioqui fuerit diutius vitium corporis quam animi studium ad reciperandam sanitatem posse durare*: Fronto, epist. ad Caes. IV 8 p. 71 N. || **17** sqq. cf. I 16; *adoptatus in aulicam domum omnibus parentibus suis tantam reverentiam quantam privatus exhibuit . . . pro instituto patris volens agere dicere cogitare*, de Marco Hist. Aug. IV 5, 7 sq.

[**1–28 AT**] **1** *δεῖ*] *δὲ* **A** || **2** *περαίνει* **A** || **3** *Πῶς οὐκ ὠμόν* Cas., *Ὡς ὠμόν* Rich. || **5** *ἀγανακτεῖς* **T** || **8** *νευροσπαστείας* **T** || **12** *ἀποκαισαριανωθῇς* **A** (cf. Birley p. 100 n. 23) | *τήρησαι* Gat. || **14** *πρέποντα*] *πρότερα* **A** || **15** *ἀγώνισον* Schultz | *ἡ φιλοσ.* Reiske || **17** *ὁσία*] *οὐσία* **A** || **18** *ἔντονον* Reiske || **19** *εὔδιον* Xyl.: *εὐόδιον* **AT** | *μειλίχιον* **T** || **22** *αὐτὸν* **T**: *αὐτοῦ* **A**, *αὐτῷ* Stich, *αὑτὸν* Wilam. || **26** *ἐσθῆτι*] *εὐθύ τι* **A** || **27** *μὲν ἐν τῷ* **AT**: *μένειν ἐν τῷ αὐτῷ* Is. Cas. (quem edd. plerique secuti sunt), *μένειν ἐγρηγορότως* Reiske, *μένειν ἐν τόπῳ* Thei.

ὥραν χρῄζων· καὶ τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ 12.13
ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παρρησιαστικῶς ταῖς γνώμαις αὐτοῦ καὶ
χαίρειν, εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον· καὶ ὡς θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· 14
ἵν' οὕτως εὐσυνειδήτῳ σοι ἐπιστῇ ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ. 15

5 31. Ἀνάνηφε καὶ ἀνακαλοῦ σεαυτὸν καὶ ἐξυπνισθεὶς πάλιν καὶ ἐννοήσας,
ὅτι ὄνειροί σοι ἠνώχλουν, [πάλιν ἐγρηγορὼς] βλέπε ταῦτα, ὡς ἐκεῖνα
ἔβλεπες.

32. Ἐκ σωματίου εἰμὶ καὶ ψυχῆς. τῷ μὲν οὖν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα·
οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι. τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μή ἐστιν 2
10 αὐτῆς ἐνεργήματα· ὅσα δέ γε αὐτῆς ἐστιν ἐνεργήματα, ταῦτα πάντα
ἐπ' αὐτῇ ἐστι. καὶ τούτων μέντοι περὶ μόνον τὸ παρὸν πραγματεύεται· 3
τὰ γὰρ μέλλοντα καὶ παρῳχηκότα ἐνεργήματα αὐτῆς καὶ αὐτὰ ἤδη
ἀδιάφορα.

33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ οὐδὲ τῷ ποδὶ παρὰ φύσιν, μέχρις ἂν
15 ποιῇ ὁ ποὺς τὰ τοῦ ποδὸς καὶ ἡ χεὶρ τὰ τῆς χειρός. οὕτως οὖν οὐδὲ 2
ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ φύσιν ἐστὶν ὁ πόνος, μέχρις ἂν ποιῇ τὰ
τοῦ ἀνθρώπου. εἰ δὲ παρὰ φύσιν αὐτῷ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν ἐστιν 3
αὐτῷ.

34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἥσθησαν λῃσταί, κίναιδοι, πατραλοῖαι, τύραννοι.

20 35. Οὐχ ὁρᾷς, πόσοι βάναυσοι τεχνῖται ἁρμόζονται μὲν μέχρι τινὸς
πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οὐδὲν ἧσσον μέντοι ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης
καὶ τούτου ἀποστῆναι οὐχ ὑπομένουσιν; οὐ δεινὸν οὖν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων 2
καὶ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσονται τὸν τῆς ἰδίας τέχνης λόγον ἢ ὁ ἄνθρωπος
τὸν ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινός ἐστι πρὸς τοὺς θεούς;

25 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνίαι τοῦ κόσμου· πᾶν πέλαγος σταγὼν τοῦ
κόσμου· Ἄθως βωλάριον τοῦ κόσμου· πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου στιγμὴ
τοῦ αἰῶνος· πάντα μικρά, εὔτρεπτα, ἐναφανιζόμενα. πάντα ἐκεῖθεν 2
ἔρχεται, ἀπ' ἐκείνου τοῦ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμήσαντα ἢ κατ' ἐπακο-

4 Xiph. epit. Dion. Cass. 69, 3, 3 de morte Antonini Pii: *Κοδρᾶτος δὲ γηραιὸν μέν φησιν αὐτὸν τελευτῆσαι, τὴν δὲ τελευτὴν ἡδίστην αὐτῷ κατ' ἴσον ὕπνῳ τῷ μαλακωτάτῳ γενέσθαι*

[1–28 **AT** 5–7, 14–18, 20–24 **W** 5–7 **X**] 1 *χρήζειν* **A** || 2 *τῶν ἀντιβαινόντων* Cor. || 3 *εἴ τίς τι* Cor. | *δυσιδαιμονίας* **A** || 5 *καὶ*[2] om. **B** | *ἐξυπνησθεὶς* $\mathbf{p}_1$ *ἐξυπνισθὴς* $\mathbf{v}_6$ | *καὶ ἐξυπνισθεὶς πάνυ* Thei., *πάλιν* del. Cas. || 5–6 *καὶ*[3] ... *πάλιν* mg. $\mathbf{v}_7$ || 6 *ὄνειρά* $\mathbf{p}_4$ | *πάλιν ἐγρηγορὼς* del. Lem. || 8–9 *ἀδιάφορα ... διανοίᾳ* om. **A** || 11 *τούτων μόνα μέντοι ἃ* Reiske | *ἃ περὶ* **T**, *τὰ περὶ* Couat || 12.13 *ἤδη ἀδιάφορα*] *ἢ διάφορα* **A** || 14–15 *μέχρι ἂν πονῇ* **BV** || 15 *τὰ*[1]] *τὸ* **AT** || 16 *ὡς ἀνθρώπῳ* om. **A**, secl. Lem. | *πονῇ* **BV** || 17 *κακόν ἐστιν*] *κακὸν οὐκ ἔστιν* **AT**, *κακὸν οὖν ἐστιν* Menag. || 18 *αὐτό* **BV** || 19 *καὶ κίναιδοι* **A** || 20 *πόσοι*] *πῶς οἱ* **T** | *μέχρι*] *ἄχρι* **TW** || 21 *ἧττον* $\mathbf{V}\mathbf{v}_8$ || 22 *οὖν* om. **ATB** | *εἰ ἀρχιτέκτων* **A** || 23 *αἰδέσσονται* **A** || 24 *τὸν θεόν* **W** || 26 *ἄθος* **A** || 27 *ἐναφανιζόμενα ἐν τῷ κόσμῳ* Menag. || 28 *ὁρμήσαντος* Cas.

3 λούθησιν. καὶ τὸ χάσμα οὖν τοῦ λέοντος καὶ τὸ δηλητήριον καὶ πᾶσα κακουργία, ὡς ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ἐκείνων ἐπιγεννήματα τῶν σεμνῶν 4 καὶ καλῶν. μὴ οὖν αὐτὰ ἀλλότρια τούτου, οὗ σέβεις, φαντάζου, ἀλλὰ τὴν πάντων πηγὴν ἐπιλογίζου.

37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀιδίου ἐγένετο καὶ ὅσα εἰς 5 τὸ ἄπειρον ἔσται· πάντα γὰρ ὁμογενῆ καὶ ὁμοειδῆ.

38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ τὴν ἐπισύνδεσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ 2 σχέσιν πρὸς ἄλληλα. τρόπον γάρ τινα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ἐστί· καὶ γὰρ ἄλλῳ ἑξῆς ἐστι τοῦτο διὰ τὴν τονικὴν κίνησιν καὶ σύμπνοιαν καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς οὐσίας. 10

39. Οἷς συγκεκλήρωσαι πράγμασι, τούτοις συνάρμοζε σεαυτόν· καὶ οἷς συνείληχας ἀνθρώποις, τούτους φίλει, ἀλλ᾽ ἀληθινῶς.

40. Ὄργανον, ἐργαλεῖον, σκεῦος πᾶν, εἰ πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, εὖ 2 ἔχει· καίτοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἐκποδών. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπὸ φύσεως συνεχομένων ἔνδον ἐστὶ καὶ παραμένει ἡ κατασκευάσασα δύναμις· καθὸ 15 καὶ μᾶλλον αἰδεῖσθαι αὐτὴν δεῖ καὶ νομίζειν, ἐὰν κατὰ τὸ βούλημα 3 ταύτης ἔχῃς καὶ διεξάγῃς, ἔχειν σοι πάντα κατὰ νοῦν. ἔχει δὲ οὕτω καὶ τῷ παντὶ κατὰ νοῦν [τὰ ἑαυτοῦ].

41. Ὅ τι ἂν τῶν ἀπροαιρέτων ὑποστήσῃ σαυτῷ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀνάγκη κατὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ τοιούτου κακοῦ ἢ τὴν ἀπότευξιν τοῦ 20 τοιούτου ἀγαθοῦ μέμψασθαί σε θεοῖς καὶ ἀνθρώπους δὲ μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας ἢ ὑποπτευομένους ἔσεσθαι τῆς ἀποτεύξεως ἢ τῆς περι- 2 πτώσεως· καὶ ἀδικοῦμεν δὲ πολλὰ διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφοράν. ἐὰν δὲ μόνα τὰ ἐφ᾽ ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κρίνωμεν, οὐδεμία αἰτία καταλείπεται οὔτε θεῷ ἐγκαλέσαι οὔτε πρὸς ἄνθρωπον στῆναι στάσιν πολεμίου. 25

42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότως καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπιστάτως, ὥσπερ καὶ τοὺς καθεύδοντας, οἶμαι,

[1–27 **AT** 11–18 **WX**] **2** *ἐπιγενήματα* **T** *ἐπιγεννημᾶται* **A**, corr. nescio quis || **3** *σέβης* **A** | *τὴν*] *τῆς* **T**, corr. Bas. || **5** *Ὁ* om. **A** | *ἐγίνετο* **A** || **8** *ἐπιπέπλεκται* **T** (cf. VII 9, 1) || **9** *ἄλλῳ* **T** : *ἄλλο* **A**, *ἄλλῳ ἄλλο* Cor. | *τοῦτο*] *ταῦτα* Schenkl, *πάντα* Trann. in app. || **10** *τοπικὴν κόνησιν* **T** ('constantem motum' Xyl.), *γενικὴν κίν.* Rich., *τακτικὴν κίν.* Trann., *τον. κόλλησιν* Cas., *τον. σύννησιν* Gat., *τον. κοίνωσιν* Cor. (at cf. SVF II p. 148, 9 et 36 sqq.) || **11** *Οἷς*] *Τί* **A** | *συγκεκλήρωσε* $\mathbf{p_1}$ | *συνάρμοττε* $\mathbf{v_5}$ || **12** *τούτοις* $\mathbf{v_6}$ || **13** *εἰ*] *εἰς* **z** | *κατεσκευάσθαι* **z** | *ποιεῖν* **y** || **14** *ἔχοι* **A** | *καίτοι* om. **xz** | *ἐκεῖ ὁ*] *ἐκεῖνο ὁ* $\mathbf{l_3}$, *ἐκεῖνα* Menag. | *ἐμποδών* **y** || **15** *καὶ* om. **z** || **16** *κατὰ* om. **y** | *τὸ* om. **z** || **17** *ταύτης αὐτὸν* **A**, *ταύτης σαυτὸν* Cor., *ταύτης αὐτὸς* Schenkl | *ἔχῃς καὶ διεξάγῃς* Schultz (cf. Epict. III 6, 4; 10, 10): *ἔχῃς καὶ διεξαγάγῃς* **T**, *διεξάγῃς* **AV**$\mathbf{v_8}$**X**, . . *ἐξάγῃς* **B**, *ἔχῃς καὶ* del. Cor. | *ἔχειν*] *ἔχει* **T**, corr. Bas. | *πάντων* $\mathbf{v_2}$ || **18** delevi || **19** *ὑποστήσῃς αὐτῶ*, corr. Leop., *ὑποστήσῃς σαυτῷ* Cor. || **20–21** *κακοῦ . . . τοιούτου* om. **A** || **21** *καὶ* om. Cas. tac. || **22** *ἀποτάξεως* **A** || **23** *δὲ*^{1}] *δὴ* Cas. || **24** *κρίνωμεν* Morus : *κινῶμεν* ('tractaremus' Xyl.) || **25** *πολέμου* Cas., *πολέμιον* Cor., del. Lem. || **26** *παρακολουθηκῶς* **A** || **27** *ἀνεπιστήτως* Gat.

ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας εἶναι λέγει καὶ συνεργοὺς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος δὲ κατ' ἄλλο συνεργεῖ, ἐκ περιουσίας δὲ καὶ ὁ μεμφό- 2 μενος καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος καὶ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα· καὶ γὰρ τοῦ τοιούτου ἔχρῃζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν οὖν σύνες, εἰς τίνας ἑαυτὸν κατατάσ- 3
5 σεις· ἐκεῖνος μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται ὁ τὰ ὅλα διοικῶν καὶ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι τῶν συνεργῶν [καὶ συνεργητικῶν]. ἀλλὰ σὺ 4 μὴ τοιοῦτο μέρος γένῃ, οἷος ὁ εὐτελὴς καὶ γελοῖος στίχος ἐν τῷ δράματι, οὗ Χρύσιππος μέμνηται.

43. Μήτι ὁ ἥλιος τὰ τοῦ ὑετοῦ ἀξιοῖ ποιεῖν; μήτι ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς
10 Καρποφόρου; τί δὲ τῶν ἄστρων ἕκαστον; οὐχὶ διάφορα μέν, συνεργὰ δὲ πρὸς ταὐτόν;

44. Εἰ μὲν οὖν ἐβουλεύσαντο περὶ ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμοὶ συμβῆναι ὀφειλόντων οἱ θεοί, καλῶς ἐβουλεύσαντο· ἄβουλον γὰρ θεὸν οὐδ' ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον· κακῶσαι δέ με διὰ τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ ἂν αὐτοῖς ἢ 2
15 τῷ κοινῷ, οὗ μάλιστα προνοοῦνται, ἐκ τούτου περιεγίνετο; εἰ δὲ μὴ 3 ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, περί γε τῶν κοινῶν πάντως ἐβουλεύσαντο, οἷς κατ' ἐπακολούθησιν καὶ ταῦτα [συμβαίνοντα] ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύονται, πιστεύειν μὲν 4 οὐχ ὅσιον ἢ μηδὲ θύωμεν μηδὲ εὐχώμεθα μηδὲ ὀμνύωμεν μηδὲ τὰ ἄλλα
20 πράσσωμεν, ἅπερ ἕκαστα ὡς πρὸς παρόντας καὶ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πράσσομεν· εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς τῶν καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, ἐμοὶ δ' οὖν ὅμως ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι, ἐμοὶ δέ ἐστι σκέψις περὶ τοῦ συμφέροντος. συμφέρει δὲ ἑκάστῳ τὸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ κατασκευὴν 5 καὶ φύσιν· ἡ δὲ ἐμὴ φύσις λογικὴ καὶ πολιτική.

25 Πόλις καὶ πατρὶς ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ μοι ἡ Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ ὁ 6 κόσμος. τὰ ταῖς πόλεσιν οὖν ταύταις ὠφέλιμα μόνα ἐστί μοι ἀγαθά.

45. Ὅσα ἑκάστῳ συμβαίνει, ταῦτα τῷ ὅλῳ συμφέρει· ἤρκει τοῦτο.

1 Heracl. B 75 || 8 Chrys. fr. 1181, SVF II p. 339 (e Plut. De comm. not. 1065 D): *ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' αὑτὰ μέν ἐστι φαῦλα, τῷ δὲ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προστίθησιν, οὕτω ψέξειας ἂν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κακίαν, τοῖς δὲ ὅλοις οὐκ ἄχρηστός ἐστιν*

[1–27 **AT** 9–24 **W**] 1 *ἠράκλητος* **A** || 2 *ὁ μὲν μεμφόμενος* **A** || 3 *ἀνερεῖν* **A** || 4 *εἰς τίνας ἑαυτὸν* **T** : *εἰς τίνα ἑαυτὸν* **A**, *εἰς τίνας σεαυτὸν* Stich || 6 *εἰς*] *ὡς* Cor. | *συνεργῶν καὶ* om. **A** | *καὶ συνεργητικῶν*] del. Lem. (sim. glossa IX 42, 13), *ἢ ἐμποδιστικῶν* Couat, *μὴ συνεργ.* Trann. in app. || 7 *οἷος ὁ*] *οἷς* **A** || 9 *Ὑετίου* (et *Ἥλιος*) Farquh. || 14 *κακῶσαι* **V**v_8 (in **B** *κακῶ* tantum legi potest): *κακοποιῆσαι* **AT** | *ἔμελον* **B** | *τί γὰρ ἂν* **V**v_8: *τί γ … ω* **B**, *τί γὰρ* **AT** | *ἢ*] *ἡ* **A** || 15 *περιεγίνετο* Cor. : *περιεγένετο* || 16 *παντ'* **V** || 17 *κατὰ τὴν ἐπακ.* fort. **B** | gloss. delevi || 19 *ἢ* **A** || 19.20 *τἄλλα πράττωμεν* **W** || 20 *ἃ παρ' ἕκαστα* Cor. | *ἕκαστα* om. v_8 | *συμμιοῦντας* **A** || 21 *πράττομεν* **W** | *εἰ δὴ* Thei. | *καθ' ἡμῶν* **T** || 22 *δ' οὖν ὅμως*] *μὲν* **AT** | *ἔστιν ἡ σκέψις* **W** || 24 *πολιτικῆς* **A**

2 ἀλλ᾽ ἔτι ἐκεῖνο ὡς ἐπίπαν ὄψει παραφυλάξας, †ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέροις
3 ἀνθρώποις†. κοινότερον δὲ νῦν τὸ συμφέρον ἐπὶ τῶν μέσων λαμβανέσθω.

46. Ὥσπερ προσίσταταί σοι τὰ ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα καὶ τὸ ὁμοειδὲς προσκορῆ τὴν θέαν 5 ποιεῖ, τοῦτο καὶ ἐπὶ ὅλου τοῦ βίου πάσχεις· πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι τίνος οὖν;

47. Ἐννόει συνεχῶς παντοίους ἀνθρώπους καὶ παντοίων μὲν ἐπιτηδευμάτων, παντοδαπῶν δὲ ἐθνῶν τεθνεῶτας, ὥστε κατιέναι τοῦτο μέχρι
2 Φιλιστίωνος καὶ Φοίβου καὶ Ὀριγανίωνος. μέτιθι νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. 10
3 ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲν δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι δὲ σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης, τοσοῦτοι δὲ
4 ἥρωες πρότερον, τοσοῦτοι δὲ ὕστερον στρατηγοί, τύραννοι. ἐπὶ τούτοις δὲ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, πανοῦργοι, αὐθάδεις, αὐτῆς τῆς ἐπικήρου καὶ ἐφημέρου τῶν 15
5 ἀνθρώπων ζωῆς χλευασταί, οἷον Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. περὶ πάντων τούτων ἐννόει, ὅτι πάλαι κεῖνται. τί οὖν τοῦτο δεινὸν αὐτοῖς; τί
6 δαὶ τοῖς μηδ᾽ ὀνομαζομένοις ὅλως; ἓν ὧδε πολλοῦ ἄξιον, τὸ μετ᾽ ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης εὐμενῆ τοῖς ψεύσταις καὶ ἀδίκοις διαβιοῦν.

48. Ὅταν εὐφρᾶναι σεαυτὸν θέλῃς, ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν 20 συμβιούντων· οἷον τοῦ μὲν τὸ δραστήριον, τοῦ δὲ τὸ αἰδῆμον, τοῦ δὲ τὸ
2 εὐμετάδοτον, ἄλλου δὲ ἄλλο τι. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐφραίνει, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφαινόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν συζώντων καὶ ἀθρόα ὡς
3 οἷόν τε συμπίπτοντα. διὸ καὶ πρόχειρα αὐτὰ ἑκτέον.

49. Μήτι δυσχεραίνεις, ὅτι τοσῶνδέ τινων λιτρῶν εἶ καὶ οὐ τριακοσίων; 25 οὕτω δὴ καὶ ὅτι μέχρι τοσῶνδε ἐτῶν βιωτέον σοι καὶ οὐ μέχρι πλείονος· ὥσπερ γὰρ τῆς οὐσίας ὅσον ἀφώρισταί σοι στέργεις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου.

4sqq. Marcum in theatro libros lectitasse refert Hist. Aug. IV 15, 1, vituperat Fronto, epist. ad Caes. IV 12 p. 74 N. Marcus ipse queritur, quod dies in theatro consumuntur, epist. ad Caes. II 10 p. 34 N., cf. epist. ad Caes. II 6 p. 30 N.: *idem theatrum, idem odium* || 16 Arethas schol. in Lucian. Pisc. 26 p. 135, 13 R.: *ὁ Μένιππος οὗτος Κυνικὸς ἦν φιλόσοφος κατὰ τὸν Σεβαστὸν φύσει κεχρημένος γενναίᾳ καὶ ἐλεγκτικῇ τε καὶ ἀποτόμῳ καλῶς τε τὸν Κύνα καὶ ἐμφιλοσόφως μετιών*

[1–28 AT] 1 *ἢ*] *καὶ* Gat. (*ὅσα ἀνθρώπῳ ⟨συμβαίνει, ὅτι ἤτοι αὐτῷ συμφέρει⟩ ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις* vel tale quid fort. supplendum, lac. iam susp. est Cas.) || 2 *λαμβάνεσθαι* A || 4 *Ὅπερ* Gat. | *προΐσταται* A | *ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ*] *ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ* T || 5 *καὶ*] *κατὰ* Lofft || 6 *πάσχεις* Schultz : *πάσχειν* || 9 *ἐθῶν* Valck. || 10 *Φοίβου*] *Φαβίου* Trann. in app. | *Ὀργανίωνος* vel *Ὠριγένους* Reiske, *Οὐιργινίου* Trann. in app. || 15 *ταύτης τῆς* Rich. || 18 *δαὶ*] *καὶ* Cas. || 19 *ἀδίκως* A || 22 *ἄλλου*] *ἀλλ᾽ οὐ* A || 23 *ἐμφαινόμενα . . . συζώντων* om. A || 24 *συμπροσπίπτοντα* Leop. || 25 *δυσχεραίνῃς* A || 27 *στέργοις* T, corr. Bas.

50. Πειρῶ μὲν πείθειν αὐτούς, πρᾶττε δὲ καὶ ἀκόντων, ὅταν τῆς
δικαιοσύνης ὁ λόγος οὕτως ἄγῃ. ἐὰν μέντοι βίᾳ τις προσχρώμενος ἐν- 2
ίστηται, μετάβαινε ἐπὶ τὸ εὐάρεστον καὶ ἄλυπον καὶ συγχρῶ εἰς ἄλλην
ἀρετὴν τῇ κωλύσει καὶ μέμνησο, ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως ὥρμας, καὶ ὅτι
5 τῶν ἀδυνάτων οὐκ ὠρέγου. τίνος οὖν; τῆς τοιᾶσδέ τινος ὁρμῆς. τούτου δὲ 3
τυγχάνεις· ἐφ' οἷς προήχθημεν, ταῦτα γίνεται.

51. Ὁ μὲν φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει, ὁ
δὲ φιλήδονος ἰδίαν πεῖσιν· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἰδίαν πρᾶξιν.

52. Ἔξεστι περὶ τούτου μηδὲν ὑπολαμβάνειν καὶ μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ·
10 αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα οὐκ ἔχει φύσιν ποιητικὴν τῶν ἡμετέρων κρίσεων. 2

53. Ἔθισον σεαυτὸν πρὸς τῷ ὑφ' ἑτέρου λεγομένῳ γίνεσθαι ἀπαρεν-
θυμήτως καὶ ὡς οἷόν τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λέγοντος γίνου.

54. Τὸ τῷ σμήνει μὴ συμφέρον οὐδὲ τῇ μελίσσῃ συμφέρει.

55. Εἰ κυβερνῶντα οἱ ναῦται ἢ ἰατρεύοντα οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλε-
15 γον, ἄλλῳ τινὶ ἂν προσεῖχον ἢ πῶς αὐτὸς ἐνεργοίη τὸ τοῖς ἐμπλέουσι
σωτήριον ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν;

56. Πόσοι, μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπεληλύθασιν.

57. Ἰκτεριῶσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται καὶ λυσσοδήκτοις τὸ ὕδωρ
φοβερὸν καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν. τί οὖν ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι 2
20 ἔλασσον ἰσχύειν τὸ διεψευσμένον ἢ τὸ χόλιον τῷ ἰκτεριῶντι καὶ ὁ ἰὸς τῷ
λυσσοδήκτῳ;

58. Κατὰ τὸν λόγον τῆς σῆς φύσεως βιοῦν σε οὐδεὶς κωλύσει· παρὰ
τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως οὐδέν σοι συμβήσεται.

59. Οἷοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν, καὶ δι' οἷα περιγινόμενα καὶ δι'
25 οἵων ἐνεργειῶν. ὡς ταχέως ὁ αἰὼν πάντα καλύψει καὶ ὅσα ἐκάλυψεν ἤδη. 2

Z

1. Τί ἐστι κακία; τοῦτ' ἔστιν, ὃ πολλάκις εἶδες. καὶ ἐπὶ παντὸς δὲ τοῦ
συμβαίνοντος πρόχειρον ἔχε, ὅτι τοῦτό ἐστιν, ὃ πολλάκις εἶδες. ὅλως 2
ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, ὧν μεσταὶ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαί, αἱ μέσαι,

[1–29 AT] 1 *Πειρῶμεν* AT, corr. Holst., *Πειρώμεθα* Reiske | *καὶ τῶν ἀκόντων* T ('etiam illis invitis' Xyl.), *καὶ αὐτῶν ἀκόντων* Menag. || 2 *ἄγῃ*] *αἱρῇ* Rich. || 4 *ὥρμας* Cor. : *ὁρμᾶς* | *καὶ ὅτι* Gat. : *ὅτι καὶ* || 5 *ὀρέγου* T, *ὀρέγῃ* Morus || 6 *τυγχάνεις, εἰ καὶ ἐφ' οἷς* Gat. ('si id' Xyl.) | *προήχθης* Gat. || 9 *μηδὲν ὃ μὴ δεῖ* Gat. | *ὀχλῆσθαι* A || 11 *Ἴθισον* A | *τῷ* Cor. : *τῶ* A pr. *τὸ* T *τῶν* A corr. | *λεγομένου* A | *ἀπαρενθυμήτων* A, *ἀπαρενθύμητος* Menag. || 14 *κυβερνῶνται* et *ἰατρεύονται* T || 15 *ἄλλῳ τίνι ἂν προσεῖχον* AT, corr. Cor., *τίνι ἂν ἄλλῳ πρ.* Reiske | *πῶς ἂν αὐτὸς* Farquh., *πῶς ἄν τις* Schenkl in app. | *ἐνεργοίην* Rich., fort. recte || 17 *ὅσοι* A || 19 *τί νῦν* Cas. || 20 *κτεριόντι* A || 22 *σῆς* om. A | *οὐδὲν* Nauck || 24 *δι' οἷα* T : *δι' οἵ· οι τὰ* A, *δι' οἷα τὰ* Cor., *δι' οἷά τινα* Schenkl | *περιγινόμενοι* Farquh. || 27 *Τι ἐστι* T : *τουτέστι* A, *Τί ποτ' ἐστὶ* Schenkl in app.

3 *αἱ ὑπόγυιοι, ὧν νῦν μεσταὶ αἱ πόλεις καὶ οἰκίαι. οὐδὲν καινόν· πάντα καὶ συνήθη καὶ ὀλιγοχρόνια.*

2. *Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύναται νεκρωθῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλοι αὐτοῖς φαντασίαι σβεσθῶσιν, ἃς διηνεκῶς ἀναζωπυρεῖν ἐπὶ σοί ἐστι;* 2 *δύναμαι περὶ τούτου, ὃ δεῖ, ὑπολαμβάνειν· εἰ γὰρ δύναμαι, τί ταράσσομαι;* 5 3 *τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας οὐδὲν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν. τοῦτο μάθε καὶ ὀρθὸς εἶ. ἀναβιῶναί σοι ἔξεστιν· ἴδε πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἑώρας· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναβιῶναι.*

3. *Πομπῆς κενοσπουδία, ἐπὶ σκηνῆς δράματα, ποίμνια, ἀγέλαι, διαδορατισμοί, κυνιδίοις ὀστάριον ἐρριμμένον, ψωμίον εἰς τὰς τῶν* 10 *ἰχθύων δεξαμενάς, μυρμήκων ταλαιπωρίαι καὶ ἀχθοφορίαι, μυιδίων* 2 *ἐπτοημένων διαδρομαί, σιγιλλάρια νευροσπαστούμενα. χρὴ οὖν ἐν τούτοις εὐμενῶς μὲν καὶ μὴ καταφρυαττόμενον ἑστάναι, παρακολουθεῖν μέντοι, ὅτι τοσούτου ἄξιος ἕκαστός ἐστιν, ὅσου ἄξιά ἐστι ταῦτα, περὶ ἃ ἐσπούδακεν.* 15

4. *Δεῖ κατὰ λέξιν παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν τοῖς γινομένοις καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑτέρου εὐθὺς ὁρᾶν, ἐπὶ τίνα σκοπὸν ἡ ἀναφορά, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου παραφυλάσσειν, τί τὸ σημαινόμενον.*

2 5. *Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο ἢ οὔ; εἰ μὲν ἐξαρκεῖ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον ὡς ὀργάνῳ παρὰ τῆς τῶν ὅλων φύσεως* 20 *δοθέντι· εἰ δὲ μὴ ἐξαρκεῖ, ἤτοι παραχωρῶ τοῦ ἔργου τῷ δυναμένῳ κρεῖττον ἐπιτελέσαι, ⟨ἤ,⟩ ἐὰν ἄλλῳ τοῦτο μὴ καθήκῃ, [ἢ] πράσσω ὡς δύναμαι, προσπαραλαβὼν τὸν δυνάμενον κατὰ πρόσχρησιν τοῦ ἐμοῦ* 3 *ἡγεμονικοῦ ποιῆσαι τὸ εἰς τὴν κοινωνίαν νῦν καίριον καὶ χρήσιμον. ὅ τι γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ ἢ σὺν ἄλλῳ ποιῶ, ὧδε μόνον χρὴ συντείνειν, εἰς τὸ* 25 *κοινῇ χρήσιμον καὶ εὐάρμοστον.*

6. *Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι γενόμενοι ἤδη λήθῃ παραδέδονται· ὅσοι δὲ τούτους ὑμνήσαντες πάλαι ἐκποδών.*

7. *Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· πρόκειται γάρ σοι ἐνεργεῖν τὸ ἐπιβάλλον*

[1–29 **AT** 29 **WX**] **1** *καὶ αἱ οἰκίαι* Cor. | *καί*[2] del. Gat. || **2** *καὶ* om. **T** || **3** *ἢ τὰ* **A**, *Ζῇ τὰ* Stich, *Ἴδε τὰ* Rend., *Ἡ τὰ* Schenkl | *πῶς γὰρ* **A**, *πώς γε* Schenkl | *κατάλληλαι* **A** || **4** *ἃς*] *ὡς* **T** ('quas' Xyl.) || **5** *γὰρ* **A** : om. **T**, *δ' ἄρα* Schenkl || **7** *πάθε* **T** | *ὀρθὸς εἶ* **T** : *ὀρθῶς εἰ. εἰ* **A**, *ὀρθῶς οἴει* Stich, *ὀρθῶς εἶ* Jacks., *ὀρθὸς ἔσῃ* Schenkl in app. || **8** *τὸ*] *τῷ* **A** || **10** post *διαδορατισμοί* inser. *τί εἰσί μοι* Lofft || **11** *μυδίων* **A** || **12** *νευροπαστούμενα* **A** || **13** *φρυαττόμενον* **T**, *καταφραττόμενον* Schultz || **16** *κατάλεξιν* **A** || **17** verba *καὶ . . . ἑτέρου* hic et post **16** *λεγομένοις* **A** || **18** *ἢ ἀναφορὰν* Lem. || **20** *αὐτὴν* **A** || **22** *ἢ* in **AT** ante *πράσσω*, huc transt. Reiske | *ἄλλῳ* Reiske : *ἄλλως* | *μὴ*] *μοι* Menag., *μοι μὴ* Lofft || **27** *παραδίδονται* **A** || **29** *ἢ αἰσχύνου* v_3 | *τοὐπιβάλλον* **BVX**

ὡς στρατιώτῃ ἐν τειχομαχίᾳ. τί οὖν, ἐὰν σὺ μὲν χωλαίνων ἐπὶ τὴν 2
ἔπαλξιν ἀναβῆναι μόνος μὴ δύνῃ, σὺν ἄλλῳ δὲ δυνατὸν ᾖ τοῦτο;

8. *Τὰ μέλλοντα μὴ ταρασσέτω· ἥξεις γὰρ ἐπ᾽ αὐτά, ἐὰν δεήσῃ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρᾷ.*

5 9. *Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται καὶ ἡ σύνδεσις ἱερὰ καὶ σχεδόν τι οὐδὲν ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ· συγκατατέτακται γὰρ καὶ συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. κόσμος τε γὰρ εἷς ἐξ ἁπάντων καὶ θεὸς εἷς δι᾽ ἁπάντων* 2 *καὶ οὐσία μία καὶ νόμος εἷς, λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζῴων, καὶ ἀλήθεια μία, εἴγε καὶ τελειότης μία τῶν ὁμογενῶν καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου* 10 *μετεχόντων ζῴων.*

10. *Πᾶν τὸ ἔνυλον ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ τῶν ὅλων οὐσίᾳ καὶ πᾶν αἴτιον εἰς τὸν τῶν ὅλων λόγον τάχιστα ἀναλαμβάνεται καὶ παντὸς μνήμη τάχιστα ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.*

11. *Τῷ λογικῷ ζῴῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις κατὰ φύσιν ἐστὶ καὶ κατὰ λόγον.*

15 12. *Ὀρθός, μὴ ὀρθούμενος.*

13. *Οἷόν ἐστιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον ἐν διεστῶσι τὰ λογικὰ πρὸς μίαν τινὰ συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δέ σοι ἡ τούτου νόησις προσπεσεῖται, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις* 2 *λέγῃς, ὅτι μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συστήματος. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ* 3 20 *ῥῶ στοιχείου μέρος εἶναι ἑαυτὸν λέγῃς, οὔπω ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους, οὔπω σε καταληκτικῶς εὐφραίνει τὸ εὐεργετεῖν, ἔτι ὡς πρέπον αὐτὸ ψιλὸν ποιεῖς, οὔπω ὡς ἑαυτὸν εὖ ποιῶν.*

14. *Ὃ θέλει, ἔξωθεν προσπιπτέτω τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς προσπτώσεως ταύτης δυναμένοις. ἐκεῖνα γάρ, ἐὰν θελήσῃ, μέμψεται [τὰ παθόντα]·* 2 25 *ἐγὼ δέ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω, ὅτι κακὸν τὸ συμβεβηκός, οὔπω βέβλαμμαι. ἔξεστι δέ μοι μὴ ὑπολαβεῖν.*

15. *Ὅ τι ἄν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι· ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς*

18 sqq. Fronto, ut artis loquendi magister, Marcum docuit *unam plerumque litteram translatam aut . . . immutatam vim verbi et venustatem commutare*: Fronto epist. ad Caes. IV 3 p. 64 N.

[**1–27 AT 1–2 WX**] **1** *στρατιώτης* **BVy** | *τειχομαχίᾳ*] *τῇ χομοχία* **A** | *χωλαίνων*] *χωλεύων* **WX** || **2** *μόνον* **V** | *μὴ*] *οὐ* **BV** | *δύνῃ*] *δύνασαι* **z** *δυνήσῃ* ex *δύνῃ* corr. **p₄** | *δυνατὸν ᾗς* **g** *δυνατὸν ᾖ σοι* **v₈**, *δυνατὸς ᾖς* Reiske, qui post *τοῦτο* add. *ποιεῖν* || **3** *ἥξεις*] *εξεις* **A** || **5** *ἐπιπέπλεκται* Cor. || **7** *ἐξ*] *διὰ* **T** | *δι᾽ ἁπάντων* Leop.: *διὰ πάντων* || **8** *νόμος εἷς, εἷς λόγος* Menag. || **8.9** *καὶ ἡ ἀλήθεια* **A** || **12–13** *ἀναλαμβάνεται . . . τάχιστα* om. **A** || **15** *μὴ* Cas. (cf. III 5, 4): *ἢ* || **19–20** *ἐὰν . . . στοιχείου* om. Xyl. in vers., secl. Gat. || **20** *οὕτω* **T** || **21** *καταληκτικῶς* Gat. (cf. IX 42, 11): *καταληπτικῶς* | *ἔτι ὡς* **T**: *ἔτι εἰ ὡς* **A**, *ἐπεὶ ὡς* Trann. in app. || **21–22** *ἔτι . . . ποιῶν*] *οὔπω ὡς πρέπον . . . ἔτι ὡς ἑαυτὸν . . .* Lem. || **22** *ἑαυτὸν*] *αὐτὸν* **T** || **23** *θέλεις* **A** | *προπιπτέτω* **A** | *πάθεσιν* **A** || **24** *μέμψηται* Gat. | seclusi

ἢ ὁ σμάραγδος ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν ‛ὅ τι ἄν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι καὶ τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν᾽.

16. *Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ, οἷον λέγω, οὐ φοβεῖ* 2 *ἑαυτό, ⟨οὐ λυπεῖ, οὐ τρέπει ἑαυτὸ⟩ εἰς ἐπιθυμίαν. εἰ δέ τις ἄλλος αὐτὸ φοβῆσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω· αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑποληπτικῶς οὐ* 5 3 *τρέψει εἰς τοιαύτας τροπάς. τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ μεριμνάτω, εἰ δύναται, καὶ λεγέτω, εἴ τι πάσχει· τὸ δὲ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον, τὸ περὶ τούτων ὅλως ὑπολαμβάνον οὐδὲν μὴ πάθῃ· οὐ γὰρ* 4 *εἴξεις αὐτῷ εἰς κρίσιν τοιαύτην. ἀπροσδεές ἐστιν, ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ, τὸ ἡγεμονικόν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἔνδειαν ποιῇ, κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ἀτάραχον καὶ* 10 *ἀνεμπόδιστον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ καὶ ἐμποδίζῃ.*

17. *Εὐδαιμονία ἐστὶ δαίμων ἀγαθὸς ἢ ⟨βίος κατὰ τὸν δαίμονα τὸν⟩* 2 *ἀγαθόν. τί οὖν ὧδε ποιεῖς, ὦ φαντασία; ἀπέρχου, τοὺς θεούς σοι, ὡς* 3 *ἦλθες· οὐ γὰρ χρῄζω σου. ἐλήλυθας δὲ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος· οὐκ ὀργίζομαί σοι· μόνον ἄπιθι.* 15

18. *Φοβεῖταί τις μεταβολήν; τί δὲ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι;* 2 *τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; σὺ δὲ αὐτὸς λούσασθαι δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τραφῆναι δὲ δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δέ τι τῶν χρησίμων δύναται συντελεσθῆναι* 3 *χωρὶς μεταβολῆς; οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὅμοιόν* 20 *ἐστι καὶ ὁμοίως ἀναγκαῖον τῇ τῶν ὅλων φύσει;*

19. *Διὰ τῆς τῶν ὅλων οὐσίας ὡς διὰ χειμάρρου διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα, τῷ ὅλῳ συμφυῆ καὶ συνεργά, ὡς τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις.* 2 *Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτεις, πόσους Ἐπι-*

[**1–24 AT 16–21 WX**] **1** *ὅ τι ἄν τις* Gat. : *ὁ ἄν τις* **A**, *ὅ τις ἂν* **T** ‖ **2** *τὸ* om. **A** ‖ **3** *αὐτὸ*] *τοῦτο* **A** | *φοβεῖ*] *σοβεῖ* Schenkl, *φορεῖ* vel *τρέπει* Haines ‖ **4** *οὐ . . . ἑαυτὸ* supplevi, *οὐκ ἄγει ἑαυτὸ* suppl. Cas. Salm., *οὐ λυπεῖ* Gat., *οὐ λυπεῖ ἑαυτὸ* Schultz | *εἰς ἐπιθυμίαν*] *εἰς ἀθυμίαν* Cas. Salm., *εἰ ἐπιθυμίαν οὐ κινεῖ* Gat., del. Morus ‖ **5** *ποιείτω· αὐτὸ*] *ποιεῖ τὸ αὐτὸ* **A** | *ἑαυτῶ* **A** ‖ **7** *πάσχει, τὸ ψυχάριον* Farquh. | *τὸ δὲ* **A**, Bas. : *τὴ δὲ* **T** ‖ **8** *τὸ δὲ περὶ* Farquh. | *τούτων ὅλως*] *τῶν ὅλων* Reiske ‖ **8–9** *οὐ γὰρ εἴξεις αὐτῷ* (cf. SVF III p. 111, 35) Dal. : *οὐ γὰρ ἕξεις αὐτὸ* **AT** (‘neque ei sunt habitus’ Xyl.), *οὐδὲ γὰρ ἄξεις αὐτὸ* Cas., *εἰ μὴ παράξει ἑαυτὸ* Cor., *οὐ παρέλξεις αὐτὸ* Rend., *οὐ γὰρ ἕλξεις αὐτὸ* Schultz, *οὐ γὰρ ἕξις αὐτῷ* Schenkl, *οὐ γὰρ ᾄξει αὐτὸ* Farquh., *οὐ γὰρ ἔξεισι αὐτὸ* Thei., alii aliter ‖ **9** post *τοιαύτην* add. *τὸ περὶ τούτων ὅλων ὑπολαμβάνον οὐδέν*, verbis *τὸ περὶ . . . ὑπολαμβάνον* (8) deletis, Thei. ‖ **10** *ταῦτα* **A** ‖ **11** *ἑαυτῶ* **A** ‖ **12** *βίος . . . τὸν* supplevi : *ἡγεμονικὸν* suppl. Gat., *ἦθος* Kron., *δαιμόνιον* March., *φέρων τι* Pinto ‖ **12, 13** *ἢ ἀγαθόν*] del. Morus, *ἢ ἀπαθῶν* vel *ἢ εὐσταθῶν* Valck. ‖ **13** *πρὸς τοὺς θεοὺς* adn. Lugd., *νὴ τοὺς θ.* Gat. ‖ **15** *σοι* s. l. **A** ‖ **16** *τις*] *τὴν* $v_2 v_3$ | *δὲ*] *γὰρ* **AT** ‖ **17** *δὲ*[1]] *δαὶ* **T** | *εἰκειότερον* **A** | *αὐτοὺς* **A** ‖ **18** *μεταβάλης* **WX** | *δὲ* om. v_3 | *δύνησαι* **A** ‖ **18–19** *τραφῆναι . . . μεταβάλῃ* om. $v_6 v_7$ ‖ **19** *μεταβάλει* **T** *μεταβάλης* **WX** (*μεταβάλεις* p_6) | *ἀπὸ τῶν* **z** | *τελεσθῆναι* **WX** ‖ **20** *μεταβάλλειν* **X** nonn., ex *-βαλεῖν* corr. **V** ‖ **23** *τὰ ἡμετέρου μέλη, τῷ ὅλῳ* et *ἀλλήλοις* deletis, Lem. | *μέλη* Cor. ‖ **24** *σωκράτας* **A**

κτήτους καταπέπωκεν. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ ἐπὶ παντὸς οὑτινοσοῦν σοι ἀνθρώπου 3
τε καὶ πράγματος προσπιπτέτω.

20. *Ἐμὲ ἓν μόνον περισπᾷ, μή τι αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρώπου οὐ θέλει ἢ ὡς οὐ θέλει ἢ ὃ νῦν οὐ θέλει.*

5 21. *Ἐγγὺς μὲν ἡ σὴ περὶ πάντων λήθη, ἐγγὺς δὲ ἡ πάντων περὶ σοῦ λήθη.*

22. *Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας. τοῦτο δὲ γίνεται,* 2 *ἐὰν συμπροσπίπτῃ σοι, ὅτι καὶ συγγενεῖς καὶ δι᾽ ἄγνοιαν καὶ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι καὶ ὅτι μετ᾽ ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε καὶ πρὸ πάντων,*
10 *ὅτι οὐκ ἔβλαψέ σε· οὐ γὰρ τὸ ἡγεμονικόν σου χεῖρον ἐποίησεν, ἢ πρόσθεν ἦν.*

23. *Ἡ τῶν ὅλων φύσις ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας ὡς κηροῦ νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασε, συγχέασα δὲ τοῦτο εἰς δενδρύφιον συνεχρήσατο τῇ ὕλῃ αὐτοῦ, εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλο τι· ἕκαστον δὲ τούτων πρὸς ὀλίγιστον*
15 *ὑπέστη. δεινὸν δὲ οὐδὲν τὸ διαλυθῆναι τῷ κιβωτίῳ, ὥσπερ οὐδὲ τὸ* 2 *συμπαγῆναι.*

24. *Τὸ ἐπίκοτον τοῦ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν· ὅταν πολλάκις ἐναποθνήσκῃ ⟨ἐν τῷ προσώπῳ τὸ εὔσχημον,⟩ τὸ τελευταῖον ἀπεσβέσθη, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. αὐτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν* 2
20 *πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον· εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτάνειν οἰχήσεται, τίς ἔτι τοῦ ζῆν αἰτία;*

25. *Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις*

7 *Μέγα γάρ μου ἆθλον καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς νίκης . . . ἀδικήσαντα ἄνθρωπον ἀφεῖναι, πρὸς φιλίαν ὑπερβάντα φίλον μεῖναι, πίστιν καταλύσαντι πιστὸν διαγενέσθαι* dicit Marcus apud Dion. Cass. 72, 26, 2; cf. Them. or. 7, 96b

[1–22 **AT** 7–11 **X** 7–16 **W**] 3 *αὐτὸ* **A** || 4 *οὐ*³ om. **A** || 7 post *ἴδιον* s. l. *ἐστιν* add. $\mathbf{v}_6$ | *τὸ φιλεῖν* **x** | *γίνεται* **AT** : *γίνοιτ᾽ ἂν* **X** plerique *γένοιτ ἂν* $\mathbf{W}\mathbf{p}_1\mathbf{m}_1$ || 8 *προσπίπτῃ* $\mathbf{V}\mathbf{v}_8\mathbf{X}$ *προσπροσπίπτῃ* **B** | *δι᾽ ἄγνοιαν*] *διάνοια* **B** (sed *ἀγνοία* glossa adscr.) | *καὶ*³ om. **y** || 9 *καὶ ὅτι* Trann. : *καὶ* **A** *καὶ ὡς* **T** *καὶ ὅτιπερ* **WX** | *μετ᾽ ὀλίγον* om. **WX** | *τεθνήξετε* **T** *τεθνήξεσθαι* **AX** nonn. || 11 *ἦν* om. **z** || 13 *διέπλασε* $\mathbf{v}_8$ (cf. SVF II p. 151, 1; 211, 39; 214, 5 sqq. et saepius) | *συγχέουσα* **BV** | *δὲ*] *δὴ* **B** | *δενδρύφιον* Nauck : *δένδρου φύσιν* || 14 *εἰς ἄλλο*] *ὡς ἄλλο* **A** | *ὀλίγον* **W** || 15 *τῷ*] *τὸ* **A** | *κιβωτίῳ*] *βιοτίω* **B** *βιωτίω* **V** (in quo glossa *τῷ μικρῷ βίῳ ἤγουν τῷ κόσμῳ* adscr.) || 16 *συμπαγῆναι ἀγαθόν* Kron. || 17 *ὅταν πολλάκις* **AT** : *ὅταν δὲ πολλάκις γίγνηται* Cor., *ὅθεν πολλάκις* Fourn., *ᾧ πολλάκις* Schenkl in adn. suppl., *ὃ ὅταν πολλάκις ἐνῇ* Haines, *ὅταν δὲ πολλάκις ᾖ* Farquh. || 18 *ἐναποθνήσκῃ ἐν τῷ προσώπῳ τὸ εὔσχημον* locum desperatum sic emend. temptavi (cf. VII 60, 2): *ἐναποθνήσκειν ἢ* (*ἣ* **A**) *πρόσχημα ἢ* **AT**, *ἐναποθνήσκει τὸ πρόσχημα καὶ* Cor., *ἐναποθνήσκῃ τὸ πρόσχημα* Stich, *ἐναποθνήσκει τὸ πρόσχημα ἢ* Fourn., *ἐναπέθνησκεν ἤδη τὸ πρόσχημα ἢ* Schenkl in adn. suppl., *ἀποθνήσκει ἤδη* (vel *δὴ*) *πρόσχημα ἢ* Haines, *ἐναποθνήσκῃ ἡ προσήνεια* Thei., alii aliter | *τελευταίαν* **A** || 19 post *δύνασθαι* lac. stat. Farquh. | *αὐτῷ γε τοῦτο* **A**, *αὐτό γε τοῦτο* Fourn. || 22 *οὐδέπω* Mazz.

καὶ ἄλλα ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῶν ποιήσει καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων οὐσίας, ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

26. *Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σέ, εὐθὺς ἐνθυμοῦ, τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαβὼν ἥμαρτε· τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτὸν καὶ οὔτε θαυμάσεις* 2 *οὔτε ὀργισθήσῃ. ἤτοι γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀγαθὸν ἔτι ὑπο-* 5 3 *λαμβάνεις ἢ ἄλλο ὁμοειδές· δεῖ οὖν συγγινώσκειν. εἰ δὲ μηκέτι ὑπολαμβάνεις τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ κακά, ῥᾷον εὐμενὴς ἔσῃ τῷ παρορῶντι.*

27. *Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν ὡς ἤδη ὄντα, ἀλλὰ τῶν παρόντων τὰ δεξιώτατα ἐκλογίζεσθαι καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπεζη-* 2 *τεῖτο, εἰ μὴ παρῆν. ἅμα μέντοι φυλάσσου, μὴ διὰ τοῦ οὕτως ἀσμενίζειν* 10 *αὐτοῖς ἐθίσῃς ἐκτιμᾶν αὐτά, ὥστε, ἐάν ποτε μὴ παρῇ, ταραχθήσεσθαι.*

28. *Εἰς αὐτὸν συνειλοῦ. φύσιν ἔχει τὸ [λογικὸν] ἡγεμονικὸν ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο γαλήνην ἔχοντι.*

2.3 29. *Ἐξάλειψον τὴν φαντασίαν. στῆσον τὴν νευροσπαστίαν. περί-* 4 *γραψον τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου. γνώρισον τὸ συμβαῖνον ἢ σοὶ ἢ ἄλλῳ.* 15 5.6 *δίελε καὶ μέρισον τὸ ὑποκείμενον εἰς τὸ αἰτιῶδες καὶ ὑλικόν.*[1] *ἐννόησον* 7 *τὴν ἐσχάτην ὥραν. τὸ ἐκείνῳ ἁμαρτηθὲν ἐκεῖ κατάλιπε, ὅπου ἡ ἁμαρτία ὑπέστη.*

30. *Συμπαρεκτείνειν τὴν νόησιν τοῖς λεγομένοις. εἰσδύεσθαι τὸν νοῦν εἰς τὰ γινόμενα καὶ ποιοῦντα.* 20

31. *Φαίδρυνον σεαυτὸν ἁπλότητι καὶ αἰδοῖ καὶ τῇ πρὸς τὸ ἀνὰ μέσον* 2.3 *ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιαφορίᾳ. φίλησον τὸ ἀνθρώπινον γένος. ἀκολούθησον θεῷ.*

4 *Ἐκεῖνος μέν φησιν, ὅτι 'πάντα νομιστί, ἐτεῇ δὲ μόνα τὰ στοιχεῖα'. ἀρκεῖ δὲ μεμνῆσθαι, ὅτι τὰ πάντα νομιστὶ ἔχει· †ἢ δηλίαν ὀλίγα†.* 25

32. *[Περὶ θανάτου] Ἢ σκεδασμός, εἰ ἄτομοι· εἰ ἕνωσις, ἤτοι σβέσις ἢ μετάστασις.*

33. *[Περὶ πόνου] Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει, τὸ δὲ χρονίζον φορητόν·*

24 cf. Democr. B 9, 117, 125 || **28** sqq. Epic. fr. 447 Us. (cf. VII 64)

[**1–28 AT 12–16 D**] **4** *ὑπολαβὸν* **A** || **6** *ἢ*] *εἰ* **T** ('aut' Xyl.), corr. Bas. || **7** *τὰ τοιαῦτα*] *τὰ αὐτὰ* Cor. | *κακά*] *καλά* **A** | *ῥάδιον* **A** || **8** *ἤδη*] *ἡδέα* Schultz, *ἡδίω* Rend. || **9** *καὶ . . . ὑπομιμνήσκεσθαι* om. **A** || **10** *τοῦ*] *τὸ* adn. Lugd. | *οὕτως*] *ὄντως* **A** || **11** *ἐκθίσῃς* **A** || **12** *αὑτὸν* **TD** corr. : *αὐτὸν* **AD** pr. *σαυτὸν* s. l. **D**, *ἑαυτὸν* Farquh. | *τὸ*] *τὸν* **A** | gloss. delevi || **17** *κατάλειπε* **A** || **20** *εἰς τὰ* om. **A** | *νῦν γινόμενα* Schenkl | *τὸν ποιοῦντα* Schmidt || **24** *ἐτεῇ* Usener : *ἔτι ἢ* **A** *ἔτι εἰ* **T**, *ἔχει εἰ* Cas., *ἤτοι* Schultz, *ἕτεροι* Cor., *ἔστι* Schmidt, *ἔχει* Mazz. alii alia | *δὲ μόνα* Cas., Cor. : *δαίμονα* **AT**, *τὰ δαιμόνια ἢ* Schultz | hexam. *πάντα νομίστ', ἐτεῇ δὲ μόνα στοιχεῖα κενόν τε* fec. Fourn. || **25** *ὅτι*] *ὅτι εἰ* Usener | *ἢ* (*ἢ* **T**) *δηλίαν* **AT**, *ἤδη λίαν* Cas., *ἢ δὴ λίαν* Xyl., *εἰ μὴ λίαν* Boot, *ἐτεῇ δὴ λίαν* Usener, alii aliter, fort. *ἴδε λίαν* || **26, 28** et p. 59, **4** lemmata a schol. add. seclusi || **26** *εἰ σκεδ. ἢ ἄτομοι* **T** ('aut . . . aut' Xyl.), *ἢ σκεδ. ἢ ἄτομοι* Cas. | *εἰ ἕνωσις* Schenkl : *ἢ ἕνωσις* **A** *ἢ κένωσις* **T**

καὶ ἡ διάνοια τὴν ἑαυτῆς γαλήνην κατὰ ἀπόληψιν διατηρεῖ καὶ οὐ χεῖρον τὸ ἡγεμονικὸν γέγονε. τὰ δὲ κακούμενα μέρη ὑπὸ τοῦ πόνου, εἴ τι δύναται, 2 *περὶ αὐτοῦ ἀποφηνάσθω.*

34. [*Περὶ δόξης*] *Ἴδε τὰς διανοίας αὐτῶν, οἷαι καὶ οἷα μὲν φεύγουσαι,* 5 *οἷα δὲ διώκουσαι. καὶ ὅτι, ὡς αἱ θῖνες ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ἐπιφορούμεναι* 2 *κρύπτουσι τὰς προτέρας, οὕτως ἐν τῷ βίῳ τὰ πρότερα ὑπὸ τῶν ἐπενεχθέντων τάχιστα ἐκαλύφθη.*

35. *"Ὧι οὖν ὑπάρχει διάνοια μεγαλοπρεπὴς καὶ θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, ἆρα οἴει τούτῳ μέγα τι δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώ-* 10 *πινον βίον; ἀδύνατον, ἦ δ' ὅς. οὐκοῦν καὶ θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοιοῦτος; ἥκιστά γε.'*

36. *'Βασιλικὸν μὲν εὖ πράττειν, κακῶς δὲ ἀκούειν.'*

37. *Αἰσχρόν ἐστι τὸ μὲν πρόσωπον ὑπήκοον εἶναι καὶ σχηματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι, ὡς κελεύει ἡ διάνοια, αὐτὴν δ' ὑφ' ἑαυτῆς μὴ* 15 *σχηματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι.*

38. *Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·*
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν.

39. *Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάρματα δοίης.*

40. *Βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν*
20 *καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή.*

41. *Εἰ δ' ἠμελήθην ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' ἐμώ,*
ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

42. *Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον.*

43. *Μὴ συνεπιθρηνεῖν, μὴ σφύζειν.*

25 44. *'Ἐγὼ δὲ τοῦτον δίκαιον ἂν λόγον ἀντείποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι*

8 sqq. Plat. Rep. 486ab || 12 Antisthen. fr. 20 B Caizzi (cf. Epict. IV 6, 20) || 16 sq. Eurip. fr. 287, 1 sq. N.[2] (e Bellerophonte) (cf. XI 6) | ad cc. VII 38–42; 50–51, XI 6; 30–32 cf. A. Elter, De Gnomol. Graec. hist., Bonn 1893, 109 sq. || 18 fragm. incerti poetae epici || 19–23 Eurip. fr. 757, 6 sq. (ex Hypsipyle); 208, 1 sq. (ex Antigone); 918, 3 sq. N.[2] (cf. XI 6) || 25–p. 60, 7 Plato Apol. 28b et 28d

[1–26 AT] 1 *ὑπόληψιν* Gat., *ἀνάληψιν* Fourn. || 2 *εἴ τι* T : *εἴ τε* A, *εἴ γε* Schenkl, *εἰ* Thei. || 3 *περὶ αὐτῶν* Reiske || 4 *φεύγουσι* et 5 *διώκουσι* Rich. || 5 *ἐπ' ἄλλα* Oxon. || 6 *τὰς προτέρας* Cor. : *τὰ πρότερα* | *πρότερα* Bas. : *προτέρη* T *ἑταίρα* A || 8 ante c. 35 lemma *Πλατωνικόν* in T | *ῇ οὖν* A | *διάνοια μεγαλοπρεπῆ* A, *διανοίᾳ μεγαλοπρέπεια* Cor. e Platone || 9 *ἄρα* A || 10 *ἦ δ' ὅς* codd. Platon. : *ἡ δὲ ὃς* A *ἠδ' ὅς* T || 12 ante c. 36 lemma *Ἀντισθενικόν* in T | *ασιλικὸν* A | *εὖ μὲν* Gat. || 14 *μὴ*] *καὶ* A || 16 *πράγμασι* AT, corr. Gat. || 18 *Ἀθανάτοισι θεοῖσι* Rend. || 19 *ὥσ σε* T, corr. Bas. || 20 *τὸ μὲν . . . τὸ δὲ . . .* AT, corr. Lugd. e Plut. 111 A || 21 *ἠμεμελήθην* A | *ἐμῶν* A, *ἐμοῦ* Lugd. || 24 *μηδὲ συσφύζειν χρεών* Porson, qui versum ignoti poetae restit. voluit (Advers., ed. Kidd, p. 313) || 25 ante cc. 44–46 lemma *Πλατωνικά* in T | *τοῦτον* T : *τοῦτο* A, *τούτω* Bas. || 26 *εἴ οι ιδεῖν* A

ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ.᾽

45. *῾Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὑτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ᾽ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, μένοντα κινδυνεύειν μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.᾽* 5

46. *῾Ἀλλ᾽, ὦ μακάριε, ὅρα, μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ σῴζειν τε καὶ σῴζεσθαι· μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁποσονδὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα ἐατέον ἐστὶ καὶ οὐ φιλοψυχητέον, ἀλλ᾽ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ καὶ πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, τίνα ἂν τρόπον τοῦτον, ὃν μέλλοι χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιῴη.᾽* 10

47. *Περισκοπεῖν ἄστρων δρόμους ὥσπερ συμπεριθέοντα καὶ τὰς τῶν* 2 *στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν· ἀποκαθαίρουσι γὰρ αἱ τούτων φαντασίαι τὸν ῥύπον τοῦ χαμαὶ βίου.* 15

48. [*Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος*] *Καὶ δὴ περὶ ἀνθρώπων τοὺς λόγους ποιούμενον ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ἐπίγεια ὥσπερ ποθὲν ἄνωθεν,* [*κατὰ*] *ἀγέλας, στρατεύματα, γεώργια, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων θόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτάς, θρήνους, ἀγοράς, τὸ παμμιγὲς καὶ τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συγκοσμούμενον.* 20

49. *Τὰ προγεγονότα ἀναθεωρεῖν, τὰς τοσαύτας τῶν γενομένων με-* 2 *ταβολάς· ἔξεστι καὶ τὰ ἐσόμενα προεφορᾶν. ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται καὶ οὐχ οἷόν τε ἐκβῆναι τοῦ ῥυθμοῦ τῶν νῦν γινομένων· ὅθεν καὶ ἴσον τὸ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἱστορῆσαι τὸν ἀνθρώπινον βίον τῷ ἐπὶ ἔτη μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψει;* 25

8 sqq. Plat. Gorg. 512 de || 17 sqq. cf. Lucian. Char. 15 || 21 cf. Heracl. B 8

[1–27 AT] 1 *ἐκεῖνον* A || 2 *ἀγαθοῦ ἔργα* Bas. e Plat. || 4 *αὑτὸν* A || 5 *ὑπάρχοντος*, corr. Bas. | *ἐνταῦθα δεῖ* et 6 *δοκεῖ* Bas. e Plat. || 8 *μὴ* om. A || 8. 9 *ἢ τὸ*] *ἢ τοῦ* nonn. codd. Plat., *ῇ ἢ τὸ* Heindorf in Plat. || 10 *ἐατέον ἐστὶ*] *εὐκτέον ἐστὶ* Lugd., *ἐατέον ῇ* Schultz | *ἐπιστρέψαντα* A || 12 *οὐδεὶς ἂν*] *οὐδ᾽ ἂν εἷς* A || 13 *μέλλει* T || 14 *δρόμον* A || 17 *Καλὸν . . . Πλάτωνος* AT, secl. Breithaupt, *Καλὸν . . . Πυθαγόρου* Upt. | *δὴ*] *δεῖ* A || 18 *δεῖ*] *δὴ* A, secl. Farquh. | *ὥσπερ ποθὲν*] *γυρόθεν* Reiske || 19 *κατὰ* AT: gloss. del. Lem., *κάτω* Cas., *κάτωθεν ὥσπερ* Reiske, *πάντα* Fourn. || 21 *θρόνους* A || 23 *Τῷ τὰ* Trann. | *ἀναθεωροῦντι* Schenkl in app. | *καὶ τὰς* Trann. | *γενομένων* Dal.: *ἡγεμονιῶν* T *ἡγεμονικῶν* A, *νῦν γινομένων* Trann. | verba *τὰς . . . μεταβολάς* post 20 *ποικίλα* transp. Jacks. || 24 *ἐσόμενα*] *σεμνὰ* A

50. *Καὶ· τὰ μὲν ἐκ γῆς φύντα εἰς γαῖαν,*
τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου βλαστόντα γένη
εἰς αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον.

[ἢ τοῦτο· διάλυσις τῶν ἐν ταῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοκῶν καὶ τοιοῦτός τις 2
5 *σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.]*

51. *Καὶ· σίτοισι καὶ ποτοῖσι καὶ μαγγανεύμασι*
παρεκτρέποντες ὀχετόν, ὥστε μὴ θανεῖν.

θεόθεν δὲ πνέοντ' οὖρον ἀνάγκη 2
τλῆναι καμάτοις ἀνοδύρτοις.

10 52. *Καββαλικώτερος, ἀλλ' οὐχὶ κοινωνικώτερος οὐδὲ αἰδημονέστερος οὐδ' εὐτακτότερος ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν οὐδὲ εὐμενέστερος πρὸς τὰ τῶν πλησίον παροράματα.*

53. *Ὅπου ἔργον ἐπιτελεῖσθαι δύναται κατὰ τὸν κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ οὐδὲν δεινόν· ὅπου γὰρ ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι*
15 *διὰ τῆς εὐοδούσης καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν προϊούσης ἐνεργείας, ἐκεῖ οὐδεμίαν βλάβην ὑφορατέον.*

54. *Πανταχοῦ καὶ διηνεκῶς ἐπὶ σοί ἐστι καὶ τῇ παρούσῃ συμβάσει θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν καὶ τοῖς παροῦσιν ἀνθρώποις κατὰ δικαιοσύνην προσφέρεσθαι καὶ τῇ ⟨παρ⟩ούσῃ φαντασίᾳ ἐμφιλοτεχνεῖν, ἵνα μή τι*
20 *ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.*

55. *Μὴ περιβλέπου ἀλλότρια ἡγεμονικά, ἀλλ' ἐκεῖ βλέπε κατ' εὐθύ, ἐπὶ τί σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ ἥ τε τοῦ ὅλου διὰ τῶν συμβαινόντων σοι καὶ ἡ σὴ διὰ τῶν πρακτέων ὑπὸ σοῦ. πρακτέον δὲ ἑκάστῳ τὸ ἑξῆς τῇ κατασκευῇ·* 2
κατεσκεύασται δὲ τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν καὶ ἐπὶ παντὸς
25 *ἄλλου τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ* 3

1sqq. Eurip. fr. 839, 9–11 N.[2] (e Chrysippo) || 6sq. Eurip. Suppl. 1110sq. || 8sq. fragm. trag. adesp. 303 N.[2]

[1–25 **AT** 1–3 **M** 13–16 **WX** 21–25 **D**] 1 *μὲν ἐκ γῆς* Schultz : *ἐκ γῆς μὲν* **TM** *μὲν ἐκ τῆς* **A**, *μὲν ἐκ γαίας* Gat. e Philone (aet. 5, 30) | *φύντα*] *φῦν τὰ* **A** || 2 *ἀπ'*] *ἐπ'* **A** | *βλαστῶντα* **A** | *γένη*] *γονῆς* Gat. e Philone || 3 *εἰς οὐράνιον πόλιν ἦλθε πάλιν* Gat. e Philone | *ἦλθον* **A** || 4–5 seclusi ('locus vix sanus' Schenkl in app.; gloss. iam Rend. susp. est et *ἢ* in *ἤγουν* corr.) || 4 *αὐτόμοι* **A** || 6 *Καὶ*[1] secl. Gat., *καὶ*[3] Markland | *μαγεύμασι* Cas. e Plut. 110 C, *μαντεύμασι* codd. Eurip. || 8 *πνέοντες* **A** || 10 ante c. 52 *οὐκ ἔστιν ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ τῶν ἀνωτέρω τῶν πρὸ τῶν Πλατωνικῶν συναφές* scholiasta in **T** | *καββαλικώτερος* Cas. e Plut. 236 E : *καββαλιώτερος* **T** *παμβαλιώτερος* **A** || 11 *οὐδὲ ἀτακτότερος* **A**, *οὐδ' ἀταρακτότερος* Fourn. || 12 *πλησίων* **A** || 13 *τὸν* om. **xz** || 14 *ἀνθρώπων* **X** nonn. || 15 *κατασκευὴν*] *σκευὴν* **X** nonn. | *ποιούσης* $\mathbf{l_3 p_4}$ | *ἐνεργείας*] *ἐναργίας* **B** || 19 suppl. Cas. || 21 *ἐκεῖ βλέπε*] *ἐπίβλεπε* Rend. || 22 *τοῦ*] *τῶν τοῦ* **A** || 24 *ἕνεκεν ὥσπερ καὶ* **T** || 25 *τὰ*[1]] *τὰ δὲ* **D** | *δὲ*] *τὸ* **T** ('autem' Xyl.)

μὲν οὖν προηγούμενον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ τὸ κοινωνικόν
4 *ἐστι, δεύτερον δὲ τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πείσεις· λογικῆς γὰρ*
καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον περιορίζειν ἑαυτὴν καὶ μήποτε ἡττᾶσθαι μήτε
αἰσθητικῆς μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζῳώδεις γὰρ ἑκάτεραι, ἡ δὲ νοερὰ
ἐθέλει πρωτιστεύειν καὶ μὴ κατακρατεῖσθαι ὑπ᾽ ἐκείνων. δικαίως γε· 5
5 *πέφυκε γὰρ χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. τρίτον ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ τὸ*
6 *ἀπρόπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων οὖν ἐχόμενον τὸ ἡγεμονικὸν*
εὐθεῖαν περαινέτω, καὶ ἔχει τὰ ἑαυτοῦ.

56. *Ὡς ἀποτεθνηκότα δεῖ καὶ μέχρι νῦν βεβιωκότα τὸ λοιπὸν ἐκ τοῦ*
περιόντος ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν. 10

57. *Μόνως φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθόμενον. τί γὰρ*
ἁρμοδιώτερον;

58. *Ἐφ᾽ ἑκάστου συμβάματος ἐκείνους πρὸ ὀμμάτων ἔχειν, οἷς τὰ αὐτὰ*
συνέβαινεν, ἔπειτα ἤχθοντο, ἐξενίζοντο, ἐμέμφοντο· νῦν οὖν ἐκεῖνοι ποῦ;
2 *οὐδαμοῦ. τί οὖν; καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; οὐχὶ δὲ τὰς μὲν ἀλλοτρίας τροπὰς* 15
καταλιπεῖν τοῖς τρέπουσι καὶ τρεπομένοις, αὐτὸς δὲ περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι
3 *αὐτοῖς ὅλος γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς καὶ ὕλη σοι ἔσται· μόνον πρόσεχε*
καὶ θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι ἐπὶ παντός, οὗ πράσσεις· καὶ μέμνησο
ἀμφοτέρων, ὅτι . . . καὶ διάφορον ἐφ᾽ οὗ ἡ πρᾶξις.

59. *Ἔνδον σκάπτε. ἔνδον ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη,* 20
ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς.

60. *Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι καὶ μὴ διερρῖφθαι μήτε ἐν κινήσει*
2 *μήτε ἐν σχέσει. οἷον γάρ τι ἐπὶ τοῦ προσώπου παρέχεται ἡ διάνοια συνετὸν*
αὐτὸ καὶ εὔσχημον συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ἐπὶ ὅλου τοῦ σώματος
3 *ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ φυλακτέα.* 25

61. *Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἤπερ τῇ ὀρχηστικῇ*[1] *κατὰ*
τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ οὐ προεγνωσμένα ἕτοιμος καὶ ἀπτὼς ἑστάναι.

62. *Συνεχῶς ἐφιστάναι, τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ᾽ ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις,*

[**1–28 AT 1–8, 20–26 D 28 WX**] **3** *μήπω* **AD** || **6** *πᾶσιν*] *τοῖς πάθεσιν* Thei. || **7** *ἀπρόσπτωτον* **AD** || **8** *εὐθεῖαν* Cor. (cf. V 3, 2; X 11, 4): *εὐθέα* **ATD**, *εὐθείᾳ* Schenkl | *περαίνει τε* Menag. | *ἀπέχει* Gat., *ἕξει* Rich. || **9** *δεῖ*] *ἤδη* Lem., *δὴ* Thei. | *νῦν οὐ βεβ.* Lem., *νῦν παρὰ φύσιν βεβ.* Reiske, *νῦν μὴ βεβ.* Rend. || **11** *Μόνως* **A** : *Μόνος* **T**, *Μόνον* Bas. || **13** *οἷς*] *οἱ* **A** || **14** *συνέμβαινεν* **A** || **15** *ὁμοίως ταράττεσθαι* Mazz. || **16** *πῶς χρὴ χρῆσθαι* Reiske || **17** *χρήσει* **A** | *σοι* Gat. : *σοῦ* || **17–18** *πρόσεχε σεαυτῷ καὶ θέλε καλὸς* Gat. || **18** *καλῶς* **A** | *οὗ*] *οὐ* **A** || **19** *ἐπ᾽ ἀμφοτέρων* Gat. | lac. ind. et *τὸ συμβαῖνον ἀδιάφορόν ἐστι* suppl. Schultz, *καὶ μεθ᾽ ὑπεξαιρέσεως ὥρμας* suppl. Kron., *διάφορον ἡ πρᾶξις* suppl. Thei., fort. *ἀδιάφορον τίνος ἡ πρᾶξις* vel *τίς ὁ πράττων* (cf. X 13, 1) | *καὶ διάφορον*] *ἀδιάφορον* Gat., *κἀδιάφορον* Kron., Thei. | *ἐφ᾽*] *ἀφ᾽* **A** || **20** *Τὰ ἔνδον* Schenkl | *σκάπτε* Schultz : *σκέπε* **A** *σκόπει* **D** *βλέπε* **T** | *τῶν ἀγαθῶν* **D** pr. | *ἀναβλύζειν* **D** || **22** *Δεῖ δὲ* **D** | *μήτε ἐν κινήσει* om. **D** || **23** *συνετὸν*] *συνεστὸς* Cas., *συνεστὼς* Cor., *σύμμετρον* Jacks. || **24** *καὶ συντηροῦσα* **A**, *ἀεὶ συντ.* Schenkl || **25** *τῷ ἀνεπιτηδεύτως* Thei. || **27** *ἀπτῶς* **A**

καὶ τίνα ἡγεμονικὰ ἔχουσιν. οὔτε γὰρ μέμψῃ τοῖς ἀκουσίως πταίουσιν 2
οὔτε ἐπιμαρτυρήσεως δεήσῃ ἐμβλέπων εἰς τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως καὶ
ὁρμῆς αὐτῶν.

63. *Πᾶσα ψυχή, φησίν, ἄκουσα στέρεται ἀληθείας· οὕτως οὖν καὶ*
5 *δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ εὐμενείας καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου.*
ἀναγκαιότατον δὲ τὸ διηνεκῶς τούτου μεμνῆσθαι· ἔσῃ γὰρ πρὸς πάντας 2
πραότερος.

64. *Ἐπὶ μὲν παντὸς πόνου πρόχειρον ἔστω, ὅτι οὐκ αἰσχρὸν οὐδὲ τὴν*
διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ· οὔτε γὰρ καθὸ λογική ἐστιν οὔτε
10 *καθὸ κοινωνικὴ διαφθείρει αὐτήν. ἐπὶ μέντοι τῶν πλείστων πόνων καὶ* 2
τὸ τοῦ Ἐπικούρου σοι βοηθείτω, ὅτι οὔτε ἀφόρητον οὔτε αἰώνιον, ἐὰν τῶν
ὅρων μνημονεύῃς καὶ μὴ προσδοξάζῃς. κἀκείνου δὲ μέμνησο, ὅτι πολλὰ 3
πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα λανθάνει δυσχεραινόμενα, οἷον τὸ νυστάζειν καὶ τὸ
καυματίζεσθαι καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν. ὅταν οὖν τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε 4
15 *σεαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐνδίδως.*

65. *Ὅρα, μήποτε τοιοῦτο πάθῃς πρὸς τοὺς ἀπανθρώπους, οἷον οἱ*
ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

66. *Πόθεν ἴσμεν, εἰ μὴ Τηλαύγης Σωκράτους τὴν διάθεσιν κρείσσων*
ἦν; οὐ γὰρ ἀρκεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανε καὶ ἐντρεχέστερον 2
20 *τοῖς σοφισταῖς διελέγετο καὶ καρτερικώτατα ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευε*
καὶ τὸν Σαλαμίνιον κελευσθεὶς ἄγειν γεννικώτερον ἔδοξεν ἀντιβῆναι καὶ

4 Epict. I 28, 4 (cf. II 22, 36): *πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀληθείας, ὡς λέγει Πλάτων* (spectat ad Remp. 412e–413a, Soph. 228c) || 6–7 *πρὸς πάντας πραότερος*: idem de Marco dicit Galen. 12, 17 K., cf. Ael. Arist. ad reg. 105, 112, Athenag. Apol. 1, 1 || 11sq. Epic. fr. 447 Us. (cf. VII 33) || 18 de Telauge cf. Diog. Laert. VIII 43; 53, de Aeschinis dialogo, qui 'Telauges' inscribitur, cf. H. Dittmar, Aischines von Sphettos, Berlin 1912, 213sqq. || 20sq. cf. Plat. Symp. 220a–d, Apol. 32c; Xen. Mem. IV 4, 3

[1–21 **AT** 4–7 **D** 1–15, 18–21 **W** 1–7, 18–21 **X**] 2 *ἐπιμαρτυρήσεως*] *ἐπιμαρτυρῆσαι ὡς* **B** *ἐπιμαρτυρήσεσθαι* $\mathbf{p}_4$ | *ἐμβλέπων*] *εἰ βλέπων* $\mathbf{Tv}_1$ *ἐκβλέπων* $\mathbf{p}_4$, *εἰσβλέπων* vel *εἰ βλέπεις* Gat. | *πηγὰς*] *ψυχὰς* **A** | *τῆς* om. $\mathbf{l}_2\mathbf{p}_4$ | *τῶν ὑπολήψεων* $\mathbf{v}_8$ || 3 *αὐτῶν* om. $\mathbf{v}_7$ || 4 *Μέμνησο ὅτι πᾶσα* **D** | *φησίν ἄκουσα* $\mathbf{Av}_8\mathbf{X}$: *ἄκουσα φησίν* **VT** *ἄκουσα* **DB** | *οὕτως . . .* 5 *δικαιοσύνης* om. **D** || 5 *καὶ σωφροσύνης* om. **z** | *εὐμενείας . . .* 7 *πραότερος*] *τῶν ἄλλων ἀρετῶν καὶ πάντως ἔσῃ ταύτῃ πραότερος* **D** || 9 *διάνοιαν τῶν κυβ.* **T** | *καθὸ λογική* Cas. : *καθολική* **A** *καθὸ ὑλική* **TW**, *καθὸ καθολική* Reiske || 10 *διαφθείροι* **A** || 11 *βοηθεῖτο* **B** *βοηθήτω* **V** || 12 *μὴ*] *μηδὲν* Orth | *δὲ* om. **BV** || 13 *λανθάνῃ* **A** || 15 *ἑαυτῷ* **AT** || 16 *Ὅρα*] *Ἄρα* **A** | *τι τοιοῦτον* Cor. || 17 *ἀπάνθρωποι* Cas. || 18 *μὴ* **WX** : *μὲν* **A** om. **T** | *τηλαύγης* **TX** nonn. : *τηλαυγὴς* **AWX** rell. | *σωκράτης* **T** | *τὴν*] *καὶ* **T**, *κατὰ* Upt. | *κρεῖσσον* **A** *κρείττων* $\mathbf{v}_8\mathbf{X}$ nonn. | post *κρείσσων ἦν* verba *λίαν . . . γνωρισθῆναι*, quae c. 67, 1 leguntur, transp. Kron. || 19 *εἰ ἰσωκράτης* $\mathbf{v}_6$ | *ἐντρεχέστερος* $\mathbf{p}_4$ || 20 *καρτερικώτερον* **T** || 21 *σαλαμιόνιον* $\mathbf{v}_3$ | *κελευθεὶς* **X** nonn. | *γεννικώτερον* $\mathbf{Tv}_8\mathbf{X}$ plerique : *γενικώτερον* **ABVX** rell., *γεναιώτερον* Bas., *γενναιότερον* Morus | *ἔδειξεν* $\mathbf{p}_4$ || 21–p. 64, 2 *καὶ*[2] *. . . ἦν* del. Mazz.

ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο, περὶ οὗ καὶ μάλιστα ἄν τις ἀπιστήσειεν, εἴπερ
3 ἀληθὲς ἦν· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν τινὰ τὴν ψυχὴν εἶχε Σωκράτης
καὶ εἰ ἐδύνατο ἀρκεῖσθαι τῷ δίκαιος εἶναι τὰ πρὸς ἀνθρώπους καὶ ὅσιος
τὰ πρὸς θεοὺς μήτε ἐκεῖ πρὸς τὴν κακίαν ἀγανακτῶν μηδὲ μὴν δουλεύων
τινὸς ἀγνοίᾳ μήτε τῶν ἀπονεμομένων ἐκ τοῦ ὅλου ὡς ξένον τι δεχόμενος 5
ἢ ὡς ἀφόρητον ὑπομένων μήτε τοῖς τοῦ σαρκιδίου πάθεσιν ἐμπαρέχων
συμπαθῆ τὸν νοῦν.

67. Ἡ φύσις οὐχ οὕτω συνεκέρασέ ⟨σε⟩ τῷ συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖσθαι
περιορίζειν ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι· λίαν γὰρ ἐνδέχεται
2 θεῖον ἄνδρα γενέσθαι καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωρισθῆναι. τούτου μέμνησο ἀεὶ 10
3 καὶ ἔτι ἐκείνου, ὅτι ἐν ὀλιγίστοις κεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶσαι· καὶ μή,
ὅτι ἀπήλπισας διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο ἀπογνῷς καὶ
ἐλεύθερος καὶ αἰδήμων καὶ κοινωνικὸς καὶ εὐπειθὴς θεῷ.

68. Ἀβιάστως διαζῆσαι ἐν πλείστῃ θυμηδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν
ἅτινα βούλονται, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τοῦ περιτεθραμμένου 15
2 τούτου φυράματος. τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τὴν διάνοιαν σῴζειν
ἑαυτὴν ἐν γαλήνῃ καὶ κρίσει τῇ περὶ τῶν περιεστηκότων ἀληθεῖ καὶ
3 χρήσει τῶν ὑποβεβλημένων ἑτοίμῃ; ὥστε τὴν μὲν κρίσιν λέγειν τῷ
προσπίπτοντι 'τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν, κἂν κατὰ δόξαν ἀλλοῖον
φαίνῃ', τὴν δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ ὑποπίπτοντι 'σὲ ἐζήτουν· ἀεὶ γάρ μοι 20
τὸ παρὸν ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς καὶ τὸ σύνολον τέχνης ἀν-
4 θρώπου ⟨ἰσονόμου⟩ θεῷ'. πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον ⟨ἐκ⟩ θεῶν ἢ ἀνθρώπων
ἐξοικειοῦται καὶ οὔτε καινὸν οὔτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ γνώριμον καὶ
εὐεργές.

69. Τοῦτο ἔχει ἡ τελειότης τοῦ ἤθους, τὸ πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν 25
διεξάγειν καὶ μήτε σφύζειν μήτε ναρκᾶν μήτε ὑποκρίνεσθαι.

1 cf. Aristoph. Nub. 362, Plat. Symp. 221b || **3sq.** cf. Plat. Apol. 32d || **11** apud Iulianum (Symp. 427, 21) Marcus rogatus, quomodo homo deos imitari posset, respondet: *τῷ δεῖσθαι τῶν ἐλαχίστων*

[**1–26 AT 1–7 WX**] **1** *τοῖς* **T**v_7 | *ἀπιστήσειεν* Gat. ('dubitari potest' Xyl.): *ἐπιστήσειεν* || **2** *τὴν* om. v_3, del. Cor. || **3** *τῷ δίκαιος εἶναι ἀρκεῖσθαι* **WX** | *τῷ*] *τὸ* **A** om. l_4 || **4** *ἐκεῖ*] *εἰκῇ* **T**, *ἐκείνων* Schenkl in app. | *μηδὲ μὴ* **y** || **6** *ὑπομένων*] *ὑποτρέμων* Reiske, *ἀπογέμων* Lofft || **8** add. Gat. | *τὸ σοῦ συγκριμάτιον* Salm. || **9** *ὑφ' ἑαυτῷ*] *ὑφ' ἑαυτοῦ* **A**, *ἐφ' ἑαυτῷ* Cor. | *λίαν* . . . **10** *γνωρισθῆναι* post c. 66, 1 *κρείσσων ἦν* transp. Kron., post **13** *θεῷ* Farquh. || **11** *βιῶναι* Cor. || **12** *διαλεκτικῶς καὶ φυσικῶς* **A** || **16** *κωλύειν* **A** || **17** *τῇ* secl. Gat. | *ἀληθεῖ*] *κρίσει ἀληθεῖ* **A** || **19** *ὑπάρχει* **A** | *κατ' οὐσίαν κἂν* iter. **A** || **20** *φαίνῃ* Cor.: *φανῇ* **AT**, *φανῇς* Menag. || **21** *σύνολον*] *σὺν ὅλης* **A** || **22** *ἰσονόμου θεῷ* (cf. VIII 2, 2) Dal.: *ἢ θεοῦ* **AT**, *θείου* Reiske | *ἐκ θεῶν ἢ ἀνθρώπων* (cf. II 13, 2sq.) Dal.: *θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ* **AT**, *θείῳ ἀνθρώπῳ* Reiske || **25** *ἔχει τοῦ τελειότης ἤθους* **A**

70. *Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες οὐ δυσχεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι δεήσει αὐτοὺς πάντως ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· προσέτι δὲ καὶ κήδονται αὐτῶν παντοίως. σὺ δὲ ὅσον οὐδέπω* 2 *λήγειν μέλλων ἀπαυδᾷς, καὶ ταῦτα εἷς ὢν τῶν φαύλων;*

5 71. *Γελοῖόν ἐστι τὴν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, ὃ καὶ δυνατόν ἐστι, τὴν δὲ τῶν ἄλλων φεύγειν, ὅπερ ἀδύνατον.*

72. *Ὃ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις εὑρίσκῃ μήτε νοερὸν μήτε κοινωνικόν, εὐλόγως καταδεέστερον ἑαυτῆς κρίνει.*

73. *Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖς καὶ ἄλλος εὖ πεπονθώς, τί ἔτι ζητεῖς* 10 *τρίτον παρὰ ταῦτα, ὥσπερ οἱ μωροί, τὸ καὶ δόξαι εὖ πεποιηκέναι ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;*

74. *Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος. ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν· μὴ οὖν κάμνε ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς.*

75. *Ἡ τοῦ ὅλου φύσις ἐπὶ τὴν κοσμοποιίαν ὥρμησε· νῦν δὲ ἤτοι πᾶν* 15 *τὸ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται ἢ ὀλίγιστα καὶ τὰ κυριώτατά ἐστιν, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλά σε* 2 *γαληνότερον ποιήσει τοῦτο μνημονευόμενον.*

Η

1. *Καὶ τοῦτο πρὸς τὸ ἀκενόδοξον φέρει, ὅτι οὐκέτι δύνασαι τὸν βίον* 20 *ὅλον ἢ τόν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι, ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ δῆλος γέγονας πόρρω φιλοσοφίας ὤν. πέφυρσαι οὖν,* 2 *ὥστε τὴν μὲν δόξαν τὴν τοῦ φιλοσόφου κτήσασθαι οὐκέτι σοι ῥᾴδιον· ἀνταγωνίζεται δὲ καὶ ἡ ὑπόθεσις. εἴπερ οὖν ἀληθῶς ἑώρακας, ποῦ κεῖται* 3 *τὸ πρᾶγμα, τὸ μὲν τί δόξεις ἄφες· ἀρκέσθητι δέ, εἰ κἂν τὸ λοιπὸν τοῦ* 25 *βίου οἷον δήποτε ἡ φύσις σε θέλει βιώσῃ. κατανόησον οὖν, τί θέλει, καὶ* 4 *ἄλλο μηδέν σε περισπάτω· πεπείρασαι γάρ, περὶ πόσα πλανηθεὶς οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ* 5

19 sqq. libris Aristonis lectis Marcus Frontoni scripsit: *nimis quam saepe erubescit discipulus tuus sibique suscenset, quod viginti quinque natus annos nihildum bonarum opinionum et puriorum rationum animo hauserim,* Fronto epist. ad Caes. IV 13 p. 75 sq. N.

[**1–27 AT 1–6, 12–13 D 1–6 WX**] **1–3** *Οἱ θεοὶ . . . σὺ δὲ*] *Ὁ θεὸς οὐχ ὅπως ἀθάνατος ὢν οὐ δυσχεραίνει τοιούτων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνεχόμενος, ἀλλ' αὐτῶν παντοίως καὶ κήδεται, καὶ σὺ* **D** || **2** *δεήσει*] *δέῃ* **g** | *αὐτοὺς* om. **p₄** | *ὄντων* del. put. Leop. || **4** *μέλλων λήγειν* **g** || **5** *καὶ* om. **v₈** || **7** *Ὃ ἂν*] *Κἂν* **A** || **8** *κρινεῖ* Cor. || **9** *ἄλλως* **A** | *ἔτι ζητεῖς*] *ἐπιζητεῖς* Nauck, qui *ὥσπερ οἱ μωροί* secl. || **10** *τόδε καὶ* **A** || **14** *Ἡ* om. **A** | *φύσεις* **A** || **15** *ἢ ὀλίγιστα* Zuntz : *ἢ ἀλόγιστα* **AT**, *ἢ ἃ λογικὰ* vel *ἢ τὰ λογιστικὰ* Cas., *ἢ εὐλόγιστα αὐτοῦ* Reiske, *εἰ ἀλόγιστα* Thei. || **16** *ἢ ἔστιν* Thei. || **17** *τούτου* **A** || **21** *σεαυτῷ* **T** || **22** *φιλοσόφου σου* **A** || **23–24** *ἑώρακά σου κεῖται πρᾶγμα* **A** || **24** *κἂν τῷ λοιπῷ* Schultz || **25** *οἷον* Cor. : *ὅσον* **AT**, *ὡς* Lem. | *ἡ φύσις σε* Dal. : *ἡ σὴ φύσις οὐ* **A** *ἡ σὴ φύσις* **T**, *ὡς ἡ φύσις σου* Cas. Gat., *ᾗ ἡ φύσις σου* Kron. | *βιώσῃ* Cor. : *βιώσειν* **AT**, *βιώσεις* Cas. || **26** *σε* om. **T**

6 ἐν ἀπολαύσει, οὐδαμοῦ. ποῦ οὖν ἐστιν; ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τοῦ
ἀνθρώπου φύσις· πῶς οὖν ταῦτα ποιήσεις; ἐὰν δόγματα ἔχῃς, ἀφ' ὧν αἱ
ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. τίνα δόγματα; τὰ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ὡς οὐδε-
νὸς μὲν ἀγαθοῦ ὄντος ἀνθρώπῳ, ὃ οὐχὶ ποιεῖ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον,
2 ἐλευθέριον, οὐδενὸς δὲ κακοῦ, ὃ οὐχὶ ποιεῖ τἀναντία τοῖς εἰρημένοις. 5

2. Καθ' ἑκάστην πρᾶξιν ἐρώτα σεαυτόν· πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ μετα-
νοήσω ἐπ' αὐτῇ; μικρὸν καὶ τέθνηκα καὶ πάντ' ἐκ μέσου. τί πλέον ἐπι-
ζητῶ, εἰ τὸ παρὸν ἔργον ζῴου νοεροῦ καὶ κοινωνικοῦ καὶ ἰσονόμου θεῷ;

3. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Γάιος καὶ Πομπήιος τί πρὸς Διογένη καὶ Ἡράκλει-
2 τον καὶ Σωκράτην; οἱ μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα καὶ τὰς αἰτίας καὶ τὰς 10
ὕλας καὶ τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν ἦν αὐτόνομα· ἐκεῖ δὲ οἵων προνομία καὶ
δουλεία πόσων.

4. Ὅτι οὐδὲν ἧττον τὰ αὐτὰ ποιήσουσι, κἂν σὺ διαρραγῇς.

5. Τὸ πρῶτον μὴ ταράσσου· πάντα γὰρ κατὰ τὴν τοῦ ὅλου φύσιν καὶ
ὀλίγου χρόνου οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, ὥσπερ οὐδὲ Ἀδριανός, οὐδὲ Αὔγου- 15
2 στος. ἔπειτα ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα [ἴδε αὐτὸ] καὶ συμμνημονεύσας, ὅτι
ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ τί τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ,
πρᾶξον τοῦτο ἀμεταστρεπτὶ καὶ [εἰπὲ] ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι,
μόνον εὐμενῶς καὶ αἰδημόνως καὶ ἀνυποκρίτως.

6. Ἡ τῶν ὅλων φύσις τοῦτο ἔργον ἔχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μετατιθέναι, 20
2 μεταβάλλειν, αἴρειν ἔνθεν καὶ ἐκεῖ φέρειν. πάντα τροπαί, οὐχ ὥστε
φοβηθῆναι, μή τι καινόν· πάντα συνήθη [ἀλλὰ καὶ ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις].

7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδούσῃ· φύσις δὲ λογικὴ εὐοδεῖ ἐν
μὲν φαντασίαις μήτε ψευδεῖ μήτε ἀδήλῳ συγκατατιθεμένη, τὰς ὁρμὰς
δὲ ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀπευθύνουσα, τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ τὰς 25
ἐκκλίσεις τῶν ἐφ' ἡμῖν μόνον πεποιημένη, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς κοινῆς φύσεως
2 ἀπονεμόμενον πᾶν ἀσπαζομένη. μέρος γὰρ αὐτῆς ἐστιν, ὡς ἡ τοῦ φύλλου
φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως· πλὴν ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις

[**1–28 AT**] **2** *ποιήσεις* Cor. : *ποιήσει* **AT**, *ποιήσει τις* Gat. | *ἐπὰν* **T** | *ἔχῃς* Cor.: *ἔχῃ* || **3** *τὰ* om. **A** || **4** *ὃ* om. **A** || **5** *ἐλεύθερον* **T** ('liberalem' Xyl.) || **6** *ἐρωτᾷς ἑαυτόν* **A** | *ἔχῃ* **A** || **7** *τεθνηκότα* **A** || **7.8** *ἐπιζηλῶ* **T**, corr. Bas. ('requiro' Xyl.) || **9** *δὲ*] *δὴ* Rend., secl. Cor. || **11** *αὐτῶν ἦν* Trann. : *ἦν αὐτῶν* **AT** | *αὐτόνομα* Trann. in app. : *αὐτά* **A** *ταὐτά* **T** ('ita' Xyl.), *ταῦτα* Cas., *ἀεὶ ταὐτά* Couat, *ἀήττητα* Hoffm., *αὐτάρκη* Schenkl in app., *αὐτὰ αὐτοκρατῆ* Mazz. | *ἐκεῖ*] *ἐκείνων* Farquh. | *οἵων* Trann. : *ὅσων* **T** *ὅσῃ* **A** | *προνομία* Dal. : *πρόνοια* **AT**, *παράνοια* Cas., *ἄγνοια* Hoffm., *περίνοια* Rich., *ὑπόνοια* Kron., *ὀλίγων πρόνοια* Bign. || **15** *οὐδεὶς*] *οὐδὲν* Lem. | *ἀδριανός* **A** || **16** seclusi || **18** *ἀμετατρεπτὶ* **T** | *εἰπὲ ὡς*] *εἰπὲ* seclusi, *ὁποίως* Farquh. || **21** *μεταβαλεῖν* **A** || **21–22** *τροπαί, πάντα συνήθη, ὥστε οὐχὶ φοβ.* ordin. verb. mut. Gat. || **22** verba *ἀλλὰ . . . ἀπονεμήσεις* hic seclusi et post c. 7, 2 *ποιεῖται* transtuli, inscript. c. 7 esse put. Trann., *ἀλλὰ . . . ἀπονεμ.* et **21–22** *οὐχ ὥστε . . . καινόν* invicem mut. Farquh. | *αἱ*] *καὶ* **A** || **26** *μόνων* **A** | *ποιουμένη* Cor., *περιποιουμένη* Rend.

μέρος ἐστὶ φύσεως καὶ ἀναισθήτου καὶ ἀλόγου καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις μέρος ἐστὶν ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας, εἴ γε ἴσους καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς μερισμοὺς χρόνων, οὐσίας, αἰτίου, ἐνεργείας, συμβάσεως ἑκάστοις ποιεῖται. ⟨ἀλλὰ καὶ ἴσαι
5 *αἱ ἀπονεμήσεις.⟩ σκόπει δέ, μὴ εἰ τὸ ⟨ἓν⟩ πρὸς τὸ ἓν ἴσον εὑρήσεις ἐπὶ* 3 *παντός, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα τοῦδε πρὸς ἀθρόα τὰ τοῦ ἑτέρου.*

8. *Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν. ἀλλὰ ὕβριν ἀνείργειν ἔξεστιν· ἀλλὰ ἡδονῶν καὶ πόνων καθυπερτερεῖν ἔξεστιν· ἀλλὰ τοῦ δοξαρίου ὑπεράνω εἶναι ἔξεστιν· ἀλλὰ ἀναισθήτοις καὶ ἀχαρίστοις μὴ θυμοῦσθαι, προσέτι*
10 *κήδεσθαι αὐτῶν ἔξεστιν.*

9. *Μηκέτι σου μηδεὶς ἀκούσῃ καταμεμφομένου τὸν ἐν αὐλῇ βίον μηδὲ σὺ σεαυτοῦ.*

10. *Ἡ μετάνοιά ἐστιν ἐπίληψίς τις ἑαυτοῦ ὡς χρήσιμόν τι παρεικότος· τὸ δὲ χρήσιμον ἀγαθόν τι δεῖ εἶναι καὶ ἐπιμελητέον αὐτοῦ τῷ καλῷ καὶ*
15 *ἀγαθῷ ἀνδρί· | οὐδεὶς δ' ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν ἐπὶ τῷ ἡδονήν τινα παρεικέναι· οὔτε ἄρα χρήσιμον οὔτε ἀγαθὸν ἡδονή.*

11. *Τοῦτο τί ἐστιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ; τί μὲν τὸ οὐσιῶδες αὐτοῦ καὶ ὑλικόν; τί δὲ τὸ αἰτιῶδες; τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ; πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται;*

20 12. *Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσχερῶς ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, ὅτι κατὰ τὴν κατασκευήν σου ἐστὶ καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν τὸ πράξεις κοινωνικὰς ἀποδιδόναι, τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζῴων· ὃ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον καὶ δὴ καὶ προσηνέστερον.*

25 13. *Διηνεκῶς καὶ ἐπὶ πάσης, εἰ οἷόν τε, φαντασίας φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι.*

14. *Ὧι ἂν ἐντυγχάνῃς, εὐθὺς αὑτῷ πρόλεγε· οὗτος τίνα δόγματα ἔχει περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; εἰ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου καὶ τῶν ποιητικῶν* 2 *ἑκατέρου καὶ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς τοιάδε τινὰ δόγματα*
30 *ἔχει, οὐδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν τάδε τινὰ ποιῇ, καὶ μεμνήσομαι, ὅτι ἀναγκάζεται οὕτω ποιεῖν.*

[**1–31 AT 7–12, 15–16, 20–24 D**] **3** *εἴ γε*] *ἤ γε* Gat. | *τοὺς* del. Morus || **4–5** *ἀλλὰ . . . ἀπονεμήσεις* e c. 6, 2 huc transtuli || **5** suppl. Cas. || **6** *τοῦ δὲ*, corr. Cas. | *ἀθρῶα* **A** || **7** *Ἀναγινώσκειν*] *Ἀναβιῶναι* Nauck, *Πάντα γινώσκειν* Stich, *Τἄνω γινώσκειν* Jacks., sed nihil mutandum, cf. II 2, 2; 3, 3; IV 30 || **9. 10** *προσέτι δὲ καὶ κήδ.* Reiske || **12** *σὺ*] *τὸν* Bas. | *σεαυτόν* **D** || **13** *παρηκότος* **A** || **14** *χρήσιμον ἀγαθόν* Reiske : *ἀγαθὸν χρήσιμον* **AT** | *καί*[1]] *εἰ* Lem. || **14–15** *ἀγαθῷ καὶ καλῷ* **T** || **15** *οὐδεὶς ἂν* **AD**, *οὐδεὶς ἂν οὖν* Schenkl in app. || **16** *παρηκέναι* **AD** || **17** *Τοῦτό ἐστιν* **A** | *καθ' ἑαυτὸ* **T** | *τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ* del. Schultz, fort. recte || **27** *αὑτῷ* Schenkl : *αὐτῶ* **A** *σαυτῷ* **T** | *οὗτος* ex *οὕτως* corr. **A** || **28** *εἰ* **A** : *ἡ* **T**, *ἢ* Bas. || **30** *ἔχειν* **T** | *ἢ*] *εἰ* **A** | *μέμνησο* **A** || **31** *πονεῖν* **T**, post *πονεῖν* verba **30–31** *μεμνήσομαι . . . ποιεῖν* recte iter.

15. *Μέμνησο, ὅτι, ὥσπερ αἰσχρόν ἐστι ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέ-*
ρει, οὕτως, εἰ ὁ κόσμος τάδε τινὰ φέρει, ὧν ἐστι φορός· καὶ ἰατρῷ δὲ καὶ
κυβερνήτῃ αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ πεπύρεχεν οὗτος ἢ εἰ ἀντίπνοια γέγονεν.

16. *Μέμνησο, ὅτι καὶ τὸ μετατίθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τῷ διορθοῦντι*
2 *ὁμοίως ἐλεύθερόν ἐστι. σὴ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὴν σὴν ὁρμὴν καὶ κρίσιν* 5
καὶ δὴ καὶ κατὰ νοῦν τὸν σὸν περαινομένη.

17. *Εἰ μὲν ἐπὶ σοί, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ δὲ ἐπ' ἄλλῳ, τίνι μέμφῃ; ταῖς*
ἀτόμοις ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη.
2 *Οὐδενὶ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύνασαι, διόρθωσον· εἰ δὲ τοῦτο μὴ*
δύνασαι, τό γε πρᾶγμα αὐτό· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, πρὸς τί ἔτι συμφέρει τὸ 10
μέμψασθαι; εἰκῇ γὰρ οὐδὲν ποιητέον.

2 18. *Ἔξω τοῦ κόσμου τὸ ἀποθανὸν οὐ πίπτει. εἰ ὧδε μένει, καὶ μετα-*
βάλλει ὧδε καὶ διαλύεται εἰς τὰ [ἴδια ἃ] στοιχεῖα τοῦ κόσμου [καὶ σά].
καὶ αὐτὰ δὲ μεταβάλλει καὶ οὐ γογγύζει.

19. *Ἕκαστον πρός τι γέγονεν, ἵππος, ἄμπελος. τί θαυμάζεις; καὶ ὁ* 15
2 *ἥλιος ἐρεῖ 'πρός τι ἔργον γέγονα' καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ οὖν πρὸς τί; τὸ*
ἥδεσθαι; ἴδε, εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια.

20. *Ἡ φύσις ἐστόχασται ἑκάστου οὐδέν τι ἔλασσον τῆς ἀπολήξεως ἢ*
2 *τῆς ἀρχῆς τε καὶ διεξαγωγῆς, ὡς ὁ ἀναβάλλων τὴν σφαῖραν· τί οὖν*
ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ ἀναφερομένῳ ἢ κακὸν καταφερομένῳ ἢ καὶ πεπτω- 20
3 *κότι; τί δὲ ἀγαθὸν τῇ πομφόλυγι συνεστώσῃ ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ*
ὅμοια δὲ καὶ ἐπὶ λύχνου.

21. *Ἔκστρεψον καὶ θέασαι, οἷόν ἐστι, γηρᾶσαν δὲ οἷον γίνεται, νοσῆσαν*
δέ, πονῆσαν δέ.
2 *Βραχύβιον καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος καὶ ὁ μνημονεύων καὶ ὁ* 25

19 *pila lusit adprime* dicit de Marco Hist. Aug. IV 4, 9

[1–25 **AT** 1–3, 9–11 **WX** 25 **W**] 1 *Μέμνησον* v_3 | *ἐστι* om. **T** || 2 *τοιάδε τινὰ* Reiske | *ὅν ἐστι* v_2 || 3 *αἰσχρόν ἐστι* v_1 | *εἰ*[2] om. **X** nonn., del. Gat. | *γέγονεν ἀντίπνοια* **y**v_5 || 5 *ἐλευθέρου* Rich. | *σὴ γὰρ ἡ* Lofft || 9 *μεμπταῖον* v_7 || 9–10 *εἰ δὲ ... δύνασαι* om. **T** ('vel si prius nequis' Xyl.) || 10 *γε*] *δὲ* **T** | *μὴ τοῦτο* **ABVX** nonn.: *μηδὲ τοῦτο* v_8**X** rell. *τοῦτο μὴ δύνασαι* **T** | *συμφέρει* **V** (*συμ* in ras.) **B** et p_4 ex *σοι φέρει* corr.: *σοι φέρει* **AT**v_8**X** plerique || 11 *οὐδὲ* v_7 || 12 *εἰ*] *εἰ δ'* Lofft, *ἀεὶ* Schenkl in adn. suppl., del. Jacks. || 13 *ἴδια ἃ*] delevi, *ἀίδια ἃ* Farquh. | *στοιχεῖά ἐστι* **T** | *καὶ σά*] delevi (*ἴδια ἅ ἐστι καὶ σὰ* glossam aliunde, ex. gr. e VIII 26, 1, intrusam esse manif. est, cf. glossam in III 6, 3), *καὶ σοῦ* Cor. || 16 *ἐρεῖ . . . γέγονα*] 'possunt dicere cuius rei causa facti sunt' Xyl. | *ἔργον γέγονα*] *ἔτι γέγονεν* **A** || 17 *ἰδὲ ἂν ἔχεται ἔννοια* **A** || 18 *ἡ ἑκάστου* **A** || 19 *οὖν*] *οὖν ἢ* **A** || 21 *πομφολύγγι* **A** || 21–22 *τὰ . . . λύχνου* gloss. put. Stich || 23 *Ἔξω στρέψον* Morus | *οἷόν ἐστι*] *σῶμα* excidisse put. Morus, *τὸ σωμάτιον νέον* Menag. || 23.24 *νοσῆσάν τε καὶ* Menag. || 24 *πονῆσαν* Dal.: *πορνεῦσαν* **AT**, secl. March., *ἀποπνεῦσαν* Gat., *πυρέξαν* Cor., *ἀποπυσθὲν* Lofft, *διαπυῆσαν* Leop., alii aliter || 24–25 *πορνεῦσαν, βραχύβιον δὲ* **T** || 25 *καὶ ὁ μνημονεύων* om. v_8

μνημονευόμενος. προσέτι δὲ καὶ ἐν γωνίᾳ τούτου τοῦ κλίματος καὶ 3
οὐδὲ ἐνταῦθα πάντες συμφωνοῦσι καὶ οὐδὲ αὐτός τις ἑαυτῷ· καὶ ὅλη
δὲ ἡ γῆ στιγμή.

22. *Πρόσεχε τῷ ὑποκειμένῳ ἢ τῇ ἐνεργείᾳ ἢ τῷ δόγματι ἢ τῷ σημαινο-*
5 *μένῳ.*

Δικαίως ταῦτα πάσχεις· μᾶλλον γὰρ θέλεις ἀγαθὸς αὔριον γενέσθαι ἢ 2
σήμερον εἶναι.

23. *Πράσσω τι; πράσσω ἐπὶ ἀνθρώπων εὐποιίαν ἀναφέρων· συμβαίνει*
τί μοι; δέχομαι ἐπὶ τοὺς θεοὺς ἀναφέρων καὶ τὴν πάντων πηγήν, ἀφ᾽ ἧς
10 *πάντα τὰ γινόμενα συμμηρύεται.*

24. *Ὁποῖόν σοι φαίνεται τὸ λούεσθαι, ἔλαιον, ἱδρώς, ῥύπος, ὕδωρ*
γλοιῶδες, πάντα σικχαντά, τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου καὶ πᾶν ὑπο-
κείμενον.

25. *Λούκιλλα Οὐῆρον, εἶτα Λούκιλλα· Σέκουνδα Μάξιμον, εἶτα*
15 *Σέκουνδα· Ἐπιτύγχανος Διότιμον, εἶτα Ἐπιτύγχανος· Φαυστῖναν Ἀντωνῖ-*
νος, εἶτα Ἀντωνῖνος. τοιαῦτα πάντα· Κέλερ Ἀδριανόν, εἶτα Κέλερ. οἱ δὲ 2
δριμεῖς ἐκεῖνοι ἢ προγνωστικοὶ ἢ τετυφωμένοι ποῦ, οἷον [δριμεῖς μὲν]
Χάραξ καὶ Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς καὶ Εὐδαίμων καὶ εἴ τις τοιοῦτος;
πάντα ἐφήμερα, τεθνηκότα πάλαι· ἔνιοι μὲν οὐδὲ ἐπ᾽ ὀλίγον μνημονευθέν- 3
20 *τες, οἱ δὲ εἰς μύθους μεταβαλόντες, οἱ δὲ ἤδη καὶ ἐκ μύθων ἐξίτηλοι.*
τούτων οὖν μεμνῆσθαι, ὅτι δεήσει ἤτοι σκεδασθῆναι τὸ συγκριμάτιόν 4
σου ἢ σβεσθῆναι τὸ πνευμάτιον ἢ μεταστῆναι καὶ ἀλλαχοῦ καταταχθῆναι.

26. *Εὐφροσύνη ἀνθρώπου ποιεῖν τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου* 2
εὔνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, ὑπερόρασις τῶν αἰσθητικῶν κινήσεων, διάκρι-
25 *σις τῶν πιθανῶν φαντασιῶν, ἐπιθεώρησις τῆς τῶν ὅλων φύσεως καὶ τῶν*
κατ᾽ αὐτὴν γινομένων.

16 oratorem Caninium Celerem magistrum Marci et Veri fuisse refert Hist. Aug. IV 2, 4; V 2, 5, cf. Philostr. vit. soph. I 524 p. 94 W. | de oratore Adriano cf. Philostr. vit. soph. II 585sqq. p. 222sqq. W. (cf. Birley p. 354) || **18** *Δημήτριος οὗτος ἐπὶ τοῦ Σεβαστοῦ ἤκμαζεν, οὗ Μᾶρκος ἐν τοῖς Ἠθικοῖς αὐτοῦ μέμνηται,* Arethas schol. in Lucian. de salt. 63 p. 189 R.; de Platonico Demetrio cf. Lucian. calumn. 16

[**1–26** AT **1–3** W] **1** *τούτου* om. BV || **4** *ἢ τῷ δόγματι ἢ τῇ ἐνεργείᾳ* T || **6** *αὐτὰ* A | *μᾶλλον γὰρ* Schultz : *μᾶλλον δὲ* AT, *ὅτι μᾶλλον δὴ* Gat., *εἰ μᾶλλον* Reiske || **8** *Πράσσω ὅ τι πράσσω* Reiske || **8–9** *συμβαίνει . . . ἀναφέρων* om. A || **9** *ὑφ᾽ ἧς* Cor. || **10** *συμμηρίεται* A || **12** *γλυῶδες* A | *τοῦ* s. l. A || **14** *οὐήρον* A || **14** et **15** *Σέκουνδα* Gat. : *σεκοῦνδα* A *Σεκούνδα* T || **15** *Φαυστίναν* T | *ἀντωνίνος* A || **16** *εἶτα Ἀντωνῖνος* om. A | *Κέλερ . . . Κέλερ* in initium cap. transp. Stich (Marcum de imperatore Hadriano loqui falso ratus), post *Ἀντωνῖνος* alt. colloc. Salm. | *ἀδριανόν* A, Bas. (sine spiritu T) || **17** secl. Rend. (**17–18** *οἷον . . . τοιοῦτος* del. Trann.) || **18** *Χιάραξ* Bas., *Ἱέραξ* Gat. | *δήμη*τρ A | *ὁ Πλατωνικὸς* secl. Haines || **20** *μεταβαλλόντες* A || **21** *μεμνῆσθαι καὶ* Trann. in app. || **22** *καταχθῆναι* A

27. *Τρεῖς σχέσεις· ἡ μὲν πρὸς τὸ ἀγγεῖον τὸ περικείμενον, ἡ δὲ πρὸς
τὴν θείαν αἰτίαν, ἀφ᾽ ἧς συμβαίνει πᾶσι πάντα, ἡ δὲ πρὸς τοὺς συμ-
βιοῦντας.*

28. *Ὁ πόνος ἤτοι τῷ σώματι κακόν· οὐκοῦν ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ·
ἀλλ᾽ ἔξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν αἰθρίαν καὶ γαλήνην διαφυλάσσειν καὶ μὴ* 5
2 *ὑπολαμβάνειν, ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κρίσις καὶ ὁρμὴ καὶ ὄρεξις καὶ
ἔκκλισις ἔνδον καὶ οὐδὲν κακὸν ὧδε ἀναβαίνει.*

29. *Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας συνεχῶς ἑαυτῷ λέγων 'νῦν ἐπ᾽ ἐμοί ἐστιν,
ἵνα ἐν ταύτῃ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ μηδὲ ἐπιθυμία μηδὲ ὅλως ταραχή
τις· ἀλλὰ βλέπων πάντα, ὁποῖά ἐστι, χρῶμαι ἑκάστῳ κατ᾽ ἀξίαν'.* 10
2 *μέμνησο ταύτης τῆς ἐξουσίας.*

30. *Κατὰ φύσιν λαλεῖν καὶ ἐν συγκλήτῳ καὶ πρὸς πάνθ᾽ ὁντινοῦν,
κοσμίως, μὴ περιτράνως· ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.*

31. *Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνή, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφή,
Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροί, θύται·* 15
2 *ὅλης αὐλῆς θάνατος. εἶτα ἔπιθι τὰς ἄλλας ⟨αὐλὰς καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν,
εἶτα τὸν ὅλων πόλεων, ἀλλὰ⟩ μὴ καθ᾽ ἑνὸς ἀνθρώπου θάνατον, οἷον*
3 *Πομπηίων· κἀκεῖνο δὲ τὸ ἐπιγραφόμενον τοῖς μνήμασιν 'ἔσχατος τοῦ
ἰδίου γένους' ἐπιλογίζεσθαι, πόσα ἐσπάσθησαν οἱ πρὸ αὐτῶν, ἵνα διάδοχόν
τινα καταλίπωσιν, εἶτα ἀνάγκη ἔσχατόν τινα γενέσθαι· πάλιν ὧδε ὅλου* 20
γένους θάνατον.

32. *Συντιθέναι δεῖ τὸν βίον κατὰ μίαν πρᾶξιν καί, εἰ ἑκάστη τὸ ἑαυτῆς
ἀπέχει ὡς οἷόν τε, ἀρκεῖσθαι· ἵνα δὲ τὸ ἑαυτῆς ἀπέχῃ, οὐδὲ εἷς σε κωλῦσαι*
2 *δύναται. 'ἀλλ᾽ ἐνστήσεταί τι ἔξωθεν.' οὐδὲν εἴς γε τὸ δικαίως καὶ*
3 *σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· ἄλλο δέ τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται,* 25
*ἀλλὰ τῇ πρὸς αὐτὸ τὸ κώλυμα εὐαρεστήσει καὶ τῇ ἐπὶ τὸ διδόμενον
εὐγνώμονι μεταβάσει εὐθὺς ἄλλη πρᾶξις ἀντικαθίσταται ἐναρμόσουσα εἰς
τὴν σύνθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.*

[1–28 **AT**] 1 *ἀγγεῖον* Valck. (cf. X 38, 2; XII 2, 1; III 3, 6): *αἴτιον* **AT**, *σωμάτιον* Cor., secl. Farquh. || 7 *ἔκκλησις* **A** | *κακὸν* om. **A**, *ἔξωθεν* Thei. || 12 verba *κατὰ φύσιν* in initio c. 30 collocanda esse coni. Trann. in app. (coll. V 3, 1), ab edd. vulgo in fine c. 29 colloc., in **AT** null. interv. inter cc. 29 et 30 et post *ἐξουσίας* interp. || 13 *κοσμίῳ καὶ περιτράνῳ καὶ ὑγιεῖ* Reiske || 14 *ἔκγονοι* **A** | *πρόγονοι*] *ἀπόγονοι* Gat. ('posteri' Xyl.) || 15 *ἀγρίπας* **A** || 16–17 supplevi (cf. IV 48, 1), simil. iam Thei. (qui *ὅλου γένους* pro *ὅλων πόλεων* scr.), *αὐλὰς* iam Schenkl (qui post *ἄλλας* plura excidisse perspexit), *πόλεις* vel *γενεὰς* vel *ταφὰς* Reiske, *ἀπωλείας* Kron., *ἐπιγραφὰς* Breithaupt || 17 *μηκέθ᾽ ἑνὸς* Lofft | post *θάνατον* inser. *ἀλλ᾽ ὅλου γένους* Cor. || 18 *πομπείων* **A** || 19 *ἐσπάθησαν* **A** || 20 *καταλείπωσιν* **A** || 20–21 *πάλιν . . . θάνατον* post 18 *Πομπηίων* colloc. Reche || 23 *ἀπέχει* Schenkl (cf. XI 1, 2): *παρέχει* **T** *πάσχει* **A** | *παρέχῃ* Morus || 24 *ἀλλὰ στήσεται*, corr. Morus ('obstabit' Xyl.) | ante *δικαίως* inser. *διακεῖσθαι* Rend., *πράττειν* post 25 *εὐλογίστως* inser. Morus || 25 *ἐνεργητικὸν*] *ἐνέργημα* Lem. || 27 *ἐναρμόζουσα* Menag.

33. *Ἀτύφως μὲν λαβεῖν, εὐλύτως δὲ ἀφεῖναι.*

34. *Εἴ ποτε εἶδες χεῖρα ἀποκεκομμένην ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτετμη-
μένην χωρίς που ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην· τοιοῦτον ἑαυτὸν
ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον καὶ ἀποσχίζων ἑαυτὸν
5 ἢ ὁ ἀκοινώνητόν τι πράσσων. ἀπέρριψαί ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν* 2
ἑνώσεως· ἐπεφύκεις γὰρ μέρος· νῦν σεαυτὸν ἀπέκοψας. ἀλλ' ὧδε κομψὸν 3
ἐκεῖνο, ὅτι ἔξεστί σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν. τοῦτο ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς 4
ἐπέτρεψε, χωρισθέντι καὶ διακοπέντι πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σκέψαι 5
*τὴν χρηστότητα, ᾗ τετίμηκε τὸν ἄνθρωπον· καὶ γὰρ ἵνα τὴν ἀρχὴν μὴ
10 ἀπορραγῇ ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε, καὶ ἀπορραγέντι πάλιν
ἐπανελθεῖν καὶ συμφῦναι καὶ τὴν τοῦ μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν [ἐποίησεν].*

35. *Ὥσπερ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἑκάστῳ τῶν λογικῶν †σχεδὸν ὅσον†
ἡ τῶν λογικῶν φύσις, οὕτω καὶ ταύτην παρ' αὐτῆς εἰλήφαμεν. ὃν τρόπον* 2
*γὰρ ἐκείνη πᾶν τὸ ἐνιστάμενον καὶ ἀντιβαῖνον ἐπιπεριτρέπει καὶ κατα-
15 τάσσει εἰς τὴν εἱμαρμένην καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, οὕτω καὶ τὸ λογικὸν
ζῷον δύναται πᾶν κώλυμα ὕλην ἑαυτοῦ ποιεῖν καὶ χρῆσθαι αὐτῷ, ἐφ' οἷον
ἂν καὶ ὥρμησεν.*

36. *Μή σε συγχείτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία. μὴ συμπερινόει ἐπίπονα
οἷα καὶ ὅσα πιθανὸν ἐπιγενήσεσθαι, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν παρόντων
20 ἐπερώτα σεαυτόν, τί τοῦ ἔργου τὸ ἀφόρητον καὶ ἀνύποιστον. αἰσχυνθήσῃ
γὰρ ὁμολογῆσαι. ἔπειτα ἀναμίμνῃσκε σεαυτόν, ὅτι οὔτε τὸ μέλλον οὔτε* 2
τὸ παρῳχηκὸς βαρεῖ σε, ἀλλ' ἀεὶ τὸ παρόν. τοῦτο δὲ κατασμικρύνεται, 3
*ἐὰν αὐτὸ μόνον περιορίσῃς καὶ ἀπελέγχῃς τὴν διάνοιαν, εἰ πρὸς τοῦτο
ψιλὸν ἀντέχειν μὴ δύναται.*

25 37. *Μήτι νῦν παρακάθηται τῇ Οὐήρου σορῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος;*

25 *ὁ λόγος οὗτος ἀντιγραφὴ τοῦ εἰς Πάνθειαν τὴν Σμυρναίαν, γυναῖκα δὲ Οὐήρου τοῦ χρηστοῦ καίσαρος, ἐπαίνου ἐστίν . . . ἧς καὶ Μᾶρκος ὁ καῖσαρ ἐν τοῖς εἰς ἑαυτὸν Ἠθικοῖς αὐτοῦ μέμνηται* Arethas schol. in Lucian. pro imag. p. 207 R.

[**1–25 AT 2–11 WX 18–24 D**] **2** *ἀποτετμημένην* om. **y** || **3** *ποῦ ποτε* **AT** | *ἀπὸ* s. l. **B** || **4** *ἐφ' ἑαυτὸν* $\mathbf{p}_6$ || **5** *ὁ* om. $\mathbf{zv}_3$ | *ἀκινώνωτον* (cui glossa *ἄμικτον* adscr.) **B** | *ἀπέρριψέ* $\mathbf{Av}_6$ *ἀπόρριψαι* **g** | *ποτε*] *ποῦ ποτε* **AT** *που* $\mathbf{v}_8$ (in **B** legi nequit) || **6** *μέλος* Cor. | *νῦν δὲ* $\mathbf{l}_3$ || **7** *σαυτόν* **WX** plerique || **8** *δὲ καὶ* $\mathbf{v}_7$ || **9** *ᾗ*] *ἢ* **T** | *μὴ τὴν ἀρχὴν* **WX** || **10** *ἀπορραγὲν* **T**, *ἀπορραγέντα* Morus || **11** *συμβῆναι* **A** | *μέλους* Lem. | *ἐποίησεν* del. Schultz, *ἐπέτρεψεν* Cas., *ἐπ' αὐτῷ ἐποίησεν* Nauck || **12** *ἕκαστος* **T**, *εἰς ἕκαστον* Cas. | *σχεδὸν ὅσον*] hic verbum latere put. Cas., qui *ἐσκέδασεν* coni., *ἔδωκεν* Schultz, *ἐπέδωκεν* Schmidt, *ἐχορήγησεν* Fourn., *σχεδὸν δίδωσιν* Rich., alii aliter || **13** *τῶν λογικῶν*] del. Schmidt, *τῶν ὅλων* Gat. || **14** *περιτρέπει* Cor. | *καὶ*[2] om. **A** || **17** *ὁρμήσῃ* Cor. || **19** *οἷα*] *ἃ* **A** | *ἐπιγενήσεσθαι* Gat. : *ἐπιγεγενῆσθαι* **ATD**, *ἐπιγεγενῆσθαι καὶ ἐπιγενήσεσθαι* March. || **21** *ὡμολόγησαι* **A** || **24** *δύνασαι* **D** pr. || **25** *Μὴ τοίνυν* **A** | *Οὐήρου* Salm. : *τοῦ κυροῦ* **A** *τοῦ κυρίου* **T**, *τοῦ* del. Nauck

τί δέ; τῇ Ἁδριανοῦ Χαβρίας ἢ Διότιμος; γελοῖον. τί δέ; εἰ παρεκάθηντο, ἔμελλον αἰσθάνεσθαι; τί δέ; εἰ ᾐσθάνοντο, ἔμελλον ἡσθήσεσθαι; τί δέ; 2 *εἰ ἥδοντο, ἔμελλον οὗτοι ἀθάνατοι εἶναι; οὐχὶ καὶ τούτους πρῶτον μὲν γραίας καὶ γέροντας γενέσθαι οὕτως εἵμαρτο, εἶτα ἀποθανεῖν; τί οὖν ὕστερον ἔμελλον ἐκεῖνοι ποιεῖν τούτων ἀποθανόντων;* 5

38. *Γράσων πᾶν τοῦτο καὶ λύθρον ἐν θυλάκῳ· εἰ δύνασαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε.*

39. *Κρίνων, φησί, σοφωτάτοις δικαιοσύνης κατεξαναστατικὴν ἀρετὴν οὐχ ὁρῶ ἐν τῇ τοῦ λογικοῦ ζῴου κατασκευῇ· ἡδονῆς δὲ ὁρῶ τὴν ἐγκράτειαν.*

40. *Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν σὴν ὑπόληψιν περὶ τοῦ λυπεῖν σε δοκοῦντος,* 10 2 *αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἕστηκας. 'τίς αὐτός;' ὁ λόγος. 'ἀλλ' οὐκ εἰμὶ* 3 *λόγος.' ἔστω· οὐκοῦν ὁ μὲν λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακῶς ἔχει, ὑπολαβέτω αὐτὸ περὶ αὐτοῦ.*

41. *Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως κακὸν ζωτικῆς φύσεως· ἐμποδισμὸς* 2 *ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο ὁμοίως ἐμπο-* 15 *διστικὸν καὶ κακὸν τῆς φυτικῆς κατασκευῆς. οὕτω τοίνυν ἐμποδισμὸς* 3 *νοῦ κακὸν νοερᾶς φύσεως. πάντα δὴ ταῦτα ἐπὶ σεαυτὸν μετάφερε· πόνος,* 4 *ἡδονὴ ἅπτεταί σου; ὄψεται ἡ αἴσθησις. ὁρμήσαντι ἔνστημα ἐγένετο; εἰ μὲν ἀνυπεξαιρέτως ὁρμᾶς, ἤδη ὡς λογικοῦ κακόν· εἰ δὲ τὸ κωλῦον* 5 *⟨προ⟩λαμβάνεις, οὔπω βέβλαψαι οὐδὲ ἐμπεπόδισαι. τὰ μέντοι τοῦ νοῦ* 20 *ἴδια οὐδεὶς ἄλλος εἴωθεν ἐμποδίζειν· τούτου γὰρ οὐ πῦρ, οὐ σίδηρος, οὐ τύραννος, οὐ βλασφημία, οὐχ ὁτιοῦν ἅπτεται· ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερής, μένει.*

42. *Οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἐμαυτὸν λυπεῖν· οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα.* 25

22–23 Emped. B 27, 4; 28, 2 (cf. XII 3, 4)

[**1–25 AT**] **1** *τῇ τοῦ* Schultz | *Χαυρίας* T ('Chabrias' Xyl.), *Χαιρέας* Reiske | *ἢ* Schenkl: *καὶ* | *γελοῖον* secl. Nauck | *παρεκάθοντο* A || **2** *εἰ ᾐσθάνοντο . . . τί δέ* om. A | *ἥδεσθαι* March. || **3** *οὐ* T || **4** *εἵμαρτο*] *ἥμαρτον* A | *εἵμαρτο, εἶτα οὕτως* Kron. || **6** sqq. cc. 37–39 ita distinxi (nullum intervallum, ut saepius, in AT) || **6** *γράσων . . . θυλάκῳ* in fine c. 37 (Thei. ut c. 37a), **8** *κρίνων . . . σοφωτάτοις* in fine c. 38 colloc. edd. | *Γράσων*] *γράσος* Gat., *γράσον* Thei. | *λύθρος* Cor. || **8** *φησί, σοφωτάτης* A ('quam sapientissime' Xyl.), *φησί, σοφώτατα* Cas., *φρεσὶ σοφωτάταις* Reiske, *φύσιν σοφωτάτως* Cor., *ὄμμασι σοφωτάτοις* Couat, *κρίσεις σοφωτάτας* Trann. in app., *κρίμασί φησι σοφωτάτοις* Farquh., sed *κρίνων σοφωτάτοις* versus pars esse videtur | *κατεξαναστικὴν* A || **11** *ἀφελεστάτω* A || **11–12** *ἀλλ' . . . αὐτὸς* om. A || **13** *αὐτοῦ* A || **15** *δ' ἔτι τι* Reiske || **16** *φυσικῆς* A || **18** *ἢ ἡδονὴ* Cor. || **19** *ὥρμας* T ('appetis' Xyl.) | *ἤδη ὡς*] *ἰδίως* Cor. || **19–20** *τὸ κωλῦον προλαμβάνεις* (cf. VI 50, 2; SVF III p. 149, 34 sqq.) Dal.: *τὸ κοινὸν λαμβάνεις* AT, *τοῦθ' ὥς τι κοινὸν λαμβ.* Fourn., *τὸ κοινωνικὸν λαμβ.* Schenkl in app., *τὸν νοῦν ἀπολαμβάνεις* Trann. || **21** an *ἔξωθεν ἐμποδίζει*? || **23** sic interp. Trann. | *μένει*] *μονίῃ* Rend., *ἀπαθὴς* vel *αὐτάρκης μένει* Bign. (**22–23** *ὅταν γένηται σφαῖρα, κυκλοτερὴς μένει* trim. iamb. esse ind. Haines) || **24** *εἰμὶ*] *εἰ μὴ* T

43. *Εὐφραίνει ἄλλον ἄλλο· ἐμὲ δέ, ἐὰν ὑγιές ἔχω τὸ ἡγεμονικόν, μὴ ἀποστρεφόμενον μήτε ἄνθρωπόν τινα μήτε ⟨τι⟩ τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων, ἀλλὰ πᾶν εὐμενέσιν ὀφθαλμοῖς ὁρῶν τε καὶ δεχόμενον καὶ χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν.*

5 44. *Τοῦτον ἰδοὺ τὸν χρόνον σεαυτῷ χάρισαι. οἱ τὴν ὑστεροφημίαν* 2 *μᾶλλον διώκοντες οὐ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκεῖνοι εἶναι, οἷοί εἰσιν οὗτοι, οὓς βαροῦνται· κἀκεῖνοι δὲ θνητοί. τί δὲ ὅλως πρὸς* 3 *σέ, ἂν ἐκεῖνοι φωναῖς τοιαύταις ἀπηχῶσιν ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην περὶ σοῦ ἔχωσιν;*

10 45. *Ἆρόν με καὶ βάλε, ὅπου θέλεις. ἐκεῖ γὰρ ἕξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τοῦτ' ἔστιν ἀρκούμενον, εἰ ἔχοι καὶ ἐνεργοίη κατὰ τὸ ἑξῆς τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ.*

Ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δι' αὐτὸ κακῶς μου ἔχῃ ἡ ψυχὴ καὶ χείρων 2 *ἑαυτῆς ᾖ ταπεινουμένη, ὀδυρομένη, συνδυομένη, πτυρομένη; καὶ τί* 15 *εὑρήσεις τούτου ἄξιον;*

46. *Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται, ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικὸν σύμπτωμα, οὐδὲ βοΐ, ὃ οὐκ ἔστι βοϊκόν, οὐδὲ ἀμπέλῳ, ὃ οὐκ ἔστιν ἀμπελικόν, οὐδὲ λίθῳ, ὃ οὐκ ἔστι λίθου ἴδιον. εἰ οὖν ἑκάστῳ συμβαίνει,* 2 *ὃ καὶ εἴωθε καὶ πέφυκε, τί ἂν δυσχεραίνοις; οὐ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν* 20 *ἡ κοινὴ φύσις.*

47. *Εἰ μὲν διά τι τῶν ἐκτὸς λυπῇ, οὐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτοῦ κρίμα. τοῦτο δὲ ἤδη ἐξαλεῖψαι ἐπὶ σοί ἐστιν. εἰ δὲ λυπεῖ* 2.3 *σέ τι τῶν ἐν τῇ σῇ διαθέσει, τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; ὁμοίως δὲ καὶ εἰ λυπῇ, ὅτι οὐχὶ τόδε τι ἐνεργεῖς ὑγιές σοι φαινόμενον, τί οὐχὶ* 25 *μᾶλλον ἐνεργεῖς ἢ λυπῇ; 'ἀλλὰ ἰσχυρότερόν τι ἐνίσταται.' μὴ οὖν λυποῦ·* 4 *οὐ γὰρ παρὰ σὲ ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. 'ἀλλὰ οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ* 5 *ἐνεργουμένου τούτου.' ἄπιθι οὖν ἐκ τοῦ ζῆν εὐμενής, ᾗ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποθνήσκει, ἅμα ἵλεως τοῖς ἐνισταμένοις.*

48. *Μέμνησο, ὅτι ἀκαταμάχητον γίνεται τὸ ἡγεμονικόν, ὅταν εἰς ἑαυτὸ* 30 *συστραφὲν ἀρκεσθῇ ἑαυτῷ μὴ ποιοῦντι, ὃ μὴ θέλει, κἂν ἀλόγως παρα-*

[1–30 **AT** 29–30 **WX**] **2** *ἀνθρώπων* Reiske | suppl. Lugd. || **3** *ὁρῶν τε* Cas.: *ὁρῶνται* **A** *ὁρῶντα* **T** || **5** *Τοῦτον . . . χάρισαι* om. **A** | *Τοῦτον ἰδοὺ*] *T. ἤδη* Gat., *T. ἰδὲ* Schultz, *T. ἑλοῦ* Cor., *Τουτονὶ δὴ* Leop. || **10** *Ἆραν* **T** | *βάλλου* Gat. | *κἀκεῖ* Kron. || **11** *ἔχοι καὶ* del. Lem. | *ἐνεργοῖ ἡ* **A** || **13** *κακῶς μοι* Morus | *χείρω* **A**, *χεῖρον* Bas., *χεῖρον* Gat. || **14** *ὀδυρομένη* Dal.: *ὀρεγομένη* **T** *μὴ ὀρεγομένη* **A**, *ὀργιζομένη* Schenkl in app., *ἐρεικομένη* Thei. | *συνδυομένη*] *συνδεομένη* Gat. (cf. Plut. 165 D), *ἀναδυομένη* Rich., *συνδυωμένη* Schmidt, *συνδουμένη* coll. Plat. Tim. 73b Schenkl in app. || **17** *σύπτωμα* **A** | *βοεικὸν* **T** || **18** *λίθου*] *λίθω* **T** || **23** *κωλύσων* Nauck | *ὁμοίως* Lofft: *ὅμως* **AT** ('similiter' Xyl.) || **27** *ᾗ* Gat.: *ἢ* **AT**, *εἰ* Menag., *ἐπεὶ* Schenkl in app. || **28** *ἐπισταμένοις* **A** || **29.30** *σεαυτὸ συστραφὲν* ex *σεαυτονυστραφὲν* corr. **A** *ἑαυτὸ στραφὲν* **X** nonn. || **30** *ποιοῦν τι* **BVX** plerique *ποιοῦντί τι* **y** | *κἂν*] *καὶ* **B**

2 *τάξηται. τί οὖν, ὅταν καὶ [μετὰ λόγου] περιεσκεμμένως κρίνῃ περί τινος;*
3 *διὰ τοῦτο ἀκρόπολίς ἐστιν ἡ ἐλευθέρα παθῶν διάνοια· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτε-*
4 *ρον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν ἀνάλωτος λοιπὸν ἂν εἴη. ὁ μὲν οὖν*
μὴ ἑωρακὼς τοῦτο ἀμαθής· ὁ δὲ ἑωρακὼς καὶ μὴ καταφεύγων ἀτυχής.

49. *Μηδὲν πλέον αὐτῷ λέγε, ὧν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγ-* 5
2 *γέλλουσιν. ἤγγελται, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. ἤγγελται τοῦτο· τὸ δὲ*
3 *ὅτι βέβλαψαι, οὐκ ἤγγελται. βλέπω, ὅτι νοσεῖ τὸ παιδίον. βλέπω· ὅτι δὲ*
4 *κινδυνεύει, οὐ βλέπω. οὕτως οὖν μένε ἀεὶ ἐπὶ τῶν πρώτων φαντασιῶν, καὶ*
μηδὲν αὐτὸς ἔνδοθεν ἐπίλεγε καὶ οὐδέν σοι γίνεται· μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε ὡς
γνωρίζων ἕκαστα τῶν ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων. 10

50. *Σίκυος πικρός· ἄφες. βάτοι ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ, μὴ προσ-*
επείπῃς· τί δὲ ἐγένετο ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπεὶ καταγελασθήσῃ ὑπὸ
ἀνθρώπου φυσιολόγου, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τέκτονος καὶ σκυτέως γελασθείης
καταγινώσκων, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ξέσματα καὶ περιτμήματα τῶν
2 *κατασκευαζομένων ὁρᾷς. καίτοι ἐκεῖνοί γε ἔχουσι, ποῦ αὐτὰ ῥίψωσιν·* 15
ἡ δὲ τῶν ὅλων φύσις ἔξω οὐδὲν ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς τέχνης
ταύτης ἐστίν, ὅτι περιορίσασα ἑαυτὴν πᾶν τὸ ἔνδον διαφθείρεσθαι κα
γηράσκειν καὶ ἄχρηστον εἶναι δοκοῦν εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει καὶ ὅτι
πάλιν ἄλλα νεαρὰ ἐκ τούτων αὐτῶν ποιεῖ, ἵνα μήτε οὐσίας ἔξωθεν χρῄζῃ
3 *μήτε, ὅπου ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα, προσδέηται. ἀρκεῖται οὖν καὶ χώρᾳ τῇ* 20
ἑαυτῆς καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

51. *Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ἐπισύρειν μήτε ἐν ταῖς ὁμιλίαις φύρειν*
μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ συνέλκεσθαι
ἢ ἐκθόρνυσθαι μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀσχολεῖσθαι.
2 *Κτείνουσι, κρεανομοῦσι, κατάραις ἐλαύνουσι· τί ταῦτα πρὸς τὸ τὴν* 25
διάνοιαν μένειν καθαράν, φρενήρη, σώφρονα, δικαίαν; οἷον εἴ τις παρα-

2sqq. *arcem munitam et invictam et inexpugnabilem, quae in fratris tui pectore est*: de Marco Fronto epist. ad Ver. II 1 p. 121 N. || **6**sq. *Marcus ... graviter carpebatur, sed male loquentibus vel sermone vel litteris respondebat*, Hist. Aug. IV 22, 5sq.; *erat enim famae suae curiosissimus, requirens ad verum, quid quisque de se diceret, emendans quae bene reprehensa viderentur*, ib. IV 20, 5, cf. IV 29, 5

[**1–26 AT 1–4 WX 11–26 D**] **1** *ὅταν μετὰ* **Vz** | *μετὰ λόγου*] gloss. delevi | *λόγου καὶ ἐσκεμμένως* **WX**, *λόγου καὶ περιεσκεμμένως* Cor. | *κρίνει* **v**$_7$ || **2** *παθῶν*] *πασῶν* **BVl**$_3$ | *οὐδὲ γὰρ* **v**$_7$**p**$_4$ || **3** *ἔχει ὁ* **y** | *ἐφ' ᾧ* **l**$_3$ | *ἀλάλωτος* **A** pr. || **3–4** *ὁ μὴ οὖν μὴ* **g** *ὁ μὴ οὖν* **p**$_6$ || **4** *ἀμαθής*] *ἀτυχής* **y**, Rich. | *ἀτυχής*] *εὐτυχής* **y**, *ἀμαθής* Rich. || **5** *αὐτῷ* Schenkl : *αὑτῳ* **A** *σαυτῷ* **T**, *ἑαυτῷ* Farquh. || **7** *ὅτι νοσεῖ*] *ὅτινος εἶ* **A** || **9** *γενήσεται* Lem. || **11** *ἴκυος* noto vitio rubricistae **A** || **12** *δὲ* **D** : *δαὶ* **A** *δαὶ καὶ* **T**, *δὴ καὶ* Gat. | *ἐγίνετο* **T** | *καταγελασθείσῃ* **A** || **13** *καταγελασθείης* **D** || **15** *καίτοιγε* **D** || **17** *ἑαυτὸν* **D** || **18** *εἶναι* om. **AD** || **20** *ὅπου*] *τόπου οὗ* Reiske, *χώρας ὅπου* Scaph. | *τὰ σὰ πρότερα* **AD** | *ἀρκεῖ* **A** | *γοῦν* **D** || **23** *ἡ ψυχὴ* **AD** || **25** *τί οὖν ταῦτα* **T** || **26** *οἷαν* **AD**

στὰς πηγῇ διαυγεῖ καὶ γλυκείᾳ βλασφημοίη αὐτήν, ἡ δὲ οὐ παύεται πότιμον ἀναβλύουσα· κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, τάχιστα διασκεδάσει αὐτὰ καὶ ἐκκλύσει καὶ οὐδαμῶς βαφήσεται. πῶς οὖν πηγὴν 3 *ἀέναον ἕξεις; ἂν φυλάσσῃς σεαυτὸν πάσης ὥρας [εἰς] ἐλεύθερον μετὰ τοῦ*
5 *εὐμενῶς καὶ ἁπλῶς καὶ αἰδημόνως.*

52. *Ὁ μὲν μὴ εἰδώς, ὅ τι ἐστὶ κόσμος, οὐκ οἶδεν, ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδώς, πρὸς ὅ τι πέφυκεν, οὐκ οἶδεν, ὅστις ἐστίν [οὐδὲ τί ἐστι κόσμος]. ὁ δὲ ἕν τι τούτων ἀπολιπὼν ⟨οὐδ' ἂν τί ἐστι κόσμος⟩ οὐδὲ πρὸς ὅ τι* 2 *αὐτὸς πέφυκεν εἴποι. τίς οὖν φαίνεταί σοι ὁ τὸν τῶν κροτούντων [ἔπαινον]* 3
10 *ψόφον διώκων, οἳ οὔθ', ὅπου εἰσίν, οὔτε, οἵτινές εἰσι, γινώσκουσιν;*

53. *Ἐπαινεῖσθαι θέλεις ὑπὸ ἀνθρώπου τρὶς τῆς ὥρας ἑαυτῷ καταρωμένου; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, ὃς οὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ; ἀρέσκει* 2 *ἑαυτῷ ὁ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι σχεδόν, οἷς πράσσει;*

54. *Μηκέτι μόνον συμπνεῖν τῷ περιέχοντι ἀέρι, ἀλλὰ ἤδη καὶ συμ-*
15 *φρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ. οὐ γὰρ ἧττον ἡ νοερὰ δύναμις πάντῃ* 2 *κέχυται καὶ διαπεφοίτηκε τῷ σπάσαι δυναμένῳ, ἤπερ ἡ ἀερώδης τῷ ἀναπνεῦσαι δυναμένῳ.*

55. *Γενικῶς μὲν ἡ κακία οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον, ἡ δὲ κατὰ μέρος οὐδὲν βλάπτει τὸν ἕτερον, μόνῳ δὲ βλαβερά ἐστι τούτῳ, ᾧ ἐπιτέτραπται*
20 *καὶ ἀπηλλάχθαι αὐτῆς, ὁπόταν πρῶτον οὕτω θελήσῃ.*

56. *Τῷ ἐμῷ προαιρετικῷ τὸ τοῦ πλησίον προαιρετικὸν ἐπίσης ἀδιάφορόν ἐστιν, ὡς καὶ τὸ πνευμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰρ εἰ* 2 *ὅτι μάλιστα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὰ ἡγεμονικὰ ἡμῶν ἑκα-*

[1–23 **AT** 1–5, 14–20 **D** 14–17, 21–23 **WX**] 1 *διαυγῆ* **A** ‖ 2 *ἀναβλύζουσα* **AD** | *ἐμβάλλῃ* **D** *ἐκβάλλῃ* **A** ‖ 3 *ἐκλύσει* **AD** ‖ 4 *ἀένναον*, corr. Leop. | *ἂν φυλάσσῃς* **AD** : *καὶ μὴ φρέαρ φύου* **T** (*φύε* Cas., *ἴθυνε* vel *φέρουσαν* Reiske, *ῥύου* Schultz, *φυσίου* Cor., *φρένου* Pol., alii alia, *καὶ μὴ φρέαρ* del. Trann., *φύου* del. Farquh., frustra laborem in interpolatione emendanda consumentes) | del. Schultz | *ἐλευθερίαν* **T** ‖ 7 *πέφυκεν κόσμος* Farquh. | del. Thei. | *οὐδέ τι* **T** : *οὐδέ τις* **A**, *οὐδ' ὅ τι* Schenkl ‖ 8 *ἕν τι* **T** : *ἐν τῇ* **A**, *ἕν τινι* Cas. | supplevi | *οὐδὲ*] *οὐδ' ἂν* Cor. ‖ 9 *σοι*] *σου* **A** | *ὁ τὸν*] *οὐκ ἂν τὸν* Rich., *ὦ τὸν* Thei. | *τῶν κροτούντων*] . . . . *τούντων* spatio vacuo relicto **A** ‖ 9–10 [*ἔπαινον*] *ψόφον διώκων* locum glossa turbatum sic emendare temptavi : *ἔπαινον φεύγων ἢ δίων* (*δίω* **A**) *ἢ* **AT**, *ἢ ψόγον φεύγων ἢ ἔπαινον διώκων* Cas., *ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων* Gat., *ἔπαινον διώκων* Reiske, *ἔπαινον φεύγειν* Rich., *ἔπαινον φεύγων* Lem., *ἔπαινον ἢ ψόγον ἀξιῶν* Trann. in app., *ἔπαινον φεύγων ἢ διώκων* Farquh., *φεύγων, ἡδίων ἢ* Thei. ‖ 10 *οὔθ'* Cor. : *οὐδ'* ‖ 12–13 *ἀρέσκει*² . . . *ἅπασι* **T** : *πᾶσι* cett. om. **A** ‖ 13 *πράσσειν* **A** ‖ 14 *περιέχοντί σε* Lem. | *σωφρονεῖν* v_3 ‖ 15 *ἡ*] *ἡ τῷ* **T** | *πάντι* **g** ‖ 16 *κέχυται*] *πέφυκε* **y** | *διαπεφύτηκε* **A**, *διαπέφυκε* Cor. | *τῷ* om. **T** ‖ 16–17 *τῶν* . . . *δυναμένων* bis Reiske, *τοῦ* . . . *δυναμένου* bis Schultz ‖ 16 *σπάσαι*] *πᾶσαι* **AB** *στάσαι* v_3p_2 | *δυναμένῳ*] *βουλομένω* v_3p_2 | *ἡ* om. Vzv_3v_5 ‖ 18sqq. c. 55 fol. 354r post IV 46 iter. **D** ‖ 20 *πρῶτον* Cor. ('primum' Xyl.) : *πρῶτος* **ATD** | *οὗτος* **AD**, *αὐτὸς* Reiske ‖ 21 *διάφορον* **BV**v_7 ‖ 22 *ὡς καὶ τὸ*] *ὡς τὸ* **X** plerique *ὡς* **x** | *αὐτοῦ* om. l_2l_3 | *εἰ* om. p_1 ‖ 23 *ὅτι*] *ἔτι* p_4 | *ἀλλήλων* . . . *τὰ* om. **A** | *ὅμως τὴν* v_3 | *ἑκάστων* Reiske, *ἑκάστου* Cor.

στον τὴν ἰδίαν κυρίαν ἔχει· ἐπεί τοι ἔμελλεν ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμοῦ κακὸν εἶναι, ὅπερ οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ᾽ ἄλλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

57. *Ὁ ἥλιος κατακεχύσθαι δοκεῖ καὶ πάντῃ γε κέχυται, οὐ μὴν ἐκκέχυ-* 2 *ται· ἡ γὰρ χύσις αὕτη τάσις ἐστίν. ἀκτῖνες γοῦν αἱ αὐγαὶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ* 3 *ἐκτείνεσθαι λέγονται. ὁποῖον δέ τι ἐστὶν ἀκτίς, ἴδοις ἄν, εἰ διά τινος στενοῦ* 5 *εἰς ἐσκιασμένον οἶκον τὸ ἀφ᾽ ἡλίου φῶς εἰσδυόμενον θεάσαιο· τείνεται γὰρ κατ᾽ εὐθὺ καὶ ὥσπερ διερείδεται πρὸς τὸ στερέμνιον, ὅ τι ἂν ἀπαντήσῃ, διεῖργον τὸν ἐπέκεινα ἀέρα· ἐνταῦθα δὲ ἔστη καὶ οὐ κατώλισθεν οὐδὲ* 4 *ἔπεσε. τοιαύτην οὖν τὴν χύσιν καὶ διάχυσιν τῆς διανοίας εἶναι χρή, μηδαμῶς ἔκχυσιν, ἀλλὰ τάσιν, καὶ πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα μὴ* 10 *βίαιον μηδὲ ῥαγδαίαν τὴν ἐπέρεισιν ποιεῖσθαι μηδὲ μὴν καταπίπτειν, ἀλλὰ ἵστασθαι καὶ ἐπιλάμπειν τὸ δεχόμενον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει τῆς αὐγῆς τὸ μὴ παραπέμπον αὐτήν.*

58. *Ὁ τὸν θάνατον φοβούμενος ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται ἢ αἴσθη-* 2 *σιν ἑτεροίαν. ἀλλ᾽ εἴτε οὐκέτι αἴσθησιν, οὐδὲ κακοῦ τινος αἰσθήσῃ· εἴτε* 15 *ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ καὶ τοῦ ζῆν οὐ παύσῃ.*

59. *Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν· δίδασκε οὖν ἢ φέρε.*

60. *Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μέντοι νοῦς, καὶ ὅταν εὐλαβῆται καὶ ὅταν περὶ τὴν σκέψιν στρέφηται, φέρεται κατ᾽ εὐθὺ οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.* 20

61. *Εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου· παρέχειν δὲ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.*

Θ

1. *Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ· τῆς γὰρ τῶν ὅλων φύσεως κατεσκευακυίας τὰ λογικὰ ζῷα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἄλληλα κατ᾽ ἀξίαν,* 25 *βλάπτειν δὲ μηδαμῶς, ὁ τὸ βούλημα ταύτης παραβαίνων ἀσεβεῖ δηλονότι*

[**1–26 T 1–20, 24–26 A 1–13, 24–26 WX**] **1** *κυρείαν* **WX** plerique | *ἐπεί τοι*] *ἐπεί τι* **BVX** plerique *ἐπεὶ ἔτι* **z** *ἐπείπερ* $\mathbf{p}_1$ || **2** *ὅπερ . . . θεῷ* om. $\mathbf{v}_8$ | *εὐτυχεῖν* $\mathbf{p}_4$ || **3** *Ὁ* om. **BV** | *καὶ* om. **B** | *γε* om. **X** || **4** *ἡ*] *οὐ* $\mathbf{v}_6$ | *χύσις αὐτοῦ ἔκτασις* Lem. | *αἱ ἀκτῖνες* $\mathbf{v}_6$ | *γοῦν*] *οὖν* **V** om. $\mathbf{v}_6$ || **6** *εἰ ἐσκιασμένον* **T** | *αὖ ἡλίου* $\mathbf{v}_7$ | *θεάσαις* **V** *θεάσαι* **B** | *τείνεται* Cor. : *γίνεται* || **7** *διερείδεται* Reiske : *διαιρεῖται* | *πρὸς*] *δὴ πρὸς* **T** *εἰς* **B** || **8** *διείργοντος* **X** nonn. *διῆγον* **z** | *δὲ ἔστη*] *δέ ἐστι* **ABVX** || **9** *χύσιν* $\mathbf{v}_5$: *λύσιν* || **10** *καὶ μηδαμῶς* Menag. | *ἀπαντῶντα*] *ἁπάντων τὰ* **A** || **11** *ῥαγδαῖον* **BVX** plerique | *μὴν*] *μὴ* ex *μὲν* corr. **A**, *μὲν* Gat. | *καταπίπτει* **g** || **12** *ἵσταται* **A** | *ἐπιλάμπει δεχόμενον* **z** | *δεχόμενον αὐτόν. αὐτὸ στερῆσαι* **V** | *ἑαυτῶ* $\mathbf{v}_7$ || **13** *μὴ* erasum in $\mathbf{p}_1$, del. Cor. | *αὐτήν*] *αὐγήν* **y** *αὐτό* ex *αὐτῆς* corr. **V** || **15** *οὐκέτι αἴσθησιν ἕξεις* Reiske | *αἰσθήσει* **A** || **17** *ἢ δίδασκε* **A** || **18** *ἄλλος* bis **A** corr. || **19** *καὶ*[2]] *ἢ* Schultz, del. Gat. || **21** *Εἴσεισιν* Reiske | *παρέχειν* Cas. : *παρέχει* **T**, *πάρεχε* Thei. || **24** *Ὁ* om. **A**$\mathbf{v}_3$ | *κατασκευακυίας* $\mathbf{v}_7$ || **25** *ἕνεκα* $\mathbf{p}_1$ || **26** *οὐδαμῶς* $\mathbf{l}_3$

εἰς τὴν πρεσβυτάτην τῶν θεῶν. καὶ ὁ ψευδόμενος δὲ ἀσεβεῖ περὶ τὴν 2
αὐτὴν θεόν· ἡ γὰρ τῶν ὅλων φύσις ὄντων ἐστὶ φύσις, τὰ δὲ ὄντα πρὸς τὰ
ὑπάρχοντα οἰκείως ἔχει. ἔτι δὲ καὶ ἀλήθεια αὕτη ὀνομάζεται καὶ τῶν 3
ἀληθῶν ἁπάντων πρώτη αἰτία ἐστίν. ὁ μὲν οὖν ἑκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, 4
5 *καθόσον ἐξαπατῶν ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῶν ὅλων*
φύσει καὶ καθόσον ἀκοσμεῖ μαχόμενος τῇ τοῦ κόσμου φύσει· μάχεται 5
γὰρ ὁ ἐπὶ τἀναντία τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ᾽ ἑαυτόν· ἀφορμὰς γὰρ
προειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας οὐχ οἷός τέ ἐστι νῦν διακρίνειν
τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῶν ἀληθῶν. καὶ μὴν καὶ ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰ διώκων, 6
10 *τοὺς δὲ πόνους ὡς κακὰ φεύγων ἀσεβεῖ· ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον μέμ-*
φεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει ὡς παρ᾽ ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς
φαύλοις καὶ τοῖς σπουδαίοις διὰ τὸ πολλάκις τοὺς μὲν φαύλους ἐν ἡδοναῖς
εἶναι καὶ τὰ ποιητικὰ τούτων κτᾶσθαι, τοὺς δὲ σπουδαίους πόνῳ καὶ τοῖς
ποιητικοῖς τούτου περιπίπτειν. ἔτι δὲ ὁ φοβούμενος τοὺς πόνους φοβηθήσε- 7
15 *ταί ποτε καὶ τῶν ἐσομένων τι ἐν τῷ κόσμῳ· τοῦτο δὲ ἤδη ἀσεβές. ὅ τε* 8
διώκων τὰς ἡδονὰς οὐκ ἀφέξεται τοῦ ἀδικεῖν· τοῦτο δ᾽ ἐναργῶς ἀσεβές.
χρὴ δέ, πρὸς ἃ ἡ κοινὴ φύσις ἐπίσης ἔχει (οὐ γὰρ ἀμφότερα ἂν ἐποίει, εἰ 9
μὴ πρὸς ἀμφότερα ἐπίσης εἶχε), πρὸς ταῦτα καὶ τοὺς τῇ φύσει βουλομένους
ἕπεσθαι ὁμογνώμονας ὄντας ἐπίσης διακεῖσθαι· ὅστις οὖν πρὸς πόνον καὶ
20 *ἡδονὴν ἢ θάνατον καὶ ζωὴν ἢ δόξαν καὶ ἀδοξίαν, οἷς ἐπίσης ἡ τῶν ὅλων*
φύσις χρῆται, αὐτὸς οὐκ ἐπίσης ἔχει, δῆλον ὡς ἀσεβεῖ.[1] *λέγω δὲ τὸ* 10
χρῆσθαι τούτοις ἐπίσης τὴν κοινὴν φύσιν ἀντὶ τοῦ [κατὰ τὸ] συμβαίνειν
ἐπίσης κατὰ τὸ ἑξῆς τοῖς γινομένοις καὶ ἐπιγινομένοις ὁρμῇ τινι ἀρχαίᾳ
τῆς προνοίας, καθ᾽ ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρμησεν ἐπὶ τήνδε τὴν διακόσμη-
25 *σιν, συλλαβοῦσά τινας λόγους τῶν ἐσομένων καὶ δυνάμεις γονίμους*
ἀφορίσασα ὑποστάσεών τε καὶ μεταβολῶν καὶ διαδοχῶν τοιούτων.

2. *Χαριεστέρου μὲν ἦν ἀνδρὸς ἄγευστον ψευδολογίας καὶ πάσης*

[1–27 **AT** 1–21 **WX** 27 **D**] 1–2 *καὶ . . . θεόν* om. **T** (expressit Xyl. in vers.), post 3 *ἔχει* transp. (et *ἔτι δὲ καὶ ὁ ψευδ.* scr.) Farquh. ‖ 1 *περὶ*] *παρὰ* **BV** ‖ 2 *ὄντων* **Ty** : *ὄντως* **AWX** plerique, *τῶν ὄντων* Reiske | *δὲ*] *δέ γε* **ATv**$_8$**X** plerique ‖ 3 *ὑπάρχοντα πάντα* **T** | *ἔτι δὲ* secl. Farquh. | *αὐτὴ* **B** ‖ 4 *οὖν* om. **g** ‖ 7 *παρ᾽ ἑαυτῷ* **BV** ‖ 8 *διακρίνων* **X** ‖ 9 *ψεύδη* **X** plerique | *καὶ*[2] om. **Tv**$_8$**X** | *ἀγαθὰ* **v**$_8$**X** : *ἀγαθὰς* **ATp**$_4$ *ἀγαθὸν* ex *ἀγαθὰς* corr. **BV** ‖ 10 *κακὸν* **BV** ‖ 11 *ἀπονεμοῦσι* **l**$_2$**l**$_3$ ‖ 13 *εἶναι* s. l. **V** ‖ 14 *φοβηθήσεται* **ATWp**$_6$: *φοβήσεται* **v**$_8$**X** rell. ‖ 15 *καὶ* om. **AT** | *ἤδη* om. **BV** ‖ 17 *ἀμφότερα ἂν*] *ἂν ἀμφότερα* **l**$_3$ *ἀμφότερα* **Tp**$_4$ | *ἐποίη* **A** ‖ 18 *ἔχει* **g** | *τῇ* om. **Av**$_7$ ‖ 19 *ὡς ὁμογνώμ.* **l**$_4$**p**$_6$ ‖ 19–20 *πόνους καὶ ἡδονὰς* **T** *πόνον καὶ ἡδονὰς* **v**$_8$ ‖ 21 *δῆλον ὡς*] *δῆλον ὅτι* **v**$_4$ et, ex *δῆλον ὡς* corr., **g** (*ὅτι* in nonn. codd. glossa adscr.) ‖ 22 *κατὰ τὸ*] gloss. del. Morus, *τὸ καὶ τὸ* Reiske, *πάντα* Schenkl, *ταῦτα* Trann., *κατὰ τὸ ἑξῆς* Farquh. (qui sequ. *κατὰ τὸ ἑξῆς* del.) ‖ 23 *κατὰ τὸ ἑξῆς* et *γινομένοις καὶ* del. Rend., *κατὰ τὸ ἑξῆς* et *καὶ ἐπιγινομένοις* del. Lem. | *τοῖς* om. **T** ‖ 26 *καὶ*[2] om. **A** ‖ 27 *Χαριέστερον μὲν ἦν ἂν ἄγευστον* Cas. ('Gratiosius quidem erat' Xyl.)

ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφου γενόμενον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν.
2.3 τὸ δ' οὖν κορεσθέντα γε τούτων ἀποπνεῦσαι δεύτερος πλοῦς. ἢ προήρησαι
προσκαθῆσθαι τῇ κακίᾳ καὶ οὔπω σε οὐδὲ ἡ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τοῦ
4 λοιμοῦ; λοιμὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας πολλῷ γε μᾶλλον ἤπερ ἡ τοῦ
5 περικεχυμένου τούτου πνεύματος τοιάδε τις δυσκρασία καὶ τροπή. αὕτη 5
μὲν γὰρ ζῴων λοιμός, καθὸ ζῷά ἐστιν· ἐκείνη δὲ ἀνθρώπων, καθὸ
ἄνθρωποί εἰσιν.

3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλλὰ εὐαρέστει αὐτῷ ὡς καὶ τούτου ἑνὸς
2 ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει. οἷον γάρ ἐστι τὸ νεάσαι καὶ τὸ γηρᾶσαι καὶ τὸ
αὐξῆσαι καὶ τὸ ἀκμάσαι καὶ ὀδόντας καὶ γένειον καὶ πολιὰς ἐνεγκεῖν καὶ 10
σπεῖραι καὶ κυοφορῆσαι καὶ ἀποκυῆσαι καὶ τὰ ἄλλα φυσικὰ ἐνεργήματα,
3 ὅσα αἱ τοῦ βίου ὧραι φέρουσι, τοιοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ διαλυθῆναι. τοῦτο μὲν
οὖν κατὰ ἄνθρωπόν ἐστι λελογισμένον, μὴ ὁλοσχερῶς μηδὲ ὠστικῶς μηδὲ
ὑπερηφάνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν, ἀλλὰ περιμένειν ὡς μίαν τῶν
4 φυσικῶν ἐνεργειῶν. καὶ ὡς νῦν περιμένεις, πότε ἔμβρυον ἐκ τῆς γαστρὸς 15
τῆς γυναικός σου ἐξέλθῃ, οὕτως ἐκδέχεσθαι τὴν ὥραν, ἐν ᾗ τὸ ψυχάριόν
5 σου τοῦ ἐλύτρου τούτου ἐκπεσεῖται. εἰ δὲ καὶ ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψικάρ-
διον θέλεις, μάλιστά σε εὔκολον πρὸς τὸν θάνατον ποιήσει ἡ ἐπίστασις ἡ
ἐπὶ τὰ ὑποκείμενα, ὧν μέλλεις ἀφίστασθαι καὶ μεθ' οἵων [ἠθῶν] οὐκέτι
6 ἔσται ἡ ⟨ψυχή σου⟩ πεφυρμένη. προσκόπτεσθαι μὲν γὰρ αὐτοῖς ἥκιστα 20
δεῖ, ἀλλὰ καὶ κήδεσθαι καὶ πράως φέρειν, μεμνῆσθαι μέντοι, ὅτι οὐκ
7 ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων σοι ἡ ἀπαλλαγὴ ἔσται. τοῦτο γὰρ μόνον,
εἴπερ ἄρα, ἀνθεῖλκεν ἂν καὶ κατεῖχεν ἐν τῷ ζῆν, εἰ συζῆν ἐφεῖτο τοῖς τὰ
8 αὐτὰ δόγματα περιπεποιημένοις. νῦν δ' ὁρᾷς, ὅσος ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ

13–14 Suda s. v. Ὠστικῶς: τὸ μετὰ βίας καὶ ὠθισμοῦ· μηδὲ ὠστικῶς καὶ μετὰ βίας πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν || 17–18 Suda s. v. Ἀψικάρδιος: εἰ δὲ ἰδιωτικὸν (ἰδιωματικὸν Sudae cod. V) παράπληγμα ἀψικάρδιον ἐθέλεις, ἐρήσεται ἂν ταχέως | id. s. v. Παράπηγμα: κανών· εἰ δὲ ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψικάρδιον ἐθέλεις πρὸς θάνατον, εἶπω

[1–24 ATD] 1 καὶ τρυφῆς . . . ἀνθρώπων om. D || 2 τὸ γοῦν D | δεύτερους A | ἢ] ἡ A, ᾗ Morus | προήρησαι Morus : προηρῆσθαι || 4 διαφορᾶ A διαθορὰ T || 6 ζῶον A | καθὸ ζῷα . . . ἀνθρώπων om. AD || 8 ἡ vitio rubric. D || 9 καὶ[1] om. D || 10 γενείων A pr. (γένειον s. l.) || 11 τὰ ἄλλα τὰ φυσ. AT || 12 τοῦ σοῦ βίου AT | αὐτὸ τὸ D : αὐτὸ A τὸ T || 13 ὁλοσχερῶς] γλίσχρως Reiske, δυσχερῶς Lofft || 15 καὶ om. T | ἕως ποτὲ Rend. || 17 παρά[δ] D, παράθηγμα Cor. || 19 μέλλειν A pr. | ἠθῶν del. Schultz (cf. III 4, 8; IV 50, 3), παθῶν Reiske || 20 ψυχή σου suppl. Farquh., lac. ind. Xyl. (qui 'animus' in vers. suppl.), ψυχὴ suppl. Cas., Gat., σὴ ψυχὴ Schenkl in app., διατριβὴ vel ὁμιλία Leop. | πεφυρμένη AD : ἐμπεφυρμένη T, συμπεφυρμένη Schultz (coll. Plat. Phaed. 66 b) | προκόπτεσθαι AD | αὐτῆς D pr. || 21 δεῖ] δὲ AD | πρώως T || 21.22 οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων T || 24 αὐτὰ Gat. ('eadem' Xyl.) : τοιαῦτα | πεποιημένοις AD, περιποιουμένοις Rend.

τῆς συμβιώσεως, ὥστε εἰπεῖν ʽθᾶττον ἔλθοις, ὦ θάνατε, μή που καὶ αὐτὸς ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ᾽.

4. *Ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει· ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν κακοῖ κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν.*

5 5. *Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, οὐ μόνον ὁ ποιῶν τι.*

6. *Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα ὑπόληψις καταληπτικὴ καὶ ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνικὴ καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ παρὰ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαῖνον.*

7. *Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν· στῆσαι ὁρμήν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ᾽ ἑαυτῷ*
10 *ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν.*

8. *Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῷα μία ψυχὴ διῄρηται, εἰς δὲ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ μία γῆ ἐστιν ἁπάντων τῶν γεωδῶν* 2 *καὶ ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν καὶ ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατικὰ καὶ ἔμψυχα πάντα.*

15 9. *Ὅσα κοινοῦ τινος μετέχει, πρὸς τὸ ὁμογενὲς σπεύδει. τὸ γεῶδες πᾶν* 2 *ῥέπει ἐπὶ τὴν γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν σύρρουν, τὸ ἀερῶδες ὁμοίως, ὥστε χρῄζειν τῶν διειργόντων καὶ βίας. τὸ πῦρ ἀνωφερὲς μὲν διὰ τὸ στοι-* 3 *χειῶδες πῦρ, παντὶ δὲ πυρὶ ἐνταῦθα πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον οὕτως, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον εὐέξαπτον εἶναι διὰ*
20 *τὸ ἔλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοίνυν πᾶν* 4 *τὸ [κοινῆς μὲν] νοερᾶς φύσεως μέτοχον πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως σπεύδει ἢ καὶ μᾶλλον· ὅσῳ γάρ ἐστι κρεῖττον παρὰ τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ* 5 *συγκιρνᾶσθαι τῷ οἰκείῳ καὶ συγχεῖσθαι ἑτοιμότερον. εὐθὺς γοῦν ἐπὶ* 6 *μὲν τῶν ἀλόγων εὑρέθη σμήνη καὶ ἀγέλαι καὶ νεοσσοτροφίαι καὶ οἷον*
25 *ἔρωτες· ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦθα καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείττονι ἐπιτεινόμενον εὑρίσκετο, οἷον οὔτε ἐπὶ φυτῶν ἦν οὔτε ἐπὶ λίθων ἢ ξύλων. ἐπὶ δὲ τῶν λογικῶν ζῴων πολιτεῖαι καὶ φιλίαι καὶ οἶκοι καὶ σύλλογοι καὶ* 7 *ἐν πολέμοις συνθῆκαι καὶ ἀνοχαί. ἐπὶ δὲ τῶν ἔτι κρειττόνων καὶ ἐκ* 8 *διεστηκότων τρόπον τινὰ ἕνωσις ὑπέστη, οἷα ἐπὶ τῶν ἄστρων. οὕτως ἡ* 9
30 *ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπανάβασις συμπάθειαν καὶ ἐν διεστῶσιν ἐργάσασθαι δύναται. ὅρα οὖν τὸ νῦν γινόμενον· μόνα γὰρ τὰ νοερὰ [νῦν] ἐπιλέλησται* 10

[1–31 **AT** 1–10 **D**] 1 *συμβίσεως* **A** | *θᾶττον ἔλθοις* om. **D** | *ἔλθῃς* **T** || 3 *κακοῖ* **T** : om. **AD**, *ἀδικεῖ* Reiske || 4 *ἑαυτὸν* om. **AD** | *ποιεῖ* **D** corr. || 6 *ὑπόληψις … παροῦσα* om. **AD** || 7–8 *τῆς ἐκτὸς αἰτίας* Reiske : *τὸ ἐκ τῆς αἰτίας* **ATD**, *τὴν ἐκτὸς αἰτίαν* Cas., *τῆς αἰτίας* Gat., *τῆς θείας αἰτίας* Lem. || 9 *ἐφ᾽ ἑαυτὸ* **D**, *ὑφ᾽ ἑαυτῷ* Lem. || 10 *ἔχε* **AD** || 14 *πάντα* ante 15 *ὅσα* transp. Cas. || 16 *τὴν* om. **T** | *σόρρουν* **T**, fort. *συρρεῖ* || 17 *διειρξόντων καὶ βίᾳ* Rich. || 18 *δὲ* **T** : *μὲν* **A**, *μέντοι* Schenkl || 19 *εὐάξαπτον* **A** || 20 *ἐνκεκρᾶσθαι αὐτὸ* **A** || 21 *κοινῆς μὲν*] seclusi, *μὲν* om. **T** || 22 *κρείττω* **A** || 23 *συγκρινᾶσθαι* **A** || 24 *εὑρέθης μόνη καὶ ἀγγέλαι καὶ νοσσοτροφίαι* **A** || 25 *κρεῖττον* **A** || 27 *πολιτεῖται* **A** || 28–29 *καὶ διεστηκόται* **A** || 29 *οἷα* **A** || 30 *ἐν* om. **A** || 31 *ἐδύνατο* **T** | *τὸ*] *τὸν* **A** | *νῦν* more glossat. iteratum seclusi

τῆς πρὸς ἄλληλα σπουδῆς καὶ συννεύσεως καὶ τὸ σύρρουν ὧδε μόνον οὐ
11 *βλέπεται. ἀλλ' ὅμως καίτοι φεύγοντες περικαταλαμβάνονται· κρατεῖ γὰρ*
12 *ἡ φύσις· ὄψει δέ, ὃ λέγω, παραφυλάσσων. θᾶσσον γοῦν εὕροι τις ἂν γεῶδές*
τι μηδενὸς γεώδους προσαπτόμενον ἤπερ ἄνθρωπον ἀνθρώπου ἀπεσχισ-
μένον. 5

10. *Φέρει καρπὸν καὶ ἄνθρωπος καὶ θεὸς καὶ ὁ κόσμος· ἐν ταῖς οἰκείαις*
2 *ὥραις ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως τέτριφεν ἐπὶ ἀμπέλου καὶ*
3 *τῶν ὁμοίων, οὐδὲν τοῦτο. ὁ λόγος δὲ καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει καὶ*
γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιαῦθ' ἕτερα, ὁποῖόν τι αὐτός ἐστιν ὁ λόγος.

11. *Εἰ μὲν δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μή, μέμνησο, ὅτι πρὸς τοῦτο* 10
2 *ἡ εὐμένειά σοι δέδοται. καὶ οἱ θεοὶ δὲ εὐμενεῖς τοῖς τοιούτοις εἰσίν· εἰς*
ἔνια δὲ καὶ συνεργοῦσιν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· οὕτως εἰσὶ
χρηστοί. ἔξεστι δὲ καὶ σοί· ἢ εἰπέ, τίς ὁ κωλύων.

12. *Πόνει μὴ ὡς ἄθλιος μηδὲ ὡς ἐλεεῖσθαι ἢ θαυμάζεσθαι θέλων,*
ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος 15
ἀξιοῖ.

13. *Σήμερον ἐξῆλθον πάσης περιστάσεως, μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν*
περίστασιν· ἔξω γὰρ οὐκ ἦν, ἀλλὰ ἔνδον ἐν ταῖς ὑπολήψεσιν.

14. *Πάντα ταῦτα συνήθη μὲν τῇ πείρᾳ, ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ, ῥυπαρὰ*
2 *δὲ τῇ ὕλῃ. πάντα νῦν, οἷα ἐπ' ἐκείνων, οὓς κατεθάψαμεν.* 20

15. *Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν μηδὲν μήτε*
εἰδότα περὶ αὐτῶν μήτε ἀποφαινόμενα. τί οὖν ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν;
τὸ ἡγεμονικόν.

16. *Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ τοῦ λογικοῦ πολιτικοῦ ζῴου κακὸν*
καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτοῦ ἐν πείσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ. 25

17. *Τῷ ἀναρριφέντι λίθῳ οὐδὲν κακὸν τὸ κατενεχθῆναι οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ*
ἀνενεχθῆναι.

18. *Δίελθε ἔσω εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν καὶ ὄψει, τίνας κριτὰς φοβῇ,*
οἵους καὶ περὶ αὐτῶν ὄντας κριτάς.

19. *Πάντα ἐν μεταβολῇ. καὶ αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει καὶ κατά* 30
τι φθορᾷ καὶ κόσμος δὲ ὅλος.

20. *Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν.*

11 *benignitatem ingenitam tibi, quam omnibus ex more tuo tribuis,* ad Marcum scribit Fronto, epist. ad Caes. V 49 p. 86 N.

[1–32 AT] 1 *συνεύσεως* A || 4 *μηδενὸς*] *μηδὲν ὡς* A | *ἀντεσχισμένου* A || 7–8 *εἰ δὲ . . . τοῦτο* del. Nauck || 8–9 *καὶ κοινίδιον καρποῦ ἔχει γίνεται* A || 11 *δίδοται* A || 13 *ἢ*] *εἰ* T | *κωλύσων* Nauck || 19 *ταὐτά,* Gat. || 20 *πάντων νῦν* A | *κατέθαψεν* A || 22 *εἰδότα περὶ αὐτῶν*] *εἶδον τὰ περὶ αὐτῶν* A || 24 *ἀλλ' ἐν ἐνεργείᾳ* Menag. | *πολιτικοῦ*] *ποιητικοῦ* A, *καὶ πολιτικοῦ* Pol. || 26 *ὦ* et 30 *ἄντα* A || 29 *αὑτῶν* Gat. : *αὐτῶν* || 31 *ὁ κόσμος* AT, *ὁ* tacite del. multi edd. || 32 *ἐκεῖ δεῖ*] *ἐκεῖδε* A

21. Ἐνεργείας ἀπόληξις, ὁρμῆς, ὑπολήψεως παῦλα καὶ οἷον θάνατος, οὐδὲν κακόν. μέτιθι νῦν ἐπὶ ἡλικίαν, οἷον τὴν παιδικήν, τὴν τοῦ μειρακίου, 2 τὴν νεότητα, τὸ γῆρας· καὶ γὰρ τούτων πᾶσα μεταβολὴ θάνατος. μήτι δεινόν; μέτιθι νῦν ἐπὶ βίον τὸν ὑπὸ τῷ πάππῳ, εἶτα τὸν ὑπὸ τῇ μητρί, 3
5 εἶτα τὸν ὑπὸ τῷ πατρί· καὶ ἄλλας δὲ πολλὰς διαφθορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις εὑρίσκων ἐπερώτα σεαυτόν 'μήτι δεινόν;' οὕτω τοίνυν οὐδὲ ἡ τοῦ ὅλου σου βίου λῆξις καὶ παῦλα καὶ μεταβολή.

22. Τρέχε ἐπὶ τὸ σεαυτοῦ ἡγεμονικὸν καὶ τὸ τοῦ ὅλου καὶ τὸ τούτου. τὸ μὲν σεαυτοῦ, ἵνα [νοῦν] δικαϊκὸν αὐτὸ ποιήσῃς· τὸ δὲ τοῦ ὅλου, ἵνα 2
10 συμμνημονεύσῃς, τίνος μέρος εἶ· τὸ δὲ τούτου, ἵνα ἐπιστήσῃς, πότερον ἄγνοια ἢ γνώμη, καὶ ἅμα λογίσῃ, ὅτι συγγενές.

23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ πολιτικοῦ συστήματος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτω καὶ πᾶσα πρᾶξίς σου συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς. ἥτις ἂν 2 [οὖν πρᾶξίς σου] μὴ ἔχῃ τὴν ἀναφορὰν εἴτε προσεχῶς εἴτε πόρρωθεν ἐπὶ
15 τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὕτη διασπᾷ τὸν βίον καὶ οὐκ ἐᾷ ἕνα εἶναι καὶ στασιώδης ἐστίν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὑτὸν μέρος διιστάμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας.

24. Παιδίων ὀργαὶ καὶ παίγνια καὶ πνευμάτια νεκροὺς βαστάζοντα, ὥστε ἐναργέστερον προσπεσεῖν τὸ τῆς Νεκυίας.

20 25. Ἴθι ἐπὶ τὴν ποιότητα τοῦ αἰτίου καὶ ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ αὐτὸ περιγράψας θέασαι· εἶτα καὶ τὸν χρόνον περιόρισον, ὅσον πλεῖστον ὑφίστασθαι πέφυκε τοῦτο τὸ ἰδίως ποιόν.

26. Ἀνέτλης μυρία διὰ τὸ μὴ ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ ποιοῦντι ταῦτα, οἷα κατεσκεύασται. ἀλλὰ ἅλις.

25 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ σε ἢ μισῇ ἢ τοιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν, ἔρχου ἐπὶ τὰ ψυχάρια αὐτῶν, δίελθε ἔσω καὶ ἴδε, ποῖοί τινές εἰσιν. ὄψει, ὅτι οὐ δεῖ 2 σε σπᾶσθαι, ἵνα τούτοις τί ποτε περὶ σοῦ δοκῇ. εὐνοεῖν μέντοι αὐτοῖς δεῖ·

8sq. Suda s. v. Δικαϊκόν: τρέχε ἐπὶ τὸ σεαυτοῦ ἡγεμονικόν, ἵνα νοῦν δικαϊκὸν (δικανικὸν Sudae cod. V) αὐτὸ ποιήσῃς

[1–27 AT 1–22 D] 1 ὁρμῆς καὶ Gat., post ὁρμῆς substant. excidisse put. Rich., ἀπόληξις vel ἡσυχία inserend. put. Haines, ὁρμῆς ἀπώλεια Thei. | ὑπὸ λήψεως A | οἷον] ὅλον Stich || 3 τούτων πασῶν πᾶσα Reiske || 5 διαφορᾶς T || 6 σαυτόν D || 7 ἡ om. D | παῦλα μεταβολή AD | 'fort. καὶ μεταβολή delenda' Schenkl in app. || 9 νοῦν del. Lem., γοῦν Cor., νῦν Rend. | δικανικὸν AD | αὐτῷ ποιήσῃς AD, αὐτὸ ποιήσῃ Gat., σεαυτῷ ποιήσῃς Fourn. || 10 ἐπιτήσῃς A || 11 ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ Gat. || 13 ἂν Nauck: ἐὰν || 14 οὖν A : νοῦν T | οὖν πρᾶξίς σου om. D, delevi || 15 αὐτῇ A αὐτῇ D || 16 καθαυτὸ A || 18 ὀργαὶ] ἔργα Boot || 19 ὥσπερ AD | ἐνεργέστερον A TD, corr. Toup | νεκύας T || 20 ὑλικοῦ] ἡλικοῦ A || 21 ὅσον om. AD || 23 Ἀνέγλης A || 24 ταῦτα οἷα] ταῦτα εἰς ἃ Menag., τοιαῦτα εἰς οἷα Cor., ταῦτα ἐφ' ἃ Thei. | ἀλλὰ ἅ.λις A, ἀλλ' ἄλλοις Cor. || 25 ταῦτα εἴ τινα A | ἐκφωνήσῃ Gat., ἐκφαίνωσιν Trann. in app. || 26 ποῖον τινές A || 26–27 οὐ δεῖ σε] οὐδείς σε A

3 φύσει γὰρ φίλοι. καὶ οἱ θεοὶ δὲ παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν, πρὸς ταῦτα μέντοι, πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

28. Ταῦτά ἐστι τὰ τοῦ κόσμου ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς 2 αἰῶνα. καὶ ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἡ τοῦ ὅλου διάνοια· ὅπερ εἰ ἔστιν, ἀποδέχου τὸ ἐκείνης ὁρμητόν· ἢ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακο- 5 3 λούθησιν. καὶ τί ἐντείνῃ; τρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἢ εἱμαρμένη. τὸ δὲ ὅλον· εἴτε θεός, εὖ ἔχει πάντα, εἴτε τὸ εἰκῇ, μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

4 Ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει, ἔπειτα καὶ αὐτὴ μεταβαλεῖ κἀκεῖνα εἰς 5 ἄπειρον μεταβαλεῖ καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. τὰς γὰρ ἐπικυματώσεις τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις καὶ τὸ τάχος, παντὸς 10 θνητοῦ καταφρονήσει.

2 29. Χειμάρρους ἡ τῶν ὅλων αἰτία· πάντα φέρει. ὡς εὐτελῆ δὲ καὶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα καί, ὡς οἴεται, φιλοσόφως πρακτικὰ ἀνθρώπια· μυξῶν 3.4 μεστά.[1] ἄνθρωπε, τί ποτε; ποίησον, ὃ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ. ὅρμησον, 5 ἐὰν διδῶται, καὶ μὴ περιβλέπου, εἴ τις εἴσεται. μὴ τὴν Πλάτωνος πολι- 15 τείαν ἔλπιζε, ἀλλὰ ἀρκοῦ, εἰ τὸ βραχύτατον πρόεισι, καὶ τούτου αὐτοῦ 6 τὴν ἔκβασιν, ὡς μικρόν τί ἐστι, διανοοῦ. δόγμα γὰρ αὐτῶν τίς μεταβαλεῖ; χωρὶς δὲ δογμάτων μεταβολῆς τί ἄλλο ἢ δουλεία στενόντων καὶ πείθεσθαι 7 προσποιουμένων; ὕπαγε νῦν καὶ Ἀλέξανδρον καὶ Φίλιππον καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὄψομαι, εἰ εἶδον, τί ἡ φύσις ἤθελε, καὶ ἑαυτοὺς 20 ἐπαιδαγώγησαν· εἰ δὲ ἐτραγῴδησαν, οὐδείς με κατακέκρικε μιμεῖσθαι. 8 ἁπλοῦν ἐστι καὶ αἰδῆμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον· μή με ἄπαγε ἐπὶ σεμνοτυφίαν.

30. Ἄνωθεν ἐπιθεωρεῖν ἀγέλας μυρίας καὶ τελετὰς μυρίας καὶ πλοῦν

9 sqq. Hist. Aug. IV 28, 4: *sexta die vocatis amicis et ridens res humanas, mortem autem contemnens ad amicos dixit* (scil. Marcus): *'quid de me fletis et non magis de . . . communi morte cogitatis?' et cum illi vellent recedere, ingemescens ait: 'si iam me dimittitis, vale vobis dico vos praecedens'* || 15 *sententia Platonis semper in ore illius* (scil. Marci) *fuit, florere civitates si aut philosophi imperarent aut imperantes philosopharentur,* Hist. Aug. IV 27, 7

[1–24 AT 14–24 D] 3 Ταὐτά Gat. || 5 ἢ] ἡ T || 6 καὶ τί ἐντείνῃ Cor. (cf. X 31, 4): καὶ τί ἐν (ἓν T) τίνι AT | τινα ἄτοπον εἰ ἄτομοι ἢ ἀμερῆ Thei. | εἱμαρμένη Rend.: ἀμερῆ AT, ὁμοιομερῆ Schultz (ἢ ἀμερῆ seclud. put. Trann. in app.), sed cf. Epict. fr. 175 Schw.: ἐξ ἀτόμων ἢ ἐξ ἀμερῶν || 7 εἴτε[1]] εἴ τις T | ἔχοι A corr. | τὸ πᾶν εἰκῇ Reiske || 8 μεταβαλεῖ A corr.: μεταβάλλει A pr. μεταβαλῇ T || 9 μεταβάλλει A | ἐπικαλυμματώσεις A || 12 αἰτία] οὐσία Reiske || verba 12–14 ὡς . . . μεστά post 17 διανοοῦ colloc. Farquh. || 13 ἀνθρώπεια T || 15 ἐὰν] οὖν ἕως ἂν Cor. | εἴσεται T: οἴσεται AD, ἕψεται Trann. in app. | μὴ[2]] μηδὲ T || 16 πρόεισι mg. D || 17 οὐ μικρόν T | μεταβαλεῖ Reiske: μεταβάλλει || 18 δουλείας A, δουλείᾳ (deinde στένοντες et προσποιούμενοι) Trann. in app. || 19 ἄπαγε A || 19–21 ὕπαγε . . . μιμεῖσθαι om. D || 20 τὸν Φαληρέα susp. put. Schenkl (cf. VIII 25, 2) | μή μοι λέγε Cor. | ὄψομαι Stich: ὄψονται AT, ἕψομαι Wilam. | ἡ φύσις: ἢ ἡ φύσις A ἡ κοινὴ φύσις T || 22 ἁπλοῦν] πλοῦν D || 24 ἀγγέλας A, ἀγγελίας Lofft

παντοῖον ἐν χειμῶσι καὶ γαλήναις καὶ διαφορὰς γινομένων, συγγινο-
μένων, ἀπογινομένων. ἐπινόει δὲ καὶ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον 2
βίον καὶ τὸν μετὰ σὲ βιωθησόμενον καὶ τὸν νῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι
βιούμενον· καὶ ὅσοι μὲν οὐδὲ ὄνομά σου γινώσκουσιν, ὅσοι δὲ τάχιστα
5 *ἐπιλήσονται, ὅσοι δ' ἐπαινοῦντες ἴσως νῦν σε τάχιστα ψέξουσι· καὶ ὡς*
οὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογόν γε οὔτε ἡ δόξα οὔτε ἄλλο τι τὸ σύμπαν.

31. *Ἀταραξία μὲν περὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα, δι-*
καιότης δὲ ἐν τοῖς παρὰ τὴν ἐκ σοῦ αἰτίαν ἐνεργουμένοις· τουτέστιν 2
ὁρμὴ καὶ πρᾶξις καταλήγουσα ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς πρᾶξαι ὡς τοῦτό
10 *σοι κατὰ φύσιν ὄν.*

32. *Πολλὰ περισσὰ περιελεῖν τῶν ἐνοχλούντων σοι δύνασαι ὅλα ἐπὶ*
τῇ ὑπολήψει σου κείμενα καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν περιποιήσεις ἤδη
σεαυτῷ. τὸν ὅλον κόσμον περιειληφέναι τῇ γνώμῃ καὶ τὸν ἀίδιον αἰῶνα 2
περινοεῖν καὶ τὴν τῶν κατὰ μέρος [ἑκάστου πράγματος] ταχεῖαν μετα-
15 *βολὴν ἐπινοεῖν, ὡς βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διαλύσεως, ἀχανὲς*
δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

33. *Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, τάχιστα φθαρήσεται καὶ οἱ φθειρόμενα αὐτὰ*
ἐπιδόντες τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται. καὶ ὁ ἐσχατόγηρως ἀποθανὼν 2
εἰς ἴσον καταστήσεται τῷ προώρῳ.

20 34. *Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων καὶ περὶ οἷα ἐσπουδάκασι καὶ οἷα δὲ*
φιλοῦσι καὶ τιμῶσι. γυμνὰ νόμιζε βλέπειν τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτε δοκοῦσι 2
βλάπτειν ψέγοντες ἢ ὠφελεῖν ἐξυμνοῦντες, ὅση οἴησις.

35. *Ἡ ἀποβολὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ μεταβολή. τούτῳ δὲ χαίρει ἡ τῶν*
ὅλων φύσις, καθ' ἣν πάντα [καλῶς] γίνεται, ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο
25 *καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦθ' ἕτερα ἔσται. τί οὖν; λέγεις, ὅτι ἐγίνετό τε πάντα* 2
[ὃ καὶ πάντα] ἀεὶ κακῶς [ἔσται] καὶ οὐδεμία ἄρα δύναμις ἐν τοσούτοις
θεοῖς ἐξευρέθη ποτὲ ἡ διορθώσουσα ταῦτα, ἀλλὰ κατακέκριται ὁ κόσμος
ἐν ἀδιαλείπτοις κακοῖς συνέχεσθαι;

36. *Τὸ σαπρὸν τῆς ἑκάστῳ ὑποκειμένης ὕλης ὕδωρ, κόνις, ὀστάρια,*
30 *γράσος· ἢ πάλιν πῶροι γῆς τὰ μάρμαρα καὶ ὑποστάθμαι ὁ χρυσός, ὁ*
ἄργυρος, καὶ τριχία ἡ ἐσθὴς καὶ αἷμα ἡ πορφύρα καὶ τὰ ἄλλα πάντα

[**1–31 AT 1–8 D** (in **7–8** *δικαιότης δὲ* desinit **D**)] **1** *γενομένων* **A** || **2** *ἐπινοεῖν* Farquh. | *ὑπ' ἄλλων* del. Lem. || **3** *καὶ*[1] om. **T** || **7** *ταραξία* **D** | *περὶ τῶν* et *συμβαινόντων* **AD** | *ἀπὸ*] *παρὰ* Reiske, *διὰ* Fourn. || **11** *περισσὰ* del. Nauck || **13** *σεαυτῷ τῷ τὸν* Gat. | *ἀίδιον* Cas. : *ἴδιον* || **14** gloss. delevi (cf. X 17; XI 2, 2) || **15–16** *μέχρι . . . ὁμοίως* om. **A** || **18** *ὁ*] *ὡς* **A** || **19** *προόρῳ* **A** || **20** *οἷα δὲ*] *δι' οἷα* **AT**, *οἷα* Cor. ('quae ament' Xyl.) || **21** *βλέπειν* om. **T** ('intueri' Xyl.) | *ὅτε δὲ* Mazz. || **23** *Ἡ* om. **A** | *τοῦτο* **A** || **24** *καλῶς*] secl. Couat, *ἃ καλῶς* Reiske, *καθὼς* Schenkl | *καὶ ἐξ* Cor. || **26** *ὃ καὶ πάντα* om. **A**, seclusi (*ὃ* iam del. Cas.): *καὶ ὅτι πάντα* Gat., *κακῶς καὶ πάντα* Reiske, *ἀεὶ κακῶς καὶ πάντα* Farquh. | *ἔσται* seclusi

2 *τοιαῦτα. καὶ τὸ πνευμάτιον δὲ ἄλλο τοιοῦτο καὶ ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον.*

2 37. *Ἅλις τοῦ ἀθλίου βίου καὶ γογγυσμοῦ καὶ πιθηκισμοῦ. τί ταράσσῃ; τί τούτων καινόν; τί σε ἐξίστησι; τὸ αἴτιον; ἴδε αὐτό. ἀλλ' ἡ ὕλη; ἴδε*
3 *αὐτήν· ἔξω δὲ τούτων οὐδέν ἐστιν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ἤδη ποτὲ* 5
ἁπλούστερος καὶ χρηστότερος γενοῦ.
4 *Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτεσι καὶ τὸ τρισὶ ταῦτα ἱστορῆσαι.*

38. *Εἰ μὲν ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακόν· τάχα δ' οὐχ ἥμαρτεν.*

39. *Ἤτοι ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα ὡς ἑνὶ σώματι ἐπισυμβαίνει καὶ οὐ δεῖ τὸ μέρος τοῖς ὑπὲρ τοῦ ὅλου γινομένοις μέμφεσθαι· ἢ ἄτομοι* 10
2 *καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κυκεὼν καὶ σκεδασμός. τί οὖν ταράσσῃ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις 'τέθνηκας, ἔφθαρσαι, τεθηρίωσαι, ὑποκρίνῃ, συναγελάζῃ, βόσκῃ.'*

2 40. *Ἤτοι οὐδὲν δύνανται οἱ θεοὶ ἢ δύνανται. εἰ μὲν οὖν μὴ δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δὲ δύνανται, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ διδόναι αὐτοὺς τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων μήτε ἐπιθυμεῖν τινος τούτων μήτε λυπεῖσθαι ἐπί* 15
3 *τινι τούτων μᾶλλον ἤπερ τὸ μὴ παρεῖναί τι τούτων ἢ τὸ παρεῖναι; πάντως γάρ, εἰ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, καὶ εἰς ταῦτα δύνανται συνεργεῖν.*
4.5 *ἀλλ' ἴσως ἐρεῖς ὅτι· 'ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν'. εἶτα οὐ κρεῖσσον χρῆσθαι τοῖς ἐπὶ σοὶ μετ' ἐλευθερίας ἢ διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μὴ ἐπὶ σοὶ μετὰ δουλείας καὶ ταπεινότητος; τίς δέ σοι εἶπεν, ὅτι οὐχὶ καὶ εἰς τὰ ἐφ'* 20
6 *ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν; ἄρξαι γοῦν περὶ τούτων εὔχεσθαι καὶ ὄψει.*
7 *οὗτος εὔχεται 'πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης'· σὺ 'πῶς μὴ ἐπιθυμήσω τοῦ κοι-*
8 *μηθῆναι μετ' ἐκείνης'. ἄλλος 'πῶς στερηθῶ ἐκείνου'· σὺ 'πῶς μὴ χρῄζω*
9 *τοῦ στερηθῆναι'. ἄλλος 'πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκνίον'· σύ 'πῶς μὴ φοβηθῶ*
10 *ἀποβαλεῖν'. ὅλως ὧδε ἐπίστρεψον τὰς εὐχὰς καὶ θεώρει, τί γίνεται.* 25

[**1–25 AT 13–25 WX**] **1** *πνευμάτιον* Cas. : *πνευματικὸν* || **3** *γογγισμοῦ* **A** || **5** *πρὸς τῶν θεῶν* Cas., *τοὺς θεούς σοι* Thei. || **7** *Ὅσον* **A** | *καὶ τὸ πεντήκοντα καὶ τρισὶ* Bign. || **8** *δὲ οὐδ'* Cor. || **9** *νοερᾶς πᾶσι πάντα* Reiske, *νοερᾶς ἑνὶ κόσμῳ πάντα* Lem., qui post *ὡς* inser. *ἀπὸ μιᾶς ψυχῆς* || **10** *ἢ*] *οἱ* **A** || **11–12** *τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις*] *τοῦ ἡγεμονικοῦ λήγεις* Schultz, *τῷ ἡγεμ. λέγε* Cor., *τῷ ἡγεμ. λέγειν* Farquh., *τί οὐ τῷ ἡγεμ. λέγεις* Thei. || **12** *τέθνηκας*] *τεθεώρηκα* Boot | *τεθηρίωσαι* hic om. et *θηρίωσαι* post **13** *ἢ* inser. **T** (recte Xyl. in vers.) | *ὑποκρίνῃ*] *ἀποκρίνεις* Gat., *ἀποκρίνῃ* Boot | *συναγελάζει* **T** || **14** *οὐχὶ* om. **A** || **14.15** *μὴ πεφοβῆσθαι* **BV** *πεφοβεῖσθαι* $\mathbf{p_4}$ || **15** *τι* s. l. **BV** om. $\mathbf{v_3}$ | *μήτε ἐπιθ. τινος τούτων* om. **BV** || **15.16** *ἐπί τινος* **T** || **16** *ἤπερ*] om. **T** *ἢ περὶ* $\mathbf{v_3}$ *ἢ* $\mathbf{v_8}$ | *τὸ μὴ* $\mathbf{Av_3}$: *τῷ μὴ* **TBVX** rell. *τῶ* $\mathbf{v_8}$ | *παρῆναί τι* **A** | *τοῦτων μᾶλλον ἢ* **A** | *τὸ*[2] **Vz** : *τὸ μὴ* $\mathbf{p_4}$ *τῷ* $\mathbf{ATBv_8X}$ rell. || **17** *ταῦτα*] *αὐτὰ* **y** || **18** *κρείσσων* $\mathbf{p_1}$ || **20** *καὶ*[2] om. **B** | *εἰς* om. **z** || **21** *γοῦν*] *οὖν* **WX** plerique (om. **y**) || **22–24** in **BV** *κοιμηθεῖ . . . ἐπιθυμήσῃς . . . στερηθῇς* vel *στερηθῇ . . . χρῄζῃς . . . ἀποβάλλῃ* vel *ἀποβάλῃ . . . φοβηθῇς* script. et *ω* s. l. add. || **22** *σὺ . . .* **23** *ἐκείνης* om. $\mathbf{Av_2v_3}$ | *σὺ . . .* **24** *στερηθῆναι* om. $\mathbf{v_7}$ | *ἐπιθυμήσω . . .* **23** *πῶς*[1] om. $\mathbf{p_6}$ | *ἐπιθυμῆσαι* $\mathbf{p_4}$ || **23** *ἄλλος πῶς*] *ἄλλος πῶς μὴ* **WX** plerique *ἀλλ' ὅπως μὴ* $\mathbf{v_3}$ || **24** *τοῦ μὴ στερ.* $\mathbf{l_3}$ | *ἄλλος πῶς*] *ἀλλ' ὅπως* $\mathbf{v_3}$ | *ἀποβάλλω* $\mathbf{Ap_1}$ | *τέκνον* **V** || **25** *ἀποβαλλεῖν* $\mathbf{ATp_4}$ | *ὅλως δὲ ὧδε* $\mathbf{l_3}$ | *ἐπίτρεψον* $\mathbf{Tv_8X}$ *τρέψον* $\mathbf{l_3}$, *πῃ τρέψον* Reiske

41. *Ὁ Ἐπίκουρος λέγει ὅτι· ʽἐν τῇ νόσῳ οὐκ ἦσάν μοι αἱ ὁμιλίαι περὶ τῶν τοῦ σωματίου παθῶν οὐδὲ πρὸς τοὺς εἰσιόντας τοιαῦτά τινα᾽, φησίν, ʽἐλάλουν· ἀλλὰ τὰ προηγούμενα φυσιολογῶν διετέλουν καὶ πρὸς αὐτῷ τούτῳ ὤν, πῶς ἡ διάνοια συμμεταλαμβάνουσα τῶν ἐν τῷ σαρκιδίῳ* 5 *τοιούτων κινήσεων ἀταρακτεῖ τὸ ἴδιον ἀγαθὸν τηροῦσα, οὐδὲ τοῖς ἰατροῖς ἐμπαρεῖχον᾽, φησί, ʽκαταφρυάττεσθαι ὥς τι ποιοῦσιν, ἀλλὰ ὁ βίος ἤγετο εὖ καὶ καλῶς.᾽ ταὐτὰ οὖν ἐκείνῳ, ἐν νόσῳ [ἐὰν νοσῇς] καὶ ἐν ἄλλῃ* 2 *τινὶ περιστάσει· τὸ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν οἱσδήποτε τοῖς προσπίπτουσι μηδὲ τῷ ἰδιώτῃ καὶ ἀφυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν πάσης αἱρέ-* 10 *σεως κοινόν.*

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πρασσομένῳ εἶναι καὶ τῷ ὀργάνῳ, δι᾽ οὗ πράσσεις. 3

42. *Ὅταν τινὸς ἀναισχυντίᾳ προσκόπτῃς, εὐθὺς πυνθάνου σεαυτοῦ· δύνανται οὖν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναίσχυντοι μὴ εἶναι; οὐ δύνανται. μὴ οὖν* 2 *ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον· εἷς γὰρ καὶ οὗτός ἐστιν ἐκείνων τῶν ἀναισχύντων,* 15 *οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ πανούργου καὶ ἐπὶ* 3 *τοῦ ἀπίστου καὶ παντὸς τοῦ ὁτιοῦν ἁμαρτάνοντος ἔστω σοι πρόχειρον. ἅμα γὰρ τῷ ὑπομνησθῆναι, ὅτι τὸ γένος τῶν τοιούτων ἀδύνατόν ἐστι μὴ* 4 *ὑπάρχειν, εὐμενέστερος ἔσῃ πρὸς τοὺς καθ᾽ ἕνα. εὔχρηστον δὲ κἀκεῖνο* 5 *εὐθὺς ἐννοεῖν, τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς τοῦτο τὸ* 20 *ἁμάρτημα. ἔδωκε γὰρ ὡς ἀντιφάρμακον πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τὴν πραότητα, πρὸς δὲ ἄλλον ἄλλην τινὰ δύναμιν. ὅλως δὲ ἔξεστί σοι μετα-* 6 *διδάσκειν τὸν πεπλανημένον· πᾶς δὲ ὁ ἁμαρτάνων ἀφαμαρτάνει τοῦ προκειμένου καὶ πεπλάνηται. τί δὲ καὶ βέβλαψαι; εὑρήσεις γὰρ μηδένα* 7 *τούτων, πρὸς οὓς παροξύνῃ, πεποιηκότα τι τοιοῦτον, ἐξ οὗ ἡ διάνοιά σου* 25 *χείρων ἔμελλε γενήσεσθαι· τὸ δὲ κακόν σου καὶ τὸ βλαβερὸν ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν ἔχει. τί δὲ κακὸν ἢ ξένον γέγονεν, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ* 8

1 sqq. Epicur. fr. 191 Us.

[1–26 **AT** 12–26 **WX**] **1** *Ὁ* om. **A** ‖ **3.4** *αὐτὸ τοῦτο* **A** ‖ **4** *ὤν*] *ἦν* Wilam. | *τῶν ἐν τῷ σαρκ.*] *τῷ σαρκ. τῶν* Wilam. ‖ **5** *τοιούτων* **T** : *ποιούντων* **A**, *ποιῶν τινων* Schenkl | *τοῖς*] *τὸ* **A** ‖ **6** *φησί*] *φύσιν* **A** | *καταφράττεσθαι* **T** | *ὁ* om. **A** ‖ **7** *ἤγετο* Boot : *ἤρετο* **AT**, *εἴρετο* vel *ἤνετο* Reiske | *ταὐτὰ* Gat. : *ταῦτα* **AT**, *ταὐτὸ* Cas. | *ἐκεῖνος* Reiske | *ἐν νόσῳ*] del. Stich, *ἐννόου* Holst., *ἐννόησον* Morus | *ἐὰν νοσῇς* gloss. delevi ‖ **8** *οἵοις δήποτε* Reiske ‖ **9** *μηδὲ τῷ* **T** : *μὴ* **A**, *μηδὲ* Stich | *καὶ ἀφυσιολόγῳ* Gat. : *καὶ φυσιολόγῳ* **AT**, *καὶ φιλολόγῳ* Menag., *τὸν φυσιολόγον* Trann. ‖ **10** post *κοινόν* excidisse quaedam put. Wilam., cap. distinxit Leop. ‖ **11** *πράσσεις* Menag., Reiske : *πράσσει* ‖ **12** *ἀναισχυντίαν* $\mathbf{p}_4$ | *προκόπτῃς* **Ag** ‖ **13** *δύναται* **z** ‖ **14** *τοῦτός* **A** | *ἀναισχύντων*] *ἀναισχυντούντων* $\mathbf{v}_7$, del. Nauck ‖ **15** *ἐν τῷ κόσμῳ ἀνάγκη* $\mathbf{v}_8$ ‖ **15–16** *ἐπὶ ἀπίστου* **z** ‖ **17** *τὸ ὑπομν.* **ABVX** nonn. *τὰ ὑπομν.* $\mathbf{v}_7$ ‖ **18** *τὸν καθένα* $\mathbf{v}_7$ | *καικεῖνο* **A** ‖ **19** *εὐθὺς*] *αὖθις* $\mathbf{v}_2$ | *νοεῖν* $\mathbf{l}_1\mathbf{p}_5$ ‖ **20** *ἀντιφάμαρκον* **V** ‖ **21** *ὅλως δὲ* om. $\mathbf{v}_4$ ‖ **22** *δὲ*] *γὰρ* $\mathbf{l}_3$ | *ἐφαμαρτάνει* **y** ‖ **23** *τί δὲ*] *τὶ δαὶ* **V**, *σὺ δὲ* Schultz ‖ **24** *οὓς καὶ* $\mathbf{p}_4$ | *καί σου* $\mathbf{p}_4$ ‖ **25** *χεῖρον* **A** (in **B** legi nequit) ‖ **26** *τί δὲ*] *τί δαὶ* **ATV** (in **B** legi nequit) | *καινὸν* Kron. | *γίνεται* Hoffm.

τοῦ ἀπαιδεύτου πράσσει; ὅρα, μὴ σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν ὀφείλῃς, ὅτι
9 *οὐ προσεδόκησας τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι. σὺ γὰρ καὶ ἀφορμὰς ἐκ*
τοῦ λόγου εἶχες πρὸς τὸ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκός ἐστι τοῦτον τοῦτο
10 *ἁμαρτήσεσθαι, καὶ ὅμως ἐπιλαθόμενος θαυμάζεις, εἰ ἡμάρτηκε. μάλιστα*
11 *δέ, ὅταν ὡς ἀπίστῳ ἢ ἀχαρίστῳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφου. προδήλως* 5
γὰρ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε περὶ τοῦ τοιαύτην τὴν διάθεσιν ἔχοντος
ἐπίστευσας, ὅτι τὴν πίστιν φυλάξει, εἴτε τὴν χάριν διδοὺς μὴ καταληκτι-
κῶς ἔδωκας μηδὲ ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς σῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι
12 *πάντα τὸν καρπόν. τί γὰρ πλέον θέλεις εὖ ποιήσας ἄνθρωπον; οὐκ ἀρκεῖ*
τοῦτο, ὅτι κατὰ φύσιν τὴν σήν τι ἔπραξας, ἀλλὰ τούτου μισθὸν ζητεῖς; 10
ὡς εἰ ὁ ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀπῄτει, ὅτι βλέπει, ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν.
13 *ὥσπερ γὰρ ταῦτα πρὸς τόδε τι γέγονεν, ὅπερ κατὰ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν*
ἐνεργοῦντα ἀπέχει τὸ ἴδιον, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος εὐεργετικὸς πεφυκώς,
ὁπόταν τι εὐεργετικὸν [ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν] πράξῃ,
πεποίηκε, πρὸς ὃ κατεσκεύασται, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. 15

I

1. *Ἔσῃ ποτὲ ἄρα, ὦ ψυχή, ἀγαθὴ καὶ ἁπλῆ καὶ μία καὶ γυμνή, φα-*
νερωτέρα τοῦ περικειμένου σοι σώματος; γεύσῃ ποτὲ ἄρα τῆς φιλητικῆς
2 *καὶ στερκτικῆς διαθέσεως; ἔσῃ ποτὲ ἄρα πλήρης καὶ ἀνενδεὴς καὶ οὐδὲν*
ἐπιποθοῦσα οὐδὲ ἐπιθυμοῦσα οὐδενὸς οὔτε ἐμψύχου οὔτε ἀψύχου πρὸς 20
ἡδονῶν ἀπολαύσεις οὐδὲ χρόνου, ἐν ᾧ ἐπὶ μακρότερον ἀπολαύσεις, οὐδὲ
3 *τόπου ἢ χώρας ἢ ἀέρων εὐκαιρίας οὐδὲ ἀνθρώπων εὐαρμοστίας; ἀλλὰ*

4 sqq. apud Dion. Cass. (72, 24, 2; 26, 2 sqq.) Marcus de infidelitate Av. Cassii queritur: *πῶς οὐκ . . . καὶ δεινότητι καὶ ἀτοπίᾳ νικᾷ τὸ μηδὲν πιστὸν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, ἀλλ᾽ ἐπιβεβουλεῦσθαί με ὑπὸ τοῦ φιλτάτου . . .; πῶς δ᾽ οὐκ ἀπόλωλε μὲν πίστις, ἀπόλωλε δὲ ἐλπὶς ἀγαθή; . . . μέγα γάρ μου ἆθλον καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς νίκης . . . ἀφαιρήσεται . . . ἀδικήσαντα ἄνθρωπον ἀφεῖναι . . . πίστιν καταλύσαντι πιστὸν διαγενέσθαι* || **12** sqq. *πλεῖστον ἐν εὐεργεσίᾳ διῆγεν* de Marco dicit Dio Cass. 72, 34, 3

[**1–22 AT 1–15 WX**] **1** *ὀφείλεις* **ATyp**$_1$**v**$_8$ || **2** *τοῦτο* om. **v**$_3$ | *σὺ μὲν γὰρ* **T** | *καὶ* om. **p**$_6$ || **5** *ὡς* om. **g** | *εἰς σεαυτὸν* **AVv**$_8$**X** nonn. || **6** *περὶ*] *παρὰ* **l**$_4$**p**$_6$ | *τοιαύτην τὴν*] *τὴν τοιαύτην* **B** *τὴν τοιαύτην τὴν* **Vyv**$_4$ || **7** *ὅτι*] *ὥστε* **BVx** | *διδοὺς εἰ μὴ* **A** | *καταληπτικῶς* adn. Lugd. (cf. VII 13, 3) || **8** *ὥστε*] *ὡς τὸ* **p**$_1$ || **9** *ἄνθρωπε* Leop. | *ἀρκῇ* **Vv**$_8$**X** (**p**$_4$ ex *ἀρκεῖ* corr.) || **10** *τοῦτο ὅτι* **ABl**$_1$: *τούτῳ ὅτι* **Vv**$_8$**X** rell. *σοι* **T** | *τι* om. **Vv**$_8$**X** (de **B** non constat) | *ἀλλὰ* om. **T** ('sed' Xyl.) || **11** *ὁ* om. **v**$_8$**X** nonn. || **12** *τὸ δέ τι* **T**, *τοιόνδε τι* Reiske | *ὅπερ* Gat. : *ἅπερ* | *τὴν* om. **z** || **13** *εὐεργετικῶς* **A** || **14** *ἢ ἄλλως . . . συνεργητικὸν* om. **WX**, gloss. seclusi (cf. VI 42, 3) | *ἄλλοις* Couat | *συνεργετικὸν* Cas., Gat. || **15** *κατασκεύασται* **z** || **17** *ἆρ᾽ ὦ* **T**, *ἆρα* hic et ubique in hoc cap. Rees | *ψυχῇ ἀγαθῇ* **A** | *γυμνῇ* **A** || **18** *παρακειμένου* **A** || **19** *καὶ στερητικῆς* **T** (om. Xyl. in vers.) || **20–21** *πρὸς ἡδονῶν ἀπολαύσεις* del. Lem. || **22** *εὐκαιρίας*] *εὐκρασίας* Cor. | *εὐαρμωστίας* **A**

ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ καταστάσει καὶ ἡσθήσῃ τοῖς παροῦσι πᾶσι καὶ
συμπείσεις σεαυτήν, ὅτι πάντα σοι παρὰ τῶν θεῶν πάρεστι καὶ πάντα σοι
εὖ ἔχει καὶ εὖ ἕξει, ὅσα φίλον αὐτοῖς καὶ ὅσα μέλλουσι δώσειν ἐπὶ σωτηρίᾳ
τοῦ τελείου ζῴου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ καλοῦ καὶ γεννῶντος
5 πάντα καὶ συνέχοντος καὶ περιέχοντος καὶ περιλαμβάνοντος διαλυόμενα
εἰς γένεσιν ἑτέρων ὁμοίων; ἔσῃ ποτὲ ἄρα τοιαύτη, οἵα θεοῖς τε καὶ 4
ἀνθρώποις οὕτω συμπολιτεύεσθαι, ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς μήτε
καταγινώσκεσθαι ὑπ᾿ αὐτῶν;

2. Παρατήρει, τί σου ἡ φύσις ἐπιζητεῖ ὡς ὑπὸ φύσεως μόνον διοι-
10 κουμένου· εἶτα ποίει αὐτὸ καὶ προσίεσο, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαί
σου ἡ ὡς ζῴου φύσις. ἑξῆς δὲ παρατηρητέον, τί ἐπιζητεῖ σου ἡ ὡς ζῴου 2
φύσις, καὶ πᾶν τοῦτο παραληπτέον, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαι ἡ ὡς
ζῴου λογικοῦ φύσις. ἔστι δὲ τὸ λογικὸν εὐθὺς καὶ πολιτικόν. τούτοις δὴ 3
κανόσι χρώμενος μηδὲν περιεργάζου.

15 3. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ἤτοι οὕτω συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν
ἢ ὡς οὐ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, 2
μὴ δυσχέραινε, ἀλλ᾿ ὡς πέφυκας φέρε· εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ
δυσχέραινε· φθήσεται γάρ σε ἀπαναλῶσαν. μέμνησο μέντοι, ὅτι πέφυκας 3
φέρειν πᾶν, περὶ οὗ ἐπὶ τῇ ὑπολήψει ἐστὶ τῇ σῇ φορητὸν καὶ ἀνεκτὸν αὐτὸ
20 ποιῆσαι κατὰ φαντασίαν τοῦ συμφέρειν ἢ καθήκειν σεαυτῷ τοῦτο ποιεῖν.

4. Εἰ μὲν σφάλλεται, διδάσκειν εὐμενῶς καὶ τὸ παρορώμενον δεικνύναι.
εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι ἢ μηδὲ σεαυτόν. 2

5. Ὅ τι ἄν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος προκατεσκευάζετο· καὶ
ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων συνέκλωθε τήν τε σὴν ὑπόστασιν ἐξ ἀιδίου καὶ
25 τὴν τούτου σύμβασιν.

6. Εἴτε ἄτομοι εἴτε φύσις, πρῶτον κείσθω, ὅτι μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου ὑπὸ
φύσεως διοικουμένου· ἔπειτα, ὅτι ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ
μέρη. τούτων γὰρ μεμνημένος, καθότι μὲν μέρος εἰμί, οὐδενὶ δυσαρεστήσω 2
τῶν ἐκ τοῦ ὅλου ἀπονεμομένων· οὐδὲν γὰρ βλαβερὸν τῷ μέρει, ὃ τῷ
30 ὅλῳ συμφέρει. οὐ γὰρ ἔχει τι τὸ ὅλον, ὃ μὴ συμφέρει ἑαυτῷ. πασῶν μὲν 3

[1–30 AT] 1 ἀρεστήσῃ A | τῇ . . . ἡσθήσῃ om. A || 2 συμπείσει σε αὐτὴν A | πάντα σοι Leop.: πάντα σοι πάρεστι AT, πάνθ᾿ ἅ σοι πάρεστι Lem. | παρὰ τῶν θεῶν πάρεστι καὶ post ἔχει colloc. in T huc transp. Schenkl (παρὰ τῶν θεῶν iam Cor.) | καὶ del. Cor. || 2–3 πάντα σοι εὖ ἔχει καὶ παρὰ τῶν θεῶν πάρεστι καὶ εὖ ἕξει T: πᾶν καὶ εὖ ἕξει A || 3 φίλα Cor. || 4 δεκαίου T || 5 παραλαμβάνοντος Leop. || 6 οἷα A || 9 μόνου A || 11 ἑξῆς] ἐξ ἧς A | ἢ ὡς A || 12 ἢ ὡς A || 17 πέφυκας φέρειν φέρε Nauck || 18 φθήσεται] φθαρήσεται T | ἐπαναλῶσαν Gat. || 20 ποιεῖν] ποιεῖ A || 21 μὲν οὖν A, μὲν οὗτος Schenkl in app. || 22 δὲ μὴ ἀδυν. A || 24 αἰτιῶν A || 26 Ἤτοι ἄτομοι ἢ Cas. | φύσεις T ('sive natura mundus constat' Xyl.), φύσις. εἰ μὲν φύσις Farquh. in app. || 27 οἰκείῳ A || 28 μέρη] μέρει A | οὐδὲν T || 29 οὐδὲν] οὐδὲ A || 29.30 τῶν ὅλων A || 30 τι om. A

φύσεων κοινὸν ἐχουσῶν τοῦτο, τῆς δὲ τοῦ κόσμου προσειληφυίας τὸ
μηδὲ ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῇ γεννᾶν,
κατὰ μὲν δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι μέρος εἰμὶ ὅλου τοῦ τοιούτου, εὐαρεστήσω
4 *παντὶ τῷ ἀποβαίνοντι· καθόσον δὲ ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ*
μέρη, οὐδὲν πράξω ἀκοινώνητον, μᾶλλον δὲ στοχάσομαι τῶν ὁμογενῶν 5
καὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον πᾶσαν ὁρμὴν ἐμαυτοῦ ἄξω καὶ ἀπὸ τοὐναντίου
5 *ἀπάξω. τούτων δὲ οὕτω περαινομένων ἀνάγκη τὸν βίον εὐροεῖν, ὡς ἂν*
καὶ πολίτου βίον εὔρουν ἐπινοήσειας προϊόντος διὰ πράξεων τοῖς πολίταις
λυσιτελῶν καί, ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζομένου.

7. *Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλου, ὅσα, φημί, περιέχεται ὑπὸ τοῦ κόσμου,* 10
2 *ἀνάγκη φθείρεσθαι· λεγέσθω δὲ τοῦτο σημαντικῶς τοῦ ἀλλοιοῦσθαι. εἰ*
δέ, φημί, κακόν τε καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο αὐτοῖς, οὐκ ἂν τὸ ὅλον
καλῶς διεξάγοιτο τῶν μερῶν εἰς ἀλλοτρίωσιν ἰόντων καὶ πρὸς τὸ φθείρε-
3 *σθαι [διαφόρως] κατεσκευασμένων. πότερον γὰρ ἐπεχείρησεν ἡ φύσις*
αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακοῦν καὶ περιπτωτικὰ τῷ κακῷ καὶ ἐξ ἀνάγκης 15
ἔμπτωτα εἰς τὸ κακὸν ποιεῖν ἢ ἔλαθεν αὐτὴν τοιάδε τινὰ γινόμενα;
4 *ἀμφότερα γὰρ ἀπίθανα. εἰ δέ τις καὶ ἀφέμενος τῆς φύσεως κατὰ τὸ*
πεφυκέναι ταῦτα ἐξηγοῖτο, καὶ ὣς γελοῖον ἅμα μὲν φάναι πεφυκέναι τὰ
μέρη τοῦ ὅλου μεταβάλλειν, ἅμα δὲ ὡς ἐπί τινι [τῶν] παρὰ φύσιν συμβαί-
νοντι θαυμάζειν ἢ δυσχεραίνειν ἄλλως τε καὶ τῆς διαλύσεως εἰς ταῦτα 20
5 *γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνίσταται. ἤτοι γὰρ σκεδασμὸς στοιχείων, ἐξ*
ὧν συνεκρίθη, ἢ τροπὴ τοῦ μὲν στερεμνίου εἰς τὸ γεῶδες, τοῦ δὲ πνευματι-
κοῦ εἰς τὸ ἀερῶδες, ὥστε καὶ ταῦτα ἀναληφθῆναι εἰς τὸν τοῦ ὅλου λόγον
6 *εἴτε κατὰ περίοδον ἐκπυρουμένου εἴτε ἀιδίοις ἀμοιβαῖς ἀνανεουμένου. καὶ*
τὸ στερέμνιον δὲ καὶ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζου τὸ ἀπὸ τῆς γενέσεως. 25
7 *πᾶν γὰρ τοῦτο ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν ἐκ τῶν σιτίων καὶ τοῦ ἑλκομένου*
8 *ἀέρος τὴν ἐπιρροὴν ἔλαβε. τοῦτο οὖν, ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, οὐχ ὃ ἡ μήτηρ*
9 *ἔτεκεν. ὑπόθου δ᾽ ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν προσπλέκει τῷ ἰδίως ποιῷ οὐδὲν*
ὄντι, οἶμαι, πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.

[**1–29 AT**] **3** *ὅλου τοῦ τοιούτου*] *τοῦ ὅλου τούτου* Cor. ‖ **5** *μέρει* **A** ‖ **7** *τούτων δὴ* Leop. | *παραινουμένων* **A** | *εὐροεῖν*] *εὑρεῖν* **A** ‖ **10** *φημί*] del. adn. Lugd., *φύσει* Cor., *φησί* Schultz (sed cf. III 6, 1 et 6; IV 20, 2; XII 3, 4, cf. Dalfen, Formgesch. Unters. p. 86sq.) ‖ **12** *φημί*] *φησί* Morus, *φύσει* Cor., del. Couat ‖ **13** *ἀλλοτρίωσιν*] *ἀλλοίωσιν* Gat. | *ἰόντων*] *ὄντων* **T** ‖ **14** *διαφόρως* seclusi, *ἀδιαφόρως* Thei. ‖ **15** *αὐτὴ*] *αὕτη* **A** ‖ **16** *γενόμενα* **T** ‖ **17** *ἀπύθανα* **A** | *ἀφέμενος*] *ἁπτόμενος* vel *ἁψάμενος* Lem. ‖ **18** *καὶ ὣς* Schultz : *καὶ ὡς* **T** *καὶ ὅς* **A**, *ὡς* Morus, *καὶ οὐχὶ ὣς* Rend. | *φάναι* Cas. : *φᾶναι* **T** *φαίη* **A** ‖ **19** *ἐπί τινι ὡς* Menag. | *τῶν* **T** *τῷ* **A**, secl. Menag. | *συμβαινόντων* Schultz ‖ **20** *ταὐτὰ* Gat. ‖ **22** *συνεκρίθην* **A**, *συνεκρίθης* Lem. | *στερεμνείου* **A** ‖ **25** *τῆς πρώτης γενέσεως* **A** ‖ **26** *χθὲς* **A** | *τοῦ* om. **T** ‖ **27** *ὃ ἔλαβες* Reiske ‖ **28** *ἐκείνω σε προσπλέκει* **A**, *ἐκείνῳ σὺ λίαν προσπλέκῃ* Rend., *ἐκεῖνο· σὺ λίαν προσπλέκῃ* Thei. | *τὸ ἰδίως ποιὸν* Lem. ‖ **29** *τῷ ὄντι* Farquh. ('re vera' Xyl.) | *τὸν* **A** | *ληγόμενον* Cas.

8. *Ὀνόματα θέμενος αὑτῷ ταῦτα, ἀγαθός, αἰδήμων, ἀληθής, ἔμφρων, σύμφρων, ὑπέρφρων, πρόσεχε, μήποτε μετονομάζῃ καὶ ἀπολλύῃς ταῦτα τὰ ὀνόματα· καὶ ταχέως ἐπανιέναι ἐπ᾽ αὐτά. μέμνησο δέ, ὅτι τὸ μὲν* 2 *ἔμφρον ἐβούλετό σοι σημαίνειν τὴν ἐφ᾽ ἕκαστα διαληπτικὴν ἐπίστασιν*
5 *καὶ τὸ ἀπαρενθύμητον· τὸ δὲ σύμφρον τὴν ἑκούσιον ἀπόδεξιν τῶν ὑπὸ τῆς κοινῆς φύσεως ἀπονεμομένων· τὸ δὲ ὑπέρφρον τὴν ὑπέρτασιν τοῦ φρονοῦντος μορίου ὑπὲρ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ δοξάριον καὶ τὸν θάνατον καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν οὖν διατηρῇς ἑαυτὸν ἐν* 3 *τούτοις τοῖς ὀνόμασι μὴ γλιχόμενος τοῦ ὑπ᾽ ἄλλων κατὰ ταῦτα ὀνομάζε-*
10 *σθαι, ἔσῃ ἕτερος καὶ εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἔτι τοιοῦτον εἶναι,* 4 *οἷος μέχρι νῦν γέγονας, καὶ ἐν βίῳ τοιούτῳ σπαράσσεσθαι καὶ μολύνεσθαι λίαν ἐστὶν ἀναισθήτου καὶ φιλοψύχου καὶ ὁμοίου τοῖς ἡμιβρώτοις θηριομάχοις, οἵτινες μεστοὶ τραυμάτων καὶ λύθρου παρακαλοῦσιν ὅμως εἰς τὴν αὔριον φυλαχθῆναι παραβληθησόμενοι τοιοῦτοι τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ*
15 *δήγμασιν. ἐμβίβασον οὖν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα· κἂν μὲν* 5 *ἐπ᾽ αὐτῶν μένειν δύνῃ, μένε ὥσπερ εἰς μακάρων τινὰς νήσους μετῳκισμένος· ἐὰν δὲ αἴσθῃ, ὅτι ἐκπίπτεις καὶ οὐ περικρατεῖς, ἄπιθι θαρρῶν εἰς γωνίαν τινά, ὅπου κρατήσεις, ἢ καὶ παντάπασιν ἔξιθι τοῦ βίου μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως καὶ αἰδημόνως, ἕν γε τοῦτο*
20 *μόνον πράξας ἐν τῷ βίῳ τὸ οὕτως ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ μεμνῆσθαι* 6 *τῶν ὀνομάτων μεγάλως συλλήψεταί σοι τὸ μεμνῆσθαι θεῶν καὶ ὅτιπερ οὐ κολακεύεσθαι οὗτοι θέλουσιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα καὶ εἶναι τὴν μὲν συκῆν τὰ συκῆς ποιοῦσαν, τὸν δὲ κύνα τὰ κυνός, τὴν δὲ μέλισσαν τὰ μελίσσης, τὸν δὲ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου.*

25 9. *Μῖμος, πόλεμος, πτοία, νάρκα, δουλεία καθ᾽ ἡμέραν ἀπαλείψεταί σου τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, ὁπόσα ἀφυσιολογήτως φαντάζῃ καὶ παραπέμπεις. δεῖ δὲ πᾶν οὕτω βλέπειν καὶ πράσσειν, ὥστε καὶ τὸ περιστατικὸν* 2

21 sq. similia de dis immortalibus Marcum loquentem facit Iul. Symp. 427, 21

[1–27 **AT**] 1 *αὑτῷ* Schenkl : *αὐτῶ* **A** *σαυτῷ* **T**, *ἑαυτῷ* Farquh. || 2 *μετονομάσῃ* Cor. | *καὶ ἀπολλύῃς* Upt. ('ne … amittas' Xyl.): *καὶ ἀπολλύεις* **T** *καὶ ἀπολύεις* **A**, *κἂν ἀπολλύῃς* Morus, *καὶ εἰ ἀπολλύεις* Schenkl || 3 *καὶ*] del. Cas., *πάνυ* Trann. in app. | *ἐπανιέναι* (cf. V 9, 1) Dal. : *ἐπάνιε* **AT**, *ἐπάνιθι* Nauck || 4 *ἔμφρων* **A** | *ἐπίτασιν* **A** || 5 *σύμφρων* **A** || 6 *ὑπέρφρων* **A** || 7 *λείας ἢ τραχείας κινήσεως* **A**, *λείας ἢ τραχείας κινήσεις* Schenkl || 8 *διατηρεῖς* **T** | *ἑαυτὸν* Farquh. : *σεαυτὸν* || 9 *ὑπὸ* **A** || 11 *σπαράσεσθαι* **A** || 12 *ἡμιβρότοις* **A** || 14 *φυλαχθῆναι* fort. delendum | *τοιοῦτοι*] *τοιοῦτοι ὄντες* Reiske, del. Leop. || 17 *ἐκπίπτῃς* **A** || 19 *ἕν* **T** : *ἐν* **A**, *εὖ ἕν* Lofft, *εὖ* Lem. || 20 *μεμνῆσθαι*] *μένειν ἐπὶ* Trann. in app. || 25 *Μῖμος* Stich : *Μίμος* **AT**, *Λοιμός* Bas. ('Pestis' Xyl.), *Μῖσος* Cor., *Βίος* Trann. in app., *Λιμός* Orth | *πτόλεμος* **T** | *νάρκη* Gat. | *ἀρχή* post *νάρκα* add. Rich. | *ἀπολείψεται* **T**, corr. Bas. ('delebunt' Xyl.), *ἀπαλείψει* Reiske || 26 *ἀφυσιολογήτως* Gat. : *ὁ φυσιολογητὸς* **AT**, *ὁ φυσιολογητὴς* Menag., *οὐ φυσιολογητῶς* Rend., *πεφυσιολογηκὼς* Trann. in app. || 27 *δεῖ* **T** : *ἤδη* **A**, *ἔδει* Schenkl (idem *δεῖ δ᾽ ἤδη* in app.) | *παραστατικὸν* Reiske, *πρακτικὸν* Cor.

ἅμα συντελεῖσθαι καὶ ἅμα τὸ θεωρητικὸν ἐνεργεῖσθαι καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ
ἑκάστων ἐπιστήμης αὔθαδες σῴζεσθαι λανθάνον, οὐχὶ κρυπτόμενον.
3 πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσεις; πότε δὲ σεμνότητος; πότε δὲ τῆς
ἐφ' ἑκάστου γνωρίσεως, τί τε ἐστὶ κατ' οὐσίαν καὶ τίνα χώραν ἔχει ἐν
τῷ κόσμῳ καὶ ἐπὶ πόσον πέφυκεν ὑφίστασθαι καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται 5
καὶ τίσι δύναται ὑπάρχειν καὶ τίνες δύνανται αὐτὸ διδόναι τε καὶ ἀφαι-
ρεῖσθαι;

10. Ἀράχνιον μυῖαν θηρᾶσαν μέγα φρονεῖ, ἄλλος δὲ λαγίδιον, ἄλλος δὲ
2 ὑποχῇ ἀφύην, ἄλλος δὲ συίδια, ἄλλος δὲ ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. οὗτοι
γὰρ οὐ λῃσταί, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς; 10

11. Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλει, θεωρητικὴν μέθοδον κτῆσαι
καὶ διηνεκῶς πρόσεχε καὶ συγγυμνάσθητι περὶ τοῦτο τὸ μέρος· οὐδὲν
2 γὰρ οὕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικόν. ἐξεδύσατο τὸ σῶμα καὶ ἐννοήσας,
ὅτι ὅσον οὐδέπω πάντα ταῦτα καταλιπεῖν ἀπιόντα ἐξ ἀνθρώπων δεήσει,
ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν δικαιοσύνῃ μὲν εἰς τὰ ὑφ' ἑαυτοῦ ἐνεργούμενα, ἐν δὲ 15
3 τοῖς ἄλλως συμβαίνουσι τῇ τῶν ὅλων φύσει. τί δὲ ἐρεῖ τις ἢ ὑπολήψεται
περὶ αὐτοῦ ἢ πράξει κατ' αὐτοῦ, οὐδ' εἰς νοῦν βάλλεται δύο τούτοις
ἀρκούμενος, εἰ αὐτὸς δικαιοπραγεῖ τὸ νῦν πρασσόμενον καὶ φιλεῖ τὸ νῦν
4 ἀπονεμόμενον ἑαυτῷ, ἀσχολίας δὲ πάσας καὶ σπουδὰς ἀφῆκε· καὶ οὐδὲν
ἄλλο βούλεται ἢ εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τοῦ νόμου καὶ εὐθεῖαν περαίνοντι 20
ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

12. Τίς ὑπονοίας χρεία παρὸν σκοπεῖν, τί δεῖ πραχθῆναι, κἂν μὲν
συνορᾷς, [εὐμενῶς] ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν, ἐὰν δὲ μὴ συνορᾷς,
ἐπέχειν καὶ συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι, ἐὰν δὲ ἕτερά τινα πρὸς
ταῦτα ἀντιβαίνῃ, προϊέναι κατὰ τὰς παρούσας ἀφορμὰς λελογισμένως 25
ἐχόμενον τοῦ φαινομένου δικαίου; ἄριστον γὰρ κατατυγχάνειν τούτου,
2 ἐπεί τοι ἥ γε ἀπόπτωσις ἀπὸ τούτου ἐστίν. σχολαῖόν τι καὶ ἅμα εὐκίνητόν
ἐστι καὶ φαιδρὸν ἅμα καὶ συνεστηκὸς ὁ τῷ λόγῳ κατὰ πᾶν ἑπόμενος.

[1–28 AT] 1 ἅμα συντελεῖσθαι . . . θεωρητικὸν om. A || 2 λανθάνων A, οὐ λανθάνον Cor. | λανθάνον οὐχὶ κρυπτόμενον] del. Lem., ἀληθινόν, οὐχ ὑποκρινόμενον Trann. in app. || 8 μῦαν A | θηράσαν, corr. Rich. | ἄλλος[1]] ἄνθρωπος Rich. || 9 ὑποχῇ] ὑπόχη A, del. Schultz || 10 ἐὰν] κἂν A, qui ab hoc vocab. novum cap. incipit || 11 θεωρητικὸν A || 12 τούτου A || 13 μεγαλοφροσύνη A | ἐξεδύσατο] ὡς εἴ τις ἐξεδύσατο Reiske, ἐξέδυσας Menag., ἐκδυσάμενος Lem. | καὶ] ὃς Fourn., ὅστις Thei. || 15 ἐφ' ἑαυτοῦ A || 16 ἄλλως A : ἄλλοις T, αὐτῷ Trann. in app. || 17 οὐδ' εἰς νοῦν βάλλεται] οὐδεὶς συμβάλλεται A, οὐδ' εἰς νοῦν ἐμβάλλεται Schenkl in app. || 18 εἰ Jacks. : εἶ A om. T | δικαιοπραγεῖ et φιλεῖ Jacks. : δικαιοπράγει et φίλει A δικαιοπραγεῖν et φιλεῖν T | τὸ νῦν] τὸν νῦν bis A || 22 Τίς] ἰς A || 23 εὐμενῶς] seclusi, εὖ μόνος Cas., εὐκρινῶς Gat., εὐμενῶς καὶ Boot, ἐκτενῶς καὶ Trann. in app. || 25 ἀντιβῆναι A || 27 ἐπεί τοι] ἐπὶ σοὶ Reche | ἀπὸ τούτου] ἀπότευγμ' οὐκ Rend. | ἐστίν Cas. : ἔστω AT, ἀπότευξίς ἐστιν Gat., ἔσται Menag., αἰσχρόν Cor., alii aliter | σχολαῖόν τι T : σχολῶ ὄντι A || 28 ἐστι] ἔτι δὲ Reiske | φαιδρονὸν A

13. *Πυνθάνεσθαι ἑαυτοῦ εὐθὺς ἐξ ὕπνου γενόμενον· μήτι διοίσει σοι,*
ἐὰν ὑπὸ ἄλλου ψέγηται τὰ δίκαια καὶ καλῶς ἔχοντα; οὐ διοίσει. μήτι 2
ἐπιλέλησαι, ὅτι οὗτοι οἱ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις καὶ ψόγοις φρυατ-
τόμενοι τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσί, τοιοῦτοι δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης,
5 *οἷα δὲ ποιοῦσιν, οἷα δὲ φεύγουσιν, οἷα δὲ διώκουσιν, οἷα δὲ κλέπτουσιν,*
οἷα δὲ ἁρπάζουσιν, οὐ χερσὶ καὶ ποσίν, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῶν μέρει,
ὃ γίνεται, ὅταν θέλῃ, πίστις, αἰδώς, ἀλήθεια, νόμος, ἀγαθὸς δαίμων;

14. *Τῇ πάντα διδούσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει ὁ πεπαιδευμένος καὶ*
αἰδήμων λέγει 'δός, ὃ θέλεις, ἀπόλαβε, ὃ θέλεις'. λέγει δὲ τοῦτο οὐ 2
10 *καταθρασυνόμενος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ εὐνοῶν αὐτῇ.*

15. *Ὀλίγον ἐστὶ τὸ ὑπολειπόμενον τοῦτο. ζῆσον ὡς ἐν πορείᾳ· οὐδὲν* 2
γὰρ διαφέρει ἐκεῖ ἢ ὧδε, ἐάν τις πανταχοῦ ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ.
ἰδέτωσαν, ἱστορησάτωσαν οἱ ἄνθρωποι ἄνθρωπον ἀληθινὸν κατὰ φύσιν 3
ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκτεινάτωσαν· κρεῖττον γὰρ ἢ οὕτω ζῆν. 4

15 16. *Μηκέθ' ὅλως περὶ τοῦ οἷόν τινα εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι,*
ἀλλὰ εἶναι τοιοῦτον.

17. *Τοῦ ὅλου αἰῶνος καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχῶς φαντασία, καὶ ὅτι*
πάντα τὰ κατὰ μέρος ὡς μὲν πρὸς οὐσίαν κεγχραμίς, ὡς δὲ πρὸς χρόνον
τρυπάνου περιστροφή.

20 18. *Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων ἐφιστάντα ἐπινοεῖν αὐτὸ ἤδη διαλυό-*
μενον καὶ ἐν μεταβολῇ καὶ οἷον σήψει ἢ σκεδάσει γινόμενον ἢ καθότι
ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ θνήσκειν.

19. *Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες, τὰ*
ἄλλα. εἶτα οἷοι ἀνδρονομούμενοι καὶ γαυρούμενοι ἢ χαλεπαίνοντες καὶ 2
25 *ἐξ ὑπεροχῆς ἐπιπλήττοντες. πρὸ ὀλίγου δὲ ἐδούλευον πόσοις καὶ δι' οἷα·* 3
καὶ μετ' ὀλίγον ἐν ⟨ἄλλοις⟩ τοιούτοις ἔσονται.

15 sq. de Marco Dio Cassius dicit: *ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ἦν καὶ οὐδὲν προσ-ποιητὸν εἶχε* (72, 34, 5)

[**1–26 AT**] **1** *γινόμενον* **T** | *μήτε* **A** || **2** *ὑπὸ ἄλλου*] *ἐπ' ἄλλῳ* Menag. | *ψέγηται* Lofft : *γένηται* **T** *γίνεται* **A**, *ἐπαινῆται* Jacks. | *τὰ σὰ δίκαια* Mazz. | *μήτε* **A** || **3** *παρ' ἄλλων* Menag., Reiske || **6** *ἑαυτῶ* **A** || **7** *ὃ* Leop. : *ᾧ* | *θέλῃ τις* Cor. || **11** *μὴ ζῆσον* Trann. in app. | *ἐν πορείᾳ* Meiser : *ἐν ὄρει* **AT**, *ἐν ὅρῳ* Morus, *ἐνωρεί* Schmidt || **13** *ἰδέτωσαν* del. Rend. | *ἱστορήτωσαν* **A** || **14** *ἢ μὴ οὕτως* Jacks. || **15** *ὅλος* Gat. | *τινα δεῖ εἶναι* Reiske | *δεῖ διαλέγεσθαι* Cor. || **17** *συνεχῶς*] *συνεχὴς ἔστω ἡ* Lem. | *φαντασία*] *φαντασία ἔστω* Reiske, *φαντασίαν ἔχε* Rend. || **18** *τὰ* **T** : *ταῦτα* **A**, *ταῦτα τὰ* Schenkl || **20** *Εἰς ἕκαστον* **T** : *Οἷς ἕκαστος* **A**, *Ἐφ' ἑκάστου* Rend. || **22** *ὥστε θνήσκειν* Morus, *ὡς ἀποθνήσκειν* Schenkl in app. || **23** *Οἷοί* **T** : *Τί οἱ* **A** || **24** *ἀνδρονομούμενοι*] *ἀγορανούμενοι* Cas., *ἐναβρυνόμενοι* Schultz, *ἀνδρογυνού-μενοι* Rend., *αὐτονομούμενοι* Hoffm., alii alia || **26** supplevi | *τοιούτοις*] *ὁποίοις* Gat., *τοῖς αὐτοῖς* Rich., *ὁποῖοί τινες* (del. *ἐν*) Trann. in app.

20. *Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει.*

21. *Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὲ ὁ σεμνὸς αἰθήρ· ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος* 2 *ποιῆσαι, ὃ ἂν μέλλῃ γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι σοὶ συνερῶ. μήτι δὲ οὕτως ⟨οὐ⟩ κἀκεῖνο λέγεται, ὅτι 'φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι';* 5

22. *Ἤτοι ἐνταῦθα ζῇς καὶ ἤδη εἴθικας ἢ ἔξω ὑπάγεις καὶ τοῦτο ἤθελες ἢ ἀποθνήσκεις καὶ ἀπελειτούργησας· παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν. οὐκοῦν εὐθύμει.*

23. *Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ τό, ὅτι τοιοῦτο ἐκεῖνος ὁ ἀγρός ἐστι· καὶ πῶς πάντα ἐστὶ τὰ αὐτὰ ἐνθάδε τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει ἢ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἢ* 10 2 *ὅπου θέλεις. ἄντικρυς γὰρ εὑρήσεις τὰ τοῦ Πλάτωνος· 'σηκὸν ἐν ὄρει', φησί, 'περιβαλλόμενος' καὶ 'βδάλλειν βληχήματα'.*

24. *Τί ἐστί μοι τὸ ἡγεμονικόν μου καὶ ποῖόν τι αὐτὸ ἐγὼ ποιῶ νῦν καὶ πρὸς τί ποτε αὐτῷ νῦν χρῶμαι; μήτι κενὸν νοῦ ἐστι, μήτι ἀπόλυτον καὶ ἀπεσπασμένον κοινωνίας, μήτι προστετηκὸς καὶ ἀνακεκραμένον* 15 *τῷ σαρκιδίῳ, ὥστε τούτῳ συντρέπεσθαι;*

25. *Ὁ τὸν κύριον φεύγων δραπέτης· κύριος δὲ ὁ νόμος, καὶ ὁ παρανομῶν* 2 *δραπέτης. ἅμα καὶ ὁ λυπούμενος ἢ ὀργιζόμενος ἢ φοβούμενος οὐ βούλεταί τι γεγονέναι ἢ γίνεσθαι ἢ γενήσεσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος* 3 *τεταγμένων, ὅς ἐστι νόμος νέμων, ὅσα ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. ὁ ἄρα φοβού-* 20 *μενος ἢ λυπούμενος ἢ ὀργιζόμενος δραπέτης.*

26. *Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παρα-* 2 *λαβοῦσα ἐργάζεται καὶ ἀποτελεῖ βρέφος, ἐξ οἵου οἷον. πάλιν τροφὴν διὰ φάρυγγος ἀφῆκε καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἴσθησιν καὶ ὁρμὴν* 3 *καὶ τὸ ὅλον ζωὴν καὶ ῥώμην καὶ ἄλλα ὅσα καὶ οἷα ποιεῖ. ταῦτα οὖν ἐν* 25

3 Eurip. fr. 898, 7sqq. N.[2] || **11**sq. cf. Plat. Theaet. 174 de: *τύραννόν τε γὰρ ἢ βασιλέα ἐγκωμιαζόμενον ἕνα τῶν νομέων, οἷον συβώτην ἢ ποιμένα ἤ τινα βουκόλον, ἡγεῖται ἀκούειν εὐδαιμονιζόμενον πολὺ βδάλλοντα. δυσκολώτερον δὲ ἐκείνων ζῷον . . . ποιμαίνειν τε καὶ βδάλλειν νομίζει αὐτούς, . . . οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι, σηκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον*

[1–25 AT] **1** *ὃ φέρει ἑκάστῳ* om. **A** || **3** *αἰθήρ*] *οὐρανός* Lem. || **4** *ὅτι* om. **A** | *σοὶ συνήρων* **A** || **5** *δὲ οὕτως οὐ* Dal. : *δὲ οὕτω* **AT**, *δ' οὐχ οὕτω* Cas., *δὲ οὔ τοι* Thei. | *κἀκεῖνο γίνεται καὶ λέγεται* **T** || **6** *ἤθικας* **A** || **9** *τοιοῦτο ἐκεῖνος* Reiske : *τοιοῦτο ἐκεῖνο* **AT**, *τοῦτο ἐκεῖνο* Cor., *ταὐτὸ ἐκείνῳ* Rich., *τοιοῦτο ἐκεῖ* Schenkl in app. || **10** *τὰ αὐτὰ*] *ταὐτὰ τὰ* Reiske | *ἐν ἀγρῷ ἢ τῷ* Reiske || **12** *τὸ τεῖχος* ante vel post *φησί* add. Gat., Cor. e Plat. | *βδάλλειν* **A** : *βάλλειν* **T**, *βδάλλων* Cor. | *βληχήματα* Stich : *βλήχματα* **A** *βλήματα* **T**, *βοσκήματα* Cor. || **13** *μου*] *νῦν* Trann. in app. | *ἐγὼ αὐτὸ* **T** || **15** *κοινωνίας . . . ἀνακεκραμένον* om. **A** || **17** *Ὁ* om. **A** | *δὲ νόμος* **A** | *καὶ*] *ὥστε* Nauck | *παρανομῶν* **T** : *παρὰ νόμον* **A**, *παρανομῶν οὖν* Cor., *παραν. ἄρα* Rich. || **18** *ἅμα*] *ἀλλὰ* Cor. | *οὐ* Nauck : *ὃ* **AT**, *ὅτι* Gat., *καὶ ὃς* Cor. || **19** *γίνεσθαι*] *γίνεται* **A** | *γενήσεσθαι* Reiske : *γενέσθαι* **AT** || **20** *ἆρα* **A** || **22** *ἀφῆς* **A** || **24** *ἀφῆκε*] *καθῆκε* Jacks. || **25** *ζωὴν*] *ζῆν* **A** | *οὖν*] *οὖν τὰ* **T**

τοιαύτῃ ἐγκαλύψει γινόμενα θεωρεῖν καὶ τὴν δύναμιν οὕτως ὁρᾶν, ὡς καὶ
τὴν βρίθουσαν καὶ τὴν ἀνωφερῆ ὁρῶμεν, οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ᾽ οὐχ
ἧττον ἐναργῶς.

27. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς πάντα τοιαῦτα, ὁποῖα νῦν γίνεται, καὶ
5 πρόσθεν ἐγίνετο· καὶ ἐπινοεῖν γενησόμενα. καὶ ὅλα δράματα καὶ σκηνὰς 2
ὁμοειδεῖς, ὅσα ἐκ πείρας τῆς σῆς ἢ τῆς πρεσβυτέρας ἱστορίας ἔγνως, πρὸ
ὀμμάτων τίθεσθαι, οἷον αὐλὴν ὅλην Ἁδριανοῦ καὶ αὐλὴν ὅλην Ἀντωνίνου
καὶ αὐλὴν ὅλην Φιλίππου, Ἀλεξάνδρου, Κροίσου· πάντα γὰρ ἐκεῖνα
τοιαῦτα ἦν, μόνον δι᾽ ἑτέρων.

10 28. Φαντάζου πάντα τὸν ἐφ᾽ ᾡτινιοῦν λυπούμενον ἢ δυσαρεστοῦντα
ὅμοιον τῷ θυομένῳ χοιριδίῳ καὶ ἀπολακτίζοντι καὶ κεκραγότι· ὅμοιος 2
καὶ ὁ οἰμώζων ἐπὶ τοῦ κλινιδίου μόνος σιωπῇ τὴν ἔνδεσιν ἡμῶν· καὶ
ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζῴῳ δέδοται τὸ ἑκουσίως ἕπεσθαι τοῖς γινομένοις,
τὸ δὲ ἕπεσθαι ψιλὸν πᾶσιν ἀναγκαῖον.

15 29. Κατὰ μέρος ἐφ᾽ ἑκάστου, ὧν ποιεῖς, ἐφιστάνων ἐπερώτα σεαυτόν,
εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τὸ τούτου στέρεσθαι.

30. Ὅταν προσκόπτῃς ἐπί τινος ἁμαρτίᾳ, εὐθὺς μεταβὰς ἐπιλογίζου,
τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον [ἀργύριον] ἀγαθὸν εἶναι κρίνων τὴν
ἡδονὴν ἢ τὸ δοξάριον καὶ κατ᾽ εἶδος. τούτῳ γὰρ ἐπιβάλλων ταχέως 2
20 ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς συμ⟨προσ⟩πίπτοντος τοῦ, ὅτι βιάζεται· τί γὰρ ποιήσῃ;
εἰ δύνασαι, ἄφελε αὐτοῦ τὸ βιαζόμενον. 3

31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν φαντάζου ἢ Εὐτύχην ἢ Ὑμένα· καὶ

13sq. cf. Cleanth. fr. 527, SVF I p. 118 || 22sqq. nomina propemodum ignota; Euphratem philosophum illum fuisse, quem Plinius (epist. I 10, 10) et Epictetus (III 15, 8; IV 8, 17) laudant, sub Eutychionis nomine grammaticum Eutychium Proculum latere, cuius mentionem Hist. Aug. IV 2, 3 facit, Theiler verisimile esse putat (p. 339), Orth autem teste Galeno Euphratem procuratorem a rationibus (Galen. 14, 4 K.), Critonem et Xenophontem non discipulos illos Socratis, sed medi-

[1–22 AT 10–16 WX] 1 γενόμενα T | δύναμιν αὐτῶν οὕτως Reiske || 4 πάντα τὰ τοιαῦτα ὁποίαν νῦν A || 6 τῆς^2] τοῖς A pr. || 7 ἀδριανοῦ A, Bas. (sine spir. T), corr. Gat. || 8 Κροίσου] κρείσσου A | ἐκεῖνα T: ἐκεῖνα τὰ A, ἐκεῖνά τινα Schenkl || 9 τοιαῦτα] ταὐτὰ Rich. || 10 ὁτινιοῦν l_2l_3 || 11 χοιριδίῳ ἀπολακτίζοντι z | ὅμοιος B V X plerique: ὅμοιον ATl_2v_8, οἷον Schenkl in app., ὁποῖος Thei. || 12 ἐπὶ τοῦ κλινιδίου om. WX | post σιωπῇ interp. Leop. | ἔνδεσιν] ἔνδοσιν z ἔνδειαν p_1 | ἡμῶν om. p_1 || 13 δίδοται Bz δέδωται p_1 || 14 δὲ om. z || 15 ἐρώτα AT || 16 εἰ] ἢ p_4 | δεινόν τι Schultz | διὰ τὸ] τὸ διὰ p_4 | τὸ om. X nonn. | στέργεσθαι A || 17 προκόπτης A || 18 παρόμοιον] παρὼν A | ἀργύριον] delevi (gloss. ad X 29 olim fuisse ex v_7 apparet), τἀργύριον Lem. | κρίνων ἢ τὴν Reiske (sed glossa deleta nihil mutandum) || 20 suppl. Leop. | ποιήσει T || 21 εἰ] ἢ εἰ AT || 22–p. 94, 3 ἑαυτὸν] Σευῆρον ἰδὼν Σωκρατικὸν φαντάζου, Κρίτωνα ἢ Ξενοφῶντα, καὶ εἰς ἑαυτὸν ceteris deletis Trann. in app. || 22 Σατυρίωνα Gat. | Εὐτύχην Reiske: εὐτυχὴν A εὐτυχῆν T | Ὑμέναιον vel Εὐμένη Reiske

Εὐφράτην ἰδὼν Εὐτυχίωνα ἢ Σιλουανὸν φαντάζου καὶ Ἀλκίφρονα Τροπαιοφόρον φαντάζου· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν Κρίτωνα ἢ Σευῆρον φαντάζου· καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀπιδὼν τῶν Καισάρων τινὰ φαντάζου καὶ 2 *ἐφ' ἑκάστου τὸ ἀνάλογον. εἶτα συμπροσπιπτέτω σοι· ποῦ οὖν ἐκεῖνοι;* 3 *οὐδαμοῦ ἢ ὁπουδή. οὕτως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα καπνὸν καὶ* 5 *τὸ μηδέν, μάλιστα ἐὰν συμμνημονεύσῃς, ὅτι τὸ ἅπαξ μεταβαλὸν οὐκέτι* 4 *ἔσται ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. τί οὖν ἐντείνῃ; τί δ' οὐκ ἀρκεῖ σοι τὸ βραχὺ* 5 *τοῦτο κοσμίως διαπερᾶσαι; οἵαν ὕλην καὶ ὑπόθεσιν φεύγεις; τί γάρ ἐστι πάντα ταῦτα ἄλλο πλὴν γυμνάσματα λόγου ἑωρακότος ἀκριβῶς καὶ* 6 *φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ; μένε οὖν, μέχρι ἐξοικειώσῃς σαυτῷ καὶ ταῦτα,* 10 *ὡς ὁ ἐρρωμένος στόμαχος πάντα ἐξοικειοῖ, ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ τι ἂν ἐμβάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ.*

32. *Μηδενὶ ἐξέστω εἰπεῖν ἀληθεύοντι περὶ σοῦ, ὅτι οὐχ ἁπλοῦς ἢ ὅτι* 2 *οὐκ ἀγαθός, ἀλλὰ ψευδέσθω, ὅστις τούτων τι περὶ σοῦ ὑπολήψεται. πᾶν δὲ τοῦτο ἐπὶ σοί· τίς γὰρ ὁ κωλύσων ἀγαθὸν εἶναί σε καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον* 15 *κρῖνον μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιοῦτος ἔσῃ.*[1] *οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος μὴ τοιοῦτον ὄντα.*

33. *Τί ἐστι τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης δυνάμενον κατὰ τὸ ὑγιέστατον πραχθῆναι ἢ ῥηθῆναι; ὅ τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, ἔξεστιν αὐτὸ πρᾶξαι ἢ εἰπεῖν· καὶ μὴ προφασίζου ὡς κωλυόμενος.* 20

2 *Οὐ πρότερον παύσῃ στένων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅτι, οἷόν ἐστι τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἡ τρυφή, τοῦτό σοι τὸ ἐπὶ τῆς ὑποβαλλομένης καὶ ὑποπιπτούσης ὕλης ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ· ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν πᾶν, ὃ ἔξεστι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν·* 3 *πανταχοῦ δὲ ἔξεστι. τῷ μὲν οὖν κυλίνδρῳ οὐ πανταχοῦ δίδοται φέρεσθαι* 25 *τὴν ἰδίαν κίνησιν οὐδὲ τῷ ὕδατι οὐδὲ πυρὶ οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται· τὰ γὰρ διείργοντα καὶ ἐνιστάμενα*

cos quosdam (Galen. 12, 445; 14, 700 K.) fuisse putat (Helmantica 5, 1954, 406); de Lamia Silvano, genero Marci, cf. Birley p. 54 et 420; de Alciphrone cf. Kroll, RE Suppl. 3, 82, de Tropaeophoro Hoffmann, RE 7 A 673

[1–27 **AT** 13–16 **WX**] 1 *Σιλουανὸν* Bas. ('Silvanum' Xyl.): *σιλουινὸν* **T** *σιλουίνον* **A** ‖ 2–3 *καὶ Σευῆρον ἰδὼν Κρίτωνα ἢ Ξενοφῶντα φαντάζου* Leop. ‖ 2 *Σευῆρον* Gat.: *σευήρον* **A** *σεύηρον* **T** ‖ 4 *τῶν ἀναλόγων* **A** ‖ 5 *ὅπου δεῖ* Lem. ‖ 6 *συμμνημονεύης* **A** | *μεταβαλλὼν* **A** ‖ 7 *τί οὖν ἐντείνῃ* Reiske (cf. IX 28, 2): *τί οὖν ἐν τίνι* **A** *σὺ οὖν ἐν τίνι* **T** ‖ 8 *ποίαν* Rich. ‖ 10 *σεαυτῶ* **A** ‖ 11 *ἐρώμενος στοχασμὸς* **A** | *πάντα ἑαυτῷ ἐξ.* Reiske ‖ 12 *ἐμβάλῃς* Schultz: *βάλῃς* ‖ 13 *ἐξίστω* **g** | *ἢ* om. **BV** ‖ 14 *ψευδέστω* **A** | *περὶ σοῦ τούτων τι* **WX** ‖ 15 *τοῦτο*] *τὸ τοιοῦτο* **y** | *κωλύων* **AT** | *σε* om. **ATWz** ‖ 16 *κρίνων* **BV**$\mathbf{v_4 p_4}$ | *εἰ μὴ*] *εἰμὶ* $\mathbf{v_3}$ | *ὁ λόγος* Lem., fort. *αἱρεῖ ζῆν ὁ λόγος* scribendum ‖ 16–17 verba *οὐδὲ . . . ὄντα* omissa in **WX**, mg. adscr. (omisso *ὄντα*) $\mathbf{p_4}$ ‖ 21 *ἢ*] *ἡ* **A** | *μάθῃς* Cor. | *ὅτι* del. Reiske ‖ 22 *ἡδυπαθοῦσιν*] *ἤδη παθοῦσιν* **A** | *τοῦτο*] *τοιοῦτο* Cor. | *σοι ἔστω τὸ* Lem. ‖ 25 *κυλίνδρῳ*] *δειλάνδρω* **A** ‖ 26 *κατὰ τὴν* Reiske

πολλά. νοῦς δὲ καὶ λόγος διὰ παντὸς τοῦ ἀντιπίπτοντος οὕτω πορεύεσθαι 4
δύναται, ὡς πέφυκε καὶ ὡς θέλει. ταύτην τὴν ῥᾳστώνην πρὸ ὀμμάτων 5
τιθέμενος, καθ' ἣν ἐνεχθήσεται ὁ λόγος διὰ πάντων, ὡς πῦρ ἄνω, ὡς
λίθος κάτω, ὡς κύλινδρος κατὰ πρανοῦς, μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει· τὰ γὰρ 6
5 *λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι τοῦ σωματίου ἐστὶ τοῦ νεκροῦ ἢ χωρὶς ὑπολήψεως*
καὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ λόγου ἐνδόσεως οὐ θραύει οὐδὲ ποιεῖ κακὸν οὐδ' ὁτιοῦν,
ἐπεί τοι καὶ ὁ πάσχων αὐτὸς κακὸς ἂν εὐθὺς ἐγίνετο. ἐπὶ γοῦν τῶν ἄλλων 7
κατασκευασμάτων πάντων, ὅ τι ἂν κακόν τινι αὐτῶν συμβῇ, παρὰ τοῦτο
χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πάσχον· ἐνταῦθα δέ, εἰ δεῖ εἰπεῖν, καὶ κρείττων
10 *γίνεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐπαινετώτερος ὀρθῶς χρώμενος τοῖς προσπίπτου-*
σιν. ὅλως δὲ μέμνησο, ὅτι τὸν φύσει πολίτην οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν οὐ 8
βλάπτει, οὐδέ γε πόλιν βλάπτει, ὃ νόμον οὐ βλάπτει· τούτων δὲ τῶν
καλουμένων ἀκληρημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμον οὐ βλά-
πτει, οὔτε πόλιν οὔτε πολίτην.

15 34. *Τῷ δεδηγμένῳ ὑπὸ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἀρκεῖ καὶ τὸ βραχύτατον*
καὶ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ὑπόμνησιν ἀλυπίας καὶ ἀφοβίας. οἷον 2

φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει,
ὣς ἀνδρῶν γενεή.

φυλλάρια δὲ καὶ τὰ τεκνία σου, φυλλάρια δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἐπιβοῶντα 3
20 *ἀξιοπίστως καὶ ἐπευφημοῦντα ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων καταρώμενα ἢ ἡσυχῇ*
ψέγοντα καὶ χλευάζοντα, φυλλάρια δὲ ὁμοίως καὶ τὰ διαδεξόμενα τὴν
ὑστεροφημίαν. πάντα γὰρ ταῦτα 4

ἔαρος ἐπιγίνεται ὥρῃ·

εἶτα ἄνεμος καταβέβληκεν· ἔπειθ' ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει. τὸ δὲ 5
25 *ὀλιγοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πάντα ὡς αἰώνια ἐσόμενα φεύγεις*
καὶ διώκεις. μικρὸν οὖν καὶ καταμύσεις· τὸν δὲ ἐξενεγκόντα σε ἤδη ἄλλος 6
θρηνήσει.

17 sqq. Hom. Il. 6, 147 sqq. || 19 et p. 96, 7 de filiae cuiusdam Marci aegritudine deque Marci erga filiam amore Fronto, epist. ad Caes. IV 12 p. 72 sq. N.

[1–27 AT 15–27 W (V desinit in 17 *χέει*) X] 2 *δύνανται* A | *τὴν* om. A || 4 *ἐπεζήτει* A || 5 *ἐκκόματα* A | *σωματικοῦ* T || 7 *αὐτὸς* Cas.: *αὐτὸ* | *ἐγίνετο* Cor.: *ἐγένετο* | *τῶν ἄλλων* T: *τῶν τῶν ὅλων* A, *τῶν ὑλικῶν* Schenkl in app. || 8 *πάντων* om. A || 9 *δεῖν* A || 11 *πόλιν*] *πολίτην* A || 12 *ὃ νόμον οὐ* T: *τὸ ὂν μόνον* A, *τι, ὃ νόμον οὐ* Schenkl || 13 *νόμον οὐ βλάπτει* om. A || 15 *Τῶ δεδογμένω* BV *Τῶν δεδηγμένων* g, *Τῷ δεδειγμένῳ* Bas., *Τῷ δεδευμένῳ* Gat., *Τῷ δεδιδαγμένῳ* Reiske, alii alia, sed cf. Plat. Symp. 218a || 16 *καὶ*[1] om. p_6 || 17 *τὰ φύλλα* xz | *μὲν ἄνεμος* B | *χαμάδιος* x | *ῥέει* l_3 || 19 *φυλλάρια*] *φυλλάριον* AT | *τὰ*[2] ATWp_4: om. X rell. || 20 *ἐπιφημοῦντα* T *πευφημοῦντα* g | *ἢ*[2]] *ἡ* A || 21 *ψέγοντα*] *λέγοντα* AWX | *χλεβάζοντα* A || 22 *ταῦτα*] *τὰ τοιαῦτα* WX || 23 *ἔαρος δὲ* A | *ἐπιγίνονται* l_2l_3 | *ὄρη* A || 24 *εἶτα*] *εἶτ'* WX plerique *ἔτ'* z | *ἡ ὕλη* Tv_8X plerique | *ἑτέροις* l_3 *ἑτέρους* l_2p_4 corr. || 25 *ὀλιγοχρόνιος* g | *πᾶσιν*] *ἁπάντων* WX | *πάντα*] *πάντως* B || 26 *οὖν* om. AT | *καὶ* om. v_7p_4 | *ἤδη* om. WX

35. *Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ καὶ μὴ λέγειν*
2 *'τὰ χλωρὰ θέλω'· τοῦτο γὰρ ὀφθαλμιῶντός ἐστι· καὶ τὴν ὑγιαίνουσαν*
ἀκοὴν καὶ ὄσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ καὶ ὀσφραντὰ ἑτοίμην
3 *εἶναι· καὶ τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα τὰ τρόφιμα ὁμοίως*
4 *ἔχειν ὡς μύλην πρὸς πάντα, ὅσα ἀλέσουσα κατεσκεύασται. καὶ τοίνυν* 5
τὴν ὑγιαίνουσαν διάνοιαν πρὸς πάντα δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἑτοίμην εἶναι·
ἡ δὲ λέγουσα 'τὰ τεκνία σῳζέσθω' καὶ 'πάντες, ὅ τι ἂν πράξω, ἐπαι-
νείτωσαν', ὀφθαλμός ἐστι τὰ χλωρὰ ζητῶν ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

36. *Οὐδείς ἐστιν οὕτως εὔποτμος, ᾧ ἀποθνήσκοντι οὐ παρεστήξονταί*
2 *τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον [κακόν]. σπουδαῖος καὶ σοφὸς ἦν· τὸ* 10
πανύστατον ἔσται τις ὁ καθ' αὑτὸν λέγων 'ἀναπνεύσομέν ποτε ἀπὸ τού-
του τοῦ παιδαγωγοῦ· χαλεπὸς μὲν οὐδενὶ ἡμῶν ἦν, ἀλλὰ ᾐσθανόμην, ὅτι
3 *ἡσυχῇ καταγινώσκει ἡμῶν'. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ σπουδαίου· ἐφ' ἡμῶν*
4 *δὲ πόσα ἄλλα ἐστί, δι' ἃ πολὺς ὁ ἀπαλλακτιῶν ἡμῶν. τοῦτο οὖν ἐννοήσεις*
ἀποθνήσκων καὶ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ λογιζόμενος 'ἐκ τοιούτου βίου 15
ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ κοινωνοί, ὑπὲρ ὧν [τὰ] τοσαῦτα ἠγωνισάμην,
ηὐξάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι θέλουσί με ὑπάγειν ἄλλην τινὰ τυχὸν
5 *ἐκ τούτου ῥᾳστώνην ἐλπίζοντες'. τί ἂν οὖν τις ἀντέχοιτο τῆς ἐνταῦθα*
6 *μακροτέρας διατριβῆς; μὴ μέντοι διὰ τοῦτο ἔλαττον εὐμενὴς αὐτοῖς*
ἄπιθι, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἔθος διασῴζων φίλος καὶ εὔνους καὶ ἵλεως καὶ μὴ 20
πάλιν ὡς ἀποσπώμενος· ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ εὐθανατοῦντος εὐκόλως τὸ
ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξειλεῖται, τοιαύτην καὶ τὴν ἀπὸ τούτων
ἀποχώρησιν δεῖ γενέσθαι· καὶ γὰρ τούτοις ἡ φύσις συνῆψέ ⟨σε⟩ καὶ συν-
7 *έκρινεν. ἀλλὰ νῦν διαλύει. διαλύομαι ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, οὐ μὴν ἀνθελκό-*
μενος, ἀλλ' ἀβιάστως· ἓν γὰρ καὶ τοῦτο τῶν κατὰ φύσιν. 25

37. *Ἔθισον ἐπὶ παντός, ὡς οἷόν τε, τοῦ πρασσομένου ὑπό τινος ἐπιζητεῖν*
2 *κατὰ σαυτὸν 'οὗτος τοῦτο ἐπὶ τί ἀναφέρει;' ἄρχου δὲ ἀπὸ σαυτοῦ καὶ*
σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

[1–28 **AT** 1–8 **WX**] 2 *τούτω* **A** || 3 *δεῖ* ante 4 *εἶναι* colloc. **WX** | *ἀκουστὰ καὶ τὰ* **g** || 4 *πρὸς* om. **p**$_4$ | *πάντα τὰ* **BX** plerique : *πάντα καὶ* **A** *πάντα* **Tz** | *ὁμοίως*] *ἑτοίμως* Trann. in app. || 5 *μύλη* **p**$_1$ *μύλον* **A** | *ἀλήσασα* **v**$_7$**m**$_2$**p**$_6$**l**$_4$ *ἀλήθουσα* **xg** *ἀλήσουσαι* **z** *ἀλήσουσαν* **l**$_3$**p**$_4$ *ἀλήθουσαν* **B** *ἀλήσουσα* **v**$_8$**X** rell., *ἀλέουσα* Trann. tacite || 6 *δεῖ*] *δὴ* **z** || 7 *τεκνία σου* **v**$_3$ | *σώζεσθαι* **v**$_4$**z** *σώζεσθε* **v**$_2$ | *καὶ* om. **X** plerique | *πράξωσιν* **z** | *ἐπαινήτωσαν* **v**$_7$ *ἐπενείτωσαν* **p**$_4$ || 8 *ζητεῖν* **l**$_3$ | *ἢ*] *καὶ* **p**$_4$ | *ἁπλά* **v**$_3$**g** || 9 *παραστήξωνται* **A**, *παραστήσονται* Cas. || 10 delevi ('*κακόν* melius absit' Leop.) || 10–11 *μὴ τὸ πανύστ.* **T** || 11 *καθ' αὐτῶν* **A** | *ἀναπνεύσω μὲν* **T**, *ἀναπνεύσωμεν* Gat., *ἀνεπνεύσαμεν* Reiske || 12 *χαλεπῶς* **A** || 13 *καταγινώσκῃ* **T**, corr. Bas. || 14 *ἃ πολὺς*] *ἁπλοῦς* **A** | *τοῦτο*] *διατοῦτο* **A** || 16 delevi || 17 *εὐφρόντισα* **A** | *ἐθέλουσί* **T** || 20 *ἦθος* Rich. || 21 *ἀποσπόμενος* **A** || 22 *ἐξελεῖται* **A** | *τούτου* **A** || 23 *γίνεσθαι* Cor. | suppl. Farquh. (*σε συνῆψε* Cor.) || 24 *διαλύομαι*] *διαλύῃ οὖν* Lem. || 26 *Εἴθισον* **A** || 27 *ἐπὶ τί ἀναφέρει* Reiske : *ἐπὶ τίνα φέρει*

38. Μέμνησο, ὅτι τὸ νευροσπαστοῦν ἐστιν ἐκεῖνο τὸ ἔνδον ἐγκεκρυμ-
μένον· ἐκεῖνο †ῥητορεία†, ἐκεῖνο ζωή, ἐκεῖνο, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπος.
μηδέποτε συμπεριφαντάζου τὸ περικείμενον ἀγγειῶδες καὶ τὰ ὀργάνια 2
ταῦτα τὰ περιπεπλασμένα. ὅμοια γάρ ἐστι σκεπάρνῳ, μόνον διαφέροντα, 3
5 καθότι προσφυῆ ἐστιν. ἐπεί τοι οὐ μᾶλλόν τι τούτων ὄφελός ἐστι τῶν 4
μορίων χωρὶς τῆς κινούσης καὶ ἰσχούσης αὐτὰ αἰτίας ἢ τῆς κερκίδος
τῇ ὑφαντρίᾳ καὶ τοῦ καλάμου τῷ γράφοντι καὶ τοῦ μαστιγίου τῷ ἡνιόχῳ.

ΙΑ

1. Τὰ ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς· ἑαυτὴν ὁρᾷ, ἑαυτὴν διαρθροῖ, ἑαυτὴν
10 ὁποίαν ἂν βούληται ποιεῖ, τὸν καρπόν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρποῦται (τοὺς
γὰρ τῶν φυτῶν καρποὺς καὶ τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ζῴων ἄλλοι καρ-
ποῦνται), τοῦ ἰδίου τέλους τυγχάνει, ὅπου ἂν τὸ τοῦ βίου πέρας ἐπιστῇ.
οὐχ ὥσπερ ἐπὶ ὀρχήσεως καὶ ὑποκρίσεως καὶ τῶν τοιούτων ἀτελὴς 2
γίνεται ἡ ὅλη πρᾶξις, ἐάν τι ἐγκόψῃ, ἀλλ' ἐπὶ παντὸς μέρους καὶ ὅπου ἂν
15 καταληφθῇ, πλῆρες καὶ ἀπροσδεὲς ἑαυτῇ τὸ προτεθὲν ποιεῖ, ὥστε εἰπεῖν
'ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά'. ἔτι δὲ περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὸ περὶ 3
αὐτὸν κενὸν καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀπειρίαν τοῦ αἰῶνος ἐκτείνεται
καὶ τὴν περιοδικὴν παλιγγενεσίαν τῶν ὅλων ἐμπεριλαμβάνει καὶ περινοεῖ
καὶ θεωρεῖ, ὅτι οὐδὲν νεώτερον ὄψονται οἱ μεθ' ἡμᾶς οὐδὲ περιττότερον
20 εἶδον οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀλλὰ τρόπον τινὰ ὁ τεσσαρακοντούτης, ἐὰν νοῦν
ὁποσονοῦν ἔχῃ, πάντα τὰ γεγονότα καὶ τὰ ἐσόμενα ἑώρακε κατὰ τὸ
ὁμοειδές. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς καὶ τὸ φιλεῖν τοὺς πλησίον καὶ ἀλήθεια 4
καὶ αἰδὼς καὶ τὸ μηδὲν ἑαυτῆς προτιμᾶν, ὅπερ ἴδιον καὶ νόμου. οὕτως 5
ἄρ' οὐδὲν διήνεγκε λόγος ὀρθὸς καὶ λόγος δικαιοσύνης.
25 2. Ὠιδῆς ἐπιτερποῦς καὶ ὀρχήσεως καὶ παγκρατίου καταφρονήσεις,
ἐὰν τὴν μὲν ἐμμελῆ φωνὴν καταμερίσῃς εἰς ἕκαστον τῶν φθόγγων καὶ
καθ' ἕνα πύθῃ σεαυτοῦ, εἰ τούτου ἥττων εἶ· διατραπήσῃ γάρ· ἐπὶ δὲ
ὀρχήσεως τὸ ἀνάλογον ποιήσας καθ' ἑκάστην κίνησιν ἢ σχέσιν· τὸ

[1–28 AT] 1 νευροπαστοῦν A ‖ 2 ῥητορεία T : ῥητορία A, 'locus vix sanus' Leop., σωτηρία Bonhöffer (W. f. kl. Phil. 27, 1910, 1238), ἐνέργεια March., ὁδοιπορία Thei., γρηγορία Orth, fort. ὁρμητήρια ‖ 3 τὰ om. A ‖ 4 σκεπάρνῳ] σκευαρίῳ Kron., fort. recte (sed cf. Galen. 19, 138 K.) | μόνον δὲ διαφ. T ‖ 5 τοι] τι A ‖ 6 ἢ] ἡ A ‖ 10 αὐτῇ A ‖ 10–12 τοὺς . . . καρποῦνται et 12 ὅπου . . . ἐπιστῇ del. Nauck ‖ 15 καταλειφθῇ A ‖ 17 σχῆμα] ὄχημα ex Hippocr. de flat. 3 Orth | αὐτοῦ] ἑαυτοῦ A | post αὐτοῦ verbum excidisse put. Couat, καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ del. Thei. ‖ 18 τὴν om. A | παλιγγενεσίας A ‖ 20 νοῦν] οὖν A ‖ 22 ὃ καὶ ἀλήθεια A, ὡς καὶ ἀλήθεια Trann. in app. ‖ 24 διηνεκὲς A ‖ 25 παγκρατίου] πραγματίου A ‖ 26 ἐὰν . . . καταμερίσῃς om. A ‖ 27 σε αὐτοῦ A | ἧττον A | τραπήσῃ A ‖ 28 ὀρχήσεως ὡς τὸ ἀνὰ λόγον A | ποιήσῃς Morus

2 δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ παγκρατίου. ὅλως οὖν χωρὶς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀπ' ἀρετῆς μέμνησο ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος τρέχειν καὶ τῇ διαιρέσει αὐτῶν εἰς καταφρόνησιν ἰέναι, τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τὸν βίον ὅλον μετάφερε.

3. *Οἵα ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἀπολυθῆναι δέῃ τοῦ σώματος* 2 *καὶ ἤτοι σβεσθῆναι ἢ σκεδασθῆναι ἢ συμμεῖναι. τὸ δὲ ἕτοιμον τοῦτο,* 5 *ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχηται, μὴ κατὰ ψιλὴν παράταξιν, [ὡς οἱ Χριστιανοί] ἀλλὰ λελογισμένως καὶ σεμνῶς καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, ἀτραγῴδως.*

4. *Πεποίηκά τι κοινωνικῶς, οὐκοῦν ὠφέλημαι. τοῦτο ἵνα ἀεὶ πρόχειρον ἀπαντᾷ, καὶ μηδαμοῦ παύου.* 10

5. *Τίς σου ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι. τοῦτο δὲ πῶς ἄλλως γίνεται ἢ ἐκ θεωρημάτων τῶν μὲν περὶ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, τῶν δὲ περὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς;*

6. *Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι παρήχθησαν ὑπομνηστικαὶ τῶν συμβαινόντων, καὶ ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε γίνεσθαι καὶ ὅτι, οἷς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ψυχαγω-* 15 2 *γεῖσθε, τούτοις μὴ ἄχθεσθε ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γάρ, ὅτι οὕτω δεῖ ταῦτα περαίνεσθαι καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ κεκραγότες* 3 *'ἰὼ Κιθαιρών'. καὶ λέγεται δέ τινα ὑπὸ τῶν τὰ δράματα ποιούντων χρησίμως· οἷόν ἐστιν ἐκεῖνο μάλιστα·*

> *εἰ δ' ἠμελήθην ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' ἐμώ,* 20
> *ἔχει λόγον καὶ τοῦτο·*

καὶ πάλιν·

> *τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι·*

καὶ

> *βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν·* 25

4 *καὶ ὅσα τοιαῦτα. μετὰ δὲ τὴν τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη παιδαγωγικὴν παρρησίαν ἔχουσα καὶ τῆς ἀτυφίας οὐκ ἀχρήστως δι' αὐτῆς τῆς εὐθυρρημοσύνης ὑπομιμνήσκουσα· πρὸς οἷόν τι καὶ Διογένης ταυτὶ* 5 *παρελάμβανε. μετὰ ταύτην ἡ μέση κωμῳδία καὶ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί*

18 Soph. Oed. R. 1391 || **20–25** cf. VII 41; 38; 40

[**1–29** **AT**] **1** *οὖν ἐπὶ τῶν χωρὶς* Holst. || **3** *μεταφέρειν* Holst. || **5** *καὶ* secl. Farquh. || **6** *ἄρχηται* Rend. || **6–7** secl. Lem. (Eichstaedtium, Exercit. Anton. III, 1821, secutus; cf. quod Haines in editione p. 383sqq. dixit) || **7** *ἄλλων* **A** pr. (*ο* s. l.), *ἄλλως* Trann. in app. || **9** *κοινωνικῶς*; vulgo interp. edd. | *τοῦτο ὅρα ἵνα* Gat. || **10** *καὶ* del. Rend. || **11** *ἄλλως* Upt.: *καλῶς* **AT**, *ἄλλως καλῶς* Reiske || **15–16** *ψυχαγωγεῖσθαι* et *ἄχθεσθαι* **A** pr. (*-σθε* s. l.) || **16** *ἄχθησθε* Reiske | *ὁρᾶται* **A** || **18** *ἢ ὁ κιθαρών* **A** || **20** *παιδεμώ* **A** || **23** *θυμέεσθαι* Bas., unde *θυμεῖσθαι* Gat. | post *θυμοῦσθαι* add. *χρεών* Cor. (cf. VII 38), *πρέπον* add. Haines || **25** *βίου* Bas. | *τάχυν* **A** || **27** *δι' αὐτῆς*] *διὰ* Cor. || **28** *ταυτὶ*] *ταύτην* Reiske, *ταὐτὸ* Stich || **29** *ταύτην* Stich: *ταύτης* **A** *ταῦτα τις* **T**, *ταύτην δὲ* Schenkl

ποτε παρείληπται, ἢ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὴν ἐκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν
ὑπερρύη [ἐπίστησον]; ὅτι μὲν γὰρ λέγεται καὶ ὑπὸ τούτων τινὰ χρήσιμα, 6
οὐκ ἀγνοεῖται· ἀλλὰ ἡ ὅλη ἐπιβολὴ τῆς τοιαύτης ποιήσεως καὶ δραματουρ-
γίας πρὸς τίνα ποτὲ σκοπὸν ἀπέβλεψεν;
5 7. Πῶς ἐναργὲς προσπίπτει τὸ μὴ εἶναι ἄλλην βίου ὑπόθεσιν εἰς τὸ
φιλοσοφεῖν οὕτως ἐπιτήδειον ὡς ταύτην, ἐν ᾗ νῦν ὢν τυγχάνεις.
8. Κλάδος τοῦ προσεχοῦς κλάδου ἀποκοπεὶς οὐ δύναται μὴ καὶ τοῦ
ὅλου φυτοῦ ἀποκεκόφθαι· οὕτω δὴ καὶ ἄνθρωπος ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπο- 2
σχισθεὶς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδον μὲν οὖν ἄλλος ἀπο- 3
10 κόπτει, ἄνθρωπος δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ πλησίον χωρίζει μισήσας καὶ
ἀποστραφείς· ἀγνοεῖ δέ, ὅτι καὶ τοῦ ὅλου πολιτεύματος ἅμα ἀποτέ-
τμηκεν ἑαυτόν. πλὴν ἐκεῖνό γε δῶρον τοῦ συστησαμένου τὴν κοινωνίαν 4
Διός· ἔξεστι γὰρ ἡμῖν πάλιν συμφῦναι τῷ προσεχεῖ καὶ πάλιν τοῦ ὅλου
συμπληρωτικοῖς γίνεσθαι. πλεονάκις μέντοι γινόμενον τὸ κατὰ τὴν 5
15 τοιαύτην διαίρεσιν δυσένωτον καὶ δυσαποκατάστατον ⟨τὸ⟩ ἀποχωροῦν
ποιεῖ. ὅλως τε οὐχ ὅμοιος ὁ κλάδος ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμβλαστήσας καὶ 6
σύμπνους συμμείνας τῷ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν αὖθις ἐγκεντρισθέντι, ὅ
τί ποτε λέγουσιν οἱ φυτουργοί.
Ὁμοθαμνεῖν μέν, μὴ ὁμοδογματεῖν δέ. 7
20 9. Οἱ ἐνιστάμενοι προϊόντι σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ ἀπὸ τῆς
ὑγιοῦς πράξεως ἀποστρέψαι σε οὐ δυνήσονται, οὕτω μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς
εὐμενείας ἐκκρουέτωσαν· ἀλλὰ φύλασσε σεαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως,
μὴ μόνον ἐπὶ τῆς εὐσταθοῦς κρίσεως καὶ πράξεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς πρὸς
τοὺς κωλύειν ἐπιχειροῦντας [ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας] πραότητος. καὶ 2
25 γὰρ τοῦτο ἀσθενές, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥσπερ τὸ ἀποστῆναι τῆς
πράξεως καὶ ἐνδοῦναι καταπλαγέντα· ἀμφότεροι γὰρ ἐπίσης λιποτάκται,
ὁ μὲν ὑποτρέσας, ὁ δὲ ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὸν φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.
10. Οὐκ ἔστι χείρων οὐδεμία φύσις τέχνης· καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς

[1–28 AT 20–27 W (praeter V) X] 1 ἢ Gat. : ἢ AT, καὶ ἢ Rend. || 2 ὑπερρύη . . . τινὰ] ὑπὲρ τινὰ ceteris omissis A | del. Menag. || 3 ἀγνοῆται A | ἐπιβουλὴ A || 7 ἀποσκοπεῖς A || 10 ἀνθρώπου A || 11–12 πολιτεύματος ἀποτετμηκέναι αὐτόν A || 13 ἔξεστι T : ἐξέστη A, ἐξέσται Schenkl | πάλιν ἡμῖν T || 14 συμπληρώματος Iun. | γενέσθαι Cor. | τὸ] τοῦτο Menag., del. Schultz || 15 δυσαποκατάστατον τὸ Reiske : δυσαποκαθίστατον | προχωροῦν T, προσχωροῦν Reiske || 16 ὅλος ex ὅλως corr. A || 18 φυτουργοί, ὥσθ' Lem. || 19 ὁμοδαμεῖν A, ὁμοθαμνεῖ Reiske, Morus | ὁμοδογματεῖν] ὁμοσχηματεῖν Gat., ὁμοαυξεῖν vel ὁμοπαθεῖν Boot, ὁμοσωματεῖν Salm., ὁμοδογματεῖ Reiske, Morus, alii alia || 21 ἀποστρέψαι ATBp_3p_6 : ἀποτρέψαι v_8X rell. | τῆς] τοὺς A || 22 σεαυτὸν WX : ἑαυτὸν T ἑαυτὴν A | ἀπ' ἀμφοτέρων gp_1 | ὁμοίων z || 23 εὐσταθούσας g || 24 seclusi (ἢ ἄλλως saepe in initio glossarum legitur) || 24.25 καὶ γὰρ καὶ z || 25 ἀσθενοῦς Rich. | ὥσπερ] ὥστε l_4p_6 | τὸ om. p_6 || 26 λειποτάκται WX || 28 verba Οὐκ . . . τέχνης versum ign. poetae esse put. Haines, Menandri esse put. Thei. | χεῖρον A | οὐδεμιᾶς Maas (JRS 35, 1945, 146)

2 φύσεις μιμοῦνται. εἰ δὲ τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν ἄλλων τελεωτάτη καὶ περιληπτικωτάτη φύσις οὐκ ἂν ἀπολείποιτο τῆς τεχνικῆς εὐμηχανίας.
3 πᾶσαι δέ γε τέχναι τῶν κρειττόνων ἕνεκεν τὰ χείρω ποιοῦσιν· οὐκοῦν
4 καὶ ἡ κοινὴ φύσις. καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπὸ δὲ ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται. οὐ γὰρ τηρηθήσεται τὸ δίκαιον, ἐὰν ἤτοι 5 διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέσα ἢ εὐεξαπάτητοι καὶ προπτωτικοὶ καὶ μεταπτωτικοὶ ὦμεν.

11. [Εἰ] Οὐκ ἔρχεται ἐπὶ σὲ τὰ πράγματα, ὧν αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ θορυβοῦσί σε, ἀλλὰ τρόπον τινὰ αὐτὸς ἐπ᾽ ἐκεῖνα ἔρχῃ· τὸ γοῦν κρίμα τὸ περὶ αὐτῶν ἡσυχαζέτω κἀκεῖνα μενεῖ ἀτρεμοῦντα καὶ οὔτε διώκων 10 οὔτε φεύγων ὀφθήσῃ.

12. Σφαῖρα ψυχῆς αὐγοειδής, ὅταν μήτε ἐκτείνηταί ἐπί τι μήτε ἔσω συντρέχῃ μήτε ἐπαίρηται μήτε συνιζάνῃ, ἀλλὰ φωτὶ λάμπηται, ᾧ τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ τὴν πάντων καὶ τὴν ἐν αὑτῇ.

13. Καταφρονήσει μού τις; ὄψεται· ἐγὼ δὲ ὄψομαι, ἵνα μή τι κατα- 15
2 φρονήσεως ἄξιον πράσσων ἢ λέγων εὑρίσκωμαι. μισήσει; ὄψεται· ἀλλὰ ἐγὼ εὐμενὴς καὶ εὔνους παντὶ καὶ τούτῳ αὐτῷ ἕτοιμος τὸ παρορώμενον δεῖξαι οὐκ ὀνειδιστικῶς οὐδὲ ὡς κατεπιδεικνύμενος, ὅτι ἀνέχομαι, ἀλλὰ γνησίως καὶ χρηστῶς, ἢ ὡς ὁ Φωκίων ἐκεῖνος, εἴ γε μὴ προσ-
3 εποιεῖτο. τὰ ἔσω γὰρ δεῖ τοιαῦτα εἶναι καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν βλέπεσθαι 20
4 ἄνθρωπον πρὸς μηδὲν ἀγανακτικῶς διατιθέμενον μηδὲ δεινοπαθοῦντα. τί γάρ σοι κακόν, εἰ αὐτὸς νῦν ποιεῖς τὸ τῇ φύσει σου οἰκεῖον καὶ δέχῃ τὸ νῦν τῇ τῶν ὅλων φύσει εὔκαιρον, ἀνατεταμένος πρὸς τὸ γίνεσθαι δι᾽ ὅτου δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον;

14. Ἀλλήλων καταφρονοῦντες ἀλλήλοις ἀρεσκεύονται καὶ ἀλλήλων 25 ὑπερέχειν θέλοντες ἀλλήλοις ὑποκατακλίνονται.

19 cf. ultima verba Phocionis apud Aelian. V. H. XII 49: *μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακήσειν* . . . (simil. Plut. Phoc. 36) et dictum eius a Musonio Rufo (p. 55 H.) traditum: *ἀλλ᾽ ἥ γε ἐμὴ γυνὴ οὐδὲν ὑπὸ σοῦ πέπονθεν, ἑτέρα δέ τις ἴσως*

[**1–26 AT**] **1** *ἄλλων*] *ὅλων* **A** || **6** *προσπτωτικοὶ* **A** | *μετάπτωτοι* **A** || **8** [*Εἰ*] *Οὐκ* Menag., Reiske : *Εἰ οὐκ* **T** *Εἰ μὲν οὐκ* **A**, *Μὴ οὐκ* Cor., *Εἰ μὴ* Stich, *Ὅτι οὐκ* Hoffm., *Οὐ μὲν οὖν* Schenkl in app., *Εἰ μὲν οὖν μὴ* Haines | *σὲ* om. **A** || **9** *ἐπέκεινα* **A** | *κρῖμα* Stich || **10** *μενεῖ* Reiske : *μένει* || **11** *ὀφθήσει* **A** || **12** *ψυχὴ* Cas. | *αὐγοειδής* Reiske (cf. SVF II p. 219, 6sqq., Plut. 565 D): *αὐτοειδής* **AT**, *αὐτοιδής* Rend. | *τι ὃ* **A** || **13** *μήτε ἐπαίρηται* Schenkl in app.: *μήτε σπείρηται* **A** om. **T** (Xyl. in vers. *μήτε συνιζάνῃ* etiam negl.), *μήτε σπειρᾶται* Cor., *μήτε συσπειρᾶται* Rend. | *ἀλλ᾽ ἀφωτὶ* **A** || **14** *αὑτῇ* Gat. : *αὐτῇ* || **19** *ἢ ὡς ὁ* Dal. : *οἷος ὁ* **T** *ἢ ὅσο* **A** || **22** *νῦν ποιεῖς τὸ* Cas. : *νῦν ποιεῖ τὸ* **T** *ποιεῖ νῦν τὸ* **A**, *ποιεῖς τὸ νῦν* Schenkl in app. | *τὸ ἐπὶ τῇ φύσει* **T**, unde *τὸ ἐπὶ σοί, τὸ τῇ φύσει* Reiske | *καὶ δέχῃ τὸ* Cor. : *καὶ δέχοιτο* **A** *οὐ δέχῃ τὸ* **T** || **23** *ἀνατεταμένος* Dal. : *ἄνθρωπος τεταμένος* **T** *ἄνος πετάμενος* **A**, *ἄνθρωπος τεταγμένος* Bas. ('eo destinatus' Xyl.) || **23–24** *δι᾽ ὅτου δὴ*] *δι᾽ αὐτοῦ ἀεὶ* Reiske || **25** *ἀρεσκεύονται* Cas. : *ἀρεσκεύοντες*

15. *Ὡς σαπρὸς καὶ κίβδηλος ὁ λέγων ʽἐγὼ προῄρημαι ἁπλῶς σοι προσφέρεσθαιʼ. τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; τοῦτο οὐ δεῖ προλέγειν. αὐτὸ φανήσεται· ἐπὶ τοῦ μετώπου γεγράφθαι ὀφείλει· εὐθὺς ἡ φωνὴ τοιοῦτον ἠχεῖ, εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει, ὡς τῶν ἐραστῶν ἐν τῷ βλέμματι πάντα εὐθὺς γνωρίζει ὁ ἐρώμενος. τοιοῦτον ὅλως δεῖ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, οἷον γράσωνα, ἵνα ὁ παραστὰς ἅμα τῷ προσελθεῖν, θέλει οὐ θέλει, αἴσθηται. ἐπιτήδευσις δὲ ἁπλότητος σκάλμη ἐστίν. οὐδέν ἐστιν αἴσχιον λυκοφιλίας· πάντων μάλιστα τοῦτο φεῦγε. ὁ ἀγαθὸς καὶ ἁπλοῦς καὶ εὐμενὴς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχει ταῦτα καὶ οὐ λανθάνει.*

16. *Κάλλιστα διαζῆν· δύναμις αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν πρὸς τὰ ἀδιάφορά τις ἀδιαφορῇ. ἀδιαφορήσει δέ, ἐὰν ἕκαστον αὐτῶν θεωρῇ διῃρημένως καὶ ὁλικῶς καὶ μεμνημένος, ὅτι οὐδὲν αὐτῶν ὑπόληψιν περὶ αὐτοῦ ἡμῖν ἐμποιεῖ οὐδὲ ἔρχεται ἐφʼ ἡμᾶς, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀτρεμεῖ, ἡμεῖς δέ ἐσμεν οἱ τὰς περὶ αὐτῶν κρίσεις γεννῶντες καὶ οἷον γράφοντες ἐν ἑαυτοῖς ἐξὸν μὲν μὴ γράφειν, ἐξὸν δέ, κἄν που λάθῃ, εὐθὺς ἐξαλεῖψαι. [ὅτι ὀλίγου χρόνου ἔσται ἡ τοιαύτη προσοχὴ καὶ λοιπὸν πεπαύσεται ὁ βίος. τί μέντοι δύσκολον ἄλλως ἔχειν ταῦτα;]*

Εἰ μὲν οὖν κατὰ φύσιν ἐστί, χαῖρε αὐτοῖς καὶ ῥᾴδια ἔσται σοι· εἰ δὲ παρὰ φύσιν, ζήτει, τί ἐστὶ σοὶ κατὰ τὴν σὴν φύσιν, καὶ ἐπὶ τοῦτο σπεῦδε, κἂν ἄδοξον ᾖ· παντὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

17. *Πόθεν ἐλήλυθεν ἕκαστον καὶ ἐκ τίνων ἕκαστον ὑποκειμένων καὶ εἰς τί μεταβάλλει καὶ οἷον ἔσται μεταβαλὸν καὶ ὡς οὐδὲν κακὸν πείσεται.*

18. *Καὶ πρῶτον, τίς ἡ πρὸς αὐτούς μοι σχέσις καὶ ὅτι ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν καὶ καθʼ ἕτερον λόγον προστησόμενος αὐτῶν γέγονα, ὡς*

[**1–24 AT 10–24 B**] **2** *αὐτὸ* Gat. : *αὐτοῦ* || **4** *ἠχεῖ* Reiske (qui *οὗ ἡ φωνὴ τοιοῦτον γνησίως ἠχεῖ* coni.): *ἔχει* **AT**, *ἔχειν οἷον* Cor., *ἔχει καὶ* Stich | *ἐξέχειν* Reiske || **6** *γράσσωνα* **A** || **6–7** *θέλει οὐ θέλει*] *οὐ θέλῃ* **A** || **7** *ἐπιτηδεύμασι* **A** | *σκάλμη*] *σκαληνή* Xyl. in adn. Bas., *σκαιά* Boot, *σκαμβή* Salm., *ὀξάλμη* Schmidt, *διπλόη* Trann. in app. || **9** *ἔχει* Farquh. : *ἔχουσι* || **10** *Κάλλιστα διαζῆν* Gat. : *Κάλλιστα δὲ ζῆν* **T** *Μάλιστα δὲ ζῆν* **A** om. **B**, *K. ζῆν* Menag., *K. δὴ ζῆν* Rich. | *δύναμις . . . ψυχῇ*] *Αὕτη δύναμίς τις ἐν τῇ ψυχῇ ζῶον* **B** || **11** *τις ἀδιαφορῇ*] *ἀδιαφορῇ* **T** *διάφορά τις* **B** || **12** *ὁλικῶς*] primae litt. *αἱ* suprascr. in **A**, *ὁδικῶς* Reiske, *μὴ ὁλικῶς* Cor., *μεθοδικῶς* Lem., *ὁρικῶς* Thei. (coll. Phil. immut. 167) || **13** *ἀλλὰ . . . ἀτρεμεῖ* om. **B** || **14** *ἐν* om. **T** || **15** *κἂν που λάθῃ*] del. Lem., *κἂν φωράσῃς* Trann. in app. | *λάθοι* **B** || **15–17** *ὅτι . . . ταῦτα* om. **B**, verba aliunde invecta (glossa ad XI 18, 10?) delevi || **17** *ἄλλως ἔχειν* **A** : *καλῶς ἔχειν* **T**, *ἄλλως ἔχει* Schultz, *ὅλως ἔχει* Cor., *οὐκ ἄλλως ἔχειν* Rend., *οὕτως ἔχειν* Trann., *ἔχει* Farquh. || **18** *οὖν*] *γὰρ* **T** | *ἔσται* Gat. (ʻerunt faciliaʼ Xyl.): *ἔστω* || **20** *τὸ*] fort. *τῷ* **B** || **21** *τῶν ὑποκειμένων* Nauck, *συγκείμενον* Cor. || **22** *ἐκ τίνος* ante *εἰς* suppl. Nauck | *μεταβαλὸν* Reiske : *μεταβάλλον* | *καὶ*[2] om. **A** || **23** *οἱ καὶ πρῶτον* **B** | *Καὶ* del. Gat. | *αὐτούς*] *ἀνθρώπους* **B** | *ἕνεκα ἀλλήλων* **B** || **24** *ἕτερον λεγόμενον λόγον* **B** | *αὐτῶν*] *αὐτῷ* **A** *αὐτὸν* **B** | *γέγονας* Upt.

2 κριὸς ποίμνης ἢ ταῦρος ἀγέλης. ἄνωθεν δὲ ἔπιθι ἀπὸ τοῦ· εἰ μὴ ἄτομοι,
φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα· εἰ τοῦτο, τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν,
3 ταῦτα δὲ ἀλλήλων.[1] δεύτερον δέ, ὁποῖοί τινές εἰσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης,
ἐν τῷ κλιναρίῳ, τἆλλα· μάλιστα δέ, οἵας ἀνάγκας δογμάτων κειμένας
4 ἔχουσι, καὶ αὐτὰ δὲ ταῦτα μεθ' οἵου τύφου ποιοῦσι. τρίτον, ὅτι, εἰ μὲν 5
ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, οὐ δεῖ δυσχεραίνειν, εἰ δ' οὐκ ὀρθῶς, δηλονότι
5 ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες. πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται ὥσπερ τοῦ
6 ἀληθοῦς, οὕτω καὶ τοῦ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ προσφέρεσθαι. ἄχθονται
γοῦν ἀκούοντες ἄδικοι καὶ ἀγνώμονες καὶ πλεονέκται καὶ καθάπαξ
7 ἁμαρτητικοὶ περὶ τοὺς πλησίον. τέταρτον, ὅτι καὶ αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις 10
καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ· καὶ εἴ τινων δὲ ἁμαρτημάτων ἀπέχῃ, ἀλλὰ τήν γε
ἕξιν ἐποιστικὴν ἔχεις, εἰ καὶ διὰ δειλίαν ἢ δοξοκοπίαν ἤ τοιοῦτό τι κακὸν
8 ἀπέχῃ τῶν ὁμοίων ἁμαρτημάτων. πέμπτον, ὅτι οὐδέ, εἰ ἁμαρτάνουσι,
9 κατείληφας· πολλὰ γὰρ καὶ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ
πρότερον μαθεῖν, ἵνα τις περὶ ἀλλοτρίας πράξεως καταληπτικῶς τι 15
10 ἀποφήνηται. ἕκτον, ὅτι, ὅταν λίαν ἀγανακτῇς ἢ καὶ δυσπαθῇς, ἀκαριαῖος
11 ὁ ἀνθρώπειος βίος καὶ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν. ἕβδομον, ὅτι οὐχ
αἱ πράξεις αὐτῶν ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν· ἐκεῖναι γάρ εἰσιν ἐν τοῖς ἐκείνων
12 ἡγεμονικοῖς· ἀλλὰ αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις. ἆρον γοῦν καὶ θέλησον ἀφεῖναι
13 τὴν ὡς περὶ δεινοῦ κρίσιν καὶ ἀπῆλθεν ἡ ὀργή. πῶς οὖν ἀρεῖς; λογισάμενος, 20
ὅτι οὐκ αἰσχρόν· ἐὰν γὰρ μὴ μόνον ᾖ τὸ αἰσχρὸν κακόν, ἀνάγκη καὶ σὲ
14 πολλὰ ἁμαρτάνειν καὶ λῃστὴν καὶ παντοῖον γενέσθαι. ὄγδοον, ὅσῳ
χαλεπώτερα ἐπιφέρουσιν αἱ ὀργαὶ καὶ λῦπαι αἱ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἤπερ
15 αὐτά ἐστιν, ἐφ' οἷς ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα. ἔνατον, ὅτι τὸ εὐμενὲς
16 ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σεσηρὸς μηδὲ ὑπόκρισις. τί γάρ σοι 25
ποιήσει ὁ ὑβριστικώτατος, ἐὰν διατελῇς εὐμενὴς αὐτῷ καί, εἰ οὕτως
ἔτυχε, πράως παραινῇς καὶ μεταδιδάσκῃς εὐσχολῶν παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον
τὸν καιρόν, ὅτε κακοποιεῖν σε ἐπιχειρεῖ· 'μή, τέκνον· πρὸς ἄλλο πεφύκα-

7sq. cf. adn. ad VII 63 || 16sq. Suda s. v. Ἀκαρίδιος: . . . ἀκαρίδιος ὁ ἀνθρώπινος βίος καὶ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν

[1–28 **AT** 1–3 **B** (in ἀλλήλων desinunt excerpta, quae **B** continet)] 1 ἀπὸ τοῦ om. **A** (in **B** fort. οἷον legendum) || 1–2 ἄτομος φύσις τὰ ὅλα **B** || 2 χείρονα τῶν] χεῖρον αὐτῶν **A** || 4 τἆλλα bis scr. in **A** | οἵας] οἷς **A** | ἐπικειμένας Reiske, περικειμένας Schmidt || 5–6 τρίτον . . . ποιοῦσιν om. **A** || 7 ἄκουσα om. **A** || 10 ὅτι om. **A** || 11 ἄλλος] αὐτὸς Morus | δὲ] γε Morus || 12 τὴν post ἕξιν inser. Cor. | ἐποιστικὴν] ποιητικὴν **T** (glossa in textum recepta) | ἕξεις **T** || 14 καί[1] om. **T** || 15 παθεῖν **A** | καταληκτικῶς Reiske, καταπληκτικῶς Lem. || 16 ἀποφαίνηται **A** || 18 ἐκεῖναι] ἐκεῖ Reiske || 20 ἀρεῖς Stich: ἄρεις **A** ἀρῶ **T**, ἄρῃς Cor. || 22 παντοῖον ex παντοίων corr. **A**, παντοίως Lem. (qui καὶ praeced. secl.), παντοποιὸν Thei. | γίνεσθαι Cor. || 24 ἔννατον **A** || 26 ποιήσῃ **A** | αὐτῷ ὢν Reiske || 27 μεταδιδάσκεις **A** | εὐχολῶν Menag., εὐκόλως Rich. || 28 κακαποιεῖν **T**

μεν. ἐγὼ μὲν οὐ μὴ βλαβῶ, σὺ δὲ βλάπτῃ, τέκνον.᾽ καὶ δεικνύναι ἐμφανῶς 17
καὶ ὁλικῶς, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅτι οὐδὲ μέλισσαι αὐτὸ ποιοῦσιν
οὐδ᾽ ὅσα συναγελαστικὰ πέφυκε. δεῖ δὲ μήτε εἰρωνικῶς αὐτὸ ποιεῖν μήτε 18
ὀνειδιστικῶς, ἀλλὰ φιλοστόργως καὶ ἀδήκτως τῇ ψυχῇ· καὶ μὴ ὡς ἐν
5 *σχολῇ, μηδὲ ἵν᾽ ἄλλος παραστὰς θαυμάσῃ, ἀλλ᾽ ἤ τοι πρὸς μόνον, καὶ*
ἐὰν ἄλλοι τινὲς περιεστήκωσι. τούτων τῶν ἐννέα κεφαλαίων μέμνησο ὡς 19
παρὰ τῶν Μουσῶν δῶρα εἰληφὼς καὶ ἄρξαι ποτὲ ἄνθρωπος εἶναι, ἕως
ζῇς. φυλακτέον δὲ ἐπίσης τῷ ὀργίζεσθαι αὐτοῖς τὸ κολακεύειν αὐτούς· 20
ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα καὶ πρὸς βλάβην φέρει. πρόχειρον δὲ ἐν ταῖς 21
10 *ὀργαῖς, ὅτι οὐχὶ τὸ θυμοῦσθαι ἀνδρικόν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον*
ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, οὕτω καὶ ἀρρενικώτερον, καὶ ἰσχύος καὶ νεύρων
καὶ ἀνδρείας τούτῳ μέτεστιν, οὐχὶ τῷ ἀγανακτοῦντι καὶ δυσαρεστοῦντι.
ὅσῳ γὰρ ἀπαθείᾳ τοῦτο οἰκειότερον, τοσούτῳ καὶ δυνάμει. ὥσπερ τε ἡ 22.23
λύπη ἀσθενοῦς, οὕτω καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ τέτρωνται καὶ ἐνδεδώ-
15 *κασιν. εἰ δὲ βούλει, καὶ δέκατον παρὰ τοῦ Μουσηγέτου δῶρον λάβε, ὅτι* 24
τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτάνειν τοὺς φαύλους μανικόν· ἀδυνάτου γὰρ ἐφίεται.
τὸ δὲ συγχωρεῖν ἄλλους μὲν εἶναι τοιούτους, ἀξιοῦν δὲ μὴ εἰς σὲ ἁμαρτά- 25
νειν ἄγνωμον καὶ τυραννικόν.

19. *Τέσσαρας μάλιστα τροπὰς τοῦ ἡγεμονικοῦ παραφυλακτέον διηνε-*
20 *κῶς, καὶ ἐπειδὰν φωράσῃς, ἀπαλειπτέον ἐπιλέγοντα ἐφ᾽ ἑκάστου οὕτω*
῾τοῦτο τὸ φάντασμα οὐκ ἀναγκαῖον, τοῦτο λυτικὸν κοινωνίας, τοῦτο οὐκ
ἀπὸ σαυτοῦ μέλλεις λέγειν᾽· τὸ γὰρ μὴ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λέγειν ἐν τοῖς ἀτο-
πωτάτοις νόμιζε. τέταρτον δέ ἐστι, καθ᾽ ὃ σεαυτῷ ὀνειδιεῖς, ὅτι τοῦτο 2
ἡττωμένου ἐστὶ καὶ ὑποκατακλινομένου τοῦ ἐν σοὶ θειοτέρου μέρους
25 *τῇ ἀτιμοτέρᾳ καὶ θνητῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος καὶ ταῖς τούτου παχείαις*
ἰδέαις.

20. *Τὸ μὲν πνευμάτιόν σου καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν, ὅσον ἐγκέκραται, καίτοι*
φύσει ἀνωφερῆ ὄντα ὅμως πειθόμενα τῇ τῶν ὅλων διατάξει παρακρατεῖται
ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ συγκρίματος. καὶ τὸ γεῶδες δὲ τὸ ἐν σοὶ πᾶν καὶ τὸ 2

[**1–29 AT 19–26 X**] **1** *βλάψῃ* Rich. | *ἐμφανῶς* Dal. : *εὐαφῶς* **AT** ('aperte' Xyl.) || **2** *ὁδικῶς* Reiske, *φιλικῶς* Schultz || **3** *συναγγελαστικὰ* **A** || **4** *ἀδήκτῳ* Gat. || **5** *θαυμάσῃ σε* Thei. | *ἤ τοι* Fourn. : *ἤτοι* **AT**, *ἀεί τοι* Gat., *ἥ τοι* March. || **5.6** *καὶ ἐὰν*] *ἢ καὶ ἐὰν* Reiske, *καὶ ἐᾶν* Lofft || **6** *ἄλλοι τινὲς*] *ἀλλ᾽ οἵτινες* **A**, *ἄλλοι εἴ τινες* Lofft || **9** *φέρειν* **A** || **12** *ἀνδρίας* **T** || **14** *ἀσθενεῖ* **A** | *ἡ* om. **A** | *ἀμφοτέρως* Lem. | *ἐνδεδώκασιν*] *οὐ δεδώκασιν* **A** || **16** *τὸ* om. **A** | *ἀξιοῦν μὴ* Gat. : *μὴ ἀξιοῦν* || **17** *ἄλλους* **A** : *ἄλλοις* **T**, *εἰς ἄλλους* Lofft, *τούτοις εἰς ἄλλους* Pinto | *τοιούτοις* Cor. || **19** *προτροπὰς* **z** || **20** *φράσῃς* **g** | *ἀπαληπτέον* **A**, *ἀποληπτέον* Cas. || **21** *τοῦτο*[3]] *τούτω* $\mathbf{l}_4$ || **22** *μὴ* om. **X** | *ἀτοπώτατον* Farquh. in app. || **24** *ὑποκατακλινουμένου* **A** || **25** *ἀτιμωτέρα* **AT**$\mathbf{v}_3$ | *τῇ*[2] om. **X** | *τούτου*] *τοῦ σώματος καὶ ταῖς τούτου* (glossa in textum recepta) $\mathbf{v}_3$ | *παχίαις* **g**, *βραχείαις* Nauck || **26** *ἰδέαις* **AX** (cf. SVF II p. 231, 39 sqq.): *ἡδοναῖς* **T** || **27** *πνευματικὸν* Haines || **28–29** *περικρατεῖται ἐνταῦθα ὑπὸ* Cor.

ὑγρὸν καίτοι κατωφερῆ ὄντα ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕστηκε τὴν οὐχ ἑαυτῶν
3 [φυσικὴν] στάσιν. οὕτως ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακούει τοῖς ὅλοις, ἐπειδάν που καταταχθῇ, συνδιαμένοντα, μέχρις ἂν ἐκεῖθεν πάλιν τὸ
4 ἐνδόσιμον τῆς διαλύσεως σημήνῃ. οὐ δεινὸν οὖν μόνον τὸ νοερόν σου μέρος ἀπειθὲς εἶναι καὶ ἀγανακτεῖν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ; καίτοι οὐδέν γε 5 βίαιον τούτῳ ἐπιτάσσεται, ἀλλὰ μόνα ὅσα κατὰ φύσιν ἐστὶν αὐτῷ· οὐ
5 μέντοι ἀνέχεται, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν φέρεται. ἡ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολαστήματα καὶ τὰς ὀργὰς καὶ τὰς λύπας καὶ τοὺς φόβους κίνησις
6 οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἀφισταμένου τῆς φύσεως. καὶ ὅταν δέ τινι τῶν συμβαινόντων δυσχεραίνῃ τὸ ἡγεμονικόν, καταλείπει καὶ τότε τὴν ἑαυτοῦ 10 χώραν. πρὸς ὁσιότητα γὰρ καὶ θεοσέβειαν κατεσκεύασται οὐχ ἧττον ἢ
7 πρὸς δικαιοσύνην. καὶ γὰρ ταῦτα ἐν εἴδει ἐστὶ τῆς εὐκοινωνησίας, μᾶλλον δὲ πρεσβύτερα τῶν δικαιοπραγημάτων.

21. Ὧι μὴ εἷς καὶ ὁ αὐτός ἐστιν ἀεὶ τοῦ βίου σκοπός, οὗτος εἷς καὶ ὁ
2 αὐτὸς δι' ὅλου τοῦ βίου εἶναι οὐ δύναται. οὐκ ἀρκεῖ δὲ τὸ εἰρημένον, 15
3 ἐὰν μὴ κἀκεῖνο προσθῇς, ὁποῖον εἶναι δεῖ τοῦτον τὸν σκοπόν. ὥσπερ γὰρ οὐχ ἡ πάντων τῶν ὁπωσοῦν τοῖς πλείοσι δοκούντων ἀγαθῶν ὑπόληψις ὁμολογία ἐστίν, ἀλλ' ἡ τῶν τοιῶνδέ τινων, τουτέστι τῶν κοινῶν, οὕτω
4 καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν ὑποστήσασθαι. ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀπευθύνων πάσας τὰς πράξεις ὁμοίας 20 ἀποδώσει καὶ κατὰ τοῦτο ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσται.

22. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν καὶ τὸν κατοικίδιον καὶ τὴν πτοίαν τούτου καὶ διασόβησιν.

23. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δόγματα Λαμίας ἐκάλει, παιδίων δείματα. 25

14sq. ὁ αὐτὸς διὰ τέλους de Marco dicit Ael. Arist. ad reg. 113 Jebb, ὅμοιος διὰ πάντων ἐγένετο καὶ ἐν οὐδενὶ ἠλλοιώθη Dio Cass. 72, 34, 5 || 22sq. cf. Aesop. fab. 297 Halm (314 Hausr.-Hunger), Babr. fab. 108 || 24sq. cf. Plat. Crit. 46c, Phaed. 77e et Epict. II 1, 15; III 22, 105sq.

[1–25 AT 14–21 X] 1 καίτοι] καὶ τὰ Bas. || 2 delevi | ὅλοις] ἄλλοις A || 3 καταχθῇ A | συνδιαμένοντα Dal.: σὺν βίᾳ (βίῳ A) μένοντα AT, βίᾳ συμμένοντα Farquh. | ἂν om. A || 6 ὅσα om. T | αὐτῶν A || 8 καὶ τὰς ὀργὰς om. T (habet Xyl. in vers.) || 9 οὐδὲν ἄλλο] fort. οὐδενὸς ἄλλου || 10 δυσχεραίνει T || 11 πρὸς ... κατεσκεύασται om. A | ὁσιότητα Cas.: ἰσότητα T || 12 ἐν εἴδει] εἴδη Menag., Reiske | εὐκοινωνισίας A || 13 πρεσβυτάτων δικαιοπραγμάτων A, πρεσβύτατα τῶν δικαιοπραγημάτων Leop. || 14 Ὧι om. A | μηδ' εἷς v_7 | ἀεὶ om. X || 15 δὲ om. AT || 17 τῶν om. zv_7 | τοῖς om. AT | ἀγαθῶν] ἀνθ' ὧν v_2 || 18 ὁμολογία Dal.: ὁμοία A TX, ὁμόνοια Thei. e Stob. II 94, 1 | τοιῶνδέ TX: τοιούτων δε A || 18–19 τῶν κοινῶν ... δεῖ om. v_7 || 19 τὸν[2] del. Thei. | καὶ τὸν πολιτ. A | πολιτικῶν p_4 | ὑποστήσεσθαι AT || 20 τὰς[1] om. v_3 | ἰδίας] πράξεις v_7 || 20.21 ὁμοίως ἀποδοῦναι A || 21 ἀποδύσει l_2 ἀποδύσῃ p_4 || 22 ποίαν A | τούτων Cor. || 23 διασώβησιν A || 24 Ὁ Σωκρ. Farquh. | καὶ del. Reiske, δὲ Cor. || 24.25 παιδίων δείματα del. Menag. || 25 δήγματα A

24. *Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς θεωρίαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐτίθεσαν, αὐτοὶ δὲ οὗ ἔτυχεν ἐκαθέζοντο.*

25. *Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης περὶ τοῦ μὴ ἔρχεσθαι παρ' αὐτὸν 'ἵνα', ἔφη, 'μὴ τῷ κακίστῳ ὀλέθρῳ ἀπόλωμαι', τουτέστι, μὴ εὖ παθὼν οὐ*
5 *δυνηθῶ ἀντευποιῆσαι.*

26. *Ἐν τοῖς τῶν Ἐπικουρείων γράμμασι παράγγελμα ἔκειτο συνεχῶς ὑπομιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀρετῇ χρησαμένων.*

27. *Οἱ Πυθαγόρειοι ἕωθεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾶν, ἵν' ὑπομιμνησκώμεθα τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων*
10 *καὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς καθαρότητος καὶ τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ* 2
προκάλυμμα ἄστρου.

28. *Οἷος ὁ Σωκράτης τὸ κῴδιον ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω προῆλθε· καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδεσθεῖσι καὶ ἀναχωρήσασιν, ὅτε αὐτὸν εἶδον οὕτως ἐσταλμένον.*

15 29. *Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν οὐ πρότερον ἄρξεις, πρὶν ἀρχθῇς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.*

30. *Δοῦλος πέφυκας, οὐ μέτεστί σοι λόγου.*

31. *Ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ.*

32. *Μέμψονται δ' ἀρετὴν χαλεποῖς.βάζοντες ἔπεσσιν.*

20 33. *Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν μαινομένου· τοιοῦτος ὁ τὸ παιδίον ζητῶν, ὅτε οὐκ ἔτι δίδοται.*

34. *Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον δεῖν ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος ἔνδον ἐπιφθέγγεσθαι 'αὔριον ἴσως ἀποθανῇ'. 'δύσφημα ταῦτα.' οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, ἀλλὰ φυσικοῦ τινος ἔργου σημαντικόν· ἢ καὶ τὸ τοὺς στάχυας*
25 *θερισθῆναι δύσφημον.*

1 sq. fort. e Persaei *Λακων. πολιτεία*, cf. SVF I p. 101, 27 sqq. || **3** sqq. Perdiccas cum Archelao filio confunditur, cf. Aristot. Rhet. 1398a 24, Sen. ben. V 6, 2 || **6** sq. Epic. fr. 210 Us. || **12** sqq. cf. Diog. Laert. II 37 || **15** tritum proverbium, cf. Aristot. Polit. 1277b 12, Diog. Laert. I 60, Aristoph. Eq. 542, Plat. Leg. 762e || **17** fr. trag. adesp. 304 N.[2] || **18** Hom. Od. 9, 413 || **19** cf. Hes. Op. 286 || **20** – p. 106, **2** ex Epict. III 24, 86 – 93

[**1 – 25** **AT** **22 – 25** **X**] **3** *Περδίκκᾳ* Bas. : *περδίκκα* **AT** ('Perdiccae' Xyl.), *Περδίκκου* Schultz | *Τὸν Περδίκκαν ὁ Σ. παρῃτεῖτο μὴ* Reiske || **4** *κακίστῳ*] *οἰκτίστῳ* Schenkl in app. (coll. Hom. Od. 23, 79) | *παθῶ* **A** || **6** *Ἐπικουρείων* Gat. (coll. Sen. epist. 11, 8): *ἐφεσίων* **AT**, *ἐφηβείων* Trann. in app., *Ἐφεσίων τινὸς* de Heraclito cogit. Orth || **7** *τινὲς* **A** || **8** *ἱ πυθαγόριοι* **A** | *ἐκέλευον* ante *ἀφορᾶν* suppl. Reiske || **12** *ὅτι* **A** || **13** *ἑτέροις* **A** || **14** *αὐτῶν* **A** | *ἐσταλμένων* **A** || **15** *ἀρχθῇς*] *ἀρχῆς* **A** || **17** *ουλος* vitio rubric. **A** || **18** *ἐγέλασε* ultimae litt. *αί* suprascr. **A** || **19** *βαστάζοντες ἔπεσιν* **A** || **20** *Λύκον* **A** | *τὸ* del. Gat. || **21** *ὅτε*] *ὅτι* **A** || **22** *δεῖν* om. **T** || **23** *οὐδὲν δὲ δύσφ.* **z** || **24** *ἔφη* del. Morus | *ἀλλὰ*] om. **T**, ante **23** *δύσφημα* transp. Upt., *ὄνομα* Haines in app. (ex Epict. III 24, 91), del. Farquh. | *τὸ* om. v_3 y || **25** *θερισθῆσθαι* **A**

35. Ὄμφαξ, σταφυλή, σταφίς, πάντα μεταβολαί, οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν.

36. Ληστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται. [τὸ τοῦ Ἐπικτήτου]

37. Τέχνην, ἔφη, δεῖ περὶ τὸ συγκατατίθεσθαι εὑρεῖν καὶ ἐν τῷ περὶ τὰς ὁρμὰς τόπῳ τὸ προσεκτικὸν φυλάσσειν, ἵνα μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ἵνα 5
2 κοινωνικαί, ἵνα κατ' ἀξίαν· καὶ ὀρέξεως μὲν παντάπασιν ἀπέχεσθαι, ἐκκλίσει δὲ πρὸς μηδὲν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν χρῆσθαι.

38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος οὖν, ἔφη, ἐστὶν ὁ ἀγών, ἀλλὰ περὶ τοῦ μαίνεσθαι ἢ μή.

39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· 'τί θέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν ἢ ἀλόγων;' 10
'λογικῶν.' 'τίνων λογικῶν; ὑγιῶν ἢ φαύλων;' 'ὑγιῶν.' 'τί οὖν οὐ ζητεῖτε;' 'ὅτι ἔχομεν.' 'τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;'

IB

1. Πάντα ἐκεῖνα, ἐφ' ἃ διὰ περιόδου εὔχῃ ἐλθεῖν, ἤδη ἔχειν δύνασαι,
2 ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς. τοῦτο δέ ἐστιν, ἐὰν τὸ παρελθὸν καταλίπῃς καὶ τὸ 15
μέλλον ἐπιτρέψῃς τῇ προνοίᾳ καὶ τὸ παρὸν μόνον ἀπευθύνῃς πρὸς
3 ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα φιλῇς τὸ ἀπονεμόμενον·
4 σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε καὶ σὲ τούτῳ. δικαιοσύνην δε, ἵνα ἐλευθέρως καὶ χωρὶς περιπλοκῆς λέγῃς τε τἀληθῆ καὶ πράσσῃς τὰ κατὰ νόμον καὶ κατ' ἀξίαν· μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε μήτε κακία ἀλλοτρία μήτε ὑπόληψις 20
μήτε φωνὴ μηδὲ μὴν αἴσθησις τοῦ περιτεθραμμένου σοι σαρκιδίου·
5 ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον. ἐὰν οὖν, ὁτεδήποτε πρὸς ἐξόδῳ γένῃ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπὼν μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς καὶ μὴ τὸ παύσεσθαί ποτε ⟨τοῦ⟩ ζῆν φοβηθῇς, ἀλλὰ τό γε μηδέποτε ἄρξασθαι κατὰ φύσιν ζῆν, ἔσῃ ἄνθρωπος ἄξιος τοῦ γεννήσαντος κόσμου καὶ παύσῃ 25
ξένος ὢν τῆς πατρίδος καὶ θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα καὶ κρεμάμενος ἐκ τοῦδε καὶ τοῦδε.

2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ γυμνὰ τῶν ὑλικῶν ἀγγείων καὶ φλοιῶν

3 Epict. III 22, 105 || 4–9 Epict. fr. 27 et 28 Schenkl (etiam c. 39 inter Epicteti fragmenta recipiendum esse put. Leop.)

[1–28 AT 1–2, 28 X] 1 Ὄφαξ A || 2 ἀλλ' . . . ὄν om. v_3 || 3 secl. Rend. || 4 ἔφη, δεῖ Rend.: ἔφη δὲ A δὲ ἔφη T, δεῖν ἔφη Cor. || 5 ὦσιν post ὑπεξαιρέσεως inser. March. || 7 ἐκκλήσει A || 9–10 εἰ μὴ ὁ Σωκρ. ἔλεγε T, ἢ μή, ὡς ὁ Σωκρ. ἔλεγε Gat. || 10 ὁ om. A || 11 ὑγειῶν A (bis) | οὐ om. A, Bas. || 12 μάρκου αὐτοκράτορος inter cc. XI 39 et XII 1 in A || 15 ἐὰν πᾶν τὸ T | καταλείπῃς A || 22 ὁτε- om. A | πρὸς ἐξόδῳ γένῃ, πάντα] πρὸ σέ, ξόδω γένητ' ἂν A | γίνῃ Rend. || 24 μὴ τὸ Gat.: τὸ μὴ | παύσασθαι A | suppl. Morus | ζῶν Trann. | φοβηθεὶς A

καὶ καθαρμάτων ὁρᾷ· μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνων ἅπτεται τῶν ἐξ ἑαυτοῦ εἰς ταῦτα ἐρρυηκότων καὶ ἀπωχετευμένων. 2 *ἐὰν δὲ καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς ποιεῖν, τὸν πολὺν περισπασμὸν σεαυτοῦ περιαιρήσεις.* 3 *ὁ γὰρ μὴ τὰ περικείμενα κρεάδια ὁρῶν ἦ πού γε ἐσθῆτα καὶ οἰκίαν καὶ δόξαν καὶ* 5 *τὴν τοιαύτην περιβολὴν καὶ σκηνὴν θεώμενος ἀσχολήσεται;*

3. *Τρία ἐστίν, ἐξ ὧν συνέστηκας· σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς.* 2 *τούτων τἆλλα μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν σά ἐστι· τὸ δὲ τρίτον μόνον κυρίως σόν.* 3 *διὸ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τουτέστιν ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, ὅσα ἄλλοι ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν ἢ ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας καὶ ὅσα ὡς* 10 *μέλλοντα ταράσσει σε καὶ ὅσα τοῦ περικειμένου σοι σωματίου ἢ τοῦ συμφύτου πνευματίου ἀπροαίρετα πρόσεστι καὶ ὅσα ἡ ἔξωθεν περιρρέουσα δίνη ἑλίσσει, ὥστε τῶν συνειμαρμένων ἐξῃρημένην, καθαρὰν τὴν νοερὰν δύναμιν ἀπόλυτον ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν ποιοῦσαν τὰ δίκαια καὶ θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα καὶ λέγουσαν τἀληθῆ·* 4 *ἐὰν χωρίσῃς, φημί, τοῦ ἡγεμονικοῦ* 15 *τούτου τὰ προσηρτημένα ἐκ προσπαθείας καὶ τοῦ χρόνου τὰ ἐπέκεινα ἢ τὰ παρῳχηκότα ποιήσῃς τε σεαυτόν, οἷος ὁ Ἐμπεδόκλειος*

σφαῖρος κυκλοτερὴς, μονίῃ περιηθεῖ γαίων,

μόνον τε ζῆν ἐκμελετήσῃς, ὃ ζῇς, τουτέστι τὸ παρόν, δυνήσῃ τό γε μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν ὑπολειπόμενον ἀταράκτως καὶ εὐμενῶς καὶ ἵλεως τῷ 20 *σαυτοῦ δαίμονι διαβιῶναι.*

4. *Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ, τὴν δὲ ἑαυτοῦ [περὶ αὐτοῦ] ὑπόληψιν ἐν ἐλάττονι λόγῳ τίθεται ἢ τὴν τῶν ἄλλων.* 2 *ἐὰν γοῦν τινα θεὸς ἐπιστὰς ἢ διδάσκαλος ἔμφρων κελεύσῃ μηδὲν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ διανοεῖσθαι, ὃ μὴ ἅμα καὶ γεγωνίσκων*

17 Emped. B 27 et 28

[1–24 **AT** 1–5, 21–23 **X**] 1 *καθαρμάτων*] *καλυμμάτων* Haines in app. | *μόνα* l_3 | *γὰρ* om. **z** | *μόνων*] *μόνον* **A** om. **X** || 2 *αὐτοῦ* **A** | *ἐρρυηκότος καὶ ἀπωχετευμένου* p_1 | *δὲ* om. **X** || 3 *ἐθίσῃς*] *αἰσθήσῃς* **A** *ἐθίσῃς σεαυτὸν* **X** plerique || 3.4 *μὴ τὰ*] *τὰ μὴ* v_2, *μὲν τὰ* Menag., *τὰ* Morus || 4 *παρακείμενα* p_4 | *ἦ πού γε ἐσθῆτα*] *εἶπου γε εὐθῆτα* **A** || 5 *καὶ σκηνὴν* om. **y**, *καὶ σκευὴν* Cor. | *ἀσχολήσεσται* **T**, *εὐσχολήσεται* Gat. || 6 *πνευμάτιον*] *διάνοια* glossa in textum recepta **A** || 7 *τἆλλα*] *τὰ μὲν* Orth || 7.8 *κυρίως σόν*] *κυρίωσον* **A** || 8 *διὸ ἐὰν* Gat. : *ὃ ἐὰν* **AT** (def. Schmidt), *ἐὰν οὖν* Cas., *ὅταν* Reiske, *καὶ ἐὰν* Stich, *ὅθεν ἂν* Schenkl in app. || 9 *ἄλλοι* Gat. : *ἄλλα* **AT**, *οἱ ἄλλοι* Morus || 10 *ταράσσει σε*] *ταράσσεις* **T** ('te perturbant' Xyl.), *ταράσσει* Morus || 11–12 *περιρέουσα δύνη ἑλίσσειν* **A** || 12 *καθαρὰν*] *καὶ καθαρὰν* Cor., del. Morus || 13 *καὶ ἀπόλυτον* Gat. || 15 *προσηρτημένα*] *προειρημένα* **A** || 17 *κυκλοτερὴς* om. **A** | *μονίῃ* Peyron e Simpl. (cf. VS I p. 324): *μονῇ* **A** *κονῇ* **T**, *κώνῃ* Cor. | *περιήθει* **A** : *περιηθεῖ* **T**, *περιηγέι* Rend. ex Achill. isag. aliisque, *περιγήθει* Simpl. | *γεαίων* **A** || 19 *εὐμενῶς* Reiske : *εὐγενῶς* || 21 *πάντων* om. p_4 || 22 *περὶ αὐτοῦ*] om. **X**, *περὶ αὐτοῦ* Gat., gloss. delevi | *ἐν* om. **z** || 23 *μηδὲ* Bas. || 24 *καί*[2] om. **T** | *γεγωνίσκων* Reiske : *γε γινώσκων* **AT**, *γινώσκων* Menag.

3 *ἐξοίσει, οὐδὲ πρὸς μίαν ἡμέραν τοῦτο ὑπομενεῖ. οὕτω τοὺς πέλας μᾶλλον αἰδούμεθα, τί ποτε περὶ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτούς.*

5. *Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διατάξαντες οἱ θεοὶ τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ ἐνίους τῶν ἀνθρώπων καὶ πάνυ χρηστοὺς καὶ πλεῖστα πρὸς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια θεμένους καὶ ἐπὶ πλεῖστον δι' ἔργων* 5
ὁσίων καὶ ἱερουργιῶν συνήθεις τῷ θείῳ γενομένους, ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς ἀπεσβηκέναι;
2 *τοῦτο δὲ εἴπερ ἄρα καὶ οὕτως ἔχει, εὖ ἴσθι, ὅτι, εἰ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἔδει,*
3 *ἐποίησαν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν καὶ δυνατόν, καὶ εἰ κατὰ φύσιν,*
4 *ἤνεγκεν ἂν αὐτὸ ἡ φύσις. ἐκ δὴ τοῦ μὴ οὕτως ἔχειν, εἴπερ οὐχ οὕτως ἔχει,* 10
5 *πιστούσθω σοι τὸ μὴ δεῆσαι οὕτω γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτός, ὅτι τοῦτο παραζητῶν δικαιολογῇ πρὸς τὸν θεόν· οὐκ ἂν δ' οὕτω διελεγόμεθα*
6 *τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄριστοι καὶ δικαιότατοί εἰσιν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἄν τι περιεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον τῶν ἐν τῇ διακοσμήσει.*

2 6. *Ἔθιζε καὶ ὅσα ἀπογινώσκεις. καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ πρὸς τὰ* 15
ἄλλα διὰ τὸ ἀνέθιστον ἀργὸς οὖσα τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ εἴθισται.

7. *Ὁποῖον δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ σώματι καὶ ψυχῇ· τὴν βραχύτητα τοῦ βίου, τὴν ἀχάνειαν τοῦ ὀπίσω καὶ πρόσω αἰῶνος, τὴν ἀσθένειαν πάσης ὕλης.* 20

8. *Γυμνὰ τῶν φλοιῶν θεάσασθαι τὰ αἰτιώδη· τὰς ἀναφορὰς τῶν πράξεων· τί πόνος· τί ἡδονή· τί θάνατος· τί δόξα· τίς ὁ ἑαυτῷ ἀσχολίας αἴτιος· πῶς οὐδεὶς ὑπ' ἄλλου ἐμποδίζεται· ὅτι πάντα ὑπόληψις.*

9. *Ὅμοιον δ' εἶναι δεῖ ἐν τῇ τῶν δογμάτων χρήσει παγκρατιαστῇ, οὐχὶ μονομάχῳ· ὁ μὲν γὰρ τὸ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἀποτίθεται καὶ ἀναιρεῖται,* 25
ὁ δὲ τὴν χεῖρα ἀεὶ ἔχει καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συστρέψαι αὐτὴν δεῖ.

10. *Ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα ὁρᾶν διαιροῦντα εἰς ὕλην, αἴτιον, ἀναφοράν [τὸ ὑλικόν].*

3 sqq. cf. Eurip. Herc. 655 sqq.

[**1—28 AT**] **1** *τοὺς*] *τὸ εἰς* **A** || **3** *Πῶς*] *ὢς* **A** || **5** *συμβόλεα* **A** | *πλείστων* **A**, *πλεῖστα* Gat. || **6** *γινομένους* **A** || **7** *αὖθι* **T** | *εἰς τοὺς παντελευς* **A** || **8** *ἄρα* om. **T** | *ἄρα καὶ* del. Cor. | *ὅτι* om. **A** | delevi || **9** *ἐποίησεν* Menag. | *ἂν*[2] om. **A** || **10** *οὕτως*[1]] *ὄντος* **A** || **11** *γενέσθαι* Cor. || **12** *περιζητῶν* Rend. | *διελεγόμεθα*] *ἐδικαιολογούμεθα* Reiske || **13** *εἰσιν*] *ἦσαν* Rich. | *εἰ δὲ τοῦτο* om. **A** || **14** *ἠμελημένων* **A** || **15** *Εἴθιζε* **A** | *καὶ πρὸς ὅσα* Reiske || **16** *ἀναίσθητον* **A** || **18** *καταλειφθῆναι* **A** || **19** *ἀχανίαν* **A** || **20** *αἰσθένειαν* **T** || **22** *τίς ὁ*] *ὅτι πᾶς τις* Gat., *τίς οὐχ* Rich. || **24** *δ' εἶναι δεῖ* **T** : *δεῖναι δεῖ* **A**, *σε εἶναι δεῖ* Rend., *δεῖ εἶναι* Jacks., *εἶναι* Farquh. || **26** *χεῖραν* **A** || **27** *Ποῖα αὐτὰ* Gat. : *Τοιαῦτα* **AT**, *Δεῖ αὐτὰ* Cas., *Τίνα αὐτὰ* Stich, *Αὐτὰ* Farquh., *Τὸ αὐτὰ* Thei. || **28** *τὸ ὑλικόν* olim ut gloss. adscr. fuisse put. Schenkl (coll. XII 18): *τὸ ὑλικήν* **A** *ἡλίκην* **T** (nullum interv. inter cc. 10 et 11 in **A**, *ἡλίκην* in initio c. 11 colloc. in **T**)

11. *Ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρωπος μὴ ποιεῖν ἄλλο ἢ ὅπερ μέλλει ὁ θεὸς ἐπαινεῖν, καὶ δέχεσθαι πᾶν, ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός [τὸ ἑξῆς τῇ φύσει].*
12. *Μήτε θεοῖς μεμπτέον· οὐδὲν γὰρ ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώποις· οὐδὲν γὰρ οὐχὶ ἄκοντες. ὥστ' οὐδενὶ μεμπτέον.*
5 13. *Πῶς γελοῖος καὶ ξένος ὁ θαυμάζων ὁτιοῦν τῶν ἐν τῷ βίῳ γινομένων.*
14. *Ἤτοι ἀνάγκη [εἱμαρμένη] καὶ ἀπαράβατος τάξις ἢ πρόνοια ἱλάσιμος ἢ φυρμὸς εἰκαιότητος ἀπροστάτητος. εἰ μὲν οὖν ἀπαράβατος ἀνάγκη, τί* 2 *ἀντιτείνεις; εἰ δὲ πρόνοια ἐπιδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, ἄξιον σαυτὸν* 3
10 *ποίησον τῆς ἐκ τοῦ θείου βοηθείας. εἰ δὲ φυρμὸς ἀνηγεμόνευτος, ἀσμένιζε,* 4 *ὅτι ἐν τοιούτῳ τῷ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ νοῦν τινα ἡγεμονικόν. κἂν παραφέρῃ σε ὁ κλύδων, παραφερέτω τὸ σαρκίδιον, τὸ πνευμάτιον,* 5 *τἆλλα· τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.* (15.) *ἢ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς, μέχρι σβεσθῇ, φαίνει καὶ τὴν αὐγὴν οὐκ ἀποβάλλει· ἡ δὲ ἐν σοὶ ἀλήθεια καὶ*
15 *δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη προαποσβήσεται;*
16. *Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν παρασχόντος, ὅτι ἥμαρτε 'τί δαὶ οἶδα, εἰ τοῦτο ἁμάρτημα;' εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅτι 'κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν' καὶ οὕτως ὅμοιον τοῦτο τῷ καταδρύπτειν τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν.*
Ὅτι ὁ μὴ θέλων τὸν φαῦλον ἁμαρτάνειν ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι τὴν 2
20 *συκῆν ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι καὶ τὸν ἵππον χρεμετίζειν καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. τί γὰρ πάθῃ τὴν ἕξιν ἔχων* 3 *τοιαύτην; εἰ οὖν γοργὸς εἶ, ταύτην θεράπευσον.*
17. *Εἰ μὴ καθήκει, μὴ πράξῃς· εἰ μὴ ἀληθές ἐστι, μὴ εἴπῃς. ἡ γὰρ* 2 *ὁρμή σου ἔστω εὐσταθής.*
25 18. *Ἀεὶ ὁρᾶν, τί ἐστιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τὴν φαντασίαν σοι ποιοῦν, καὶ*

[**1–25 AT 7–15 X**] **1** *Ἡλίκην ἐξουσίαν* vulgo edd. ‖ **2** *ὃ ἂν*] *ὃ ἐὰν* **A**, *ὅ τι ἂν* Schenkl in app. | del. Kron., *ὡς τὸ ἑ. τ. φ.* Farquh., in initio c. 12 colloc. vulgo edd. (neque interv. neque interp. in **A**) ‖ **3** *καὶ μήτε* **A** | *μεμπτέον*] *μέμφεσθαι* Rich. ‖ **5** *Πῶς οὐ γελ.* Cor. | *θαυμ. καὶ ὁτιοῦν* **A** ‖ **7** *ἀνάγκη* bis in **v**$_2$ *ἀνάγκης* **m**$_1$ | *εἱμαρμένη* **T** : *εἱμαρμένης* **AX**, gloss. seclusi | *καὶ* om. **T** ('atque' Xyl.) | *ἀπαράβητος* **v**$_2$ | *ἀπαράβατος ἐν ἀνάγκῃ* (glossa in textum recepta) **v**$_3$ | *τάξις* del. Lem. ‖ **8** *εἰκιότητος* **T**, corr. Bas., *ἢ καιότητος* **A** | *οὖν* om. **T** ‖ **9** *ἱλᾶσθαι* **A** | *αὑτὸν* **T**, *αὑτὸν* Bas., *ἑαυτὸν* Farquh. ‖ **10** *ἂν ἡγεμονεύοντος* **A** *ἀνηγεμονεύοντος* **p**$_4$ | *ἀσμενίζῃ* **A** ‖ **11** *τῷ* om. **X** nonn. | *ἔχειν σεαυτῷ* **A**, *ἔχεις ἐν ἑαυτῷ* Farquh. | *τινα νοῦν* **AT** ‖ **12** *περιφέρῃ* **T** ('abripiat' Xyl.) | *τὸ*[1]] *τῶ* **A** ‖ **13** *παρήσει* **g** | *ἢ*] *ἡ* Cor., del. Reiske ‖ **14** *σβεθῇ* **g** | *φαίνοι* **A** *φαίνῃ* **g** ‖ **15** *καὶ σωφροσύνη* om. **v**$_7$ | *προαποβήσεται* **gv**$_7$**l**$_2$**l**$_4$**p**$_4$ *προαποσβηθήσεται* **l**$_3$ ‖ **17** *ὅτι οὐ κατ.* Cor. (sed cf. IX 4) ‖ **18** *τῷ*] *τὸ* **A** ‖ **19** *τι* vitio rubric. **A** | *τῷ*] *τὸ* **A** ‖ **21** *ἀνακαῖα* **A** pr. ‖ **23** *καθήκῃ* **A** | *πράξεις* **A** ‖ **23–24** *ἡ γὰρ ὁρμή*] *ἥ γ' ἀφορμή* Fourn. ‖ **24** *ἔστω* om. **A**, *ἀβίαστος* Gat., *ἔσω* Cor., *οὕτως ἴτω* Lem., *ἐστὶν* Trann. in app., post *ἔστω* plura excidisse put. Schenkl | *εὐσταθής* Dal. (cf. SVF III p. 65, 2; 69, 12)] *εἰς τὸ πᾶν* **AT**, *εἰς τάδε πάντῃ* Gat., *εἰς τὸ πάντως* Farquh. (qui, ut multi edd., cc. 17 et 18 non dist.), *εἰς τὸ καλόν* cap. 17 cludens Thei. ‖ **25** *Ἀεὶ* om. **A**

ἀναπτύσσειν διαιροῦντα εἰς τὸ αἴτιον, εἰς τὸ ὑλικόν, εἰς τὴν ἀναφοράν,
εἰς τὸν χρόνον, ἐντὸς οὗ πεπαῦσθαι αὐτὸ δεήσει.

19. Αἴσθου ποτέ, ὅτι κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ
τῶν τὰ πάθη ποιούντων καὶ καθάπαξ τῶν νευροσπαστούντων σε.
2 Τί μου νῦν ἐστιν ἡ διάνοια; μὴ φόβος; μὴ ὑποψία; μὴ ἐπιθυμία; μὴ 5
ἄλλο τι τοιοῦτον;

2 20. Πρῶτον τὸ μὴ εἰκῇ μηδὲ ἄνευ ἀναφορᾶς. δεύτερον τὸ μὴ ἐπ᾿ ἄλλο
τι ἢ ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος τὴν ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.

21. Ὅτι μετ᾿ οὐ πολὺ οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ οὐδὲ τούτων τι, ἃ νῦν βλέπεις,
2 οὐδὲ τούτων τις τῶν νῦν βιούντων. ἅπαντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι 10
καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γίνηται.

22. Ὅτι πάντα ὑπόληψις καὶ αὕτη ἐπὶ σοί. ἆρον οὖν, ὅτε θέλεις, τὴν
ὑπόληψιν καὶ ὥσπερ κάμψαντι τὴν ἄκραν γαλήνη, σταθερὰ πάντα καὶ
κόλπος ἀκύμων.

23. Μία καὶ ἡτισοῦν ἐνέργεια κατὰ καιρὸν παυσαμένη οὐδὲν κακὸν 15
πάσχει, καθὸ πέπαυται· οὐδὲ ὁ πράξας τὴν πρᾶξιν ταύτην κατ᾿ αὐτὸ
2 τοῦτο, καθὸ πέπαυται, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως οὖν τὸ ἐκ πασῶν τῶν
πράξεων σύστημα, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσηται, οὐδὲν
κακὸν πάσχει κατ᾿ αὐτὸ τοῦτο, καθὸ πέπαυται, οὐδὲ ὁ καταπαύσας ἐν
3 καιρῷ τὸν εἱρμὸν τοῦτον κακῶς διετέθη. τὸν δὲ καιρὸν καὶ τὸν ὅρον 20
δίδωσιν ἡ φύσις, ποτὲ μὲν καὶ ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως δὲ ἡ τῶν
ὅλων, ἧς τῶν μερῶν μεταβαλλόντων νεαρὸς ἀεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας
4.5 κόσμος διαμένει. καλὸν δὲ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ. ἡ οὖν
κατάπαυσις τοῦ βίου ἑκάστῳ οὐ κακὸν μέν, ὅτι οὐδὲ αἰσχρόν, εἴπερ καὶ
ἀπροαίρετον, καὶ οὐκ ἀκοινώνητον· ἀγαθὸν δέ, εἴπερ τῷ ὅλῳ καίριον καὶ 25
6 συμφέρον καὶ συμφερόμενον. οὕτω γὰρ καὶ θεοφόρητος ὁ φερόμενος
κατὰ ταὐτὰ θεῷ καὶ ἐπὶ ταὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος.

24. Τρία ταῦτα δεῖ πρόχειρα ἔχειν· ἐπὶ μὲν ὧν ποιεῖς, εἰ μήτε εἰκῇ
μήτε ἄλλως ἢ ὡς ἂν ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ἐπὶ δὲ τῶν ἔξωθεν συμ-
βαινόντων, ὅτι ἤτοι κατ᾿ ἐπιτυχίαν ἢ κατὰ πρόνοιαν· οὔτε δὲ τῇ ἐπι- 30
2 τυχίᾳ μεμπτέον οὔτε τῇ προνοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον τό· ὁποῖον ἕκαστον
ἀπὸ στηρίγματος μέχρι ψυχώσεως καὶ ἀπὸ ψυχώσεως μέχρι τοῦ τὴν

[1–32 AT] 1 ἀφοράν A ‖ 5 ἡ διάν.] ἐν τῇ διανοίᾳ Cor. ‖ 9–10 τούτων . . . οὐδὲ om. A ‖ 10 πάντα Bas. ‖ 11 γίνεται A ‖ 12 πάντα ἡ ὑπόλ. T | αὕτη Menag. : αὐτὴ ‖ 13–14 e poeta quodam sumpta esse put. Cas. ‖ 15 Μία] Βία A ‖ 17 καθὸ] καθ᾿ ὃ T ‖ 19 καθ᾿ ὃ T ‖ 21 ἡ² om. A ‖ 27 ἐπὶ ταῦτα A ‖ 28 δεῖ] ἀεὶ Farquh. in app. | πρῶτον ante ἐπὶ add. Lem. | εἰ] del. Morus, ὅτι εὖ ποιεῖς, εἰ Lofft, ἵνα Schmidt ‖ 29 μήσε ἄλλως T, μηδὲ ἄλλως Bas. | Δίκη Farquh. ‖ 32 στηρίγματος Schenkl in app. (coll. Phil. opif. m. 67): στερήματος AT, σπέρματος aliaque similia Gat., στερεώματος Haines in app. | ἀπὸ ψυχώσεως] ἀποψυχώσεως A

ψυχὴν ἀποδοῦναι καὶ ἐξ οἵων ἡ σύγκρισις καὶ εἰς οἷα ἡ λύσις. τρίτον, 3
εἰ [ἄνω] μετέωρος ἐξαρθεὶς κατασκέψαιο τὰ ἀνθρώπεια καὶ τὴν πολυτρο-
πίαν, ὅτι καταφρονήσεις συνιδὼν ἅμα καὶ ὅσον τὸ περιοικοῦν ἐναερίων
καὶ ἐναιθερίων· καὶ ὅτι, ὁσάκις ἂν ἐξαρθῇς, ταὐτὰ ὄψει, τὸ ὁμοειδές, τὸ
5 *ὀλιγοχρόνιον. ἐπὶ τούτοις ὁ τῦφος.* 4

25. *Βάλε ἔξω τὴν ὑπόληψιν· σέσωσαι. τίς οὖν ὁ κωλύων ἐκβάλλειν;*

26. *Ὅταν δυσφορῇς ἐπί τινι, ἐπελάθου τοῦ, ὅτι πάντα κατὰ τὴν τῶν*
ὅλων φύσιν γίνεται, καὶ τοῦ, ὅτι τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον, καὶ ἐπὶ
τούτοις τοῦ, ὅτι πᾶν τὸ γινόμενον οὕτως ἀεὶ ἐγίνετο καὶ γενήσεται καὶ
10 *νῦν πανταχοῦ γίνεται· τοῦ, ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ*
ἀνθρώπειον γένος· οὐ γὰρ αἱματίου ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία.
ἐπελάθου δὲ καὶ τοῦ, ὅτι ὁ ἑκάστου νοῦς θεὸς καὶ ἐκεῖθεν ἐρρύηκε· τοῦ, 2
ὅτι οὐδὲν ἴδιον οὐδενός, ἀλλὰ καὶ τὸ τεκνίον καὶ τὸ σωμάτιον καὶ αὐτὸ
τὸ ψυχάριον ἐκεῖθεν ἐλήλυθε· τοῦ, ὅτι πάνθ᾽ ὑπόληψις· τοῦ, ὅτι τὸ
15 *παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.*

27. *Συνεχῶς ἀναπολεῖν τοὺς ἐπί τινι λίαν ἀγανακτήσαντας, τοὺς ἐν*
μεγίσταις δόξαις ἢ συμφοραῖς ἢ ἔχθραις ἢ ὁποιαισοῦν τύχαις ἀκμάσαντας·
εἶτα ἐφιστάνειν, ποῦ νῦν πάντα ἐκεῖνα· καπνὸς καὶ σποδὸς καὶ μῦθος ἢ
οὐδὲ μῦθος. συμπροσπιπτέτω δὲ καὶ τὸ τοιοῦτο πᾶν, οἷον Φάβιος Κατουλ- 2
20 *λῖνος ἐπ᾽ ἀγροῦ καὶ Λούσιος Λοῦπος ἐν τοῖς κήποις καὶ Στερτίνιος ἐν*
Βαίαις καὶ Τιβέριος ἐν Καπρίαις καὶ Οὐήλιος Ῥοῦφος καὶ ὅλως ἡ πρὸς
ὁτιοῦν μετ᾽ οἰήσεως διαφορά· καὶ ὡς εὐτελὲς πᾶν τὸ κατεντεινόμενον·
καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον τὸ ἐπὶ τῆς δοθείσης ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρο-
να, θεοῖς ἑπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. ὁ γὰρ ἐπὶ ἀτυφίᾳ τῦφος τυφόμενος 3
25 *πάντων χαλεπώτατος.*

28. *Πρὸς τοὺς ἐπιζητοῦντας ʽποῦ γὰρ ἰδὼν τοὺς θεοὺς ἢ πόθεν κατειλη-*
φώς, ὅτι εἰσίν, οὕτω σέβεις;᾽ πρῶτον μὲν καὶ ὄψει ὁρατοί εἰσιν· ἔπειτα

12 cf. Eurip. fr. 1018 N.[2]: *ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐστιν ἐν ἑκάστῳ θεός* || **19** Fabius: cf. IV 50, 2 || **21** exstat epistula a Frontone Velio Rufo scripta: ad amic. I 11 p. 181 N. || **27** *οὕτω θεοσεβὴς ἦν ὁ Μᾶρκος ὥστε καὶ ἐν ταῖς ἀποφράσιν οἴκοι θύειν,* Dio Cass. 72, 34, 2

[**1–27 AT**] **1** *οἷα* **A** | *διάλυσις* Schultz || **2** *ἄνω* **T** : *ἄφνω* **A**, gloss. seclusi || **3** *ὅτι καταφρονήσεις* **A** : *ὅση κατανοήσαις* **T**, *ὅση ἔστι κατανοήσαις* Rend., *κατανοήσαις, ὅτι καταφρονήσεις* Farquh. | *συνιδὼν*] *συνόδων* **A** || **4** *ἐὰν ἐξαρθεὶς* **A** | *ταῦτα ὄψει* **A**, *κἀνταῦθα ὄψῃ* Reiske || **5** *ἐπὶ τούτου τίς ὁ τῦφος* Reiske || **6** *τί* **A** | *κωλύσων* Nauck | *ἐκβάλειν* **A**, *ἐκβαλεῖν* Stich || **7** *τοῦ* **T** : *τοῦτο* **A**, *τοῦ τε* Schenkl || **8** *ἁμαρτανόμενον*] *ἁμαρτᾶν μὲν οὖν* **A** || **10** et **12** *καὶ τοῦ* Cor. || **17** *ἔχθραις*] *ὄχθαις* **A** || **18** *ποῦ*] *τί* Lem. || **19** *συμπροπιπτέτω* **A** | *Κατουλλῖνος*] *Κασιλίνου* Lem. || **20** 'Lucius Lupus' Xyl., de Lucio Lucullo cog. Haines | *ἐν τοῖς κήποις*] om. **T** ('in hortis' Xyl.), *ἐν ταῖς Καπύαις* Cor. | *στερνίτιος* **A** || **21** *ἐν Καπρέαις* Gat. | *Οὐήλιος*] *ἐν Οὐηλίᾳ* Barberini || **22** *μετ᾽ οἰήσεως*] *μεταποιήσεως* **A** || **24** *ἐπὶ* Gat.: *ὑπὸ* | *τῦφος* del. Cor.

2 *μέντοι οὐδὲ τὴν ψυχὴν τὴν ἐμαυτοῦ ἑώρακα καὶ ὅμως τιμῶ. οὕτως οὖν καὶ τοὺς θεούς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἑκάστοτε πειρῶμαι, ἐκ τούτων, ὅτι τε εἰσί, καταλαμβάνω καὶ αἰδοῦμαι.*

29. *Σωτηρία βίου ἕκαστον δι' ὅλου αὐτὸ τί ἐστιν ὁρᾶν, τί μὲν αὐτοῦ* 2 *τὸ ὑλικόν, τί δὲ τὸ αἰτιῶδες· ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν καὶ* 5 3 *τἀληθῆ λέγειν. τί λοιπὸν ἢ ἀπολαύειν τοῦ ζῆν συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν, ὥστε μηδὲ τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπειν;*

30. *Ἓν φῶς ἡλίου, κἂν διείργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις.* 2.3 *μία οὐσία κοινή, κἂν διείργηται ἰδίως ποιοῖς σώμασι μυρίοις. μία ψυχή,* 4 *κἂν φύσεσι διείργηται μυρίαις καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς. μία νοερὰ ψυχή,* 10 5 *κἂν διακεκρίσθαι δοκῇ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα μέρη τῶν εἰρημένων, οἷον πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καίτοι* 6 *κἀκεῖνα τὸ ἑνοῦν συνέχει καὶ τὸ ἐπὶ τὰ αὐτὰ βρῖθον. διάνοια δὲ ἰδίως ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον τείνεται καὶ συνίσταται καὶ οὐ διείργεται τὸ κοινωνικὸν πάθος.* 15

31. *Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ ὁρμᾶν, τὸ αὔξεσθαι, τὸ λήγειν αὖθις, τὸ φωνῇ χρῆσθαι, τὸ διανοεῖσθαι; τί τούτων* 2 *πόθου σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δὲ ἕκαστα εὐκαταφρόνητα, πρόιθι τελευταῖον ἐπὶ τὸ ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ μάχεται τὸ τιμᾶν ταῦτα, τὸ ἄχθεσθαι, εἰ διὰ τοῦ τεθνηκέναι στερήσεταί τις αὐτῶν.* 20

32. *Πόστον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομεμέρισται* 2 *ἑκάστῳ; τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται τῷ ἀιδίῳ. πόστον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόστον δὲ τῆς ὅλης ψυχῆς; ἐν πόστῳ δὲ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις;* 3 *πάντα ταῦτα ἐνθυμούμενος μηδὲν μέγα φαντάζου ἢ τό, ὡς μὲν ἡ σὴ φύσις ἄγει, ποιεῖν, πάσχειν δέ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.* 25

2 33. *Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν; ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ ἢ προαιρετικά ἐστιν ἢ ἀπροαίρετα, νεκρὰ καὶ καπνός.*

[**1–27 AT**] **3** *αἰδούμεναι* **A** ‖ **4.5** *αὐτοῦ τὸ*] *τοῦτο* **A** ‖ **5** *δὲ* Stich : *δαὶ* ‖ **6** *ἀπολάβειν* **A** ‖ **8** *Ἐν* **A** ‖ **13** *τὸ ἑνοῦν* Cas. : *τὸν νοῦν* **AT**, *τὸ νοοῦν* Gat., *τὸ τονικὸν* Farquh. in app. | *συνέχει*] *ἔχει* Cas. | *ἐπὶ τὰ*] *ἔπειτα* **T** | post *βρῖθον* lac. not. Cas. ‖ **14** *τείνεται* Cor. (cf. VIII 57, 3): *γίνεται* **AT**, del. Reiske ‖ **15** *πάθος* fort. delendum ‖ **16** *Τί ἐπιζ. τῷ* (vel *ἐν τῷ*) *διαγ.; ἆρα τὸ αἰσθ.* Rich., *Τί ἐπιζ. εἰς τὸ διαγ.* Thei. | *διαγίνεσθαι*] *διαπνεῖσθαι* Leop. ‖ **16–17** *τὸ αὔξεσθαι … αὖθις* ante **16** *ἀλλὰ* transp. Thei. ‖ **17** *τὸ λήγειν … χρῆσθαι*] *τὸ λεσχηνεύεσθαι* Cas. | *διανοεῖσθαι*] *διαπνεῖσθαι* Lofft ‖ **18** *πρόιθι* Lofft : *πρόσιθι* ‖ **18.19** *τελευταῖον ἐπὶ* Dal. : *ἐπὶ τελευταῖον* **AT**, *ἐπὶ τὸ τελευτ.* Stich ‖ **19** *τῷ τιμᾶν* **T**, *τούτῳ τὸ τιμᾶν* Schenkl in app. ‖ **20** *ἄχεσθαι* **A** | *εἰ*] *ἢ* **T** | *στερήσει τι αὐτοῦ* Lem. ‖ **22** *τοῖς ὅλοις* **A** ‖ **27** *ἢ προαιρετικά ἐστιν ἢ* **A** : *εἰ προαιρετά ἐστιν ἢ* **T**, *ἀπροαίρετά ἐστιν· εἰ* Cas., *εἴτε προαιρετὰ ἢ* Gat., *εἴτε προαιρετικά ἐστιν εἴτε* Cor., *ἢ προαιρετικά ἐστιν ἤ, εἰ* Thei., *οὐ προαιρετικά ἐστιν ἀλλ'* Pinto, del. Reiske

34. *Πρὸς θανάτου καταφρόνησιν ἐγερτικώτατον, ὅτι καὶ οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κρίνοντες ὅμως τούτου κατεφρόνησαν.*

35. *Ὧι τὸ εὔκαιρον μόνον ἀγαθὸν καὶ ᾧ τὸ πλείους κατὰ λόγον ὀρθὸν πράξεις ἀποδοῦναι τῷ ὀλιγωτέρας ἐν ἴσῳ ἐστὶ καὶ ᾧ τὸν κόσμον θεωρῆσαι* 5 *πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ οὐ διαφέρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θάνατος φοβερόν.*

36. *Ἄνθρωπε, ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει· τί σοι διαφέρει, εἰ πέντε ἔτεσιν ⟨ἢ ἑκατόν⟩; τὸ γὰρ κατὰ τοὺς νόμους ἴσον ἑκάστῳ. τί* 2 *οὖν δεινόν, εἰ τῆς πόλεως ἀποπέμπει σε οὐ τύραννος οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' ἡ φύσις ἡ εἰσαγαγοῦσα; οἷον εἰ κωμῳδὸν ἀπολύοι τῆς* 10 *σκηνῆς ὁ παραλαβὼν στρατηγός. ʽἀλλ' οὐκ εἶπον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ* 3 *τὰ τρία.' καλῶς εἶπας· ἐν μέντοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ* 4 *γὰρ τέλειον ἐκεῖνος ὁρίζει ὁ τότε μὲν τῆς συγκρίσεως, νῦν δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων. ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ* 5 *ἀπολύων ἵλεως.*

subscriptionis loco in **A** leguntur hi versus:

Εἰ λύπης κρατέειν ἐθέλεις	*τήνδε μάκαιραν ἀναπτύσσων*
βίβλον ἐπέρχεο ἐνδικέως	*ἧς ὑπὸ γνώμην ὀλβίστην*
ῥεῖά κεν ὄψεαι εἰσομένων	*ὄντων τ' ἠδὲ παροιχομένων*
τερπωλήν τε ἀνίην τε	*καπνοῦ μηδὲν ἀρειοτέρην.*

eosdem versus, qui etiam in cod. Palatino 23 traduntur, hic illic emendatos (*ἐνδυκέως, ἐσσομένων*) adfert Salmasius in adnot. ad Vulc. Gall. v. Avid. Cass. 3, 7 cum titulo *Εἰς βίβλον Μάρκου δακτυλικὰ τετράμετρα βραχυκατάληκτα*, his verbis praemissis: 'in librum Marci versiculos Graecos nescio cuius authoris in vetustis membranis reperi, quos heic ascribere non pigebit; nondum enim quod sciam sunt editi.' Aretham hoc carmen Anthologiae (AP XV 23) inseruisse putat P. Maas, Das Epigramm auf Marcus *ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ*, Hermes 48, 1913, 295 sqq.

[**1–14 AT 1–2 X**] **1** *Πρὸς*] *Ὅρος* **A** | *διεγερτικώτατον* $\mathbf{l}_3$ (*διεγερτικὸν πάνυ* in **X** nonn. glossa adscr.) | *καὶ οἱ*] *οἱ* $\mathbf{v}_4$ *καὶ ἡ* $\mathbf{v}_7$ || **2** *κακὸν*] *ἀγαθὸν* **X** | *κρίνοντες*] om. $\mathbf{l}_2\mathbf{p}_4$ *νομίζοντες* $\mathbf{l}_3$ || **3** *Ὧι* om. **A** || **3** et **4** *καὶ ὡς* **A** || **5** *πλείονι* Gat. : *πλέονι* **T** *πλέον* **A** || **6** *τί σοι*] *τίσι* **A** || **7** *εἰ* om. **A** | *πεντήκοντα καὶ ὀκτὼ ἢ ἑκατὸν ἔτεσιν* Bign. | *ἢ ἑκατόν* suppl. Haines (cf. II 14, 5; IX 37, 4), *ἢ τρισίν* suppl. Cor., *ἢ πεντήκοντα* Farquh. || **9** *ἀπολύει* Gat. || **10** *χορηγός* Nauck || **11** *εἶπας ἐν* **T** *εἶπας· ἓν* **A** || **12** *μέν τις τῆς* **A**

INDEX NOMINVM ET LOCORVM

Uncis quadratis [ ] designantur nomina aut nominum formae, quae in libris manu scriptis leguntur, in textum autem recepta non sunt; uncis obliquis ⟨ ⟩ designantur nomina coniecturis restituta.

INDEX VERBORVM

Uncis quadratis [ ] inclusa sunt vocabula, quae in libris manu scriptis quidem leguntur, hac in editione autem in textu deleta aut non nisi in apparatum criticum recepta sunt;
uncis obliquis ⟨ ⟩ designantur vocabula aut vocabulorum formae, quae coniecturis debentur;
coniunctiones particulas praepositiones pronomina in hoc indice non invenies (sed vide p. XXXI).

Euripides. Supplices
Herausgegeben von C. Collard, Swansea
XVII, 66 Seiten. Leinen DDR 26,– M; Ausland 26,– DM
ISBN 3-322-00149-0
Bestell-Nr. 6661728 – Collard, Eur. Supplices gr.

Euripides. Troades
Herausgegeben von W. Biehl, Göttingen
XXVII, 92 Seiten. Leinen DDR 12,– M; Ausland 12,– DM
ISBN 3-322-00136-9
Bestell-Nr. 6655344 – Biehl, Eurip. Troades gr.

Hephaestio Thebanus. Apotelesmaticorum libri tres
Herausgegeben von D. Pingree, Providence
Vol. I. XXX, 463 Seiten. Leinen DDR 80,– M;
Ausland 80,– DM
ISBN 3-322-00210-1
Bestell-Nr. 6656187 – Pingree, Hephaest. I gr.

Vol. II. XXX, 491 Seiten. Leinen DDR 83,– M;
Ausland 83,– DM
ISBN 3-322-00212-8
Bestell-Nr. 6656937 – Pingree, Hephaest. II gr.

Olympiodorus. In Platonis Gorgiam commentaria
Herausgegeben von L. G. Westerink, Buffalo
XXI, 313 Seiten. Leinen DDR 30,– M; Ausland 30,– DM
ISBN 3-322-00234-9
Bestell-Nr. 6655133 – Westerink, Olymp. gr.

Themistius. Orationes quae supersunt
Vol. II
Herausgegeben von A. F. Norman, Hull
XII, 241 Seiten
Leinen DDR 48,– M; Ausland 48,– DM
ISBN 3-322-00202-0
Bestell-Nr. 665 575 8 – Norman, Themistius II gr.

Xenophon. De re equestri
Herausgegeben von K. Widdra, Beltershausen
XXVIII, 66 Seiten und 2 Tafeln im Anhang
Leinen DDR 11,50 M; Ausland 11,50 DM
ISBN 3-322-00237-3
Bestell-Nr. 665 325 0 – Widdra, Xen. equestr. gr.

Xenophon. Expeditio Cyri (Anabasis)
Herausgegeben von C. Hude † und J. Peters, Dresden
2. Aufl. (verbesserte Ausgabe der 1. Aufl. von 1931)
XIX, 330 Seiten
Leinen DDR 26,– M; Ausland 26,– DM
ISBN 3-322-00207-1
Bestell-Nr. 665 623 2 – Peters, Xenophon. exped. gr.

Xenophon. Institutio Cyri
Herausgegeben von W. Gemoll † und J. Peters, Dresden
2. Aufl. (verbesserte Ausgabe der 1. Aufl. von 1912)
XXIV, 471 Seiten
Leinen DDR 38,– M; Ausland 38,– DM
ISBN 3-322-00209-8
Bestell-Nr. 665 445 6 – Peters, Xenoph. inst. gr.

BSB B. G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT